

*Σύνολο 120
1945-1955*

ΥΠΕΡ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.

Προγραμματικοί Λόγοι
υποθήκαι, παραιτήσεις, οδηγίες

του Διευθυντού

της 'Ανωτέρας Σχολής Βιομηχανικών Σπουδών

κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

ΥΠΕΡ ΤΗΣ Α. Σ. Β. Σ.

Προγραμματικοί Λόγοι
υποθήκαι, παραινέσεις, οδηγίαι

του Διευθυντού

της Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν

Κ. ΣΤΡ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

THE UNIVERSITY OF CHICAGO

PHYSICS DEPARTMENT

PHYSICS 309

LECTURE 10

STATISTICAL MECHANICS

PROFESSOR J. K. JOHNSON

Μηδ' ὕπνον μαλακοῖσιν ἐπ' ὄμμασι προσδέξασθαι,
πρὶν τῶν ἡμερινῶν ἔργων τρεῖς ἑκάστον ἐκελθεῖν·
«Πῆ παρβέην; τί δ' ἔρεξα; τί μοι δέον οὐκ ἐτελέσθη;»

«Χρυσᾶ ἔπη» Πυθαγόρου

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΙΒΛΙΑ ΚΑΙ ΜΕΛΕΤΑΙ

- Η επίδρασις τοῦ περιβάλλοντος εἰς τὴν οἰκονομικὴν ἐξέλιξιν (1920). — Ἡ κοινωνικὴ σύνθεσις τῆς Ἑλλάδος καὶ τὰ πολιτικά Κόμματα (1920). — Τὸ Κράτος τῶν Ἰνκας (1927). — Κοινωνιολογικὴ ἐρμηνεία τῆς γενέσεως τοῦ ἐμπορίου (1936) — Σκέψεις: Ταξιδεύοντας στὴ Γαλλία (1954). — Γενεσιουργοὶ λόγοι τῆς γενέσεως τῆς Κοινωνικῆς Πολιτικῆς (1954).
- Ὁ ὑπαλληλικὸν ζήτημα (1923). — Ἡ αὐτοδιοίκησις Β' βαθμοῦ 1923). — Ὁ νέος θεσμὸς τῆς ἀγροτικῆς ἀσφαλείας (1924). — Ἡ Νομοθεσία τοῦ Ταμείου Ὀδοποιίας Πηλίου (1924). Οἱ ἀναγκαστικοὶ συνεταιρισμοὶ ἐξωραϊσμοῦ (1925). — Αἱ ἐπενεχτέαι μεταρρυθμίσεις εἰς τὴν Νομοθεσίαν τῶν Κοινοτήτων (1926). — Τὰ Εἰδικὰ Ταμεία (1930). — Οἱ αὐτοδιοικούμενοι Ὄργανισμοὶ (1930).
- Ἡ συναλλαγματικὴ κρίσις (1923). — Ἡ φορολογία τοῦ ἐλαίου καὶ τῶν ἐλαίων (1925). Λόγοι κατὰ τὰς Διεθνεῖς Ἐκθέσεις Μιλάνου, Παρισίων, Ζάγκρεμπ (1952).
- Ἡ προστασία τῆς ἐλαίας Πηλίου (1924). — Πηλιοκριτικὰ μελέται (1925). — Τὰ δακοκτόνα ἐν Πηλίῳ (1925) — Οἱ συντελεσταὶ τῆς ἐλαιοκομικῆς μας ἀναγεννήσεως (1931). — Τὸ ἐλαιοκομικὸν μας πρόβλημα (1931). — Ἡ πολιτικὴ τοῦ ΛΟΑΠ Κερκύρας (1833).
- Ἡ ἐμπορικὰ μας Σχολαί (1918, 1920, 1926). — Λίγοι στοχασμοὶ γύρω ἀπὸ μερικά σχολικὰ προβλήματα (1940). — Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν (1948) — Ἡ διοίκησις τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως (1950). — Ἐνα πρωτοποριακὸν Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα καὶ ἡ ἐποχὴ του (1951). — Πρὸς Διδασκάλους (1955). — Διάλογος γονέως καὶ πτυχιούχου τῆς Α.Σ.Β.Σ. (1955).
- Ἡ θεωρία τῆς ταξινομήσεως τῶν λογαριασμῶν (1918). — Γενικὴ Θεωρία τῆς Λογιστικῆς (1920) — Ὁ ἔμπορος καὶ ὁ πελάτης (1921). — Ἐμποριολογία (1925). — Πανηγύρεις καὶ Ἐκθέσεις (1926). — Τεχνικὴ τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἐμπορικῶν Συναλλαγῶν (1938) — Ἐμπορικὴ Λογιστικὴ (1939). — Τεχνικὴ τοῦ Ἐμπορίου (1948). — Αἱ ὀργανωτικὰ σπουδαὶ ἐν Γαλλίᾳ (1950). — Προβλήματα συγκριτικοῦ Λογιστικοῦ Δικαίου (1951). Γενικαὶ Ἀρχαὶ Λογιστικῆς (1952). — Εἰσαγωγή εἰς τὰ Λογιστικὰ Πλάνα (1953).
- Ἐπὶ γεννήθηκε ἓνα νέο Κόμμα (1943). — Τετράχρονα τῆς Μάχης (1945) — Ἐνας ἥρωρ, ἓνας μάρτυρ: Ρούλης Ἀντωνιάδης (1945).

ΠΡΟΣΕΧΩΣ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΜΕΛΕΤΗ

(ἀπὸ τὴν 4η Αὐγούστου μέχρι σήμερα).

Ἡ ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΗ ΚΑΙ Ὁ ΠΑΡΑΓΩΓΙΚΟΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ

(Τὸ σύγχρονον ἐκπαιδευτικὸ ἰδανικόν).

ΕΝΗΘΙΑ, ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΚΑΙ ΚΑΤΑΡΤΙΣΙΣ ΤΟΥ ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΥ ΣΤΕΛΕΧΟΥΣ

(διοικητικὴ καὶ ἐκπαιδευτικὴ μελέτη).

ΜΙΑ ΔΕΚΑΕΤΙΑ

Παρήλθε από τής απελευθερώσεως τής Χώρας μία δεκαετία λειτουργίας τής Σχολής υπό τήν διεύθυνσιν τοῦ Καθηγητοῦ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, εἰς τήν ὁποίαν τὸν ἀνέδειξε ἡ ὁμόθυμος καὶ ἐπανειλημμένη ψήφος τῶν Συναδέλφων του καὶ τοῦ Διοικητικοῦ τής Σχολῆς Συμβουλίου.

Τὸ πόσον γόνιμος ὑπῆρξεν ἡ δεκαετία αὐτὴ διὰ τήν Σχολὴν δὲν εἶναι τοῦ παρόντος. Ἀνήκει εἰς τήν «λογοδοσίαν τής Δεκαετίας 1945/1946—1954/1955» νὰ ἱστορήσῃ τήν γένεσιν, τὰς καταβληθείσας προσπάθειας, τήν ἐξέλιξιν, τήν πρόοδον τής Σχολῆς μας μέσα εἰς μίαν τόσον ταραχώδη περίοδον τοῦ τόπου μας.

Τὴν 31ην Αὐγούστου λήγει ἡ τελευταία διητηθῆς θητεία τοῦ κ. Στρ. Παπαϊωάννου καὶ ἡ ἐπὶ τῶν Δημοσιευμάτων Ἐπιτροπὴ ἐθεώρησεν ἐπιβεβλημένον νὰ ἀναδημοσιεύσῃ λόγους καὶ ἔγγραφα ἵνα, διότι δι' αὐτῶν διδεται ἀνάγλυφος ἡ εἰκὼν τής διαφωτιστικῆς προσπάθειας τήν ὁποίαν κατέβαλεν ὁ Διευθυντὴς τής Σχολῆς διὰ νὰ διασκεδάσῃ πλάνας, νὰ ἀρῇ παρεξηγήσεις, νὰ καθορίσῃ τοὺς σκοποὺς ἑνὸς νέου ἐκπαιδευτικοῦ ἰδρύματος, νὰ ἐκθέσῃ τὰς νέας μεθόδους του, νὰ ἐμφανίσῃ τὰς ἐπιδιώξεις καὶ τὰ ἰδανικά του, νὰ ἀντιμετωπίσῃ κακῆς πίστεως ἀντιπάλους, νὰ στηρίξῃ φίλους, νὰ ἐνθαρρύνῃ τοὺς σπουδαστάς, νὰ καθοδηγήσῃ καὶ νὰ ἐμπνεύσῃ.

Σήμερον πάντες ἀναγνωρίζουν τὸ ἔργον τής Σχολῆς. Ἄλλ' ἡ ὁδὸς ὑπῆρξε στενὴ, πλήρης ἀκανθῶν καὶ τριβόλων, ὁδὸς ἀνηφορικὴ καὶ ἐπίπονος. Ἡ πίστις εἰς τὸ ἐπιτελούμενον ἔργον ἐστήριξε τοὺς Διοικούντας καὶ τοὺς Καθηγητάς καὶ ἡ ἐπιτυχία σήμερον συντελεῖ νὰ λησμονήσουν τὰς πικρίας, τὰς ὁποίας σχεδὸν πάντοτε ἀποκομίζουν ὅλοι οἱ Δημιουργοί.

Ἡ Ἐπιτροπὴ τῶν Δημοσιευμάτων τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ε Σ Ο

μορφωμένος και ικανός επαγγελματίας
υπερήφανος διότι συμμετέχει εις τήν παραγωγήν,
καλός και άξιος Έλλην μέ πλήρη συνείδησιν
τῶν ὑποχρεώσεων σου πρὸς τὸ Έθνος,
φωτισμένος ὁδηγός και πιστός ὑπηρετής τοῦ Λαοῦ,
χρήσιμος και άξιοπρεπής άνθρωπος,
φίλος τῆς Έλευθερίας και τῆς Δικαιοσύνης,
Ίδού τὸ σύνθημα τῆς Σχολῆς

Η Α Π Α Ρ Χ Η

[Δημοσιεύομεν κατωτέρω ἐκ τοῦ ἀρχείου τῆς Σχολῆς ἐπιστολὴν τὴν ὁποίαν ἀπεῖλθε ὁ κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, τὴν 6ην Ἀπριλίου 1948, πρὸς τὸν ἀειμνήστον Ἰδρυτὴν καὶ τότε Πρόεδρον τῆς Σχολῆς Ἐπαγγελματιῶν Χαρίλαον. Ἡ συνάντησίς του μὲ τὸν τότε Γεν. Γραμματεῖα τῆς Σχολῆς Νικόλαον Ἀποστολόπουλον καὶ ἡ δημοσιευομένη ἐπιστολὴ ἐπέφεραν ἢ ἀπαρχὴ τῆς συνεργασίας τοῦ κ. Παπαϊωάννου μὲ τὴν ὑπὸ συγκροτήσιν νέαν Σχολήν. Πολλὰ ἀπὸ τὰ περιεχόμενά της ἀποδεικνύουν πρῶτον ὅτι ὀρθῶς ἀντιλήφθη τὴν ὁργάνωσιν καὶ τοὺς σκοποὺς τῆς νέας Σχολῆς καὶ ὅτι ἐπίσης ὀρθῶς πολλὰ προσεῖδε σχετικῶς μὲ τὴν ἰδέαν τῆς. Εὐθὺς μετὰ τὴν ἐπιστολὴν αὐτὴν τὸ Πρόγραμμα μαθημάτων τῆς Σχολῆς μετεβλήθη, ἐκδοθέντος τοῦ ἀπὸ 5,7.43 Β. Α. J.]

Σεβαστέ μου κ. Πρόεδρε καὶ Ἀγαπητέ Φίλε

Αἱ ἰδιόρρυθμοι συνθήκαι ὑπὸ τὰς ὁποίας ζῶ καθιστοῦν δύσκολον τὴν συνάντησιν μας. Ἀρκούμαι ἐδῶ εἰς μίαν περίληψιν τῶν ὄσων διὰ μακρῶν ἐξέθεσα εἰς τὸν ἀγαπητὸν Νίκον κατὰ τὴν μετ' αὐτοῦ συνάντησιν*. Ἐλπίζω νὰ μειωφέρῃ ἐπακριβῶς, κατὰ τὸ δυνατόν, τὰς ἀπόψεις μου, ἂν καὶ τὸν εὖρον καταπονημένον ψυχικῶς καὶ πνευματικῶς, μέχρι σημείου, νομίζω, ἐπικινδύνου. Ἐπιβάλλεται, ἐπιτρέψατέ μου νὰ Σᾶς τὸ εἶπω, εἰδικῆ προσοχὴ εἰς τὸ θέμα αὐτό. Κατατρώχεται ἀπὸ περιέργους φοβίας καὶ νευρώσεις. Ἰβχω δὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι δύναται νὰ συνέλθῃ ἔάν ἐπιδειχθῇ ἢ πρὸς αὐτὸν δέουσα ἀπὸ δλους στοργή.

1. Σχολὴ ἐπιμορφώσεως

Δεδομένου ὅτι πλεῖστοι ὑπάλληλοι τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων στεροῦνται ἀκόμη καὶ γυμνασιακῆς μορφώσεως, σκόπιμος ἦτο ἡ ἰδρυσις μιᾶς μέσης Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ἡ ὁποία θὰ εἶδει νὰ λάβῃ τὸν τύπον τῶν νυκτερινῶν ἐμπορικῶν σχολῶν μὲ εἰδίκευσιν, φυσικὰ εἰς τὰ θέματα τῆς Βιομηχανίας (δηλαδὴ ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον διὰ τὴν Χημείαν καὶ Ἐμπορευματολογίαν καὶ προσθήκην τῶν μαθημάτων τῆς Μηχανογνωσίας, Ἡλεκτροτεχνίας καὶ Ἐπαγγελματικῆς Ὑγιεινῆς).

Εἰς τὴν περίπτωσιν καθ' ἣν ὁ Σύλλογος τῶν Βιομηχανῶν θὰ ἦτο διατεθειμένος νὰ συντηρήσῃ μίαν τοιαύτην Σχολήν, εὐχαρίστως θὰ ἐβοήθουν τὴν προσπάθειαν αὐτὴν καὶ θὰ ἔθετον ὑπ' ὄψιν Σας τὰ ἀνάλογα προγράμματα τῶν μέσων Écoles Industrielles τῆς Γαλλίας, αἱ ὁποῖαι εἶναι παράλληλοι καὶ ἰσοδύναμοι πρὸς τὰς λοιπὰς μέσας Écoles Commerciales.

---

* Πρόκειται περὶ τοῦ ἀειμνήστου Ν. Ἀποστολοπούλου, τότε Γραμματέως τῆς Σχολῆς, ὁ ὁποῖος μετὰ ἓν ἔτος, κατατρυχόμενος ὑπὸ νευρασθενείας, περίπου ἠτάκτονται.

Νομίζω ότι λίαν κατάλληλοι να διευθύνουν την Σχολήν αὐτήν εἶναι οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Θεόδωρος Πεταλὰς καὶ Δημήτριος Καμβυσίδης. Ἐγὼ δὲν δύναιμι ν' ἀναμιχθῶ.

Ὁ Σύλλογος τῶν Βιομηχανικῶν θὰ ἠδύνατο ἐπίσης νὰ ζητήσῃ ἀπὸ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας νὰ ἰδρῦσῃ μίαν ἡμερησίαν μέσην Βιομηχανικὴν Σχολήν ἢ νὰ μετατρέψῃ μίαν τῶν ἐνταῦθα Δημοσίων Ἐμπορικῶν Σχολῶν εἰς μέσην Βιομηχανικὴν. Περί τούτου ἔχω ὁμιλήσει εἰς τὸν κ. Ε. Ἰατρίδην ἀλλὰ, καλῶς ἢ κακῶς, αἱ ἡμερήσιαι Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ ὑπάγονται πλέον εἰς τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας, εἰς ὃ δέον ν' ἀπευθυνῆτε (ἀρμόδιος ὁ κ. Κ. Ἀδριανός, Ἐπιθεωρητὴς τῆς Ἐμπορικῆς Ἐκπαιδεύσεως). Φυσικὰ μόνη ἡ Σχολὴ αὐτὴ δὲν ἰκανοποιεῖ τὰς νέας τῆς Βιομηχανίας ἀνάγκας, ὅπως ἄλλωστε καὶ αἱ μέσαι Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ δὲν ἐπάρκεισαν, διὸ καὶ συνεστήθη ἡ Α.Σ.Ο. & Ε.Ε. Ἀνάγκη ἢ βιομηχανικὴ (οἰκονομικὴ καὶ διοικητικὴ) ἐκπαιδεύσεις νὰ ὀλοκληρωθῇ διὰ μίαν εἰδικῆς ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς Σχολῆς.

II. Ἡ Σχολὴ Ἀνωτέρων Βιομηχανικῶν Ἰπουδῶν *

Δὲν γνωρίζω διατι ἡ γενομένη ἀρχὴ δὲν εἶναι καλὴ. Τοῦτο προαισθάνομαι καὶ ἀσφραῖνομαι. Νομίζω ὅτι ὁ Νόμος 524 ἀποτελεῖ μίαν ἀπορροήν συγχύσεων καὶ παρεξηγήσεων, αἱ ὁποῖαι θὰ βλάψουν τὴν μετέπειτα σταδιοδρομίαν τῆς Σχολῆς. Ἐδοῦμαι νὰ διαψευσθῶ, ἀλλὰ φοβούμαι ὅτι ὀρθῶς προβλέπω. Ὁ Νομοθέτης ἔπρεπε μετὰ θάρρους νὰ προχωρήσῃ εἰς τὴν ὀργάνωσιν ἐνὸς ἀρτίου Ἰδρύματος ἀνωτέρας ἢ ὅπως λέγουν τελευταίως ἀπὸ τῆς δικτατορίας, Ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως. Ἐάν ἐγνώριζον τὸ πρᾶγμα ἐγκαίρως, θὰ Σᾶς παρέπεμπα εἰς τὸ ἀρτίον νομοθέτημα «περὶ ἰδρύσεως Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς καὶ Ναυτιλιακῆς Σχολῆς ἐν Πειραιεὶ καὶ Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς καὶ Ἐμπορικῆς Σχολῆς ἐν Θεσσαλονικῇ», τὸ ὁποῖον εἶχον παρασκευάσει, κατόπιν παρακλήσεως τοῦ ἄλλοτε Ὑπουργοῦ τῆς Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κ. Πλάτωνος Χατζημιχάλη, ἐν συνεργασίᾳ μὲ τοὺς κ. κ. Ε. Ἰατρίδην, Ἄγγ. Βαρβαγιάννην, Ἰωάν. Χρυσόχου καὶ Δ. Καμβυσίδην.

Ἐάν δύνασθε νὰ ἐνεργήσῃτε παρὰ τῷ Ὑπουργεῖῳ Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ἢ Παιδείας, νομίζω ὅτι ἡ ἔγκρισις τοῦ ὡς ἄνω Σχεδίου θ' ἀποτελέσῃ κολύτιμον συμβολὴν εἰς τὴν οἰκονομικὴν πρόσθεσιν τῆς Χώρας, διότι θὰ ἰδρυθῶσι δύο συγχρονισμένοι ἀνώτατοι Σχολαὶ ἐπαγγελματικῆς κατευθύνσεως. Ὁ τόπος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην αὐτῶν. Ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολὴ πρέπει νὰ παραμεινῇ ἱδρυμα θεωρητικῆς μορφώσεως καὶ νὰ συντρέξῃ εἰς τὸ ἔργον τοῦ γενικωτέρου Οἰκονομικοῦ Σχεδίου τῆς Χώρας μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Αἱ Σχολαὶ Πειραιῶς καὶ Θεσσαλονικῆς θ' ἀποτελοῦν τὴν ὀλοκληρωσιν τῆς ἀνωτάτης, ἀλλ' ἐπαγγελματικῆς, μορφωτικῆς προσπάθειας τοῦ Κράτους.

Ὁ ἀγαπητὸς Νίκος ἦτο ἀδίκως χολωμένος—καὶ νομίζω ὅτι ἐξέφραξεν ἐν τούτῳ καὶ τὰς ἰδικὰς Σας ἀπόψεις—διὰ τὴν ἀρνήσιν τοῦ ἀγαπητοῦ μας κ. Σ. (Στεφανοπούλου) νὰ λύσῃ τὸ θέμα μὲ μίαν ἐπίσκεψιν του εἰς

* Ἴδὲ Φ.Ε.Κ. ὑπ' ἀριθ. 117 τῆς 17-2-1943. Τεῦχος Α'.

τό 'Υπουργείον Οικονομικῶν. 'Επιτρέφατέ μου νά σᾶς εἶπω ὅτι καλῶς ἔπραξε ἀρνηθεῖς νά μεταβῆ, διότι ὁ κ. Στ. εἶναι πολιτικόν πρόσωπον, ὁ δέ Γ. (Γκοτζαμάνης) θά ἐξεμεταλλεῦετο μίαν τοιαύτην ἐπίσκεψιν καί θά τήν παρίστα ὡς «συνεργασίαν». 'Ασφαλῶς οἱ φωτορεπόρτερς θά ἦσαν εἰδοποιημένοι, διὰ νά ἀπαθανάτισουν αὐτήν τήν σκηνήν. Δέν εἶναι λοιπόν ὁ «μωραϊτισμός» ὁ ὁποῖος ἐπέβαλεν εἰς τόν κ. Σ. (Στεφανόπουλον) τήν τοιαύτην στάσιν, ὅπως μοῦ εἶπεν ὁ Νίκος, ἀλλά ἡ στοιχειώδης σῦνεσις καί ἡ ἐπιβαλλομένη ἀξιοπρέπεια.

III. Τίτλος τῆς Σχολῆς

'Ο δοθεῖς τίτλος εἶναι ἐπιστημονικῶς ὀρθός, ἀλλά φοβοῦμαι—εἰδομαι, φυσικά, νά διαψευσθῶ—ὅτι θά γεννήσῃ παρεξηγήσεις εἰς βάρος μιᾶς νεαρᾶς καί ἀνωμάλως * Ἰδρυθείσης Σχολῆς τῆς ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως, δεδομένου ὅτι αἱ ἄλλαι Σχολαί καλοῦνται ἐν 'Ελλάδι «ἀνώταται». 'Ὡς γνωρίζετε, καί ἡ Γεωπονική ἠναγκάσθη ν' ἀλλάξῃ τόν ἀρχικόν της τίτλον *'Ανωτέρας» καί νά ὀνομασθῇ 'Ανωτάτη. Φοβοῦμαι, φίλε κ. Πρόεδρε, ὅτι θ' ἀναγκασθῆτε ν' ἀμύνεσθε ὑπέρ ἑνός ὀρθοῦ τίτλου, ἀλλ' ὁ ὁποῖος θ' ἀποδειχθῇ ἀνεπιτυχής. Θά δημιουργήσῃ βάσανα, παρεξηγήσεις, δημοκοπίας **.

Δι' ἐμέ ὁ ὀρθός τίτλος εἶναι «'Ανωτάτη Βιομηχανική Σχολή» ἢ ἀπλῶς «Βιομηχανική Σχολή—'Ἰδρυμα ἀνωτάτης ἐπαγγελματικῆς ἐκπαιδεύσεως». Εἶναι τίτλος σκόπιμος καί ἀπλοῦς, ἐνῶ ὁ ὑπάρχων τίτλος «Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» εἶναι ἀσυνήθης ἐν 'Ελλάδι. Αὐτήν τήν στιγμήν προσέχω ὅτι καί ἡ λέξις «Σπουδῶν», ἐν ἀντιπαραβολῇ πρὸς τὸ «'Επιστημῶν», (τῆς 'Ανωτάτης 'Εμπορικῆς) εἶναι δυνατόν νά δώσῃ ἀφορμὴν—κακῶς βεβαίως—εἰς παρεξηγήσεις ἀθελήτους ἢ ἠθελημένας. Γνωρίζω βεβαίως ὅτι ἡ 'Ανωτάτη 'Εμπορική Σχολή Παρισίων, ἡ καλύτερα, νομίζω, τῆς Εὐρώπης, λέγεται «Σχολή 'Εμπορικῶν Σπουδῶν» καί ὄχι 'Επιστημῶν, ὅπως ἐπίσης καί πλείστα Πανεπιστημιακά 'Ἰνστιτούτα ἐιδικῆς ἀνωτάτης μορφώσεως. 'Ἡ μετριοφροσύνη εἶναι ἀναντιρρήτως ἀρετὴ, ἀλλ' ἐνίοτε ἐπικίνδυνος ἐν 'Ελλάδι. Καί πάλιν συνιστῶ νά ἐπωφεληθῆτε τοῦ Νομοσχεδίου Χατζημιχάλη διὰ νά ἐπιτύχετε τήν μεταβολήν τοῦ τίτλου, διότι αὖριον πιθανόν νά ὑπάρξουν ἀντιδράσεις, πιθανόν—καί αὐτό θά ἦτο χειρότερον ἀκόμη—νά δημιουργηθοῦν «συμπλέγματα κατωτερότητος» εἰς τοὺς σπουδαστάς τῆς σχολῆς Σας. Αὐτό θά βλάψῃ οὐσιαστικῶς τήν ἐξέλιξιν καί πρόσδόν της.

IV. Σπουδασταί

Νομίζω ὅτι παρεσύρθητε εἰς κακὴν ὁδόν. Εἶναι ἀπαράδεκτον εἰς

* 'Εννοεῖται ἡ Ἰδρυσις τῆς Σχολῆς κατὰ τὴν περίοδον τῆς κατοχῆς. 'Ἡ ὑπάρχουσα Σχολὴ λειτουργεῖ βάσει τοῦ Νόμου 800 τοῦ 1948.

** 'Ο κ. Π. ὀρθῶς προέβλεψε. 'Ο ἀρχικὸς τίτλος ἐπὶ τοσαύτων ἐληγάσεων ὥστε, καί παρὰ τὰς καταβληθείσας προσπαθείας, δέν μετεβλήθη κατὰ τὴν ψήφισιν τοῦ Νόμου 800, οὔτε καί μέχρι σήμερον. Τοῦτο, πράγματι ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς παρεξηγήσεις καί εὐκαιρίαν εἰς ἐλεεινὰς δημοκοπίας.

τὴν ἀνωτέραν ἑκπαίδευσιν νὰ εἰσέρχονται σπουδασταὶ ἄνευ τῶν προσόντων τῆς πλήρους Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Γνωρίζω βεβαίως, ὅτι ἄλλοῦ εἰς τὰς ἀνωτέρας Ἐμπορικὰς Σχολὰς δύνανται, κατόπιν διαγωνισμοῦ, νὰ εἰσάγονται καὶ οἱ ἔχοντες τελειώσει δεκαετεῖς ἐν ὄλῳ σπουδὰς. Ἄλλ' ἄλλοῦ ἢ μόρφωσις εἶναι ἀρτία, ἢ δὲ εἰσαγωγή γίνεται κατόπιν αὐστηροτάτων καὶ βασανιστικῶν ἐξετάσεων εἰς τὴν Ἐκθεσὶν Ἰδεῶν, τὴν Ἱστορίαν, τὴν Φυσικὴν, τὴν Χημείαν, τὴν Γεωγραφίαν, τὴν Ἄλγεβραν καὶ τὴν Ἀριθμητικὴν μὲ θέματα δυσκολώτατα.

Μὲ ὅλον τὸ ἐνδιαφέρον πράγματι διὰ τὴν Σχολὴν Σας, ἀγαπητέ μου κ. Χαρίλαε, Σὺς ἐξορκίζω νὰ μὴ θέσετε σαθρὰς βάσεις εἰς τὸ ἔργον Σας, διὰ τὸ ὅποιον εἶσθε ἄξιος πάσης τιμῆς. Σπουδασταὶ ἄνευ πτυχίου Μέσης Ἐκπαιδεύσεως θ' ἀποτελέσωσι δυσβάστακτον βῆρος δι' ἓνα νεαρὸν ἐκπαιδευτικὸν ὄργανισμὸν, ὃ ὁποῖος μάλιστα δὲν θὰ ἔχη τὴν ιδιότητα τῆς δημοσίας ὑπηρεσίας. Θὰ ἀσκηθῆ ἐν καιρῷ κριτικὴ κατὰ τῆς Σχολῆς σας καί, διὰ τὴν ἐν Ἑλλάδι ἐκπαιδευτικὴν κατάστασιν, δὲν θὰ εἶναι ἀσθηρικός καὶ ἀδικαιολόγητος. Θὰ εὐρεθῆτε βραδύτερον εἰς τὴν ἀνάγκην ν' ἀπορριψτετε ὡς ἐπιβλαβὲς βῆρος τοὺς ἄνευ προσόντων τυχόν εἰσελθόντας σπουδαστάς, πράγμα τὸ ὅποιον ἴσως καὶ νὰ μὴ εἶναι ἐφικτόν. Ἄλλὰ ἐρωτῶ, διατί νὰ φθάσετε εἰς αὐτὴν τὴν κατάστασιν, ἢ ὁποία θὰ βλάψῃ τοὺς κανονικοὺς σπουδαστάς; Σὺς ἐνδιαφέρει ἢ ποσότης τῶν σπουδαστῶν ἢ ἡ ποιότης*;

γ Μαθήματα

Διὰ νὰ εἶναι ἄξια τοῦ τίτλου τῆς ἢ Σχολῆς, διὰ νὰ καταστῆ πράγματι, ὅπως θέλετε, ἐν νέον καὶ πρωτοποριακὸν ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα, πρέπει τὸ Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων νὰ μεταβληθῆ.

Σὺς παραθέτω κατωτέρω τὰ μαθήματα τὰ ὁποῖα εἶναι ἀπαραίτητον νὰ διδασθοῦν. Μερικὰ ἐξ αὐτῶν θὰ ξενίσουν, τὸ ἀντιλαμβάνομαι. Ἄλλ' ἔχω ὅπ' ὄψιν μου τί διδάσκεται εἰς Γαλλίαν (εἰς τὴν Section industrielle de l'École des Hautes Études Commerciales), εἰς τὰ Instituts Supérieurs de Commerce τοῦ Βελγίου καὶ εἰς τὰs Graduate Schools of Business Administration τῆς Ἀμερικῆς.

Γνωρίζω ὅτι διὰ μερικὰ μαθήματα (Ὀργάνωσις, Ψυχοτεχνικὴ**, Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας) θὰ ὑπάρξουν παρεξηγήσεις καὶ ἀντιδράσεις καὶ ἐντεῦθεν καὶ ἐκείθεν, ἀλλὰ πρέπει ν' ἀντιληφθῶμεν ἐν Ἑλλάδι ὅτι

* Πρὸς ἀποφυγὴν τυχόν παρανοήσεων τῶν ἀνωτέρω δὲν νὰ σημειωθῆ ὅτι οὐδεὶς ἐγγεγραμμένος εἰς τὸν «Πίνακα τῶν Πτυχιούχων» τῆς Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν στερεῖται ἀπολυτηρίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως. Τοῦτο, ἄλλωστε, θεωρεῖται ἀπαραίτητον προσόν διὰ τὴν ἐγγραφήν του εἰς τὴν Α.Σ.Β.Σ.

** Τὰ μαθήματα ταῦτα ἀνεγρόφησαν εἰς τὸ Πρόγραμμα τὸ ἐγκριθὲν διὰ τοῦ Διατάγματος τῆς 5-7-1943, κατόπιν ὅμως ἀπληρῶθησαν, διότι ἡ Ψυχοτεχνικὴ ἐθεωρήθη ὑποκείμενον μάθημα, ἢ Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ ἀντιεργαδοτικὴ πράξις καὶ ἡ Στατιστικὴ περιττὴ. Σημειωτέον ὅτι ἡ Σχολὴ κατηγορήθη ὡς ἀντεργατικὴ (!) λόγῳ τοῦ μαθήματος τῆς Ὀργανώσεως (!).

ΕΠΑΜΕΙΝΩΝΔΑΣ ΧΑΡΙΛΑΟΣ
Πρόεδρος του Διοικητικού Συμβουλίου
μέχρι του Σεπτεμβρίου 1949

«Θέλω να κλείσω την ομιλολογία μου προσφέροντας εις την Ἑλληνικὴν Βιοσηχανίαν ἑν ἄριστον θεμέλιον διὰ τὴν ἀνοικοδόμησιν καὶ τὴν προαγωγὴν τῆς: μίαν ἀσπίδος ὀργανωμένην ἀσφατέτην ἐπαγγελματικὴν Σχολήν, ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἐπίσης τὸ Κράτος: νὰ ἀνιῇ δημιουργικὰ στελέχη».

ὁ κόσμος εἰσῆλθε καὶ πρὸ τῆς ἐνάρξεως τοῦ πολέμου, εἰς μίαν νέαν ἐποχὴν. Εἴτε ὁ καπιταλισμὸς ἐπιζήσῃ ὑπὸ νέαν μορφήν καὶ μὲ νέας ἀντιλήψεις, εἴτε ὁ σοσιαλισμὸς ἐπικρατήσῃ, ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης θὰ ζητήσῃ νὰ στηριχθῇ εἰς συγχρονισμένα ποικίλα σχολεῖα παντός τύπου καὶ πάσης βαθμίδας. Εὐχομαι ἡ Σχολὴ Σας νὰ εἶναι πρωτοποριακὸν Ἴδρυμα, ἀλλὰ πρὸς τοῦτο τὰ μαθήματά της πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογα μὲ τὰς νέας συνθήκας καὶ τὰς νέας ἀνάγκας τῆς κοινωνικῆς, οἰκονομικῆς καὶ κρατικῆς ζωῆς. Ὅ,τιδήποτε καὶ ἂν συμβῇ, μετὰ τὸ τέλος τοῦ πολέμου νέοι ὄροι ἐργασίας καὶ παραγωγῆς θὰ προκύψουν, ἡ δὲ Ἐκπαίδευσις δὲν δύναται νὰ παραμείνῃ μὲ ἀναχρονιστικὰ καὶ πεπαλαιωμένα προγράμματα καὶ μεθόδους διδασκαλίας.

Ἰδοὺ ποῖα νέα μαθήματα πρέπει νὰ προστεθῶσιν εἰς τὸ πρόγραμμά Σας: Φιλοσοφία καὶ Κοινωνιολογία, Ὀργάνωσις Ἐπιχειρήσεων, Ὀργάνωσις Ἐργοστασίων, Στατιστικὴ (Μαθηματικὴ καὶ Οἰκονομικὴ), Ἀνάλυσις τῆς περιουσίας, Ψυχοτεχνικὴ, Φυσιολογία τῆς Ἐργασίας, Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας, Τεχνικὴ τῆς Πωλήσεως. Εἰς τὸν ἀγοπητὸν Νίκον ἐξήγησα τὸν ρόλον τοῦ «ἀνθρωπίνου παράγοντος» καὶ ὅτι ὅλη ἡ νέα οἰκονομία θὰ στηριχθῇ εἰς τὴν καλύτεραν ὀργάνωσιν του, τὴν ἐπιστημονικὴν του χρησιμοποίησιν, τὴν ἀντοξίαν του ἠθικὴν καὶ ὄλικήν ἀμοιβήν, μὲ τὸν σκοπὸν τῆς μείζονος ἀποδόσεως ὑπὲρ τοῦ συνόλου. Φοβοῦμαι ὅτι ὁ ἀγαπητὸς Νίκος ὀλίγα ἀντελήφθη καὶ θὰ ἐπεθύμουν ἐπὶ τοῦ σημείου τούτου κυρίως νὰ συζητήσωμεν, διότι εἶναι βασικῆς κοινωνικῆς, πολιτικῆς καὶ οἰκονομικῆς σημασίας θέμα. Εἴσθε ὁ δημιουργὸς τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας. Ἐτιμῆσατε τὸ παρελθὸν αὐτοῦ τοῦ τύπου μὲ τὰς δημιουργικὰς Σας πρωτοβουλίας καὶ τὴν ἔξοχον δρᾶσιν σας. Εἶμαι ἀπολύτως βέβαιος ὅτι εἴσθε νέος, εἰς τὴν ψυχὴν καὶ τὸ πνεῦμα, νέος, δυστυχῶς, μεγάλης ἡλικίας. Συνδυάζετε τὴν πείραν καὶ τὴν γόνιμον δρᾶσιν Σας μὲ τὸν ἐνθουσιασμὸν καὶ τὴν πίστιν ἑνὸς πρωτοπόρου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι οὕτω ἀντιλαμβάνεσθε τὸ ἔργον Σας καὶ δι' αὐτὸ εἶμαι πρόθυμος νὰ συμπαρασταθῶ εἰς τὴν προσπάθειάν σας, ἐφόσον, ἐννοεῖται, αἱ ἄλλαι ἀσχαλῖαι μου τὸ ἐπιτρέπουν.

VI. Διδακτικὸν Προσωπικὸν

Ἡ ἐπιτυχία τοῦ ἔργου σας, ἀγαπητέ μου κ. Χαρίλαε, θὰ ἐξαρτηθῇ κυρίως ἀπὸ τὸ Διδακτικὸν Προσωπικὸν, τὸ ὁποῖον τὸ Διοικ. Συμβούλιόν σας θὰ ἐκλέξῃ. Τὰ Σχολεῖα παράγονται καὶ ἐπιβάλλονται μὲ τὸ ἔμφυχον ὄλικόν των κυρίως καί, κατὰ δεύτερον λόγον, μὲ τὰ κτίρια καὶ μὲ τὰς ἔγκαταστάσεις. Ἄλλωστε, μὲ τὴν ἐκλογὴν τῶν ἀρίστων θ' ἀποδείξετε πράγματι ὅτι ἡ Σχολὴ πιστεύει εἰς τὸν ρόλον τοῦ «ἀνθρωπίνου παράγοντος». Τοῦτο πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύνθημα τῆς Σχολῆς: «Τὰ πάντα μὲ τὸν ἄνθρωπον καὶ τὰ πάντα διὰ τὸν ἄνθρωπον». Ἡ Ἐπιστημονικὴ Ὀργάνωσις τῆς Ἐργασίας, πού θὰ πρέπει ν' ἀποτελέσῃ τὸ κύριον μάθημα τῆς Σχολῆς, στηρίζεται σήμερον ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀνθρωπιστικῆς βάσεως. Ἡ ἐκμετάλλευσις τοῦ ἀνθρώπου ἀπὸ τὸν ἄνθρωπον ἀνήκει ὀριστικῶς εἰς τὸ παρελθόν.

Μέ την σκέψιν νά ἐξυπηρετήσω τήν Σχολήν Σας συνιστῶ ὅπως ἀπευθυνθῆτε εἰς τά καταλληλότερα πρόσωπα καί ἐπιτρέψατέ μου νά Σᾶς ὑποδείξω μερικά: τοὺς Καθηγητάς Ἀριστοτέλην Σίδεριν, Κώσταν Γεωργούλην, Πίνδαρον Χριστοδουλόπουλον, Χρήστον Ἀγαλλόπουλον (Γεν. Διευθυντὴν Ἰ. Κ. Α.), Σταύρον Σταυρόπουλον καί Γεώργιον Ἀνδρεάκον (Μηχανολόγους), Ἰωάννην Χρυσσοῦ (Διευθυντὴν Τραπεζῆς Ἐμπορικῆς Πίστεως), Αἰκατερίνην Κριαρᾶ (Ἐπιμελήτριαν Ψυχοτεχνικοῦ Ἐργαστηρίου τοῦ Πανεπιστημίου), Νικόλαον Θεοδώρου (Φυσικόν — Γυμνασιάρχην), Εὐστάθιον Μαργαρίτην (Καθηγητὴν Πειραματικοῦ Σχολείου, Στατιστικόν), Γεώργιον Παπακώσταν (Ἰατρόν). Ἀνήκουσιν εἰς διάφορα κόμματα, ἀλλὰ πιστεύω ὅτι θὰ θέσουν ὑπὲρ τὸ κόμμα τήν Σχολήν, διότι θὰ τήν ταυτίσουν μὲ τὸ Ἔθνος.

Σᾶς εὐχαριστῶ θερμῶς δι' ὅσα περὶ ἐμοῦ εἶπατε εἰς τὸν Νίκον. Εἶμαι πολὺ εὐτυχῆς διότι εἶναι πλήρως ἀμοιβαῖα τὰ αἰσθήματα ἀγάπης καί ἐκτιμῆσεως. Διὰ νά ἐπιτύχετε, φροντίσατε νά εὑρετε καλυτέρους μου. Ἐγώ, ἐάν ἀνελάμβανα τήν διεύθυνσιν, θὰ ἐπραττον τοῦτο διότι ἀποτελεῖ τιμὴν, ἀπόλαυσιν καί ὑπερφάνειαν νά συνεργάζεται κανεὶς μὲ καλυτέρους του. Τότε ἡ προσπάθεια γίνεται περισσότερον νόμιμος καί ἀποδοτικὴ.

Ἐπὶ τοῦ παρόντος οὐδὲν δύναμαι, πλὴν φιλικῶν συμβουλῶν, νά προσφέρω διότι, ὡς γνωρίζετε, ἔχω ἐπωμισθῆ τήν τιμὴν καί τήν εὐθύνην νά διευθύνω ἓν νεοσύστατον κόμμα, τὸ ὅποιον εἶμαι βέβαιος ὅτι θὰ ἐπικρατήσῃ ἐπ' ἀγαθῷ τῆς Πατρίδος, ἐάν μὲ ἀκούσῃ. Ἡ ὁδὸς εἶναι πράγματι ἐπίπονος καί ἐπικίνδυνος. Ἀλλὰ Σεῖς, πρωτεργάτης τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, ἀντιλαμβάνεσθε καί τὸ θέλημα μίαν τοιαύτης προσπάθειάς μου. Ἐγώ πιστεύω ὅτι ἔχω χρέος ν' ἀγωνισθῶ διὰ τὴν ἐθνικὴν ἀπελευθέρωσιν, διὰ τὴν δημοκρατίαν, διὰ τὴν ἐλευθερίαν, διὰ τὴν κοινωνικὴν δικαιοσύνην. Εἶμαι πλήρης αἰσιοδοξίας διὰ τὸ μέλλον, διότι μὲ ἐμπνέει ἡ θυσία καί ἡ ἔξαρσις τοῦ Λαοῦ μας, εἶμαι ὁμως καί πλήρης φόβων*, διότι γνωρίζω ὅτι ἡ ἡλιθιότης καί ἡ παραφροσύνη δὲν ἔχουν ὄρια—καί δυστυχῶς ἡ Ἑλληνικὴ Ἱστορία ἔχει ὄχι ὀλίγα παραδείγματα.

VII. Φοίτησις τριετής

Διαφωνῶ ἐπίσης μὲ τὴν ἀποψιν ὅτι ἡ διετής φοίτησις εἶναι ἐπαρκής. Ἡ βιομηχανικὴ μόρφωσις εἶναι πολυσύνθετος (οἰκονομική, νομική, τεχνική) καί ἀπαιτεῖ χρόνον. Πρέπει ἡ φοίτησις νά γίνῃ τριετής, εἶμαι δὲ βέβαιος ὅτι ἀργότερον θὰ ζητηθῆ νά γίνῃ τετραετής, τοῦ τετάρτου ἔτους διατιθεμένου δι' εἰδίκευσιν καί πρακτικὴν ἀσκήσιν. Νομίζω ὅτι δὲν χωρεῖ συζήτησις ἐπὶ τοῦ προκειμένου, διότι ἡ γνώσις ἔχει ἀναπτυχθῆ κατ' ἔκτασιν καί βάθος καί διότι ἡ μέση ἐκπαίδευσις ἐν Ἑλλάδι δὲν παρσκευάζει ἀρτίους ἀποφοί-

* Δυστυχῶς οἱ φόβοι τοῦ κ. Π. ἐπιλήθευσαν.

τους*. Φοβούμαι ότι η Σχολή Σας θα κατηγορηθῆ ὡς «Φροντιστήριο»**!

Δεχθῆτε, Σεβαστέ μου Πρόεδρε καὶ ἀγαπητέ Φίλε, τὴν διαβεβαίωσιν τῆς ἀγάπης μου καὶ τῆς ἐκτιμῆσεώς μου καὶ Σᾶς εὐχαριστῶ ἀκόμη μίαν φορὰν διότι ἀπρυθύνθητε εἰς ἐμέ διὰ τὸ Σᾶς ἐκθέσω τὰς ἀπόψεις μου. Εἶμαι βέβαιος ὅτι μίαν ἡμέραν τὸ ὄνομά Σας θὰ συνδεθῆ μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς μορφωτικῆς προσπάθειάς τοῦ τόπου, ὅπως ἔχει συνδεθῆ μετὰ τὴν ἱστορίαν τῆς βιομηχανικῆς δραστηριότητός του.

Στρ. Κ. ΠΑΠΑΪΩΑΝΝΟΥ

* Ἡ ἀποφασίς αὕτη τοῦ κ. Π. κατ' ἀρχάς δὲν ἐγένετο δεκτὴ. Βραδύτερον, τῷ 1947, ἀνεγνωρίσθη ἡ ὀρθότης καὶ τὸ ἐπιβεβλημένον τῆς τριτοῦς φοιτήσεως. Μετὰ ταῦτα, τῷ 1949, τὸ Δ. Συμβούλιον ἀνεγνώρισεν τὴν ἀνάγκην τῆς ἐπεκτάσεως τῆς φοιτήσεως κατὰ ἐνῆτος μετὰ «Τμήματα εἰδικεύσεως», ἀλλὰ τὸ Ὑπουργεῖον Βιομηχανίας δὲν υἱοθέτησεν τὸ αἴτημα τοῦτο τῆς Σχολῆς. Ἦδη τὸ Ὑπουργεῖον Παιδείας κατέθετο νομοσχέδιον διὰ τοῦ ἢ φοιτητοῦ ὁποῖου ἀξάνεται εἰς τὴν ΑΣΟ & ΕΕ εἰς τέσσαρα ἔτη καὶ δημιουργοῦνται εἰδικὰ τμήματα κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος.

** Καὶ τοῦτο ἐγένετο, ἀλλ' ὄχι μόνον λόγῳ τῆς διετοῦς φοιτήσεως, ἀλλὰ διότι ἐθεωρήθη ὅτι αἱ ὄρει διδασκαλίαι ἦσαν ὀλίγαι. Σήμερον, ἀντιθέτως, κατηγορεῖται ἡ Σχολή ὅτι «καταπονεῖ ὑπερμέτρως σωματικῶς καὶ πνευματικῶς τοὺς ἀπουδαστάς» (!) καὶ ὅτι «ἐπιδιώκει νὰ παρασκευάσῃ σοφοὺς»! Ἡ μία κατηγορία ἀποδεικνύει, εὐτυχῶς, τὸ ἀσύστατον τῆς ἄλλης.

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ

«Τό ἐπάγγελμα πού θέλω νά μάθω εἰς τούς μαθητάς μου εἶναι ἡ ΖΩΗ» ἔλεγε ν ὁ J. J. ROUSSEAU. Σωστά ἀλλά ζωή πού πρέπει νά ἔχη ὡς σκοπόν νά ἀνυψῶνῃ τό ἄτομον μέσα εἰς ἕν εὐήμερον σύνολον».

Εἰς τὰς ἐπομένας σελίδας δημοσιεύονται αἱ δύο πρῶται προγραμματικά ὁμιλίας τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς μας κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου. Εἰς εἰδικόν τεῦχος θά ἐκτυπωθοῦν αἱ ἄλλαι δύο βασικάί του ὁμιλίας μέ θέματα: «Ἡ ἔννοια, ἡ ἀποστολή καί ὁ καταρτισμός τοῦ διοικητικοῦ στελέχους» καί «Τό νέον ἐκπαιδευτικόν ἰδανικόν: ὁ παραγωγός — ἄνθρωπος».

ΛΟΓΟΣ ΠΡΩΤΟΣ *

[Δημοσιεύομεν κατωτέρω τὴν πρώτην δημοσίαν ὁμιλίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου, γενομένην τὴν 28ην Νομβρίου 1946 εἰς τὴν ἐπι τῆς ὁδοῦ Ἀκαδημίας ἀριθ. 84 αἴθουσαν ἐνώπιον τῶν τότε ὀλιγοῦν σπουδαστῶν τῆς Σχολῆς, τῶν Καθηγητῶν καὶ ἐπιτρόπων ἀκροατῶν. Προηγουμένως ὁ ἀείμνηστος Ἐπ. Χαρίλαος εἶχεν ἐκθέσει εἰς τὸν λόγον τὸν τὰ πεπραγμένα τῆς Σχολῆς καὶ τὴν πικρίαν τὸν διότι δὲν κατανοεῖται ἡ προσπάθειά του. Ὁ ἀείμνηστος δημιουργὸς τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας μὲ βαθυτάτην συγκίνησιν καὶ μὲ δάκρυα εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς εἶχε τονήσει τὴν ἐπίγονον ἀνάγκην νὰ δημιουργήσωμεν νέαν καὶ γόνιμον βιομηχανικὴν κίνησιν, νέους ἀνθρώπους, οἱ ὅποιοι νὰ ἔχουν συνείδησιν τῆς νέας ἐποχῆς, νὰ προετοιμάσωμεν ἐπαζίους καὶ καλύτερους διαδόχους τῶν πρωτεργατῶν τῆς βιομηχανίας καὶ τοῦ ἔμπορίου τοῦ τόπου, νὰ συντελέσωμεν εἰς τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς Χώρας. Εἰς τὴν ὁμιλίαν τοῦ δ κ. Π. προγραμματίζει τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς κατευθύνσεις τῆς Σχολῆς, ὁραματίζει τὴν μέλλουσαν συγκροτήσιν τῆς, τοὺς σκοποὺς τοὺς ὁποίους θὰ ἀποδώσῃ καὶ τονίζει τὴν σημασίαν τοῦ διοικητικοῦ σιελήτους εἰς τὴν μεταπολεμικὴν ἀργάνωσιν τῆς οἰκονομίας καὶ τῆς πολιτείας. Ἀπο τῆς ἐποχῆς ἐκείνης ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς τονίζει ὅτι ἐσθλὸν εἶναι εἰς μίαν νέαν περίοδον τῆς ἱστορίας, τὴν ὁποίαν προσδιορίζει ὡς «περίοδον τοῦ ἀνθρώπου» καὶ προσδιορίζει τὸ εἶναι ἐκπαιδευτικὸν ἰδατικὸν τοῦ «ἀνθρώπου — παρτηγοῦ»].

Ὁ σεβαστὸς μας Πρόεδρος εἰς τὴν σύντομον Λογοδοσίαν τῶν πεπραγμένων τῆς Σχολῆς μας κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος 1945 - 1946 ἐξέθεσεν εἰς ἀδράς γραμμὰς τὴν καταβληθεῖσαν ἀπὸ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, τοὺς Καθηγητὰς, τὴν Διεύθυνσιν καὶ τὸ Διοικητικὸν Προσωπικὸν προσπάθειαν διὰ νὰ θεμελιωθῇ ἐπὶ ἀσφαλῶν βάσεων ἡ νεορὰ Σχολή μας.

Ἡ φωτεινὴ του σκέψις καὶ προπαντὸς ἡ πίστις του ἐπὶ τὸ συντελούμενον ἐκπαιδευτικὸν ἔργον καθιστοῦν βέβαιον ὅτι ἡ Λογοδοσία τοῦ ἐπομένου ἔτους θὰ εἶναι ἀκόμη πλουσιωτέρα. Πάντως ἔχω χρέος νὰ τὸν εὐχαριστήσω ἐκ μέρους τῶν κ. κ. Συναδέλφων μου δι' ὅσα εἶπε περὶ αὐτῶν, διὰ τὴν καταβαλλομένην σχεδὸν ἀνευ ἀμοιβῆς ἐργασίαν, διὰ τοὺς κόπους καὶ τὰς θυσίας τῶν καὶ νὰ τὸν βεβαιώσω

* Τὸν πρῶτον πράγματι λόγον ἐξεφώνησεν ὁ κ. Παπαϊωάννου εὐθὺς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν. Δυστυχῶς ὁ λόγος αὐτὸς δὲν ἐστενογραφηθῆ.

Άλλην μίαν φοράν καί επίσημως ἀπό τοῦ ἱεροῦ τούτου βήματος δεῖ οἱ κ.κ. Καθηγηταί ἔχουν μέ αὐτόν κοινούς πόθους καί κοινά ἰδανικά καί τήν αὐτήν πίστιν καί ὑπερηφάνειαν, τήν αὐτήν ἀπόφασιν νά ἀναπτύξουν καί νά καταστήσουν ἀξιοσέβαστον τό νεαρόν τοῦτο ἐκπαιδευτικόν ἴδρυμα.

“Ὅτι αὐτόν—τόν Προέδρόν μας—τόσον λυπεῖ, αὐτό στενοχωρεῖ καί ἡμᾶς, χωρίς νά μᾶς ἀποκαρδιώνει. Ἀντιθέτως, σεβαστέ μας Κύριε Πρόεδρε, ἀπό τοῦ βήματος τούτου δεόν νά διακηρύξω, κατὰ τρόπον εὐθύν καί ὠμόν, δεῖ θά ἀγωνισθῶμεν μέ τήν πίστιν ἐπὶ τό δίκαιόν μας νά διαφωτίσωμεν τοὺς ἀγνοοῦντας ἢ παρεξηγοῦντας τό ἔργον μας. Ἡ ἐχθρότης καί ἡ ἐμφανιζομένη ἀντίδρασις ἀπλῶς ἀναπτύσσουν τήν δραστηριότητά μας, ὅπως ἔχομεν τήν συναίσθησιν δεῖ ἡ συμπαράστασις τῶν ὀλίγων φίλων τῆς Σχολῆς ἀναπτύσσει τήν δραστηριότητά μας.

Κυρταί καί Κύριοι, ἀγαπητοί μου Σπουδασταί.

Νομίζω δεῖ ἀποτελεῖ κοινήν πεπο(θησιν δεῖ ἡ εἴσοδος τῆς Ἀνθρωπότητος εἰς μίαν νέαν ἐποχὴν κατ’ ἀνάγκην δημιουργεῖ νέας ἀντιλήψεις διὰ τήν ἐκπαιδευσιν, ἡ ὁποία εἶναι θεσμός κοινωνικός συνακολουθῶν τήν πορείαν καί τήν ἐξέλιξιν τοῦ κόσμου· δεῖ εἶναι ἐξω τόπου καί χρόνου, ἀντιθέτως εἶναι θεσμός ἀποσκοπῶν νά ἐξυπηρετήσῃ ζώσας ἀνάγκας καί πραγματικάς συνθήκας τῆς ζωῆς.

Ἐκάστη ἐποχὴ διεμόρφωσε τό ἰδικόν τῆς ἐκπαιδευτικόν (ιδανικόν ἀπό τότε ποῦ εἰς τήν πατρίδα μας, γύρω εἰς τόν βῶν π.Χ. αἰῶνα, νομίζω, διεμορφώθη ἡ ἔννοια τῆς Παιδείας. Εἰς τήν Ἑλλάδα πραγματοποιεῖται διὰ πρώτην φοράν αὐτό τό νέον, τό ὁποῖον καλοῦμεν σήμερον Παιδείαν, δηλαδή ἕν συνειδητόν ἔργον ἐλευθέρων προσώπων. Κατά τήν νέαν—ἐπαναστατικὴν πράγματι διὰ τήν ἐποχὴν ἐκείνην— ἀντιλήψιν ἡ παιδεία δεῖ εἶναι πλέον ἔργον μιᾶς κάστας (συνήθως ἱερέων) ἡ ὁποία ἀποβλέπει νά δημιουργήσῃ ἕνα ἐπαγγελματίαν (ιερέα, στρατιωτικόν, ἱατρόν κτλ.), ἀλλ’ ἡ Παιδεία ἀποστολήν ἔχει νά διαμορφώσῃ ὑπὲρ πᾶν ἄλλο τό «ἦθος».

Πρέπει μέ ὑπερηφάνειαν νά διακηρύξωμεν δεῖ ἡ Ἑλληνικὴ Παιδεία μένει πάντοτε τό πρότυπον τῆς ἀνθρωπιστικῆς παιδείας, τῆς ὁποίας ἰδανικόν εἶναι ὁ ΠΛΗΡΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΣ, ὁ ὁποῖος ἔχει τήν διψαν τῆς ζωῆς καί τήν βαθυτάτην συναίσθησιν τοῦ χρέους.

Τό λεγόμενον κλασσικόν ἐκπαιδευτικόν ἰδανικόν ἀνταποκρίνεται εἰς ἐποχάς κατὰ τάς ὁποίας οἱ ἄνθρωποι κατενόουν, ἐγνώριζον τί σημαίνει «ἄνθρωπος—ἀνθρωπισμός», ἐγνώριζον δηλαδή πῶς διὰ τῆς παιδείας εἶναι δυνατόν νά ἀνυψωθοῦν, νά ἀποκτήσουν ἦθος, μέ μίαν λέξιν νά «ἐξανθρωπισθοῦν».

Αὐτό τό ἰδανικόν ἔχει σήμερον καί παρανοηθῆ καί ξεπερασθῆ. Ζῶμεν εἰς τήν ἐποχὴν τοῦ Χίτλερ, τοῦ Στάλιν, τοῦ δεξιοῦ καί ἀριστοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ, τῆς συντριβῆς ἀπὸ τὸν πόλεμον καί τό μίσος τῶν ἠθικῶν ἀξιών, καί προπαντός ζῶμεν εἰς τήν ἐποχὴν ὅπου ἡ

ατομική ενέργεια, μετά 10 ή 20 έτη, ειρηνικῶς ἐφαρμοζομένη θά ἐπιφέρει μίαν ἐπανάστασιν εἰς τὰς σχέσεις τῶν λαῶν, εἰς τὴν συγκρότησιν τὴν οἰκονομικὴν καὶ κοινωνικὴν, εἰς τὸ ὅλον μας σύστημα διαβίωσης.

Τὸ κλασσικὸν ἰδανικὸν ἐγεννήθη καὶ ἐζησε εἰς μίαν ἐποχὴν, καθ' ἣν ἡ τεχνικὴ, ἡ οἰκονομία, τὰ ὄργανωτικὰ καὶ κοινωνικὰ προβλήματα, ἡ ἀνάπτυξις νέων πλουτοπαραγωγικῶν πόρων, ἡ διεθνὴς ἀγορὰ καὶ ἡ διεθνὴς ἐπικοινωνία, προβλήματα τὰ ὅποια ἀπέρρευσαν ἀπὸ τὴν τεχνικοποίησιν τῆς οἰκονομίας, ἦσαν θέματα ἀνύπαρκτα ἢ βασικῶς ἀσήμαντα.

Ἡ ἐμφάνισις καὶ τὸ γιγαντιαῖον—πῶς ἄλλως νὰ τὸ ἐκφράσω—τῶν προβλημάτων αὐτῶν καὶ τῶν νέων τεχνικο-οικονομικῶν καὶ κατ' ἀνάγκην πολιτικο-κοινωνικῶν καταστάσεων ἀπέδειξεν ἀνίκανον τὸν «ἀνθρωπισμὸν τῆς κλασσικῆς παιδείας» νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὸν ἀπανθρωπισμὸν τοῦ Χίτλερ καὶ τὴν βαρβαρότητα τῶν ὀλοκληρωτικῶν καθεστώτων. Ἡ περίφημος «γερμανικὴ κουλτούρα» ἀπεδείχθη ἀνύπαρκτος πρὸ τῆς ὀργανωμένης βίας.

Ἐπειτα, τὰ αὐτὰ φαινόμενα κατέστησαν ἐπιτακτικὴν τὴν διεύθυνσιν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος εἰς περιοχὰς οἰκονομικοτεχνικὰς, αἱ ὅποια ἄλλοτε ἦσαν ἀγνωστοὶ ἢ, πρᾶγμα ποῦ σημαίνει τὸ αὐτό, τὴν ἀναδιαμόρφωσιν τοῦ ἀνθρωπιστικοῦ πνεύματος ἐπὶ βάσεως νέας καὶ συμφώνου πρὸς τὰς τεχνικο-οικονομικὰς ἀνάγκας τῆς σημερινῆς διαρθρώσεως τῆς κοινωνίας.

Πάντως βέβαιον εἶναι ὅτι ὄχι μόνον οἱ ἐκπαιδευτικοὶ ἀλλὰ καὶ ὅσοι οἱ ἐπιστήμονες καὶ φιλόσοφοι εὐρέθησαν ἀπολύτως ἀνέτοιμοι ν' ἀντιμετωπίσουν τὰ σημερινὰ προβλήματα. Αἰφνιδιασμένη ἡ κοινωνία καὶ ἡ διανόησις εἰδικώτερον εὐρέθησαν ἀνίκανοι ν' ἀντιμετωπίσουν καὶ τὰς «δεξιὰς» καὶ τὰς «δὴθεν ἀριστεράς» ἐπιθέσεις κατὰ τῆς μορφώσεως, κατὰ τῶν νέων, κατὰ τοῦ ἀμέσως παρασκευαζομένου μέλλοντος.

Ἡ ἐκπαίδευσις δὲν εἶναι ἀφηρημένη ἰδέα, δὲν εἶναι θεσμὸς ἐξω τόπου καὶ χρόνου, ἀλλ' ὀφείλει ν' ἀντιμετωπίσῃ τὰ προβλήματα τῆς συγχρόνου ζωῆς καὶ νὰ παρασκευάζῃ χρησίμους ἀνθρώπους διὰ τὸ μέλλον. Ἀντὶ τοῦ παρελθόντος, στήριζεται εἰς τὸ παρόν, ἐπιλύει ἄμεσα ζητήματα, ἀλλὰ πρὸ παντός εἶναι εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ μέλλοντος. Ὁ παιδαγωγὸς δὲν βλέπει πρὸς τὰ ὀπίσω εἰμὴ μόνον διὰ ν' ἀντιληφθῇ τὴν διανυθεῖσαν ὁδόν, ἀλλ' ἐξετάζει ποίας συνθήκας θ' ἀντιμετωπίσῃ, βάσει τοῦ παρόντος, ὁ νέος εἰς τὸν μέλλον. Ἐάν ἡ ἐκπαίδευσις εἰς μεταβατικὰς περιόδους ἀποτυγχάνει εἶναι διότι τὸν ἐκπαιδευτικὸν ἀπασχολεῖ τὸ παρελθόν καὶ δὲν ἀντιλαμβάνεται ὅτι πρέπει νὰ προετοιμάσῃ τὸ μέλλον, νὰ διαμορφώσῃ ἀνθρώπον ἀντάξιον μὲ τὴν νέαν ἐποχὴν του.

Τὸ ἀστικὸν καθεστῶς τὸ ὅποιον ἀνέκυψε ἀπὸ τὴν βιομηχανικὴν ἐπανάστασιν τοῦ 18ου αἰῶνος ἤτο φυσικὸν νὰ δημιουργήσῃ ἓν νέον ἐκπαιδευτικὸν ἰδανικόν. Ἡ ἄσκησις τοῦ ἐπαγγέλματος, ἡ ὅποια

ἔμεινε τὸν ἄνθρωπον πρὸ τῆς Γαλλικῆς Ἐπαναστάσεως, ἀπετέλεσε τὴν νέαν μέριμναν τῆς Παιδείας.

Ὁ ἀστικός πολιτισμὸς ἤνοιξε διὰ πλάτα τὰς θύρας τῆς ἐκπαιδεύσεως πρὸς ἄλλους καὶ ἐζήτησε δι' αὐτῆς νὰ ἱκανοποιήσῃ τὰς νέας ἀνάγκας καὶ τὰς νέας συνθήκας τὰς ὁποίας ἐδημιούργησαν δύο κύρια φαινόμενα: πρῶτον ἡ ἀνάπτυξις τῆς Τεχνικῆς, ἡ αὐξήσις τῶν ὀλικῶν ἀγαθῶν, καὶ δεύτερον τὸ ἀνοιγμὰ τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς ἀντὶ τῆς κλειστῆς οἰκονομίας τοῦ προκαπιταλιστικοῦ καθεστῶτος.

Ἡ ἀστικὴ τάξις, διαμορφώσασα τὸν τεχνικὸν πολιτισμὸν καὶ καταστάσασα κυρίαρχος τάξις, ἠσθάνθη τὴν ἀνάγκην νὰ ἐπηρεάσῃ τὰς ἐκπαιδευτικὰς ἀντιλήψεις καὶ νὰ μεταβάλλῃ τὴν ἐκπαιδευτικὴν πολιτικὴν, τὰ συστήματα καὶ τὰς μεθόδους διδασκαλίας. Ἀφήρσεν, ὀρθῶς, ἀπὸ τὴν Ἐκκλησίαν τὸ μονοπώλιον τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ κατέστησε αὐτὴν δημόσιον λειτουργίαν, ὑποχρέωσιν βασικὴν τοῦ Κράτους, δικαίωμα ἐπίσης παντὸς πολίτου. Εἰσήγαγε καὶ ἐτόνωσε τὰ θετικὰ μαθήματα καὶ μετέβαλεν ἄρῃην τοὺς τρόπους διδασκαλίας. Ἐπαυσε πλέον νὰ θεωρῆται ἡ διδασκαλία τῶν Φυσικῶν καὶ τῶν Μαθηματικῶν ἀμάτημα ἢ, ὡς ἐν Ἑλλάδι, «διαβόλου γέννημα». Αἱ ἀστικαὶ ἐπαναστάσεις τοῦ 1848 καὶ ἡ ὀριστικὴ ἐπικράτησις μετὰ τὸ 1870 τῆς ἀστικῆς τάξεως εἰς τὴν Εὐρώπην, ἡ ἄνθησις μετὰ ταῦτα τοῦ καπιταλισμοῦ, ἡ μακρὰ εἰρήνη, ἡ ὀλικὴ εὐημερία, ἡ πολιτικὴ καὶ πνευματικὴ ἐλευθερία, ἡ ἠθικὴ πρόοδος μετέβαλον κατὰ βάσιν τὴν ἐκπαιδεύσιν ἀπὸ τῆς ὀργανώσεώς της μέχρι τῶν σχολικῶν ἰδανικῶν. Ὁ ἄνθρωπος πλέον διψᾷ διὰ μάθησιν, ζητεῖ ἐλευθέρως νὰ κατακτήσῃ τὴν γνῶσιν, διὰ νὰ αὐξήσῃ τὸν ὀλικὸν πλοῦτον, διὰ νὰ γίνῃ, ὡς νομίζει, εὐτυχέστερος.

Οὕτω εἰσήλθομεν εἰς τὸν 20ὸν αἰῶνα μὲ διαμορφωμένην τὴν ἀντιλήψιν ὅτι παραλλήλως πρὸς τὴν κλασσικὴν ἐκπαιδεύσιν—δυστυχῶς ψευδοκλασσικὴν ἐν Ἑλλάδι—πρέπει νὰ λειτουργήσουν ἐπαγγελματικαὶ σχολαί, διότι ὁ γοργῶς ἀναπτυσσόμενος καπιταλισμὸς, χάρις εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς τεχνικῆς καὶ τὴν κατάκτησιν τῆς διεθνοῦς ἀγορᾶς, τὸν πολλαπλασιασμὸν τῶν ἀναγκῶν, ζητεῖ μορφωμένους καὶ εἰδικευμένους διοικητικοὺς καὶ διαχειριστικοὺς ὑπαλλήλους, οἱ ὅποιοι μίαν ἡμέραν θὰ δημιουργήσουν μίαν νέαν κατάστασιν ὀργανώσεως καὶ διοικήσεως τῶν οἰκονομικῶν μονάδων καὶ θὰ καταστοῦν ὑπὸ τὴν μορφήν τῶν managers ἀπὸ ὑπάλληλοι αὐτοὶ οἱ πραγματικοὶ κύριοι.

Τὰ λατινικὰ καὶ ὁ μῦθος τοῦ Λῶτ ἢ οἱ ἔρωτες τῆς Ἀφροδίτης δὲν συντελοῦν φυσικὰ εἰς τὴν παραγωγὴν. Ἦσαν ἄλλοτε χρήσιμα διὰ τὴν μόρφωσιν τῆς τότε κρατούσης πρὸ τῆς γαλλικῆς ἐπαναστάσεως τάξεως, ἰδίως μαζὶ μὲ τοὺς καλοὺς τρόπους τῆς συμπεριφορᾶς καὶ τὴν γνῶσιν τῆς γαλλικῆς φιλολογίας. Ὁ *homme policé* ἦτο τὸ ἰδανικόν. Τὸ ἰδανικόν αὐτὸ ἀντικαθίσταται ἀπὸ τὸ ἰδανικόν τοῦ καλοῦ ἐπαγγελματίου. «Τὸ πρῶτον μέλημα τῆς ἐκπαιδεύσεως, λέγει ὁ γνωστὸς παιδαγωγὸς Kerschenshteiner, εἶναι νὰ δημιουργήσωμεν ἄνθρωπους ἱκανοὺς νὰ ἀσκήσουν ἐν ἐπάγγελμα». Οὕτω ἐμφανίζεται καὶ δημιουργεῖται ἡ Ἐπαγγελματικὴ Ἐκπαιδεύσις παντὸς τύπου καὶ

παντός βαθμού και όλαι αι Χώραι της Εύρώπης συναγωνίζονται εις την δημιουργίαν κατωτέρων, μέσων και άνωτέρων Σχολείων, μέσα εις τα όποια λαμβάνει ειδικήν επαγγελματικήν μόρφωσιν ό τεχνικός και διοικητικός συνεργάτης εις τό έργον της παραγωγής του ύλικού πλούτου.

Μέχρι των άρχών του 19ου αιώνος ή άνωτέρα εκπαίδευσις ήτο έργον μόνον του Πανεπιστημίου. Έξω από τας 5 ή 6 Σχολάς του δεν ήτο δυνατόν να νοηθή άνωτέρα εκπαίδευσις. Όλη ή Έπιστήμη έπρεπε να είναι συγκεντρωμένη εις αυτήν την Universitatis, διότι τό Πανεπιστήμιον είναι τεταγμένον εκ της φύσεως του να καλλιεργή τό πνεύμα της έρευνής και της άληθείας, την Έπιστήμην με μιαν λέξιν, άνεξαρτήτως και ύπεράνω συμφερόντων και ύλικών επιδιώξεων.

Άπό της αναπτύξεως του τεχνικού πολιτισμού και της δημιουργίας της διεθνούς αγοράς, παραλλήλως προς τό σεβάσμιον Πανεπιστήμιον, ή άστική τάξις δημιουργεί τας άνωτέρας Τεχνικός και έφηρμοσμένης οίκονομίας Σχολάς. Και εις την Χώραν μας προηγείται τό Πανεπιστήμιον (1837) και πολύ βραδύτερον (τῷ 1887) συγκροτείται ως άνώτατον πνευματικόν "Ίδρυμα τό Πολυτεχνείον", μετά δε την άνθροιν της άστικής τάξεως, τῷ 1920, ίδρύεται ή 'Ανωτάτη Έμπορική Σχολή, ή σήμερον ΑΣΟ & ΕΕ.

Εύρισκόμεθα τώρα πρό μιας νέας περιόδου την όποιαν ήνοιξεν ή έννοια του όλοκληρωτικού πολέμου. Αύτη κατήργησε τας τάξεις και έδημιούργησε, μέσα εις τόν πόλεμον και μέσα εις τόν άγώνα ύπερ της διασώσεως των άρχών της Έλευθερίας και της δικαιοσύνης, την ένότητα του Λαού. Τοῦτο όμως δημιουργεί νέας άντιλήψεις, νέα συνθήματα ζωής, νέας ιδέας αλλά και νέας ύποχρεώσεις ύπερ του συνόλου και νέα δικαιώματα των παραγωγικών τάξεων.

Υπό τοιούτους όρους, με τοιαύτας έλπίδας ή Έκπαίδευσις καλείται να εκτελέση τό χρέος της μορφώνουσα και διαπαιδαγωγούσα. Καλείται να καταστή συντελεστής της οίκονομικής προσπάθειας του Έθνους, παράγων εις την βελτίωσιν των όρων διαβιώσεως του Λαού μας. Οι έρωτες του Διός ή της Δαλιδας είναι τερπνά μυθιστορήματα δι' άχρήστους ανθρώπους, αλλά δεν προάγουν την παραγωγήν, δεν βελτιώνουν την οίκονομικήν κατάστασιν, δεν αναπτύσσουν την εϋημερίαν ή μάλλον δεν ελαττώνουν την άθλιότητα, εκτός του ότι δεν συντελούν εις την δημιουργίαν ήθους εις τούς νέους. Αύτά τά τερπνά «Δεκαήμερα του Βοκκαίου» πρέπει να ριφθούν εις τόν κάλαθον των άχρήστων ή μάλλον των έπιβλαβών πραγμάτων. Οι νέοι βλέπτονται και ούδέποτε ώφελήθησαν έξ αυτών.

Πρέπει τό Σχολείον να άντιληφθή την νέαν έποχήν και να άνταθῆ μέχρι των νέων Ίβανικών, να άπαντήσῃ εις τά έρωτήματα τά

* Τό Πολυτεχνείον συνεστήθη τῷ 1836 ύπό τόν τίτλον «Σχολείον Τεχνών» και ήτο κατώτερον και βραδύτερον «Μέσον Τεχνικών Σχολείον». Τῷ 1914 άνεγνωρίσθη ως ίσότημον προς τό Πανεπιστήμιον.

προβάλλοντα και να ανταποκριθῆ εἰς τὰς ἐμφαζιζομένας ἀξιώσεις.

Ἡ νέα ἐποχή, τὴν ὁποῖαν θὰ χαροῦν οἱ νέοι καὶ ἴσως τὴν ἴδωμεν ἡμεῖς οἱ παλαιότεροι ἐρχομένην, ἠγγέλθη μὲ τὴν καταστροφικὴν λάμψιν τῆς Χιροσίμα, ἡ ὁποία αὐριον — ἄς εὐχθῶμεν ὅλοι ταχέως — θὰ μεταβληθῆ εἰς φῶς χαρωπὸν, εἰς γόνιμον ἐνέργειαν, εἰς εἰρηρικὴν καὶ δημιουργικὴν δυνάμιν. Οἱ ἄνθρωποι, ποῦ εἰς τὴν τραγικὴν τῶν πορείαν ἀνεζήτησαν τὸν Παράδεισον εἰς τὸ παρελθόν, θὰ ἀνακαλύψουν τὴν Χώραν τῆς Ἑδέμ, ὅπου πλέον νέα ζωὴ, νέα οὐσῆματα, νέα ἦθη, νέα ἰδέαι θὰ κυριαρχήσουσιν, διότι τὴν στενότητητα τῶν ἀγαθῶν, τὴν πείναν καὶ τὴν διψαν, τὴν ἀγωνίαν καὶ τὸν φόβον θὰ ἀντικαταστήσῃ ἡ ἀφθονία καὶ ἡ εὐημερία, ἡ πίστις εἰς τὸν ἄνθρωπον, τέκνον κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν τοῦ Θεοῦ.

Μὲ τὴν ἐλπίδα ὅτι εἰσερχόμεθα εἰς αὐτὴν τὴν νέαν ἐποχὴν συνειστήσαμεν τὴν Σχολὴν ταύτην ὡς μικράν, ἀσήμαντον συμβολὴν εἰς τὴν μορφωτικὴν προσπάθειαν τοῦ Ἔθνους, ὡς συμβολὴν στηριζομένην εἰς ἀντιλήψεις αἱ ὅποισι φαίνονται νέα καὶ δημιουργοῦν ἴσως ἀντιδράσεις ἐν Ἑλλάδι, ἀλλ' ἤδη εἰς τὴν Ἀμερικὴν καὶ εἰς τὴν Γαλλίαν διεμορφώθησαν καὶ κατέστησαν κοινὴ πεποιθήσις.

Πιστεύω καὶ ἐγὼ ὅτι δύο εἶναι αἱ σημαντικώτεραι ἀνακαλύψεις ἀπὸ τοῦ ἄλλου παγκοσμίου πολέμου : ἡ μία δει ὁ Ἄνθρωπος εἶναι ὁ σκοπὸς τῆς παραγωγῆς καὶ ὄχι ἀπλῶς τὸ μέσον. Οὕτω πῶς ἐσχηματίσθη μία νέα ἀντίληψις τῶν προβλημάτων τῆς οἰκονομίας, πράγματι ἀνθρωπιστικὴ καὶ κατ' ἀνάγκην σειρά μαθημάτων περὶ τὸν ἄνθρωπον ὡς παραγωγὸν καὶ ὡς καταναλωτὴν διεμορφώθη. Ἡ δευτέρα εἶναι ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια. Τὸ ἐν εὐτυχῶς προηγήθη τοῦ ἄλλου, διότι εἶμαι βέβαιος ὅτι μίαν ἡμέραν ἡ ἀνθρωπιστικὴ οἰκονομικὴ ἀντίληψις θὰ συντελέσῃ ὥστε καὶ ἡ ἀτομικὴ ἐνέργεια νὰ ἔχη ὄχι καταστροφικὸν ἀλλὰ ἀνθρωπιστικὸν σκοπὸν καὶ ἀποτέλεσμα.

Οὕτω πῶς μέσα εἰς αὐτὸν τὸν στενὸν χῶρον τοῦ ἐν δημιουργίᾳ Σχολείου μας ἐσχηματίσθη μία κοινὴ ἀντίληψις ὅλων μας : ὅτι εἰς πᾶσαν κοινωνικὴν παραγωγικὴν μονάδα ὑπάρχει εἰς κοινὸς σκοπὸς, κοινὰ συμφέροντα, κοινὰ ἐπιδιώξεις, κοινὸί, ἐάν θέλετε, ἀντίπαλοι. Πρέπει μὲ τὴν βάσιν αὐτὴν νὰ δημιουργήσωμεν εἰς τοὺς ἐργαζομένους μέσα εἰς αὐτὴν τὴν μονάδα — ἐπιχειρήσιν, κοινωφελῆ ὄργανισμὸν, δημοσίαν ὑπηρεσίαν — πνεῦμα ἀμοιβαίας κατανοήσεως καὶ κατὰ συνέπειαν ἀμοιβαίας συμπαιδείας, διὰ νὰ πραγματοποιηθῆ ταχύτερον καὶ ἀποτελεσματικώτερον ὁ κοινὸς σκοπός. Πρέπει νὰ γίνῃ εἰς ὅλους κατανοητὸν ὅτι ἀνήκουσιν ὅλοι εἰς ἓνα κοινωνικὸν — ἔθνικόν — μηχανισμόν, τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ τμήματα δεόν νὰ συνεργάζωνται ὁμαλῶς, διὰ νὰ αὐξήσωμεν τὴν παραγωγικότητα ἐνὸς ἐκάστου καὶ ὅλων μαζί τῶν συντελεστῶν τοῦ πλοῦτου.

* Παραλείπομεν τὰ ὄσα ἐπὶ τοῦ προγράμματος τῆς Σχολῆς ἐξέθεσεν ὁ κ. Π., διότι περιέχονται εἰς τὴν ἐπομένην ὁμιλίαν ἐν ἐκτάσει.

Ἡ ἴδρυσις τῆς Σχολῆς μας ὑπὸ τὴν πρώτην τῆς μορφήν εἶναι γέννημα τῆς ἐντάσεως τῆς βιομηχανικῆς μας προόδου καὶ τῆς κατανοήσεως ὅτι ἀνευ βιομηχανικοῦ ἐπιπέδου τῆς χώρας δὲν εἶναι δυνατὴ ἡ ἀνοδος τοῦ βιοτικοῦ ἐπιπέδου τοῦ λαοῦ, ὁ ὁποῖος αὐξάνει δυσαναλόγως εἰς ἀριθμὸν ἐν σχέσει μὲ τὰς δυνατότητας τὰς ὁποίας παρέχει ἡ γεωργία, ἕτερος κλάδος βασικὸς τῆς οἰκονομίας μας.

Δὲν θὰ ἐπιμείνω ἐπὶ τοῦ θέματος τούτου, διότι ὁ σεβαστὸς μας Πρόεδρος, ὡς ὁ πλέον ἀρμόδιος, σὰς ἔδωκε παραστατικὴν τὴν πορείαν τῆς βιομηχανικῆς μας ἐξελίξεως καὶ τῶν ἐλπίδων διὰ μίαν πλήρη βιομηχανικὴν ἀνασυγκρότησιν τοῦ τόπου, ἐὰν θελήσωμεν πράγματι νὰ ἀνοικοδομήσωμεν τὰ ἐρείπια καὶ νὰ παραγάγωμεν τὴν οἰκονομίαν τῆς χώρας.

Ἡ Σχολὴ μας δίδει τὸ παρὸν εἰς τὸ προσκλητήριον αὐτὸ τοῦ «Ἐθνους». Δι' αὐτὸ κατὰ τὸ 1945, εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, ἐτόνιζα ὅτι ἡ Σχολὴ μας εἶναι κατ' ἐξοχὴν ἔθνικόν ἴδρυμα, ἀληθῆς συμπαροστάτης εἰς τὴν ἔθνικὴν προσπάθειαν τῆς ἀνασυγκροτήσεως, μακρὰν τῶν παθῶν καὶ τῶν ἐρίδων, φωτισμένος ἐργάτης μὲ ἀσήμαντα μέσα, ἀλλὰ μὲ πλουσίαν τὴν πίστιν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως καὶ τῆς προόδου τοῦ τόπου.

Ταῦτα πάντα ἀπορρέουν ἀπὸ τὸ γεγονός ὅτι ἡ βασικὴ μονὰς τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς—ἡ ἐπιχειρήσις—ἤλλαξε σκοπὸν καὶ ὅτι ἀπὸ μονὰς τῆς ἰδιωτικῆς οἰκονομίας κατέστη κοινωνικὴ μονὰς, σκοποὺς κοινωνοφελεῖς ἐπιδιώκουσα. Τοῦτο φυσικὰ δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις τῶν μέχρι σήμερον κρατούντων, ἀλλὰ τὰ ἀνταλλάγματα ἀπὸ τὴν νέαν αὐτὴν κοινωνικὴν καὶ ἀνθρωπιστικὴν ἀντίληψιν τῆς οἰκονομικῆς δραστηριότητος εἶναι ἀπείρως μεγαλύτερα. Πρέπει νὰ ἀντιμετωπισώμεν τὰ προβλήματα ὄχι μόνον μὲ θάρρος ἀλλὰ καὶ μὲ πνεῦμα θυσίας, χωρὶς προκαταλήψεις, ἀλλὰ μὲ εὐρείαν τὴν προοπτικὴν, ὄχι μὲ ἐγωισμόν καταστροφικόν ἀλλὰ μὲ δικαιοσύνην καὶ ἀνθρωπισμόν.

Μέσα εἰς τὴν Σχολὴν θέλομεν νὰ διδάξωμεν τὴν ἱερότητα τῆς ἐργασίας, τοῦ μόχθου ὑπὲρ τοῦ συνόλου. Θέλομεν νὰ ἀναχθῆ ἡ ἐργασία εἰς σύμβολον ὄχι στενωῶς θεωρουμένης παραγωγῆς ὀλικῶν ἀγαθῶν, ἀλλ' εἰς σύμβολον ἀνθρωπίνης ἀξίας. Θέλομεν τὸν ἀρχηγὸν ὄχι πλέον πολεμοῦντα *contra omnes*, ἀλλὰ δημιουργόν, ἔχοντα συναισθησὴν τῆς εὐθύνης του ἀπέναντι τοῦ συνόλου, ἀρχηγὸν καὶ ὑπηρετήν, ἐργάτην καὶ συντονιστήν, συνεργάτην ὄλων, διότι ὀρθῶς λέγουσιν ὅτι «δὲν χρειάζεται πλέον νὰ εἶσαι ἐπάνω καὶ μακρὰν ἀπὸ τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ νὰ εἶσαι μαζί μὲ τοὺς ἄλλους».

Δὲν εἶναι πλέον οὕτοια δταν ζητοῦμεν νὰ καταστοῦν οἱ ὄροι τῆς ἔργασίας τοιοῦτοι ὥστε νὰ κυριαρχῆ πνεῦμα κατανοήσεως καὶ συμπαθείας ἀλλὰ ἀντιθέτως εἶναι πλέον οὕτοια νὰ νομίζωμεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθῶμεν χρησιμοποιοῦντες πεπαλαιωμένας ἀντιλήψεις καὶ μεθόδους ἐργασίας, ἀναπνέοντες τὸν μουχλιασμένον ἀέρα ἐρμητικῶς κεκλεισμένων αἰθουσῶν.

Ἡ ἰδιωτικὴ ἐκπαίδευσις ἐγένετο καὶ εἰς τὰ Συντάγματα τὸ ἀντικείμενον ἰδιαίτερας προστασίας. Ὁ λόγος εἶναι ὅτι ἀκόμη καὶ οἱ ἀντιπαλοὶ τῆς ἀνεγνώρισαν ὅτι θὰ δυνηθῆ νὰ ἐφαρμόσῃ προγράμματα νέα,

μεθόδους νέας, μαθήματα νέα. Ἡ Σχολὴ αὐτὴ φιλοδοξεῖ νὰ δικαιολογήσῃ αὐτὴν τὴν προσδοκίαν. Θέλει νὰ κομίσῃ εἰς τὸ Ἔθνος τὴν ζωτικότητα τῆς νεότητός της, τὴν δημιουργικότητα τῶν ἰδρυτῶν καὶ καθηγητῶν της, τὴν πίστιν των, τὸν ἐνθουσιασμόν των σπουδαστῶν της, ἀλλὰ καὶ συγχρόνως νὰ προσφέρῃ πρὸς μελέτην καὶ καλόπιστον κρίσιν νέας ἰδέας, νέας μεθόδους, νέα μαθήματα.

Θέλουμεν νὰ ἐμφανίσωμεν καὶ εἰς τὸν τόπον μας τὰ νέα συνθήματα τῆς παραγωγικότητος, τῆς ἐπιστημονικῆς ὀργανώσεως τῆς ἐργασίας, τῆς μείζονος ἀποδόσεως, τῆς μελέτης τῶν προβλημάτων τῶν ἀνθρωπίνων σχέσεων μέσα εἰς τὴν ἐπιχείρησιν, τῶν λεγομένων δημοσίων σχέσεων, συνθήματα τὰ ὁποῖα ἀπὸ πολλοῦ ἔχουν καταστή τὸ πρόγραμμα αἱ ἰδεολογικαὶ κατευθύνσεις καὶ αἱ ἐκπαιδευτικαὶ ἐπιδιώξεις τῶν συγχρονισμένων ἐν Εὐρώπῃ, ἰδίᾳ ἐν Ἀμερικῇ σχολῶν.

Ἐξήσαμεν μίαν ἐφιαλτικὴν νόκτα τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς. Ἀλλὰ μέσα εἰς αὐτὴν τὴν πάλην τῶν δυνάμεων τοῦ φωτός κατὰ τοῦ σκότους, τῆς Ἐλευθερίας κατὰ τῆς τυραννίας, τῆς Δημοκρατίας κατὰ τοῦ φασισμού καὶ τῆς Προόδου κατὰ τῆς ὀπισθοδρομήσεως, ὡς λαὸς ὄχι μόνον ἐδώσαμεν τὸ παρόν, ὄχι μόνον ἐχαρίσαμεν τὴν χαρὰν τῆς πρώτης νίκης, ἀλλὰ καὶ ἐδώσαμεν μετὰ τὴν ἡρωϊκὴν μας ἐξόρμησιν τὴν αὐγὴν τῆς 28ης Ὀκτωβρίου τὸ πραγματικὸν νόημα εἰς τὸν ἀγῶνα τῶν Ἠνωμένων Ἐθνῶν.

Δυστυχῶς, ἐνῶ ἐνίκησαμεν εἰς τὸν πόλεμον κινδυνεύομεν νὰ χάσωμεν τὴν Εἰρήνην, διότι ἡ Χώρα μας καὶ τὸν Δεκέμβριον τοῦ 1944 καὶ τώρα μετεβλήθη εἰς κέντρον τῆς ἀντιθέσεως τῶν πρώην συμμάχων, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῶν ὁποίων δουλεύουν καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δέ, θέτοντες τὸ κομματικὸν πάθος, τὴν δῆθεν ἰδεολογίαν των ὑπεράνω τοῦ Ἔθνους.

Εἶναι ἀκόμη καιρὸς — ἐντὸς ὀλίγου θὰ εἶναι πολὺ ἀργὰ καὶ θὰ πληρώσωμεν βαρύτερον λογαριασμόν — νὰ κατανοήσωμεν ὅτι μόνον ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ ἐθνισμού καὶ ἐπὶ τοῦ πραγματικοῦ πατριωτισμοῦ εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθοῖν αἱ πραγματικαὶ προοδευτικαὶ δυνάμεις. Πρὸς τοὺς νέους ἀπευθύνομαι, μετὰ πόνον δι' αὐτοὺς καὶ μετὰ τὴν ἐλπίδα νὰ κατανοήσουν τουλάχιστον αὐτοὶ ὅτι μία εἶναι ἡ Πατρίδα — ἡ Ἑλλάς — καὶ ὅτι, λησμονοῦντες τοῦτο, ὑπηρετοῦντες τοὺς μὲν ἢ τοὺς δέ, ἀπεργάζονται δεινὴν κατὰ τοῦ Ἔθνους συμφορὰν, κατὰ τοῦ παρόντος καὶ περισσότερο κατὰ τοῦ μέλλοντός των. Ἀπὸ τοῦ βήματος αὐτοῦ — τοῦ ἱεροῦ — αἰσθάνομαι βαθύτατα τὴν ἀνάγκην, τὸ θεωρῶ χρέος ἱερὸν, νὰ διακηρύξω ὅτι ὀφείλουν οἱ πάντες νὰ ἀντιληφθοῦν ὅτι πρέπει νὰ εἴμεθα φίλοι καὶ συμμαχοὶ μόνον τῶν φίλων καὶ τῶν συμμάχων καὶ ἐχθροὶ ἀμείλικτοι ὅσων ἐπιβουλεύονται τὴν ἀκεραιότητα ἀλλὰ καὶ τὴν ἀνεξαρτησίαν καὶ τὴν ἀξιοπρέπειαν τῆς Χώρας. Πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδος εἶναι αἱ Ἀθῆναι καὶ οὐδεμία ἄλλη πόλις. Αὐτὸ σημαίνει ὅτι πρέπει, διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὴν Χώραν μας, διὰ νὰ μὴ ὑποδουλεθῇ, διὰ νὰ μὴ γίνῃ ἀποικία, νὰ δημιουργή-

ωμεν ἑλληνικὴν πολιτικὴν μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς εὐρωπαϊκῆς καὶ διεθνοῦς συνεργασίας.

Τὴν στιγμὴν ποῦ ἔχει ἐξαπολυθῆ μία νέα σλαυικὴ ἐπίθεσις, ἡ ὁποία ζητεῖ τὴν δικαιολογίαν τῆς εἰς τὰς νευρώσεις καὶ τὰς ψυχώσεις τὰς μεταδεκεμβριανὰς, ἀνω σχωμέν τὰς καρδίας καὶ ἄς χαράζωμεν βαθύτατα εἰς τὴν ψυχὴν μας διὰ τὴν ἐθνικὰς δυνάμεις εἶναι μόνον αἱ προοδευτικαὶ καὶ δημιουργικαὶ δυνάμεις τοῦ τόπου. Μόνον εἰς αὐτὰς εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθῶμεν διὰ νὰ σωθῶμεν ἀπὸ τὸν σλαυικὸν ἐπεκτατισμὸν καὶ ἀπὸ τὴν κακῶς ἀποκρυπτομένην διάθεσιν τῆς ἀποικιοποιήσεως καὶ ἐξουθενώσεως τῆς χώρας μας ὡς παράγοντος διεθνοῦς πολιτικῆς.

Τὸν λόγον τῆς Ἀληθείας ὀρθοτομῶ πρὸς τοὺς Νέους, καὶ τοῦτο αἰσθάνομαι ὡς ψυχικὴν ἀνάγκην. Γνωρίζω πόσον παρεξηγοῦμαι καὶ ἀπὸ τοὺς μὲν καὶ ἀπὸ τοὺς δέ, ἀλλὰ θέτω ὑπεράνω ὅλων τὸ συμφέρον τοῦ Ἔθνους, μὲ τὸ ὁποῖον τόσον εἶναι συνδεδεμένον τὸ μέλλον τῶν νέων, ἡ τόχη τῶν σήμερον ὄλιγων, ἀδριαν πολλῶν σπουδαστῶν καὶ πτυχιούχων τῆς Σχολῆς μας. «Ὁ μέλλον δεῖξει χρόνος» πόσον δίκαιον ἔχω ἀγωνιῶν, διότι τὸ Ἔθνος τὸ Ἑλληνικὸν ὑψώθη δταν εἶχε πανελληνιον συνέδριον καὶ κατέπεσεν δταν οἱ μὲν ἐμῆδιζον καὶ οἱ ἄλλοι ἐμακεδόνιζον, οἱ μὲν ἦσαν τουρκόφρονες καὶ οἱ ἄλλοι λατινόφρονες.

Προαισθάνομαι διὰ τὸ δὲν θὰ γνωρίσῃ τὴν γαλήνην καὶ τὴν εἰρήνην τὸ Ἔθνος, ἐνῶ τὸ μέλλον ἐπιτάσσει νὰ ἀφιερῶσωμεν τὸ παρὸν εἰς τὸ ἔργον τῆς ἀνοικοδομήσεως, εἰς τὴν προσπάθειαν νὰ ἀνασυγκροτήσωμεν τὸν τόπον, ὥστε ὄχι μόνον αἱ ζημίαι τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς ν' ἀποκατασταθῶσι ἀλλὰ καὶ τὸ βιοτικὸν ἐπίπεδον τοῦ Λαοῦ μας, τὸ τόσον χαμηλόν, νὰ ἀνέλθῃ. Πᾶς ὅστις δὲν βοηθεῖ τὸ ἔργον τῆς ἀνασυγκροτήσεως, καὶ ἰδίως πᾶς ὅστις τὸ ἐπιβραδύνει ἢ τὸ παρεμποδίζει, εἶναι ἐχθρὸς τοῦ Λαοῦ, ἐχθρὸς τοῦ Ἔθνους, διότι εἶναι κατὰ τῆς προόδου.

Ἡ Σχολὴ αὕτη, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, ἀγαπητοὶ μας σπουδασταί, ἔχει πλήρη συναίσθησιν τῶν ὀποχρεώσεων τῆς ἀπέναντι τοῦ Ἔθνους, ἀπέναντι τοῦ Λαοῦ. Θέλει νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν δημιουργίαν στελεχῶν τῆς ἀνασυγκροτήσεως, θέλει νὰ ἀποδώσῃ ἱκανὰ καὶ ἀρτίως μορφωμένα στελέχη, ἰδιωτικὰ καὶ κρατικά, εἰς τὸ ἔργον τῆς ἐκβιομηχανίσεως τῆς Χώρας, ἀνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται νὰ ἀνέλθῃ τὸ ὄλικόν, καὶ ἐπομένως καὶ τὸ πνευματικόν καὶ τὸ ἠθικόν ἐπίπεδον τοῦ Λαοῦ.

Ἡ ἐκβιομηχανίσις εἶναι πρωτίστη ἀνάγκη μέσα εἰς τὰ εὐρύτερα πλαίσια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Μέσης Ἀνατολῆς. Ὡς προνομιούχος πολιτικῶς γεωγραφικὴ χώρα — τὸ ἐπαναλαμβάνω, ὡς χώρα κατέχουσα διὰ τὰ διεθνῆ ζητήματα προνομιούχον θέσιν — πρέπει νὰ ἀξιοποιήσωμεν τὰς πλουτοπαραγωγικὰς τοῦ τόπου δυνάμεις καὶ νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ἐκβιομηχανίσιν του τὸ ταχύτερον, ἐν ὀνόματι τῶν θυσίων καὶ τῶν ἀγώνων, ἐν ὀνόματι τῶν ἡρώων καὶ τῶν μαρτύρων οἱ ὁποῖοι ἔπεσαν ζητωκραυγάζοντας ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος μετὰ τὴν ἐλ-

πίδα διη ή Πατρίδα των, οι γονεΐς των, οι άδελφοί, τά τέκνα των θά ίδουν ευτυχιστέρας ήμέρας.

Ή άνασυγκρότησις είναι έπιτακτικόν και έπειγον χρέος όλων μας. Άλλά διά νά πραγματοποιηθῆ πρέπει αύτη νά γίνη έργον του Λαου και νά έχη σκοπόν και άποτέλεσμα τήν ευημερίαν του Λαου. Άνασυγκρότησις χωρίς τόν Λαόν δέν πραγματοποιείται και έναντίον του Λαου, χάριν όλίγων, είναι έμπαιγμός του Έθνους. Φοβούμαι διη ή ξενική έπιδρομή όχι μόνον θά ματαιώση τήν άνασυγκρότησιν, αλλά και θά δώση τήν ευκαιρίαν εις τούς όλίγους έπιτηθείους νά έκμεταλλευθούν και πάλιν τό Έθνος. Αυτό είναι τό διπλούν έγκλημα τῆς άνταρσίας.

Ροδίζει ή αύγή μιās νέας έποχής. Τό πηχτό σκοτάδι πού τήν άναγγέλλει παρήλθεν. Ή Έκπαιδευσις πρέπει νά ευρεθῆ έτοιμή διά νά δώση, μαζί μέ τήν ειρηνικήν έκμετάλλευσιν τῆς άτομικής ένεργείας, τά νέα Ιδανικά, τάς νέας κατευθύνσεις. Τό Ιδανικόν του άνθρώπου που έξω τῆς παραγωγῆς είναι άκατανόητον πλέον, αλλά και του ξηρου και στεγνου έπαγγελματίου είναι πλέον άξιοπεριφρόνητον.

Πρέπει ο άνθρωπος νά άντιληφθῆ διη έχει άξίαν, διαν είναι χρήσιμος άνθρωπος, διαν είναι μέλος του παραγωγικου μηχανισμού, όπως πρέπει και ο έπαγγελματίας νά έξανθρωπισθῆ, νά καταστή και αυτός πλέον πλήρης άνθρωπος.

Αυτό είναι τό νέον εκπαιδευτικόν Ιδανικόν, τό όποίον ηρχισεν διαμορφούμενον από τόν πρώτον παγκόσμιον πόλεμον. Ευχομαι και πιστεύω διη ή μελλοντική πορεία τῆς Σχολῆς αύτῆς νά άποδείξη διη Ισταται πράγματι εις τό νέον ύψηλόν βάθρον των νέων Ιδανικων τῆς Άνθρωπότητος, τά όποια έξυμώθησαν δις μέ τόσον αίμα και τόσας θυσίαις.

Κύριε Πρόεδρε,

Είμαι βέβαιος διη ή Λογοδοσία του μέλλοντος όχι μόνον θά είναι πλουσιωτέρα εις δρασιν, αλλά και θ' άποδείξη διη ή Σχολή συνέλαβεν όρθως τό εκπαιδευτικόν πρόβλημα, όρθως άντελήφθη τήν άποστολήν τῆς, όρθως χοράσσει τό πρόγραμμά τῆς, όρθως προπαντός τονίζει διη ή μεγαλυτέρα ανακάλυψις τῆς περιόδου μεταξύ των δύο πολέμων ύπήρξεν ο Άνθρωπος. Εις τήν ύπηρεσίαν αύτου είναι ταγμένη ή Σχολή μας. Είμαι βέβαιος διη έχει πολύ νά παλαίση, πολλές πλάνας νά διασκεδάση, πολλές παρεξηγήσεις νά άρη, πολλές άμφιβολίας νά διαλύση και εις πολλές άπορίας νά άπαντηση, πολλές άντιδράσεις ν' άντιμετωπίση, πολλές κακότητας νά καταικήση.

Άλλά τό χρέος τῆς θά τό έπιτελέση και θά νικήση. Τό έργον τῆς θ' άναγνωρισθῆ. Τότε μέ Ιδιαιτέραν χαράν θά σκεπτόμεθα πόσα έμπόδια υπερεπηδήσαμεν, πόσον έπίπονον δρόμον διενύσαμεν και μέ συγκίνησιν και ευγνωμοσύνην θά ένθυμούμεθα πόσους φίλους και πόσους συμπαραστάτος συνητήσαμεν. Τούς άντιπάλους θά συγχωρήσωμεν και θά λημονήσωμεν, αλλά πρὸς τούς φίλους παντοτεινή θά είναι ή άγάπη και ή ευγνωμοσύνη όλων μας.

ΤΟ ΕΡΓΟΝ ΚΑΙ ΟΙ ΣΚΟΠΟΙ ΤΗΣ ΑΝΩΤΕΡΑΣ ΣΧΟΛΗΣ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΩΝ ΣΠΟΥΔΩΝ

[Προγραμματική Διπλή του κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου γενομένη την 10ην Φεβρουαρίου 1948 εις την αίθουσαν της 'Αρχαιολογικής 'Εταιρείας].

Τὸ ἱστορικὸν τῆς Σχολῆς

Ἡ Σχολὴ συνεστήθη ἀρχικῶς μετὰ τὸν τίτλον «Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν» τὸ 1938 ὑπὸ τοῦ «Συνδέσμου τῶν Ἑλλήνων Βιομηχάνων καὶ Βιοτεχνῶν» καὶ τοῦ «Συνδέσμου τῶν ἐν Ἑλλάδι Ἀνωνύμων Ἑταιριῶν», μετὰ τὸν σκοπὸν νὰ παράσχη μίαν συμπληρωματικὴν εἰδικὴν μόρφωσιν, ἀνεξαρτήτως τυπικῶν προσόντων, ἰδίως εἰς τοὺς ἐν ἐνεργείᾳ ὀπαλλήλους τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων¹. Εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὁ ἱστορικὸς τῆς κοινωνικῆς μας ἱστορίας θὰ σταθῆ μετὰ προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον πρό τῆς μορφωτικῆς αὐτῆς προσπάθειας τῶν δύο αὐτῶν Ὄργανώσεων, ἀδιάφορον ἂν ἡ προσπάθεια αὕτη διὰ ποικίλους λόγους — γενικοῦς, ὀργανωτικοῦς, παιδαγωγικοῦς — δὲν κατέληξεν εἰς τὰ προσδοκώμενα ἀποτελέσματα².

Ἄλλ' ὁ καλὸς σπόρος εἶχε ριφθῆ καὶ ἡ γῆ ἦτο γόνιμος. Ἀναντιρρήτως ἔγιναν λάθη. Αἱ ἀποτυχίαι εἶναι ἀναπόφευκτοὶ εἰς τὰ πρῶτα βήματα, γίνονται δὲ γόνιμοι ὅταν ἐξ αὐτῶν ἀντλοῦνται χρήσιμα διὰ τὸ μέλλον διδάγματα. Ἀποτελεῖ τιμὴν διὰ τὴν Σχολὴν ὅτι ἀνεγνώρισε τὰ λάθη τῆς καὶ προσεπάθησε νὰ τὰ διορθώσῃ. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι ἡ Σχολὴ κατεκρίθη οὐχὶ διὰ τὰ λάθη ἀλλὰ διὰ τὰς γενομένας μεταβολάς, ἐνῶ, ἂν «τὸ ἁμαρτάνειν εἶναι ἀνθρώπινον, τὸ ἐμμένειν ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ εἶναι διαβολικόν», ὡς λέγει ὁ Χρυσόστομος. Ὄργανισμοὶ δρώντες ὑπόκεινται εἰς λάθη καὶ μόνον οἱ ἀδρανοῦντες εἶναι ἀλάθητοι, διαπράττοντες ὁμῶς τὸ βασικὸν λάθος νὰ ἀπρακτοῦν καὶ νὰ κατακρίνουν τοὺς δημιουργοῦντας.

Ἡ Σχολὴ ἀποτελεῖ νέον, πρωτότυπον καὶ ἰδιορρυθμὸν Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα καὶ ἀπὸ ἀπόψεως σκοπῶν ἰκαί ἀπὸ ἀπόψεως κατευθύνσεων καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδων. Μὴ πάσχοντες ἀπὸ τυφλῆν προσήλωσιν πρὸς ὅ,τι ὑπάρχει, ἀναζητοῦμεν διαρκῶς τὸ καλότερον. Ἡ Σχολὴ

¹ Βάσει τοῦ ἀρθροῦ 10 τοῦ Νόμου 5137)1931 καὶ τοῦ ἀρθροῦ 3 τοῦ Α. Ν. 28)1939.

² Ἰδὲ Β. Δ. τῆς 10)12)38 Φ.Ε.Κ. ὑπ' ἀριθ. 483)1938 ὡς καὶ τὰ μεταγενέστερα Β. Δ. τῆς 21)8)39 (Φ.Ε.Κ. 352)1939), τῆς 27)9)1940 (Φ.Ε.Κ. 812)1940), τῆς 28)7)1943 (Φ.Ε.Κ. 247)1943) καὶ τῆς 17)1)1944 (Φ.Ε.Κ. 37)1944).

³ Οἱ παρακαλουθούντες τὰ μαθήματα σπουδασταὶ κατέληξαν νὰ εἶναι ὅκτω!

εξελισσεται στηριζόμενη εις τὰ διδάγματα τῆς πείρας καὶ τῆς ἐπιστήμης, ἐν τῇ προσπάθειά της νὰ ἐξυπηρετήσῃ μεταβαλλομένης συνεχῶς ἀνάγκας καὶ συνθήκας, καὶ δὴ εἰς μίαν τόσον μεταβατικήν, ἱστορικὴν τοῦ κόσμου περίοδον.

Μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν, καὶ ἰδίᾳ μετὰ τὸ Β. Διάταγμα τῆς 27/9 1945)¹ ἡ Σχολὴ καὶ κατὰ τόπους καὶ κατ' οὐσίαν προσέλαβε τὴν σημερινὴν μορφήν τῆς ἀνωτέρας, ἐιδικῆς, ἐπαγγελματικῆς Σχολῆς, μὲ τὸν σκοπὸν πλεὸν μιᾶς «συστηματικῆς θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς μορφώσεως διοικητικῶν στελεχῶν τῆς Βιομηχανίας καὶ τῶν συναφῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν». Τὸ Β.Δ. τῆς 8 Φεβρουαρίου 1947² ὠλοκλήρωσε τὴν σημερινὴν τῆς συγκρότησιν, ἰδίᾳ καθορίσαν τριετὴ κύκλον σπουδῶν καὶ τὰ διδασκόμενα μαθήματα συμφώνως πρὸς τὰς ἀνάγκας τῆς οἰκονομικῆς μας ζωῆς καὶ τὰς ὑποδείξεις τῆς πείρας³.

Ἡ Σχολὴ τελεῖ ὑπὸ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν πολύτιμον καθοδήγησιν τῆς Ὑπηρεσίας Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως τοῦ Ὑπουργείου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, διότι τοῦτο ἔχει τὴν ἀρμοδιότητα τῆς μερίμνης διὰ τὴν Βιομηχανίαν, τὴν Μεταλλευτικὴν καὶ τὸ Ἐμπόριον τῆς Χώρας⁴.

Ἡ Διοίκησις τῆς Σχολῆς

Ἡ Σχολὴ διοικεῖται παρὰ Διοικητικοῦ Συμβουλίου, ἀποτελουμένου ἀπὸ ἀντιπροσώπων τοῦ Κράτους καὶ ἀπὸ ἐκπροσώπων τῶν ἐνδιαφερομένων ἐπαγγελματικῶν ὀργανώσεων. Οὕτω, δὲν εἶναι μόνον τὸ Κράτος τὸ ὁποῖον ἀσκεῖ τὴν ἐποπτείαν καὶ τὴν καθοδήγησιν, ἀλλὰ συμμετέχουν ἐνεργῶς εἰς αὐτήν καὶ αἱ ἐνδιαφερόμενοι διὰ τὴν Σχολὴν διάφοροι κοινωνικαὶ τάξεις. Εἶναι εὐτύχημα ὅτι εἰς τὰς Ἐπαγγελματικὰς Σχολὰς ἀναζοῦν αἱ Σχολικαὶ Ἐφορίαι τοῦ ὑποδοῦλου Γένους, χωρὶς τὰ ἐλαττώματά των, διότι ὑπεράνω αὐτῶν εὐρίσκεται τὸ Κράτος, εἰς τὸ ὁποῖον ἀνήκει τὸ δικαίωμα καὶ ἡ ὑποχρέωσις τῆς ἐκπαιδεύσεως τοῦ Λαοῦ. Διὰ τοῦ θεσμοῦ τούτου ὄχι μόνον ἀσκεῖται συστηματικὴ ἐποπτεία ἀλλὰ καὶ κινεῖται περισσότερον τὸ ἐνδιαφέρον τῆς κοινωνίας διὰ τὸ συντελούμενον μορφωτικὸν ἔργον. Μόνον θεσμοὶ διὰ τοὺς ὁποίους ἐπιδεικνύει τὸ προσήκον ἐνδιαφέρον ἡ κοινωνία εἶναι δυνατόν νὰ προκόψουν καὶ ν' ἀποδώσουν τοὺς ἀναμενομένους καρπούς⁵. Καὶ λυπούμεθα ἰδιαιτέρως διαπιστώνοντες πολλακίς περίεργον ἀδιαφορίαν τῶν γονέων, ἐκ τῶν ὁποίων ὀλίγοι ἐπισκέπτονται τὴν Σχολὴν, ἀδιαφοροῦντες διὰ τὸ πολυτιμώτατον πρᾶγμα, τὸ παιδί των, ἐνῶ χαρὰ μας καὶ καθήκον μας εἶναι νὰ ἐπικοινωνώμεν μαζὺ των καὶ νὰ συνεργαζώ-

¹ Ἰδὲ Φ. Ε. Κ. 247 7)10)45 Τεύχος Α'.

² Ἰδὲ Φ. Ε. Κ. ἑπ' ἀριθ. 32 27)2)47 Τεύχος Α'.

³ Ἡ πλήρης ὀργάνωσις τῆς Σχολῆς ἐγένετο διὰ τοῦ νέου Ὁργανισμοῦ τῆς (Β.Δ. τῆς 15)4)1948 Φ. Ε. Κ. 105 1948 Τεύχος Α').

⁴ Ἡ Σχολὴ ἔχει χρέος νὰ ἐκφράσῃ ἄλλην μίαν φορὰν τὰς εὐχαριστίας της πρὸς τὸν τότε Προϊστάμενον τῆς Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Γ. Βασιλειάδην, διότι χάρις εἰς τὴν ἐντιμότητα καὶ τὸ θάρρος του αὐτῆ ἠδυνήθη ν' ἀντιμετωπίσῃ πλείστας ἐναντίον της ἐπιθέσεις.

⁵ Ἰδὲ μελέτην μας «Οἱ αὐτοδιοικούμενοι Ὁργανισμοὶ» Κεφ. V.

μεθα εις την μόρφωσιν και την διάπλασιν των παιδιών των".

Παραλλήλως προς τό Διοικητικόν Συμβούλιον υπάρχει, διά τό καθαρως 'Εκπαιδευτικά ζητήματα, ό Σύλλογος των Τακτικών Καθηγητών⁹ της Σχολής, ό όποιος εκλέγει την Διοικητικήν Σχολικήν 'Επιτροπήν. Χαίρομεν ιδιαίτερος διότι ή όργανωσις αυτή, ή διαχωρίζουσα την διοικησιν και διαχειρισιν από την εκπαιδευτικήν λειτουργίαν, απέδειχθη τόσοσ πρόσφορος και τόσοσ άποδοτική.

Η χρησιμότης της Σχολής

Τό βασικόν έρώτημα, όπερ βεβαίως τίθεται, είναι εάν ή Σχολή εκάλυψεν εκπαιδευτικόν κενόν, εάν ή λειτουργία της έξυπηρετή κοινωνικάσ και οικονομικάσ ανάγκασ.

Η 'Εκπαίδευσις δέν είναι, ούδέ δύναται να είναι σύθαιρετον κατασκευάσμα, οστε νοείται να εργάζεται εν τώ κενώ· άλλως καθίσταται έξωκοινωνικόν ή μάλλον άντικοινωνικόν φαινόμενον και, αντί να είναι συντελεστής προόδου, μεταβάλλεται εις άποσυνθετικόν και άντιδραστικόν παράγοντα, άλλθές καρκίνωμα της ζωής. Όλοι αι άβεβαιότητες, όλοι αι έλπίδες και όλοι οι φόβοι της συγχρόνου ζωής έχουν μοιραίαν την άντανάκλασιν των εις την 'Εκπαίδευσιν.

Η 'Εκπαίδευσις όφείλει να στηρίζεται εις την πραγματικότητα ενός τόπου, την όποιαν προσδιορίζει τό παρελθόν του, άλλ' ιδιαίτατα αι γεωοικονομικάσ και γεωπολιτικάσ του συνθήκαι και αι βλέψεις του διά την μελλοντικήν του εξέλιξιν. Όφείλει να έχη ως σκοπόν α) να ίκανοποιή τάς ζωτικάσ κοινωνικάσ ανάγκασ, ν' αναβιβάξη τό πολιτιστικόν επίπεδον μιās χώρας, να διαπλάσση άνθρώπουσ, β) να καταρτίξη επαγγελματίασ και γ) να μορφώνη πραγματικούς της 'Επιστήμης θεράποντασ.¹⁰

Τό μόν πρώτον είναι έργον των Σχολείων της Γενικής Παιδείας παντός βαθμού και τόπου, τό δεύτερον είναι έπίδιωξις της 'Επαγγελματικής 'Εκπαίδευσεωσ, και τό τελευταίον είναι άποστολή των 'Ανωτάτων 'Επιστημονικών 'Ιδρυμάτων.¹¹

Μία καλώς όργανωμένη Κοινωνία πρέπει να ενδιαφέρεται και διά τούσ τρείσ αύτούσ εκπαιδευτικούς σκοπούσ, διότι άλλωσ παρασκευάζει παιδείαν μονόπλευρον και ελαττωματικήν, παιδείαν μη έξυπηρετούσαν όλα τά κοινωνικά στρώματα και όλασ τάσ κοινωνικάσ ανάγκασ. Έργον της καλώς όργανωμένησ και καλώς ήθρωμένησ παιδείασ είναι έξίσου να μορφώνη άνθρώπουσ, επαγγελματίασ, μέλη χρήσιμα και άποδοτικά του παραγωγικού μηχανισμού, έπιστήμονασ συμβάλλοντασ εις

⁹ Είναι περίεργος πράγματι ή αντίληψις των γονέων ότι «δέν πρέπει να ένοχλούν με έπισκέψεις των» (!) τάς Σχολασ, ιδίωσ τάσ 'Ανωτέρας!

¹⁰ Άπαντεσ οι τακτικοί Καθηγηταί διδάσκουν επί ώραιήσ άποζημιώσαι. Έκτόσ αυτών υπάρχουν οι έντεταλμένοι διά την διδασκαλίαν ειδικού τμήματος μαθήματόσ τινος, ώσ και οι 'Επιμελήταί.

¹¹ 'Ιδέ και Ε. Παπανούτσου: 'Επάγγελμα και παιδεία εις «Βήμα».

¹² 'Ιδέ Conférences της UNESCO.

τὴν ἀγωνιώδη ἀναζήτησιν τῆς Ἀληθείας καὶ εἰς τὴν πραγματοποιήσιν τῆς Τεχνικῆς Προόδου²².

Ἐπὶ τούτοις ὑπάρχουν οἱ διατεινόμενοι ὅτι ἡ καλὴ μορφωτικὴ μέριμνα δέν νά εἶναι μόνον ἡ ἀνθρωπιστικὴ κατάρτισις. Λάθος βασικόν, διότι οὐδεὶς ἀνθρώπος δύναται νά εἶναι — καὶ δέν ἐπιτρέπεται νά εἶναι — ἔξω τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ. Εἶναι δένδρον σαπρὸν, καὶ κατὰ τὴν ὥραιαν φράσιν τοῦ Εὐαγγελίου «πᾶν δένδρον μὴ ποιοῦν καρπὸν ἐκκόπτεται καὶ εἰς πῦρ βάλλεται».

Λάθος ὡσαύτως εἶναι νά πιστεύωμεν ὅτι μοναδικὸς σκοπὸς τῆς Ἐκπαιδεύσεως εἶναι ὁ ἐπαγγελματίας, διότι δέν δύναται νά βοηθῆ ἠθικῶς προοδεύουσα μία Κοινωνία, ἐὰν ἡ Ἐκπαίδευσις τῆς δέν ἐμπνέεται καὶ δέν καθοδηγῆται ἀπὸ τὰ ἀνθρωπιστικὰ Ἰδανικά, ἀπὸ τὸ ἀθάνατον κλασσικόν πνεῦμα, δηλ. τὸ ἑλληνικόν πνεῦμα. Χαρακτηριστικόν εἶναι ὅτι καὶ εἰς αὐτὴν τὴν Ἀμερικὴν²³, τὴν χώραν τοῦ ἀκράτου ἐπαγγελματισμοῦ καὶ τῆς ὀφελιμιστικῆς ἀντιλήψεως τῆς ζωῆς, γίνεται κάθε μέρα ἀντιληπτὸν πόσον εἶναι ἀπαραίτητον νά συνδυασθῇ ἡ ἀνθρωπιστικὴ μὲ τὴν ἐπαγγελματικὴν μόρφωσιν. Διότι πολιτισμὸς δέν εἶναι μόνον ἡ τεχνικὴ πρόοδος, ἀλλὰ ἡ ἀνύψωσις τοῦ γενικοῦ βιοτικοῦ — ὀλικοῦ, πνευματικοῦ καὶ ψυχικοῦ — ἐπιπέδου τοῦ ἀνθρώπου.

Ἡ συμφορὰ τοῦ Ἔθνους μας εἶναι ὅτι ἀπὸ τῆς Βουαρκοκρατίας ἡ ἐκπαιδευτικὴ μας πολιτικὴ ὑπῆρξε μονομερῆς, ἀποβλέπουσα δὴθεν εἰς τὴν καλλιέργειαν τῶν γραμμάτων. Ἐξω τόπου καὶ χρόνου, ὁ λογισμὸς τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος περιφρόνησε τὴν Ἐπαγγελματικὴν Ἐκπαίδευσιν καὶ ἐδημιούργησε τὴν ψευδοκλασσικὴν μόρφωσιν, μὲ ἀποτέλεσμα τὴν ἀγραμματωσύνην, τὴν ἐγκατάλειψιν τῆς γῆς, τὴν θεισθηρίαν, τὸν παρασιτισμὸν, τὴν μείωσιν κάθε παραγωγικοῦ ἐπαγγέλματος, τὴν ἀνάπτυξιν τῆς προχειρολόγου κριτικῆς καὶ κακολογίας, ἐνὸς πνεύματος ἀντιδράσεως, τὸ ὁποῖον δέν ἐπέτρεψεν, εἰς μεγάλας μάλιστα στιγμὰς τοῦ Ἔθνους, εἰς τὸν Ἑλληνικὸν Λαόν — παρ' ὅλας τὰς ἀρετὰς του καὶ τὰς πνευματικὰς καὶ ψυχικὰς του ἰκανότητας — νά τανύσῃ, ὅσον ἔπρεπε καὶ ὅσον κανονικῶς ἠδύνατο, τὰ πτερά του.

Ὁ φεουδολογιστικὸς ἐστράφη πρὸς τὸ ἀπώτατον παρελθόν περιφρονῶν τὸ πρόσφατον, τὸ ὁποῖον ἐν τούτοις παρεσκεύασε τὴν Ἐθνικὴν Ἀναγέννησιν καὶ τὴν μεγάλην Ἐπανάστασιν τοῦ Ἔθνους. Ἐστράφη πρὸς τὸ παρελθόν, ὄχι διὰ τὴν ἀντιλήσιν διδάγματα καὶ νά διευκολύνη τὸν δρόμον τῶν ζωντανῶν δυνάμεων τοῦ Λαοῦ, Ἐκράτησε ἀπὸ τὸ παρελθόν τὴν τέφραν, ἐνῶ πᾶσα γενεὰ ἔργον ἔχει νά διατηρῇ ζωηράν τὴν φλόγα, διότι ἐλησμόνησε καὶ παρείδε τὴν παροιμίαν ὅτι «ὁ ποταμὸς ῥέων πρὸς τὴν θάλασσαν μένει πιστὸς εἰς τὴν πηγὴν του».

Ἡ Βιομηχανία ἀποτελεῖ, μὲ κινητήριον δύναμιν 350.000 περίπου HP, τὸν δευτέρον κλάδον τῆς Ἐθνικῆς μας οἰκονομίας. Ἀπασχολεῖ τὰ 20 % τοῦ πληθυσμοῦ καὶ παρέχει τὰ 12 % τοῦ ἔθνικοῦ μας εἰσο-

²² Ἴδὲ Howard Wilson.

²³ Ἴδὲ Ἐκθέσιν τῶν Καθηγητῶν τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard καὶ Ab. Keller: Κρίσις εἰς τὴν ἀνωτέραν Ἐκπαίδευσιν τῶν Ἠνωμένων Πολιτειῶν.

δήματος. Εἰς τὴν χώραν μας λειτουργοῦν ὑπὲρ τὰ 5.000 σοβαρὰ ἐργοστάσια μὲ παραγωγὴν 14.000.000.000 προπολ. δραχ. ¹⁴ καὶ ἐλπίζεται ὅτι, χάρις εἰς τὸ σχέδιον Μάρσαλλ, θὰ καταστῇ δυνατὴ πολὺ μεγαλύτερα βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Χώρας.

Διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ ἡ Βιομηχανία ἔχει βεβαίως ἀνάγκην ὄλων τῶν ἐνδείκνυομένων μέτρων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν σφαῖραν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἐξίσου δεόν νὰ συντελεθῇ πρὸς τοῦτο καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα τῆς χώρας, δεδομένου ὅτι ἡ Βιομηχανία ἔχει ἀνάγκην τεχνιτῶν, ἐργοδηγῶν, ἐπιστημόνων τεχνικῶν, ὅπως ἐπίσης ἔχει ἀνάγκην καὶ εἰδικευμένων διοικητικῶν ὑπαλλήλων (διευθυντῶν, ὀργανωτῶν, συμβούλων, ἐλεγκτῶν, λογιστῶν, πωλητῶν, ἐπιστατῶν κλπ.). Μετὰ 120 ἐτῶν ἐλεύθερον βίον δὲν ὑπάρχει σχεδὸν εἰς τὴν χώραν μας οὐδὲ μία μέση ἢ κατωτέρα Δημοσία Τεχνικὴ Σχολή, αἱ δὲ λειτουργοῦσαι ὀφείλονται εἴτε εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, εἴτε εἰς τὴν μέριμναν κοινωφελῶν Ἰδρυμάτων, ἐνῶ καὶ εἰς κομπούλεις ἀκόμη εἶναι ἐγκατεστημένα ψευδοκλασικίζοντα Γυμνάσια ¹⁵.

Ἡ Βιομηχανία, ὡς σύνθετον οἰκονομικὸν — τεχνικὸν φαινόμενον μὲ ποικίλα οἰκονομικά, ἐμπορικὰ, διοικητικά, ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τεχνικά προβλήματα, ἔχει ἀνάγκην εἰδικευμένου, τόσο τεχνικοῦ ὅσον καὶ διοικητικοῦ προσωπικοῦ. Ἐδύχως, διὰ τὰ τεχνικά στελεχῆ ὑπάρχει τὸ Πολυτεχνεῖον μας, τὸ ὁποῖον παρασκευάζει λαμπροὺς μηχανικούς, μηχανολόγους, χημικούς, ἠλεκτρολόγους, ἀρχιτέκτονας, τοπογράφους.

Ἡ Σχολή μας ἠθέλησε νὰ καλύψῃ τὸ ἀναντιρρητὸν ἐκπαιδευτικὸν κενόν, τῆς ἐλλείψεως δηλονότι μιᾶς εἰδικῆς Σχολῆς διὰ τὴν κατάρτισιν βιομηχανικῶν διοικητικῶν στελεχῶν, ἐνημερωμένων εἰς τὰ ποικίλα σύνθετα προβλήματα τὰ ὁποῖα παρουσιάζει μία σύγχρονος βιομηχανικῆ ἐπιχειρήσις καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ, ἐπομένως, ἀναντιρρήτους ἰδιαζούσας κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετοῦν εἰς τὸν οἰκείον τομέα ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή, ἡ Ἀνωτάτη Δασολογικὴ Σχολή, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ τῶν ΤΤΤ.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ καπιταλισμοῦ, διοικητικὰ στελεχῆ ἢ δὲν ὑπάρχουν ἢ ἡ σημασία των εἶναι λίαν περιορισμένη, διότι οἱ τρόποι τῆς παραγωγῆς εἶναι ἀπλοὶ καὶ ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐλάχιστος ἀνεπτυγμένος. Οὔτε αἱ εἰδικαὶ γνώσεις, οὔτε αἱ εἰδικαὶ ἱκανότητες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διεύθυνσιν μιᾶς ἐπιχειρήσεως.

Αἱ νέαι τεχνικαὶ μέθοδοι τῆς μεγάλης παραγωγῆς καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνωνύμων ἐταιριῶν καὶ τῶν παντὸς εἶδους μεγάλων οἰκονομικῶν συνασπισμῶν, ὡς καὶ ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, μετέβαλον βασικῶς τὰς συνθήκας τῆς διοικήσεως, διευθύνσεως, ὀργανώσεως, ἐλέγχου, ἐποπτείας καὶ καθοδηγή-

¹⁴ Ἰδὲ πρόγραμμα Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας (Τεχνικὰ Χρονικὰ τόμος XXIV), Οἶκον, Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος 1939 καὶ ἔκθεσιν Διοικητ. Ὁ Τραπεζῆς Ἑλλάδος 1947.

¹⁵ Ὑπάρχουν ἔτι τὰ 500 Γυμνάσια καὶ ἡμιγυμνάσια, Πρακτικὰ Λύκεια καὶ Ἰερατικὰ Σχολαί. Ἰδὲ καὶ Σ. Παπαδάκη: Ἡ μελλοντικὴ ἀγωγή-

σεως τῶν μεγάλων οικονομικῶν μονάδων. Ὁ ρόλος τῶν κεφαλαιούχων ἡμέραι μειώνεται, δια νὰ αὐξήσῃ ἀντιστοίχως ὁ ρόλος καὶ ἡ σημασία τῶν διοικητικῶν στελεχῶν, τῶν ὁποίων ἡ εἰδικὴ μόρφωσις πρέπει νὰ εἶναι ἐκτεταμένη, διότι οἱ ποικίλοι συνδυασμοὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ προϊόντος ἀπαιτοῦν γνώσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὸ πολυπλοκὸν τοῦ ἐξοπλισμοῦ ἑνὸς οικονομικοῦ ὀργανισμοῦ.

Οὕτω τὸ λειτούργημα τοῦ διοικητικοῦ στελέχους καθίσταται ἡμέραι πλέον σύνθετον, πλέον διακεκριμένον καὶ πλέον εἰδικευμένον, καὶ συνεπῶς πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν οικονομικὴν ζωὴν.

Πρὸ τοῦ 1923 μίᾳ Βιομηχανικῇ Σχολῇ θά ἦτο πράγματι εἰς συντελεστῆς ἀναπτύξεως τῆς Βιομηχανίας τῆς χώρας, μετὰ ταῦτα ὅμως, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πολιτικῆς τῶν περιορισμῶν (1933), ἀποτελεῖ πραγματικὴν καὶ ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τοῦ τόπου, πολὺ δὲ περισσότερον διότι πάντες γνωρίζουν πῶσον διάφοροι εἶναι αἱ σημεριναὶ συνθήκαι τῆς λειτουργίας τῶν οικονομικῶν ὀργανισμῶν, ἰδίᾳ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθόν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτόπιον ἀλλὰ διεθνές, ἐξ αὐτῶν νέων τύπων καὶ κατευθύνσεων ἐπαγγελματικῶν σχολῶν συνεχῶς δημιουργοῦνται, ἡ δὲ εἰδικεῖσις τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία εἶναι χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, συντελεῖ εἰς τὴν ἰδρυσιν ἀφαντάστου ποικιλίας τύπων σχολῶν, καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδων.

Μὴ λησμονῶμεν, ἐπίσης, ὅτι εἶναι παγκόσμιος διαπίστωσις, ἰσχύουσα τόσον εἰς τὴν καπιταλιστικὴν Ἀμερικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν καὶ εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ἡ δυσανάλογος αὐξήσις τῆς γραφειοκρατίας¹⁶ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, γραφειοκρατίας ἡ ὁποία τείνει νὰ καταστῇ καὶ αὐτὴ μίᾳ νέᾳ κοινωνικῇ τάξει, ἐπηρεάζουσα τὴν πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ζωὴν.

Πράγματι, τὸ διοικητικὸν στέλεχος μίᾳς βιομηχανίας, διὰ ν' ἄνταποκριθῇ εἰς τὸ ἔργον του καὶ τὴν ἀποστολὴν του, δὲν δύναται πλέον νὰ ἀρκῆται εἰς μίαν ἐγκύκλιον ἢ γενικὴν οικονομικὴν καὶ νομικὴν μόρφωσιν. Δὲν δύναται πλέον νὰ νοηθῇ ἀνώτερος διοικητικὸς ὑπάλληλος ἐργοστασίου, ἐάν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν τεχνικὴν ὀργανωσιν καὶ τὴν τεχνικὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐάν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ἐπαρκῶς ἐφωδιασμένος, τὰ ψυχολογικὰ καὶ νομικὰ προβλήματα τοῦ προσωπικοῦ, ἐάν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τὴν προσήκουσαν λύσιν εἰς τὰ ὀργανωτικὰ ζητήματα, ἐάν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιλύσῃ τὰ λογιστικὰ προβλήματα κόστους καὶ ἐάν, τέλος, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ πολλαπλασιαζόμενα θέ-

¹⁶ James Burnham : The managerial Revolution. Ὁ ὁμιλητὴς θεωρεῖ λίαν ἐνδιαφερόμενος τὰς διαπιστώσεις τοῦ Burnham, ἀλλὰ συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ Blum τὰς περιεχομένας εἰς τὸν πρόλογον τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως. Ἐπίσης ἰδὲ Arthur Koestler : Le yogi et le commissaire.

δήματος. Εἰς τὴν χώραν μας λειτουργοῦν ὑπὲρ τὰ 5.000 σοβαρὰ ἐργοστάσια μὲ παραγωγὴν 14.000.000.000 πρῶτον. δραχ.¹⁴ καὶ ἐλπίζεται, χάρις εἰς τὸ σχέδιον Μάρσαλλ, θὰ καταστή δυνατὴ πολὺ μεγαλύτερα βιομηχανικὴ ἀνάπτυξις τῆς Χώρας.

Διὰ νὰ ἀναπτυχθῇ καὶ νὰ βελτιωθῇ ἡ Βιομηχανία ἔχει βεβαίως ἀνάγκην ὄλων τῶν ἐνδεικνυομένων μέτρων τῶν ἀναγομένων εἰς τὴν σφαῖραν τῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς, ἀλλ' ἐξίσου δεόν νὰ συντελῇ πρὸς τοῦτο καὶ τὸ ἐκπαιδευτικὸν σύστημα τῆς χώρας, δεδομένου ὅτι ἡ Βιομηχανία ἔχει ἀνάγκην τεχνιτῶν, ἐργοδηγῶν, ἐπιστημόνων τεχνικῶν, ὅπως ἐπίσης ἔχει ἀνάγκην καὶ εἰδικευμένων διοικητικῶν ὑπαλλήλων (διευθυντῶν, ὀργανωτῶν, συμβούλων, ἐλεγκτῶν, λογιστῶν, πωλητῶν, ἐπιστατῶν κλπ.). Μετὰ 120 ἐτῶν ἐλευθέρου βίου δὲν ὑπάρχει σχεδὸν εἰς τὴν χώραν μας οὐδὲ μία μέση ἢ κατωτέρα Δημοσία Τεχνικὴ Σχολή, αἱ δὲ λειτουργοῦσαι ὀφείλονται εἴτε εἰς τὴν ἰδιωτικὴν πρωτοβουλίαν, εἴτε εἰς τὴν μέριμναν κοινωφελῶν Ἰδρυμάτων, ἐνῶ καὶ εἰς κωμικὰς ἀκόμῃ εἶναι ἐγκατεστημένα ψευδοκλασσικίζοντα Γυμνάσια.¹⁵

Ἡ Βιομηχανία, ὡς σύνθετον οἰκονομικόν — τεχνικόν φαινόμενον μὲ ποικίλα οἰκονομικά, ἐμπορικά, διοικητικά, ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τεχνικά προβλήματα, ἔχει ἀνάγκην εἰδικευμένου, τόσο τεχνικοῦ ὅσον καὶ διοικητικοῦ προσωπικοῦ. Εὐτυχῶς, διὰ τὰ τεχνικά στελέχη ὑπάρχει τὸ Πολυτεχνεῖον μας, τὸ ὁποῖον παρασκευάζει λαμπροὺς μηχανικοὺς, μηχανολόγους, χημικοὺς, ἠλεκτρολόγους, ἀρχιτέκτονας, τοιογράφους.

Ἡ Σχολή μας ἠθέλησε νὰ καλύψῃ τὸ ἀναντιρρητὸν ἐκπαιδευτικὸν κενόν, τῆς ἐλλείψεως δηλονότι μιᾶς εἰδικῆς Σχολῆς διὰ τὴν κατάρτισιν βιομηχανικῶν διοικητικῶν στελεχῶν, ἐνημερωμένων εἰς τὰ ποικίλα σύνθετα προβλήματα τὰ ὁποῖα παρουσιάζει μία σύγχρονος βιομηχανικὴ ἐπιχείρησις καὶ νὰ ἐξυπηρετήσῃ, ἐπομένως, ἀναντιρρήτους ἰδιαζούσας κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀνάγκας, τὰς ὁποίας ἐξυπηρετοῦν εἰς τὸν οἰκείον τομέα ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή, ἡ Ἀνωτάτη Δασολογικὴ Σχολή, τὸ Πολυτεχνεῖον, ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ τῶν ΤΤΤ.

Κατὰ τὴν πρώτην περίοδον τοῦ καπιταλισμοῦ, διοικητικὰ στελέχη ἢ δὲν ὑπάρχουν ἢ ἡ σημασία των εἶναι λίαν περιορισμένη, διότι οἱ τρόποι τῆς παραγωγῆς εἶναι ἀπλοὶ καὶ ὁ καταμερισμὸς τῆς ἐργασίας ἐλάχιστος ἀνεπτυγμένους. Ὅστε αἱ εἰδικαὶ γνώσεις, οὔτε αἱ εἰδικαὶ ἰκανότητες εἶναι ἀπαραίτητοι διὰ τὴν διεύθυνσιν μιᾶς ἐπιχειρήσεως.

Αἱ νέαι τεχνικαὶ μέθοδοι τῆς μεγάλης παραγωγῆς καὶ ἡ διαμόρφωσις τοῦ θεσμοῦ τῶν ἀνωνόμων ἐταιριῶν καὶ τῶν παντὸς εἶδους μεγάλων οἰκονομικῶν συνασπισμῶν, ὡς καὶ ἡ ἐπέμβασις τοῦ Κράτους εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, μετέβαλον βασικῶς τὰς συνθήκας τῆς διοικήσεως, διευθύνσεως, ὀργανώσεως, ἐλέγχου, ἐποπτείας καὶ καθοδηγή-

¹⁴ Ἰδὲ πρόγραμμα Ἀνασυγκροτήσεως τῆς Χώρας (Τεχνικὰ Χρονικά τόμος XXIV), Οἶκον Ἐπετηρίδα τῆς Ἑλλάδος 1939 καὶ ἔκθεσιν Διοικητ. Ὑπηρεσίας Ἑλλάδος 1947.

¹⁵ Ὑπάρχουν ὑπὲρ τὰ 500 Γυμνάσια καὶ ἡμιγυμνάσια, Πρακτικὰ Λύκεια καὶ Ἱερατικὰ Σχολαί. Ἰδὲ καὶ Σ. Παλαδάκη: Ἡ μελλοντικὴ ἀγωγή.

σεως τῶν μεγάλων οικονομικῶν μονάδων. Ὁ ρόλος τῶν κεφαλαιούχων ὁδημεῖται μειώνεται, δια νὰ αὐξήσῃ ἀντιστοίχως ὁ ρόλος καὶ ἡ σημασία τῶν διοικητικῶν στελεχῶν, τῶν ὁποίων ἡ εἰδικὴ μόρφωσις πρέπει νὰ εἶναι ἐκτεταμένη, διότι οἱ ποικίλοι συνδυασμοὶ κατὰ τὴν παραγωγὴν καὶ τὴν διάθεσιν τοῦ προϊόντος ἀπαιτοῦν γνώσεις ἀνταποκρινομένας πρὸς τὸ πολὺπλοκον τοῦ ἐξοπλισμοῦ ἑνὸς οικονομικοῦ ὀργανισμοῦ.

Οὕτω τὸ λειτούργημα τοῦ διοικητικοῦ στελέχους καθίσταται ὁδημεῖται πλέον σύνθετον, πλέον διακεκριμένον καὶ πλέον εἰδικευμένον, καὶ συνεπῶς πλέον ἀπαραίτητον εἰς τὴν οικονομικὴν ζωὴν.

Πρὸ τοῦ 1923 μία Βιομηχανικὴ Σχολὴ θὰ ἦτο πράγματι εἰς συντελεστὴς ἀναπτύξεως τῆς Βιομηχανίας τῆς χώρας, μετὰ ταῦτα ὁμῶς, καὶ ἰδίᾳ ἀπὸ τῆς ἐποχῆς τῆς πολιτικῆς τῶν περιορισμῶν (1933), ἀποτελεῖ πραγματικὴν καὶ ἐπιτακτικὴν ἀνάγκην τοῦ τόπου, πολὺ δὲ περισσότερον διότι πάντες γνωρίζουν πόσον διάφοροι εἶναι αἱ σημεριναὶ συνθήκαι τῆς λειτουργίας τῶν οικονομικῶν ὀργανισμῶν, ἰδίᾳ ἐν συγκρίσει πρὸς τὸ παρελθόν.

Τὸ φαινόμενον τοῦτο δὲν εἶναι ἐπιτόπιον ἀλλὰ διεθνές, ἐξ οὗ νέων τύπων καὶ κατευθύνσεων ἐπαγγελματικαὶ σχολαὶ συνεχῶς δημιουργοῦνται, ἡ δὲ εἰδικεῖσις τῆς ἐργασίας, ἡ ὁποία εἶναι χαρακτηριστικὸν φαινόμενον τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, συντελεῖ εἰς τὴν ἰδρυσιν ἀφαντάστου ποικιλίας τύπων σχολῶν, καὶ ἀπὸ ἀπόψεως ἐκπαιδευτικῆς ἱεραρχίας καὶ ἀπὸ ἀπόψεως περιεχομένου, ἀκόμη καὶ ἀπὸ ἀπόψεως μεθόδων.

Μὴ λησμονῶμεν, ἐπίσης, ὅτι εἶναι παγκόσμιος διαπίστωσις, ἰσχύουσα τόσον εἰς τὴν καπιταλιστικὴν Ἀμερικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν Σοβιετικὴν Ρωσίαν καὶ εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας τῆς Εὐρώπης, ἡ δυσανάλογος αὐξήσις τῆς γραφειοκρατίας¹⁰ ἐν σχέσει πρὸς τοὺς λοιποὺς ἐργαζομένους εἰς τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις, γραφειοκρατίας ἡ ὁποία τείνει νὰ καταστῇ καὶ αὐτὴ μίᾳ νέᾳ κοινωνικῇ τάξει, ἐπηρεάζουσα τὴν πολιτικὴν καὶ οικονομικὴν ζωὴν.

Πράγματι, τὸ διοικητικὸν στέλεχος μίᾳς βιομηχανίας, διὰ ν' ἄνταποκριθῇ εἰς τὸ ἔργον του καὶ τὴν ἀποστολὴν του, δὲν δύναται πλέον νὰ ἀρκῆται εἰς μίαν ἐγκύκλιον ἢ γενικὴν οικονομικὴν καὶ νομικὴν μόρφωσιν. Δὲν δύναται πλέον νὰ νοηθῇ ἀνώτερος διοικητικὸς ὑπάλληλος ἐργοστασίου, ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιληφθῇ τὴν τεχνικὴν ὀργανωσιν καὶ τὴν τεχνικὴν λειτουργίαν τῆς ἐπιχειρήσεως, ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ, ἐπαρκῶς ἐφωδιασμένος, τὰ ψυχολογικὰ καὶ νομικὰ προβλήματα τοῦ προσωπικοῦ, ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ δώσῃ τὴν προσήκουσαν λύσιν εἰς τὰ ὀργανωτικὰ ζητήματα, ἐὰν δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἐπιλύσῃ τὰ λογιστικὰ προβλήματα κόστους καὶ ἐάν, τέλος, δὲν εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιμετωπίσῃ τὰ πολλαπλασιαζόμενα θέ-

¹⁰ James Burnham : The managerial Revolution. Ὁ ὁμιλητὴς θεωρεῖ λίαν ἐνδιαφερούσας τὰς διαπιστώσεις τοῦ Burnham, ἀλλὰ συμφωνεῖ πρὸς τὰς ἀπόψεις τοῦ Blum τὰς περιεχομένας εἰς τὸν πρόλογον τῆς γαλλικῆς μεταφράσεως. Ἐπίσης ἰδὲ Arthur Koestler : Le yogi et le commissaire.

ματα ἐκ τῆς ἀσκουμένης φορολογικῆς καὶ ἀγορανομικῆς πολιτικῆς. Αὐτὸ τὸ κενὸν ἐπεζήτησε νὰ καλύψῃ ἡ Ἰδρυσις τῆς ἡμετέρας Σχολῆς, ὡς Ἰδρυμάτος ἀνωτέρου, εἰδικῆς ἐπαγγελματικῆς μορφώσεως, πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῆς Βιομηχανίας, τῆς καθόλου Οἰκονομίας, τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας. Πιστεύοντες εἰς τὴν ἀναγκαιότητα τῆς Βιομηχανίας διὰ τὸν τόπον μας πιστεύομεν, κατὰ συνέπειαν, καὶ εἰς τὴν ἀποστολὴν τῆς Σχολῆς μας. Τὴν πίστιν μας αὐτὴν θὰ εἴμεθα εὐτυχεῖς ἐάν τὴν μεταδώσωμεν εἰς τοὺς σπουδαστάς μας, εἰς τοὺς γονεῖς καὶ κηδεμόνας των, εἰς τοὺς φίλους τῆς Σχολῆς.

Τὸ πρόγραμμα τῆς Σχολῆς

Δεδομένης τῆς ἀποστολῆς τῆς Σχολῆς, καθωρίσθη Πρόγραμμα μαθημάτων καὶ διδασκίας ὕλης ἀνάλογον πρὸς τὰς συνθήκας καὶ τὰς ἀνάγκας τῆς ἐθνικῆς μας οἰκονομίας καὶ τὰς παιδαγωγικὰς ὑποδείξεις καὶ τὰ διδάγματα ἐκ τῆς ὀργανώσεως παρομοίων Σχολῶν τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀμερικῆς, μετὰ τῶν ὁποίων εὐρισκόμεθα εἰς τῆς ἐπικοινωνίαν⁽¹⁾.

Τριετείς σπουδαί

Ἐπειραματίσθημεν κατ' ἀρχὰς μὲ διετὴν κύκλον σπουδῶν, ἀλλὰ ταχέως ἐγένετο ἀντιληπτὸν ὅτι ἡ διετής φοίτησις δὲν εἶναι ἐπαρκὴς καὶ ἀποβαίνει ἐπικίνδυνος τῶν σπουδαστῶν καταπόνησις. Κατόπιν τούτου ἠρέψαμεν τὰ ἔτη τῶν σπουδῶν εἰς τρία, ἀνομολογοῦντες ὅτι τὸ πείραμα τῆς διετοῦς μορφώσεως ἀπέτυχεν. Ἡ Σχολὴ κατεκρίθη διὰ τὴν μεταβολὴν αὐτὴν. Ἡ κατάκρισις θὰ ἐδικαιολογεῖτο, ἐάν οἱ διοικοῦντες τὴν Σχολὴν ἐπέμεναν ἐπὶ ἀποτυχημένου πειράματος.

Ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολὴ τῶν Παρισίων, τὸ παγκοσμίου κύρους τοῦτο Ἰδρυμα, ἐπὶ δεκαετίας εἶχε διετὴν κύκλον σπουδῶν, πάντες ὅμως ἐπεκρότησαν τὴν αὐξήσει τῶν ἐτῶν σπουδῆς εἰς τρία ἔτη, εὐθὺς ὡς προσετέθησαν τὰ νέα μαθήματα τῆς Ὄργανώσεως καὶ Διαχειρίσεως τῶν Ἐπιχειρήσεων, τῆς Ὄργανώσεως τῶν Ἐργοστασίων, τῆς Ψυχοτεχνίας καὶ τῆς Βιομηχανικῆς Ὑγιεινῆς, καὶ εὐθὺς ὡς ἐπεξετάθη κατ' ἀνάγκην ἡ διδασκία ὕλης τῶν παλαιῶν μαθημάτων, λόγῳ τῶν νέων συνθηκῶν, λόγῳ τῶν τεχνικῶν προόδων. Διότι οἱ ζῶντες καὶ δρῶντες Ὄργανισμοὶ δὲν μουμιτοποιοῦνται ἀλλὰ συνεχῶς μεταβάλλονται καὶ προσαρμόζονται, ἀπορριπτοντες ὅτι παλαιὸν καὶ ἀχρηστὸν, προσθέτοντες ὅ,τι νέον καὶ χρήσιμον.

⁽¹⁾ Ἰδίῳ τῆς Écoles des Hautes Études Commerciales τῶν Παρισίων, τῆς Écoles d'Érgologie τῶν Βρυξελλῶν, τῶν Instituts Supérieurs de Commerce τοῦ Βελγίου, τῆς École Nouvelle καὶ τοῦ Centre de préparation pour l'administration des affaires τῶν Παρισίων, τῆς Cegos, τοῦ Conservatoire des Arts et Métiers, τῆς École de Commerce Solvay τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Βρυξελλῶν καὶ τῶν Πανεπιστημίων Ohio καὶ Columbia.

Διδασκαλία άπογευματινή

Έθεωρήσαμεν ώσαύτως σκόπιμον ή διδασκαλία νά γίνεται κατά τας άπογευματινάς ώρας (¹⁸), διότι ένομίσαμεν ότι συμφέρει εις τούς σκοπούς τής Σχολής ή προσέλκυσις και νέων έργαζομένων, έπεδή ούτω συνδυάζεται κατά τόν καλύτερον τρόπον ή σχολική έργασία μέ τήν πείραν τής οικονομικής ζωής.

Περιέργως και τούτο έθεωρήθη μειονέκτημα τής Σχολής (!), και μάάλιστα τόσοσ σημαντικόν, ώστε ή πολεμική κατ' αούτης νά έπωφεληθής διά νά τήν χαρακτηρίση ώς Σχολήν κατωτέρας ποιότητας (!), άκόμη και ώς Φροντιστήριον (!). Φαρμακερά κατά τής Σχολής βέλη, τά όποια άνίδειοι τοξόται ματαίως και εις τό κενόν ρίπτουν. Άνεξαρτήτως του γεγονότος ότι τά Φροντιστήρια λειτουργούν και τήν πρωίαν, οι έπικριται τής Σχολής φάρωνται—ένώ δήθεν άσχολοούνται μέ εκπαιδευτικά ζητήματα—άγνοοούντες κατά βάσιν τι είναι Σχολή και τι Φροντιστήριον και ποια αι μεταξύ των ουσιώδεις όργανωτικά και παιδαγωγικά διαφοραί.

Έκτός τούτων, άγνοούν οι έπικριται τής Σχολής α) ότι και εις τας άλλας Άνωτάτας και Πανεπιστημιακάς Σχολάς γίνονται μαθήματα και κατά τας άπογευματινάς και κατά τας βραδυνάς ώρας, και δη τά σπουδαιότερα ¹⁹ και β) ότι και έν Εύρώπη και Ιδία έν Άμερικη έπισημως έχει άναγνωρισθής ή Ισοτιμία τής πρωίνης και άπογευματινης έργασίας, Ιδία δε των Έπαγγελματικών Σχολών,

Είναι άραγε τόσοσ δυσχερές νά γινή άντιληπτόν ότι ή Έπαγγελματική Σχολή άποτελεί προέκτασιν τής επαγγελματικής άπασχόλησεως, και ότι έπίσης ή επαγγελματική άπασχόλησις είναι συμπλήρωμα και ολοκλήρωμα τής Έπαγγελματικής Σχολής ; Δι' αυτό και ή Σχολή μας, ή όποια ήδύνατο κάλλιστα νά είναι πρωινή, έπιμένει έπί τής άπογευματινης έργασίας, διά νά συνδυάση τήν θεωρίαν μέ τήν πράξιν.

Η Σχολή είναι όπερήφανος διότι παρέχει τήν δυνατότητα εις τούς έργαζομένους νά σπουδάσουν, νά μορφωθούν και νά βελτιώσουν τήν θέσιν των. Τούς περιβάλλει μέ Ιδιαιτέραν στοργήν και εκτίμησιν, διότι, άνει του κάφενειου και τής ραστώνης, προτιμούν τό θρανίον και τήν μάθησιν διότι, άντί, μετά τόν μόχθον τής επαγγελματικής των άπασχόλησεως, νά παραδίδωνται εις τήν άνάπαυσιν και τήν διασκέδασιν, προσέρχονται μετά συγκινητικής προθυμίας και άφοσίωσεως εις τά μαθήματά των. Είναι πράγματι όδυνηρόν και έκπληκτικόν εις τήν χώραν, όπου διδάσκεται ή συγκινητική και όποδειγματική Ιστορία του Φρεάντλη, νά όποτιμώνται οι νέοι μας που άκολουθοούν τό παρά-

¹⁸ Τά μαθήματα άρχονται από τής 3 μ.μ.

¹⁹ Είς τήν Πάντειον τά μαθήματα άρχονται τήν 3ην μ.μ. ώς και εις τήν Σχολήν μας. Πολλά βασικά μαθήματα και εις τήν Άνωτάτην Έμπορικην, και εις τήν Νομικήν Σχολήν και εις τήν Φυσικο-Μαθηματικήν γίνονται τό άπόγευμα' άλλωστε κατά κανόνα τά άπογευματινά μαθήματα παρακολουθοούνται υπό περισσοτέρων σπουδαστών, διότι και εις τας άλλας Σχολάς υπάρχουν νέοι έργαζόμενοι.

δειγμά του. Ἡ μόρφωσις δὲν δύναται νὰ εἶναι προνόμιον τῶν ὀλίγων, ἀλλ' ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία ἔχουν χρέος νὰ ὑποβοηθήσουν ὥστε νὰ καταστή ἡ αὐτὴ κοινὸν κτῆμα ὄλων.

Διδασκαλία συγχρόνως θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ

Ὁ ἀκολουθοῦμενος τρόπος διδασκαλίας παρουσιάζει ἰδιορρυθμίαν εἰς τὴν Σχολὴν μας. Δὲν ἐπιζητοῦμεν νὰ εἰμεθα εἰς τὴν κορυφὴν τῆς θεωρητικῆς διδασκαλίας κατὰ τὴν παραστατικὴν φράσιν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς *École de préparation pour l'administration des affaires*, ἀλλ' ἀντιθέτως ὁ Καθηγητὴς προσαρμόζεται πρὸς τοὺς σπουδαστάς, ἀναλόγει τὰ ζητήματα ἐπὶ τῇ βάσει τῆς ἐφαρμογῆς τῶν, συζητεῖ μετ' αὐτῶν, καλλιεργεῖ τὴν σκέψιν τῶν, προκαλεῖ τὰς ἀπορίας τῶν καὶ διοχετεύει γονίμως τὴν παρατηρητικότητά τῶν. Πιστεύοντες μετὰ πάθους εἰς τὴν Ἐλευθερίαν παιδαγωγούμεν προσπαθοῦντες νὰ πείσωμεν τοὺς σπουδαστάς νὰ ἐκδηλώνουν ἐλευθέρως τὴν σκέψιν τῶν. Σεβόμεθα τὴν γνώμην τῶν, διὰ νὰ τοὺς ἐθίσωμεν νὰ γίνων πραγματικὰ ἐλεύθεροι ἄνθρωποι, σεβόμενοι ἑαυτοὺς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους.

Παρουσιάζει ἡ Σχολὴ ἰδιορρυθμίαν διότι ἡ διδασκαλία δὲν γίνεται μόνον ἀπὸ ἐδρας ἀλλ' ἐπεκτείνεται καὶ εἰς τοὺς τόπους τῆς ἐργασίας, εἰς τὰ ἐργοστάσια, τὰ δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ γραφεῖα, εἰς τὰ καταστήματα, μετὰ τὴν ἀποτελεσματικὴν συνεργασίαν ὄλων τῶν ἐδικῶν τῆς πράξεως, ὥστε ὁ συνδυασμὸς τῆς θεωρίας καὶ τῆς πράξεως νὰ εἶναι πλήρης καὶ ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερο κορυφοφόρος.

Παρουσιάζει ἡ Σχολὴ ἰδιορρυθμίαν, διότι, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκαδημαϊκὴν διδασκαλίαν, ἐφαρμόζεται, ὅπου εἶναι δυνατόν, ἡ περιπτωσιακὴ μέθοδος—τὸ *case system*—ἣτις, κατὰ τὸ πρωτόπορον εἰς τὴν ἐφαρμογὴν ταύτης περίφημον Ἀμερικανικὸν Πανεπιστήμιον τοῦ *Harvard*, διαγράφεται ὡς ἑξῆς εἰς γενικὰς γραμμάς²⁹ :

«Ἐπὶ δύνανται νὰ ἐξασκηθοῦν οἱ νέοι, ὥστε νὰ λαμβάνουν ὕγιεις ἀποφάσεις ὅταν ἀντιμετωπίζουσι νέας καταστάσεις, καὶ νὰ μεταμορφώσουν τὰς ἀποφάσεις ταύτας εἰς πράξεις, ἐν τῇ ἀνθρώπινῃ κοινωνίᾳ :

Αὐτὸ δὲν δύναται νὰ γίνῃ, ὅταν ζητοῦμεν ἀπὸ αὐτοῦ νὰ συλλέγουν καὶ νὰ ἀποστηθίζουσι ἐπιβὰς γεγονότα. Εἰς μίαν τοιαύτην ἐκπαίδευσιν ἐνυπάρχει ὀλίγη σκέψις καὶ καμμία πράξις. Ἡ ἀποστηθιστικὴ κανόνων καὶ ἀρχῶν δὲν ἀναπτύσσει ἐπιδεξιότητα εἰς τὴν ἐξάσκησιν.

Πρέπει ὁ καθείς μας νὰ μάθῃ νὰ δρᾷ αὐτενεργῶν. Ἡ ἐκπαίδευσις εἰς τὸ Σχολεῖον, βάσει τῆς περιπτωσιακῆς μεθόδου, βασιζέται ἐπὶ τῆς ἀρχῆς ταύτης καὶ ἀποσκοπεῖ τὴν ἀνάπτυξιν τῆς ἰκανότητος τοῦ ἐνεργεῖν, ὑποχρεοῦσα τοὺς σπουδαστάς νὰ ἐνεργοῦν.

«Ἐπιπτώσεις» εἶναι περιγραφαὶ πρακτικῶν περιστατικῶν ἐπιχειρήσεων, ἅτινα οἱ διοικοῦντες ταῦτα ἀντιμετωπίζουσι καὶ ἐπιλύουσι καθημερινῶς.

Τὰ περιστατικὰ ταῦτα προέρχονται κατ' εὐθείαν ἐκ τῶν ἐπιχει-

²⁹ Ἀπόσπασμα ἀπὸ τὸ : *Official Register of Harvard University*, Ἰανουάριος 1947.

στηρίζονται εις τήν ἀπλήν ἐμπειρίαν του καί, συνεπώς, δέν δύνανται νά ἔχη τήν γενικήν ἐπισκόπησιν τῶν πραγμάτων. Ἡ πράξις ὁμως πρέπει νά ἀποτελῆ τό στεφάνωμα τῆς θεωρίας καί τήν ἀπόδειξιν τῆς χρησιμότητός της. Οὕτω μόνον ἡ θεωρία ἀποκτῆ ἐνδιαφέρον καί χρησιμότητα, ὅταν ἐνσαρκώνεται, ὅταν δηλονότι ἐφαρμόζεται εἰς τὰς συγκεκριμένας περιπτώσεις τοῦ οἰκονομικοῦ βίου.

Πρόγραμμα μαθημάτων

Τό πρόγραμμα τῶν μαθημάτων²¹ δέν εἶναι αὐθαίρετον κατασκευάσμα, οὐδέ συνετάχθη διὰ νά ἱκανοποιήσῃ προσωπικὰς φιλοδοξίας. Αἱ ὑπάρχουσαι ἔδραι δέν ἰδρῶθησαν χάριν τῶν Καθηγητῶν, ἀλλά συνειστήθησαν πρὸς ἐξυπηρέτησιν τῶν σπουδαστῶν. Τό πρόγραμμα τῆς διδασκείας ὕλης, ὡς καί αἱ κατευθύνσεις καί οἱ σκοποὶ καί τὰ ὅρια ἑκάστου μαθήματος εἶναι ἀποτέλεσμα τῆς συντονιστικῆς ἐργασίας τῶν πέντε Ἐπιτροπῶν Προγράμματος. Δέν εἶναι βεβαίως τό ὀριστικόν, διότι εἴμεθα κατὰ τῆς ἀποστεώσεως καί διότι γνωρίζομεν ὅτι ἡ ζωὴ ἐξελισσεται, αἱ ἀνάγκαι πληθύνονται, αἱ συνθήκαι μεταβάλλονται. Δέν πάσχομεν ἀπὸ σχολικόν σωβινισμόν καί εἴμεθα ἔτοιμοι νά μεταβάλωμεν τό πρόγραμμά μας, ἐάν ἡ ἀνάγκη τό ἐπιβάλλῃ. Τὰ σχολικά προγράμματα δέν νά προσαρμόζονται πρὸς τήν ζωὴν, διότι ἡ ζωὴ δέν ἐννοεῖ νά παραμείνῃ ἀκίνητος καί δέν ἐννοεῖ νά προσαρμοσθῇ πρὸς τὰ ἀποστεώμενα προγράμματα, καί δὴ ἀνθρώπων ἔξω τῆς ζωῆς καί ἔξω τῆς δράσεως. Γνωρίζομεν ὅτι κατηγορήθημεν δι' αὐτὴν τὴν προσαρμοστικότηταί μας, ἀλλ' ἐάν αὐτό εἶναι τό ἔγκλημα τῆς Σχολῆς, ὡς ἔλθουν οἱ κατηγοροὶ νά ρίψουν τὸν λίθον τοῦ ἀναθήματος. Ἡμεῖς θά ἐξακολουθήσωμεν, μελετῶντες καί βελτιοῦντες τό Πρόγραμμά μας, νά ἐρωτῶμεν ὄχι τοὺς ἀντιδρῶντας, ἀλλὰ ποῖαι εἶναι αἱ νέαι κοινωνικαὶ ἀνάγκαι διὰ νά προσαρμόσωμεν πρὸς αὐτάς τό παιδαγωγικόν μας ἔργον.

Κατ' εἶδος τὰ μαθήματα κατενεμήθησαν εἰς πέντε κύκλους: α) Οἰκονομικά, διὰ τὰ ὁποῖα διατίθενται 22 ὥραι ἑβδομαδιαίως, περιλαμβάνοντα τὴν Πολιτικὴν Οἰκονομίαν, τὴν Δημοσίαν Οἰκονομίαν, τὴν Δημοσιονομικὴν Νομοθεσίαν, τὴν Ἰδιωτικὴν Οἰκονομικὴν, τὴν Βιομηχανικὴν Ἱστορίαν, τὴν Στατιστικὴν καί τὴν Βιομηχανικὴν Γεωγραφίαν. β) Ἐμπορικά, διὰ τὰ ὁποῖα διατίθενται 20 ὥραι ἑβδομαδιαίως, περιλαμβάνοντα τὴν Τεχνικὴν τοῦ Οἰκονομικοῦ βίου, τὴν Λογιστικὴν καί τὰ Οἰκονομικά Μαθηματικά. γ) Νομικά, δηλ. τὸ Δημόσιον καί Ἰδιωτικόν Δίκαιον, τὸ Ἐμπορικόν Δίκαιον, τὸ Βιομηχανικόν καί τὸ Μεταλλευτικόν Δίκαιον, διὰ τὰ ὁποῖα διατίθενται 13 ὥραι καθ' ἑβδομάδα. δ) Ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἴτοι: τὴν Κοινωνικὴν Πολιτικὴν καί τὸ Ἐργατικόν Δίκαιον, τὴν Ὀργανωτικὴν Ἐπιχειρήσεων, τὴν Ψυχοτεχνικὴν καί Ψυχο-Φυσιολογίαν τῆς Ἐργασίας, ὡς καί τὴν Βιομηχανικὴν Ὑγιεινὴν, διὰ τὰ ὁποῖα διατίθενται 16 ὥραι, καί ε) Τεχνικά, περιλαμβάνοντα: τὴν Φυσικὴν, τὴν Χημείαν, τὴν

²¹ Ἰδὲ τὸν «Ὁδηγὸν σπουδῶν» περιέχοντα τὸ ἐγκεκριμένον ὑπὸ τοῦ Ὑπουργοῦ Ἐθν. Οἰκονομίας Ἀναλυτικόν Πρόγραμμα τῶν μαθημάτων τῆς Σχολῆς.

Ἐμπορευματολογία, τὴν Μηχανογνώσιαν, τὴν Ἠλεκτροτεχνίαν καὶ τὴν Ὀργάνωσιν Ἐργοστασίων, διὰ τὰ ὅποια διατίθενται 19 ὥραι καθ' ἑβδομάδα.

Ἡ οἰκονομικὴ τῶν σπουδαστῶν μόρφωσις ἀποτελεῖ τὸ κύριον μέλημα τῆς Σχολῆς. Ἡ διδασκαλία ἀποβλέπει εἰς τὴν κατανόησιν τῆς θεωρίας τῆς Οἰκονομικῆς Ἐπιστήμης, μὲ ἀντικειμενικὸν σκοπὸν τὴν ἐνημέρωσιν τῶν σπουδαστῶν εἰς τὰ ποικίλα προβλήματα τῆς ἐν γένει ζωῆς. Ἡ ἀρτία θεωρητικὴ οἰκονομικὴ κατάρτισις ἀποτελεῖ τὴν βάσιν, ἐπὶ τῆς ὁποίας στηρίζεται ἡ πρακτικὴ ἐξέτασις τῶν οἰκονομικῶν ζητημάτων καὶ ἰδιαιτέρως τῶν προβλημάτων τῶν σχετιζομένων μὲ τὴν βιομηχανίαν καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς αὐτὴν ἐπιχειρήσεις. Τοιοῦτοτρόπως ἐπιζητεῖται ὁ ἐξερχόμενος τῆς Σχολῆς, εἴτε ὡς βιομήχανος καὶ βιοτέχνης εἴτε ὡς ὑπάλληλος, νὰ εἶναι ἐφωδιασμένος μὲ ὅλας τὰς ἀπαραίτητους θεωρητικὰς καὶ πρακτικὰς γνώσεις, ἵνα ἀντιλαμβάνεται τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τοῦ συγχρόνου οἰκονομικοῦ βίου.

Τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασκόμενα νομικὰ μαθήματα δὲν ἀποβλέπουσιν νὰ καταρτίσῃ νομικοὺς. Σαφῶς ἡ διδασκαλία ἀποβλέπει νὰ δώσῃ εἰς γενικὰς γραμμάς τὴν εἰκόνα τῆς συγκροτήσεως τῆς Ἑλληνικῆς Πολιτείας, νὰ παράσῃ τὰς ἀπαραίτητους γενικὰς γνώσεις περὶ τοῦ ἰσχύοντος δικαίου εἰς τὰς συναλλαγὰς καὶ νὰ καταστήσῃ τοὺς ἀποφοίτους ἱκανοὺς νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὰ νομικὰ πλαίσια ἐντὸς τῶν ὁποίων ἐπιτρέπεται νὰ κινήται ἡ οἰκονομικὴ δραστηριότης. Ἐπιζητεῖται δηλονότι οἱ ἀπόφοιτοι, ὡς πολῖται καὶ ὡς στελέχη τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀντιλαμβάνωνται πότε πρέπει ν' ἀπευθύνωνται εἰς τοὺς ἀρμοδίους νομικοὺς πρὸς κατοχύρωσιν τῶν ἐνεργειῶν τῶν καὶ πρὸς ἐξασφάλισιν τῶν δικαιωμάτων τῶν, ὡς ἐπίσης νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ἀποφεύγουν τὰς συνεπείας καὶ τὰς εὐθύναις ἐκ τῆς ἀγνοίας τῶν βασικῶν διατάξεων αἱ ὁποῖαι διέπουν τὴν οἰκονομικὴν συναλλαγὴν.

Τὰ μαθήματα τοῦ Ἀνθρωπίνου παράγοντος ἔχουν πλέον ἀποκτήσει ἰδιαίχουσαν σημασίαν. Πράγματι, ἄλλοτε παρημελεῖτο ἡ σημασία τοῦ ἀνθρωπίνου παράγοντος, ἐνῶ ἡ παραγωγή τῶν ἀγαθῶν εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ συνδυασμοῦ τῶν ὀλικῶν μέσων καὶ τῆς ἀνθρωπίνης ἐργασίας. Ἐπὶ τέλους ἡ Ἐπιστῆμὴ ἠσχολήθη μὲ τὸν Ἀνθρωπινόν, διὰ νὰ τὸν καταστήσῃ, ὑπὸ ὅσον τὸ δυνατόν καλυτέρους δι' αὐτὸν ὄρους, νὰ τὸν καταστήσῃ, ὑπὸ ὅσον τὸ δυνατόν ἀποδοτικώτερον μέσα εἰς τὸν παραγωγικὸν μηχανισμόν. Τὰ μαθήματα αὐτὰ εἶναι ἀπολύτως ἰδιαίχοντα εἰς τὴν Σχολὴν μας. Αὐτὰ προσδίδουν εἰς αὐτὴν τὸν ἰδιαιτέρον χαρακτήρα τῆς. Δὲν ὑπάρχουν εἰς τὰς ἄλλας παρομοίας Σχολὰς, ἐνῶ ἔχουν βασικὴν σημασίαν διὰ τὴν ἰδικὴν μας Σχολὴν.

Ἡ διδασκαλία τῶν τεχνικῶν μαθημάτων δὲν ἀποβλέπει νὰ καταρτίσῃ τεχνικοὺς. Τοῦτο εἶναι ἔργον ἀφ' ἐνὸς τῶν Πολυτεχνείων καὶ τῶν οἰκείων Σχολῶν τῶν Πανεπιστημίων, καὶ ἀφ' ἑτέρου τῶν Μέσων καὶ Κατωτέρων Τεχνικῶν Σχολείων. Σκοπὸς τῆς διδασκαλίας ἐν τῇ Σχολῇ εἶναι ὄχι ἡ εἰδίκευσις, ἀλλ' ἡ ἐνημέρωσις καὶ ὁ προσανατολισμὸς τῶν σπουδαστῶν εἰς τὴν τεχνικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, οὕτως ὥστε νὰ εἶναι δυνατὴ καὶ εὐχερὴς

ἡ ἀμοιβαία κατανόησις τῶν διοικητικῶν καὶ τεχνικῶν στελεχῶν. Ἡ Σχολή, κατανοοῦσα τὴν σημασίαν τῆς ὁλονέν ἐξελισσομένης τεχνικῆς εἰς τὸν καθόλου κοινωνικὸν καὶ οἰκονομικὸν βίον, φιλοδοξεῖ οἱ ἀπόφοιτοί αὐτῆς νὰ εἶναι ἀρτίως ἐξωπλισμένοι, διὰ ν' ἀποβῶσιν ἱκανοὶ συνεργάται εἰς τὸ ἔργον τῆς βιομηχανικῆς ἀνασυγκροτήσεως τοῦ τόπου καὶ συνάμα νὰ εἶναι εἰς θέσιν ν' ἀντιλαμβάνωνται τὰς τεχνικὰς προόδους καὶ τὴν ἐπίδρασιν αὐτῶν ἐπὶ τῆς οἰκονομικῆς ὀργανώσεως καὶ τῆς καθόλου λειτουργίας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Οὕτω πως φρονοῦμεν ὅτι ἐπιτυχάναμε μίαν ἀρτίαν κατάρτισιν τῶν σπουδαστῶν τῶν προοριζομένων νὰ καταστοῦν στελεχὴ διοικητικὰ τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Διὸ καὶ καθωρίσαμεν ὡς ἐξῆς τὸν σκοπὸν καὶ τὰς κατευθύνσεις ἐν γένει τῆς Σχολῆς :

1. Ἡ Α.Σ.Ε.Σ. σκοπὸν ἔχει τὴν κατάρτισιν τῶν προοριζομένων νὰ καταστῶσι διοικητικὰ (ὄχι τεχνικὰ) καὶ διαχειριστικὰ στελεχὴ τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ἰδρυμάτων, καὶ τῶν συναφῶν πρὸς τὴν Βιομηχανίαν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὁργανισμῶν, ὡς καὶ τὴν μετεκπαίδευσιν τῶν ἤδη ὑπηρετούντων ὑπαλλήλων.

2. Ἡ Α.Σ.Β.Σ. εἶναι Σχολὴ ἐπαγγελματικῆς κατευθύνσεως. Βασίζει τὴν ἐργασίαν τῆς εἰς τὰ τελευταῖα δεδομένα τῆς ἐπιστήμης καὶ τῆς τεχνικῆς, ἐπιδιώκουσα νὰ ἀσκήσῃ τὴν οἰκονομικὴν σκέψιν τῶν σπουδαστῶν, νὰ ἀναπτύξῃ καὶ νὰ κατευθύνῃ τὴν παρατηρητικότητά των ἐπὶ τῶν οἰκονομικῶν φαινομένων καὶ ζητημάτων, νὰ καθοδηγήσῃ εἰς τὴν ὀρθὴν ἐξέτασίν των, ὡς καὶ εἰς τὴν ἀναζητήσιν πρακτικῶν καὶ σκοπίων λύσεων διὰ τὰ προβλήματα τῆς οἰκονομίας, καὶ ἰδίᾳ τῆς βιομηχανίας καὶ τῆς βιομηχανικῆς ἐργασίας, καὶ νὰ παρασκευάσῃ αὐτοὺς ὥστε νὰ ἀντιλαμβάνωνται τὴν τεχνικὴν, τὴν διοικητικὴν καὶ ἐμπορικὴν ὀργανῶσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων, ὡς καὶ τῶν συναφῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν καὶ Ὁργανισμῶν.

Συνομίζων ἐπομένως τὴν ἐργασίαν τῆς Σχολῆς λέγω :

Τριετῆς κύκλος σπουδῶν — Θεωρητικὴ καὶ πρακτικὴ μὲρφοσις — Μαθήματα οἰκονομικά, ἐμπορικά, νομικά, ἀνθρωπίνου παράγοντος καὶ τεχνικά — Διδασκαλία ἀπὸ ἔδρας καὶ εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας — Συνδυασμὸς θεωρίας καὶ πράξεως — Συγκερασμὸς τῆς Ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας καὶ τῆς περιπτωσιακῆς μεθόδου.

Γραφεῖον Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν

Ἐπιστέγασμα τοῦ ἔργου τῆς Σχολῆς εἶναι τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν τὸ ὁποῖον : 1) λειτουργεῖ διὰ τοὺς σπουδαστάς. Ἰδίᾳ τοῦ γ' ἔτους, εἰς δὲ τὰς ἐργασίας του μετέχουν ἅπαντες οἱ Καθηγηταὶ καὶ ἰδίᾳ τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, Βιομηχανικῆς Οἰκονομίας, Ἰδιωτικῆς Οἰκονομικῆς, Λογιστικῆς, Στατιστικῆς, Μηχανογνώσεως, Ψυχοφυσιολογίας τῆς Ἐργασίας καὶ Ὁργανώσεως Ἐργοστασίων.

2. Σκοποὶ τοῦ Γραφείου εἶναι : α) Ἡ ἐν τῇ πράξει ἐξάσκησις

τῶν σπουδαστῶν, ὑπὸ δρους ὅσον τὸ δυνατόν πλησιάζοντας τὴν πραγματικότητα, διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ποικίλων ὀργανωτικῶν προβλημάτων (οἰκονομικῶν, τεχνικῶν, λογιστικῶν, ἐμπορικῶν, ἀνθρώπινου παράγοντος κλπ.) τῶν ἐπιχειρήσεων. β) Ἡ συλλογὴ καὶ ἐπεξεργασία ζωντανοῦ ὕλικου, καταλλήλου διὰ τὴν διδασκαλίαν τοῦ μαθήματος τῆς Ὄργανώσεως καὶ τῶν συγγενῶν μαθημάτων, κατὰ τὰς νεωτέρας παιδαγωγικὰς ἀντιλήψεις (ἴδία κατὰ τὴν περιπτωσιακὴν μέθοδον γ) Ἡ μελέτη καὶ ἡ ἔρευνα, εἴτε πρωτοβουλία τοῦ Γραφείου εἴτε τῇ αἰτήσει ἐπιχειρήσεων ἢ ὀργανισμῶν, εἰδικῶν ἢ γενικῶν προβλημάτων σχετικῶν μὲ αὐτούς. δ) Εἰδικώτερον, ἡ παροχὴ ἐπιστημονικῆς βοήθειας εἰς τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς ἀποφοίτους τῆς Σχολῆς διὰ τὴν ἐπίλυσιν τῶν ἀπασχολούντων αὐτοὺς προβλημάτων Ὄργανώσεως καὶ Λογιστικῆς.

3) Κατευθύνσεις τοῦ Γ.Β. καὶ Ε.Ε. εἶναι: α) νὰ συνεχίσῃ καὶ νὰ συμπληρώσῃ τὴν θεωρητικὴν διδασκαλίαν, ἐξ οὗ δεόν νὰ ἐπιζητηθῆι ἡ συχνὴ σύνδεσις τῶν πρακτικῶν λύσεων πρὸς τὰς ἐπιστημονικὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς κανόνας—β) ν' ἀποβῆ ἐπιστημονικὸν ἐργαστήριον λειτουργοῦν συμφώνως πρὸς τὴν αὐστηρὰν ἐπιστημονικὴν νοοτροπίαν καὶ μέθοδον, γ) νὰ καταστῆ κέντρον ἀνταλλαγῆς πείρας μεταξὺ τῆς Σχολῆς καὶ τῶν βιομηχανικῶν καὶ ἐμπορικῶν ἐπιχειρήσεων καὶ ὀργανισμῶν.

Τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν Ἐρευνῶν, ἐξελισσόμενον καὶ ἀναπτυσσόμενον, δύναται νὰ προσφέρῃ σημαντικὰς ὑπηρεσίας οὐ μόνον εἰς τὴν σπουδάζουσαν νεολαίαν ἀλλὰ καὶ εἰς τὰς βιομηχανικὰς καὶ ἐμπορικὰς ἐπιχειρήσεις. Διὰ νὰ ἐπιτελέσῃ ὁμως τὸ ἔργον του ἔχει ἀνάγκην μέσων ὕλικῶν καὶ ἠθικῆς ἐνισχύσεως ἐκ μέρους τῶν ἀμέσως ἐνδιαφερομένων οἰκονομικῶν ὀργανισμῶν. Μέχρι τῆς στιγμῆς οὐδὲν ἐνδιαφέρον ἐξεδηλώθη, ἐνῶ εἰς πολλοὺς ἐπεδειχθῆσαν τὰ ἀποτελέσματα τῆς δράσεως τῶν ἀντιστοίχων Γραφείων Ἐρευνῶν τῶν Πανεπιστημίων τοῦ Οἰκίου καὶ τῆς Columbia, διαθετόντων, ἐννοεῖται, τεράστια μέσα. Πάντως ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ τονίσω ἐνταῦθα τὴν σημασίαν τῶν πολυτίμων ἐκδόσεων τοῦ Γραφείου Ἐρευνῶν καὶ ὅτι εἶναι λυπηρὸν ὅτι, ἔλλειπει μέσων, δὲν δύναται νὰ τὰς συμπληρώσῃ.

Ποιοὶ εἰσάγονται εἰς τὴν Σχολὴν

Εἰς τὴν Σχολὴν εἰσάγονται πτυχιούχοι τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως (Γυμνασίων, Πρακτικῶν Λυκείων, Ἐμπορικῶν καὶ Τεχνικῶν Σχολῶν) κατόπιν εἰσαγωγικῶν ἐξετάσεων. Ἐπεβάλαμεν τὰς εἰσαγωγικὰς Ἐξετάσεις, διότι δυστυχῶς δὲν διαθέτομεν χωρὸν ἐπαρκῆ νὰ περιλάβῃ μεγάλον ἀριθμὸν σπουδαστῶν καὶ ὄχι διότι πιστεύομεν εἰς τὸν βεσμὸν τῶν Εἰσιτηρίων Ἐξετάσεων, ὁ ὁποῖος, ὑπὸ κανονικὰς συνθήκας, ἀποτελεῖ κατ' οὐσίαν μείωσιν τῆς ἀξίας τοῦ πτυχίου τῆς Μέσης Ἐκπαιδεύσεως καὶ ἐπομένως ἀμφισβήτησιν

τῆς συντελουμένης παρά τῶν Καθηγητῶν τῶν Μέσων Σχολείων ἔργασίας²⁹.

Ἐνεωτερίσαμεν ὁμῶς εἰς δύο σημεία: α) ἀπηλλάξαμεν ἀπὸ τὰς εἰσιτηρίους ἐξετάσεις τοὺς ἀριστούχους τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως. Ἡ διάταξις αὕτη τοῦ Ὁργανισμοῦ μας ἐχαρακτηρίσθη ὡς «τερπνὴ» εἰς ἐπίσημον ἔκθεσιν πρὸς τὴν Βουλὴν, ἡμεῖς ὁμῶς τὴν θεωροῦμεν ἐπιβεβλημένην παιδαγωγικῶς, διότι ἀποτελεῖ, ἔστω καὶ μερικὴν, ἀναγνώρισιν τῶν κόπων καὶ τῆς ἱκανότητος τῶν μαθητῶν τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως, ἀναγνώρισιν τῶν κόπων καὶ τῶν φροντίδων τῶν καθηγητῶν, μέσον πρὸς τόνωσιν τοῦ ἐνδιαφέροντος τῶν μαθητῶν νὰ γίνουσι καλύτεροι καὶ νὰ ἐπιτύχουσι ἕνα βαθμὸν ὃ ὁποῖος ἐξασφαλίζει τὸ προνόμιον τῆς ἀπαλλαγῆς ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις. Εἶναι βεβαίως ἀπαράδεκτον ὅτι μίᾳ τοιαύτῃ παιδαγωγικῇ διάταξις ἐχαρακτηρίσθη «τερπνὴ» ἀπὸ ἀμοίρους τῆς Παιδαγωγικῆς, ὅπως βαθύτατα μᾶς συγκινεῖ ἢ ἐκ μέρους τῶν Παιδαγωγῶν ἐνθουσιώδης ὑποστήριξις τῆς ἐνεργείας μας αὐτῆς³⁰.

β) κατὰ τὸν ὑπολογισμόν τῆς ἐπιτυχίας τῶν ὑποψηφίων λαμβάνομεν ὑπ' ὄψιν, ἐκτὸς τῶν τεσσάρων βαθμῶν τῶν ἐξεταζομένων μαθημάτων, ὡς πέμπτον βαθμὸν τὸν ἐν τῷ πτυχίῳ τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως ἀναγραφόμενον βαθμὸν τοῦ ὑποψηφίου, ἐπιτυχάνοντες οὕτω ἕνα συγκερασμὸν, εὐνοοῦντα τοὺς καλοὺς μαθητὰς τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως. Προσέτι προσθέτομεν τρεῖς μονάδας εἰς τοὺς ὑποψηφίους τοὺς ἔχοντας ὑπερδιετὴ εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν, ἀναγνωρίζοντες τοιοῦτοτρόπως τὴν σημασίαν τῆς πρακτικῆς ἀσκήσεως καὶ τῆς πείρας τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς.

Ὅτι μᾶς συγκινεῖ βαθύτατα καὶ ὅτι μᾶς ἐνισχύει περισσώτερον εἰς τὰς προσπάθειάς μας εἶναι ἡ πάγκοινος ἀναγνώρισις, καὶ ἀπὸ τοὺς ἐκπαιδευτικοὺς κύκλους καὶ ἀπὸ τὸν φοιτητικὸν κόσμον καὶ ἀπὸ τὸν τύπον, τῆς ἐπιτυχοῦς διεξαγωγῆς τῶν ἐξετάσεων. Ἰδίως μᾶς συγκινεῖ ὅτι ἀνεγνώρισθησαν αἱ ἐκδοθεῖσαι «Ὁδηγαί πρὸς τοὺς ὑποψηφίους» ὡς διαπνεόμεναι ἀπὸ πνεῦμα πραγματικοῦ ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἀληθινῆς στοργῆς³¹ διὰ τοὺς ὑποψηφίους, οἱ ὅποιοι ἤλθον κατατρομαγμένοι καὶ ὁμῶς εἰς τὴν αἴθουσαν τῶν Ἐξετάσεων συνήντησαν ὄχι βλοσυροὺς ἐξεταστάς, ἀλλὰ φίλους, ἀνθρώπους μὴ λησμονοῦντας ὅτι ὑπῆρξαν καὶ αὐτοὶ κάποτε ἐξεταζόμενοι³².

²⁹) Ἰδὲ σχετικῶς τὸ ἀριστον περιοδικὸν «Παιδεία», εἰς ὃ προτείνεται ἡ ἴδρυσις ἐιδικῶν προπαρασκευαστικῶν τάξεων εἰς τὴν πρωτεύουσαν καὶ τὰ μεγάλα ἐπαρχιακὰ κέντρα. Αἱ ἄλλαι λύσεις (ὡς ἡ κατάργησις τῶν εἰσιτηρίων ἐξετάσεων, ἡ ἴδρυσις προπαρασκευαστικῶν τάξεων εἰς τὰς Ἐνοτάτας Σχολὰς κ.τ.λ.) εἶναι ἢ ἀδύνατοι ἢ ἀσύμφοροι.

³⁰) Ἡ Σχολὴ ὑπερφανεύεται ὅτι κατὰ τὸ τρέχον ἔτος, χάρις εἰς τὴν διάταξιν αὐτὴν, ἐνέγραψε 28 ἀριστούχους τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσως.

³¹) Ἰδὲ «Παιδεία», «Αἰών τοῦ Ἀτόμου», «Βῆμα», «Νέα», «Βραδυνή».

³²) Ἰδὲ «Ὁδηγὸν Σπουδαστοῦ», σελ. 26—27.

Τὰ μαθήματα εἰς τὰ ὁποῖα ὑφίστανται ἐξετάσιν οἱ ὑποψήφιοι εἶναι ἡ Ἐκθεσις Ἰδεῶν, ἡ Ἀριθμητικὴ, ἡ Ἀλγεβρα, ἡ Γεωγραφία, ἡ Χημεία καὶ ἡ Φυσικὴ Πειραματικὴ, καὶ βαθμολογοῦνται ὡς τέσσαρα μαθήματα, διότι εἶναι ἑνιαῖος ὁ βαθμὸς ἀφ' ἑνὸς διὰ τὴν Ἀριθμητικὴν καὶ τὴν Ἀλγεβραν καὶ ἀφ' ἑτέρου διὰ τὴν Χημείαν καὶ τὴν Φυσικὴν Πειραματικὴν.

Ἡ κατὰ τῆς Σχολῆς ἀντίδρασις ἀνεῦρεν εἰς τὰς Εἰσιτηρίους μας Ἐξετάσεις νέαν εὐκαιρίαν πολεμικῆς. Οἱ μὲν ἐχαρακτήρισαν τὰς ἐξετάσεις ὡς στοιχειώδεις (!), οἱ δὲ ὡς ὑπερβολικὰς (!). Ἀφήνομεν εἰς τοὺς μὲν ν' ἀναιρέσουν τὰ λεγόμενα τῶν δέ, ἀλλ' ἡ ἠ ἀλήθεια εἶναι μία καὶ μόνη, ἐξαγομένη ἐκ τοῦ λεπτομεροῦς Προγράμματος τῆς Ἐξεταστέας Ὑλῆς. Ἡ Σχολὴ ἐξετάζει τοὺς ὑποψηφίους μόνον ἐπὶ θεμάτων διδασκομένων εἰς τὴν Μέσῃν Ἐκπαίδευσιν καὶ καταδικάζει ἀπολύτως τὸ καθεστῶς τὸ κρατοῦν εἰς τινὰς Σχολὰς, αἱ ὁποῖαι ζητοῦν λύσεις ἐπὶ θεμάτων ἔξω τῆς διδασκομένης εἰς τὰ Γυμνάσια ὕλης, ἐξαναγκάζουσαι οὕτω τοὺς ὑποψηφίους νὰ φοιτῶσιν εἰς φροντιστήρια.

Ἡ Σχολὴ κατεκρίθη διότι ἐξετάζει τοὺς ὑποψηφίους εἰς τὰ Φυσικὰ. Τοῦτο ὁμῶς ἐπιβάλλεται, ὅχι μόνον ἐκ τῆς οἰκονομικοτεχνικῆς φύσεως τῆς Σχολῆς ἀλλ' ἀκόμη καὶ διότι πιστεύομεν εἰς τὴν ἰδιαιτέραν ἀξίαν τῶν Φυσικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ γνῶσις τῶν ὁποίων εἶναι πρωταρχικῆς σημασίας σήμερον διὰ πάντα μορφωμένον ἄνθρωπον, εὐχόμενοι νὰ ἐπηρεάσωμεν οὕτω καὶ τὸ ψευδοκλασικίζον Πρόγραμμα τῆς Μέσης Παιδείας καὶ τοὺς μαθητὰς τῶν Μέσων Σχολείων ὥστε νὰ προσέξουν καὶ ν' ἀγαπήσουν τὰ Φυσικὰ μαθήματα, ἐπὶ τῶν ὁποίων στηρίζονται αἱ σημερινὰ τεράστια τεχνικὰ κατακτήσεις.

Ὁ Κανονισμὸς τῶν Εἰσαγωγικῶν Ἐξετάσεων ἔχει ἐκτυπωθῆ. Εἶναι, φρονούμεν, ὁ μόνος ὁ ὁποῖος ὑπάρχει. Ἐξ ἀφορμῆς τῶν τελευταίων ἐξετάσεων εἰς τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς ἐγεννήθησαν πλεῖστα παράπονα καὶ ἐγένοντο χρήσιμοι ὑποδείξεις. Ἡ Σχολὴ μὲ δικαίαν ὑπερηφάνειαν παραπέμπει εἰς τὸν Κανονισμὸν τῆς, ὁ ὁποῖος, συνταχθεὶς βάσει τῆς κεκτημένης πείρας, νομίζομεν ὅτι, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ δυνατοῦ, ἔλαβεν ὅλα τὰ ἐνδεικνυόμενα μέτρα διὰ τὴν καλυτέραν διεξαγωγὴν των, μὲ ἀποτέλεσμα νὰ ἐγερθῆ εἰς δύο σειρὰς ἐξετάσεων μόνον ἓν παράπονον, καὶ αὐτὸ ἀποδειχθὲν πλήρως ὡς ἀπολύτως ἀστήρικτον.

Αἱ Σπουδαὶ ἐν τῇ Σχολῇ

Ὡς ἐλέχθη, τριετείς εἶναι αἱ ἐν τῇ Σχολῇ σπουδαί. Κατὰ τὸν Ὄργανισμὸν ἡ φοίτησις εἶναι ὑποχρεωτικὴ, τὴν ἐφαρμογὴν δὲ τῆς διατάξεως ταύτης προσπαθοῦμεν νὰ ἐπιτύχωμεν διὰ τῶν «Δελτίων Παρουσίας». Διεπιστώσαμεν μὲ ἰδιαιτέραν εὐχαρίστησιν ὅτι, κατὰ τὸ ἀρξάμενον Ἀκαδημαϊκὸν ἔτος, τὸ ποσοστὸν τῶν φοιτῶντων κυμαίνεται μεταξὺ 65—95%, ποσοστὸν πρωτοφανὲς δι' Ἀνώτερα Σχολεῖα. Τὸ ἐνδιαφέρον τῶν σπουδαστῶν εἶναι αὐτόχρομα συγκι-

νητικόν, τὸ χαρακτηρίζει δὲ ἡ φράσις ἐκλεκτοῦ Συναδέλφου καὶ Καθηγητοῦ ἄλλου Ἀνωτάτου Ἰδρύματος, ὅτι θεωρεῖ δασιν εἰς τὸν ἐκπαιδευτικόν του βίον τὴν διδασκαλίαν του εἰς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς.

Κατ' ἔτος διεξάγονται Τμηματικαὶ ἐξετάσεις, γραπταὶ καὶ προφορικαί. Ὁ Καθηγητὴς ὑποχρεοῦται κατὰ τὸν Ὄργανισμὸν εἰς συστηματικὴν ἐξέτασιν. «Μία ἐρώτησις καὶ ἕξω», διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν συνηθισμένην φράσιν, δὲν ὑπάρχει εἰς τὴν Σχολήν. Κατεκρίθημεν ὅτι περιορίζομεν τὴν πρωτοβουλίαν τοῦ Καθηγητοῦ. Ναι, διότι δὲν πρόκειται περὶ πρωτοβουλίας ἀλλὰ περὶ ὀκνηρίας ἢ ἀνισορροπίας, ἡ ὁποία καταλήγει εἰς ἀδικίαν εἰς βάρος τοῦ σπουδαστοῦ. Ἐὰν ἡ αὐστηρότης εἶναι ἐπιβεβλημένη, ἡ ἀδικία εἶναι ἀπολύτως καταδικαστέα, διότι πληγώνει τὴν νεαρὰν ψυχὴν καὶ δημιουργεῖ ἐπικινδύνους ψυχικὰς καταστάσεις.

Τὸ καθῆκός τοῦ πτυχίου παρουσιάζει ὡσαύτως μίαν ἰδιορρυθμίαν. Οἱ ὑποψήφιοι τῆς Σχολῆς ὑφίστανται κατὰ τὸ τέταρτον ἔτος εἰδικὴν ἐπὶ πτυχίῳ ἐξέτασιν, δημοσίᾳ, ἐνώπιον Εἰδικῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς, εἰς τὰ κυριώτερα θέματα τῆς Πολιτικῆς Οἰκονομίας, τῆς Ὄργανωτικῆς τῶν Ἐπιχειρήσεων, τῆς Ὄργανωτικῆς Ἐργουστασίῳ, τῆς Λογιστικῆς, τοῦ Ἐμπορικοῦ, Βιομηχανικοῦ καὶ Ἐργατικοῦ Δικαίου, τῆς Μηχανογνωσίας καὶ τῆς Ἠλεκτροτεχνίας.

Διὰ νὰ ὑποστῇ τὴν ἐπὶ πτυχίῳ ἐξέτασιν ὁ ὑποψήφιος δέον α) νὰ παρασκευάσῃ μίαν μελέτην σχετιζομένην πρὸς τὴν διδασκομένην ὕλην, ἡ ὁποία πρέπει νὰ θεωρηθῇ ἐπαρκὴς ἀπὸ τὸν ἀρμόδιον Καθηγητήν, β) νὰ συντάξῃ μίαν τουλάχιστον ἐργασίαν εἰς τὸ Γραφεῖον Βιομηχανικῶν καὶ Ἐμπορικῶν Ἐρευνῶν, ἰδίᾳ σχετιζομένην μὲ τὴν ὀργάνωσιν μιᾶς ἐπιχειρήσεως καὶ τὰ ἰδιάζοντα εἰς αὐτὴν προβλήματα καὶ γ) νὰ παραδώσῃ πλήρεις ὄλας τὰς Λογιστικὰς Ἀσκήσεις. Τέλος, ὁ ἐπιτυχὸν εἰς τὴν πτυχιακὴν ἐξέτασιν, διὰ νὰ λάβῃ τὸ Πτυχίον, δέον ν' ἀποδείξῃ ὅτι κέκτηται ἐξάμηνον τουλάχιστον πρακτικὴν ἀσκήσιν, ὥστε πλήρως νὰ ἔχη ἐξασφαλισθῇ ὁ συνδυασμὸς τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας μὲ τὴν πρᾶξιν.

Κατηγορήθημεν ὅτι εἴμεθα ὑπερβολικοί. Ἀποδεχόμεθα τὴν κατηγορίαν, διότι φιλοδοξοῦμεν οἱ πτυχιούχοι μας νὰ εἶναι ἀρτίως —θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς—κατηρτισμένοι. Ἐχομεν συνείδησιν ὅτι εἴμεθα ὑπόλογοι ἀπέναντι τῆς Κοινωνίας. Κατανοοῦμεν ὅτι ἡ ὑπογραφή μας κάτωθεν τοῦ Πτυχίου ἀποτελεῖ συμβόλαιον μὲ τὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν Πολιτείαν. Θέλομεν νὰ εἴμεθα συνεπεῖς πρὸς τὰς ὑποχρεώσεις μας. Βεβαίως, καθ' ὅλην τὴν φοίτησιν ἐνδιαφερόμεθα ἐξ Ἰσοῦ δι' ὄλους τοὺς σπουδαστὰς, ἀλλὰ τὴν στιγμὴν τῆς χορηγήσεως τοῦ Πτυχίου ἀναλογιζόμεθα μόνον τοὺς καλοὺς, οἱ ὁποῖοι δικαίως παραπονοῦνται καὶ ἀγανακτοῦν, ὅταν τὰ πτυχία χορηγοῦνται ἐπιεικῶς εἰς τοὺς κακοὺς διὰ τῶν λεγομένων «εὐεργετικῶν», πράγματι ὁμοῦ κακοποιῶν νόμων, διότι τότε ἡ ἐπιείκεια εἶναι ἀδικία, ἡ ἐπιείκεια εἶναι ἐγκλημα κατὰ τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Πολιτείας, ἀλλ' ἰδίᾳ κατὰ τῶν νέων, οἱ ὁποῖοι μὲ

τόσους κόπους καὶ τόσας θυσίας ἀπέκτησαν ἐπαξίως τὸ Πτυχίον των. Διότι ἡ ἐπιείκεια εἶναι ἀρετὴ καὶ ὑποχρέωσις εἰς τὴν ἰδιωτικὴν ζωὴν, ἀποτελεῖ ὁμως ἔγκλημα εἰς τὸν δημόσιον βίον.

Ἡ κατὰ τῆς Σχολῆς ἀντίδρασις

Σφοδρὰ κατὰ τῆς Σχολῆς ἐξαπελύθη ἡ ἀντίδρασις, εὐθύς ὡς ἤρχισε ν' ἀναγνωρίζεται ἡ συντελουμένη προσπάθεια, εὐθύς ὡς ἤρχισε ν' ἀποκτᾷ ἡ Σχολὴ κύρος. Οὐδεὶς ἠσχολεῖτο μὲ αὐτὴν διὰ τὴν μίαν ἀσήμαντος Σχολὴ ἐπιμορφώσεως, ματαίως ἀγωνιζομένη νὰ συγκρατήσῃ ὀλίγους σπουδαστάς. Οὐδεὶς ἠσχολεῖτο μὲ αὐτὴν, οὔτε διὰ νὰ τὴν βοηθήσῃ, οὔτε διὰ νὰ τὴν κακολογήσῃ.

Εὐθύς ὡς τὸ δενδρύλλιον ἤρχισε ν' ἀποδίδῃ εὐχόμεους καρπούς, στεῖρα καὶ κακοποιὸς ἀντίδρασις ἐξαπελύθη κατ' αὐτῆς. Ἠρνήθησαν τὴν χρησιμότητά της, κατεδίλκασαν τὴν ὀργάνωσίν της, ἠμφεσβήτησαν τὴν κατεύθυνσίν της.

Ἡ Σχολὴ ἐλίβεται διὰ τὰς ἐκδηλώσεις αὐτάς, διότι δυστυχῶς ἄλλην μίαν φοράν ἀποδεικνύεται πόσον εὐκόλον εἶναι τὸ κριτικὸν πνεῦμα καὶ ἡ ἐλευθερία τῆς σκέψεως, ἀτίμητα προσόντα τῆς Ἑλληνικῆς φυλῆς, νὰ μεταβάλλωνται εἰς μεμψίμοιρον κριτικὴν, εἰς στεῖραν ἀρνησιν, εἰς βασιανιστικὴν μικρολογίαν. Οὕτω, ἐνῶ εἴμεθα εἰς μέγαν λαόν, μεταβαλλόμεθα εἰς ἄτομα δυσφοροῦντα καὶ καταστρεπτικά.

Ἡ Σχολὴ εἶναι βαθύτατα εὐγνώμων πρὸς ὄσους ἤσκησαν ἐναντίον της πολεμικῆν, εἴτε ἀπὸ καλῆν εἴτε ἀπὸ κακῆν πίστιν, πρὸς ὄσους ἠδονίζονται μὲ τὴν ἀρνησιν, μὲ τὴν παρεμπόδισιν, μὲ τὴν καταστροφὴν τῶν ὄσων ἄλλοι δημιουργοῦν. Εἶναι βαθύτατα ἡ Σχολὴ εὐγνώμων, διότι ἀπὸ τὴν ἐναντίον της ἀντίδρασιν ἠντλησεν ἐπιχειρήματα ὑπὲρ τοῦ ἔργου της, διότι διεφημίσθη ἡ προσπάθειά της, διότι Καθηγηταὶ καὶ σπουδασταὶ ἐφαντίσθησαν καὶ ἐχαλυβδῶθησαν αἱ ψυχαὶ των.

Ἡ μονοπώλησις τῆς Ἐκπαιδεύσεως

Ἡ πολεμικὴ κατὰ τῆς Σχολῆς ἐξαπελύθη μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι εἶναι περιττὴ, ἐφ' ὅσον ὑπάρχει ἡ Νομικὴ Σχολὴ, ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, ἡ Πάντειος, τὸ Πολυτεχνεῖον.

Ἐναντι αὐτῆς τῆς στάσεως νὰ μονοπωληθῇ ἡ Ἀνωτέρα Ἐκπαίδευσις καὶ νὰ περικλεισθῇ ἐντὸς τειχῶν, ὡς εἰς ἀσήμαντος πνευματικὸς ἄνθρωπος ἔχω τὴν ὑποχρέωσιν νὰ διατυπώσω ὄχι ἀπλὴν διαμαρτυρίαν, ἀλλ' ἀμείλικτον κατηγορίαν. Δὲν ἀπολογούμεθα, Κατηγοροῦμεν.

Ἡ προσπάθεια νὰ μονοπωληθῇ ἡ Ἐκπαίδευσις εἶναι προσπάθεια ἀντιδραστικὴ, ἀποδεικνύουσα πνευματικὴν ἀποστέωσιν καὶ ψυχικὸν μαρασμόν. Εἶναι προσπάθεια ἡ ὁποία ἀποτελεῖ ἔγκλημα, κατὰ τῆς Ἑλληνικῆς νεότητος στρεφόμενον.

Ἡ προσπάθεια τῆς μονοπωλήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἀποδει-

κνέει φόβον τῆς ἀμίλλης, ἀντίδρασιν κατὰ τῆς ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαίδευσως, ματαιώσιν δημιουργίας νέων ἐπιστημονικῶν φυτωρίων. Εἶναι ἀξιωμαλέτητον ἀλλὰ καὶ ἀξιοθρήνητον φαινόμενον, ὅτι εἰς τὸν τόπον αὐτόν, πού ὑπῆρξεν ἡ ἀκένωτος πηγή ἀπὸ τὴν ὁποίαν ἤντησε πᾶσα ἐποχὴ καὶ πᾶσα χώρα, νὰ παριστάμεθα μάρτυρες θλιβεροῦ τοῦ ἀλγεινοῦ φαινομένου, καὶ τώρα ὅπως καὶ εἰς τὸ παρελθόν, νὰ ὀρθοῦνται πνευματικαὶ καὶ πολιτικαὶ δυνάμεις διὰ νὰ ματαιώσουν τὴν ἴδρυσιν ἢ νὰ ζητήσουν τὸ κλείσιμον ἑνὸς πνευματικοῦ κέντρου, προοδευτικοῦ καὶ πολιτιστικοῦ, ἀντὶ νὰ τὸ ἐνισχύσουν εἰς τὴν προσπάθειάν του, ἀντὶ νὰ τὸ διευκολύνουν εἰς τὸ ἀνοιγμα νέων δρόμων, ὅντι νὰ τὸ συντρέξουν, νὰ τὸ περιβάλλουν, νὰ τὸ ἀγαπήσουν.

Μὲ τὴν προσπάθειαν αὐτὴν τῆς μονοπωλήσεως ἐπιζητεῖται νὰ περικλεισθῇ ἡ Ἐκπαίδευσις ἐντὸς κλοιοῦ, ἐνῶ καὶ αὕτη εἶναι ἐν ἐξελισσόμενον κοινωνικόν φαινόμενον, ἐξαρτώμενον ἀπὸ τὰς ἑκάστοτε προόδους τῆς Τεχνικῆς καὶ τὰς νέας κοινωνικὰς καὶ οἰκονομικὰς ἀνάγκας καὶ συνθήκας.

Τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι νέον. Καὶ ἄλλοτε παρομοία ἡσκήθη πολεμικὴ, ἢ ὁποία ἐματαιώσε τὴν ἀναγνώρισιν ἑνὸς καταπληκτικῶν πρωτοπόρου Ἐκπαιδευτικοῦ Ἰδρύματος, τῆς Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Ἀκαδημίας²⁶, καὶ οὕτω ἐστερήθη ἡ Ἑλλάς ἐπὶ μίαν σχεδὸν ἴσειαν μὲς Ἀνωτέρας Ἐμπορικῆς καὶ Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ὅπως ἄλλοτε ὠρθώθη ὁ ψευδοκλασικίζων ἀντιδραστικὸς κόσμος κατὰ τῆς Ἰδρύσεως Ἐμπορικῶν Σχολῶν.

Καὶ ἄλλοτε ἠκούσθη κατακραυγὴ, διότι συνιστάτο ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολή, ἢ ὁποία ὁμῶς τόσας ὑπηρεσίας προσέφερε καὶ προσφέρει, μὲ τὸ ἐπιχείρημα ὅτι ἤρκει αἱ μέσαι Ἐμπορικαὶ Σχολαὶ καὶ ἡ Νομικὴ Σχολή, ἢ ἀκόμη περισσότερον, ὅτι ἤρκει τὰ Λογιστικὰ Φροντιστήρια! Καὶ ἄλλοτε ἐξηγέρθη ἡ Χημικὴ Σχολή τοῦ Πανεπιστημίου, ἐπὶ τῇ προτάσει τῆς Ἰδρύσεως τῆς Σχολῆς Βιομηχανίων Χημικῶν εἰς τὸ Πολυτεχνεῖον. Καὶ ἄλλοτε διαμαρτυρίαι διετυπώθησαν διὰ τὴν ἴδρυσιν Γεωπονικοῦ Τμήματος εἰς τὸ Πανεπιστήμιον Θεσσαλονίκης, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ἤρκει ἡ Ἀνωτάτη Γεωπονικὴ Σχολή Ἀθηνῶν, ὅπως ἄλλοτε ἡ δικτατορία τοῦ Μεταξᾶ καθήργησε τὴν λαμπράν μας Ἀνωτάτην Γεωπονικὴν Σχολὴν Ἀθηνῶν, ἰσχυριζομένη ὅτι ἤρκει ἡ Σχολή Θεσσαλονίκης!

Οὕτω καὶ τώρα ἀρνοῦνται τὴν χρησιμότητα μὲς Ἀνωτέρας Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπάρχουν ἡ Νομικὴ Σχολή, ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολή, ἡ Πάντειος, τὸ Πολυτεχνεῖον καὶ διατὶ ὄχι καὶ ἡ Θεολογικὴ Σχολή!

Καὶ ὁμῶς τὸ Ἐμπορικὸν Ἐπιμελητήριον τῶν Παρισίων, παρὰ τὴν *École des Hautes Études Commerciales*, συνιστᾷ καὶ τὴν *École Su-*

²⁶ Ἀποτελεῖ χρέος νὰ γράψῃ ἡ ἱστορία τοῦ Ἰδρύματος αὐτοῦ, τὸ ὁποῖον ἐτίμησε τὴν Ἑλλάδα. (Σημ. Τῷ 1949 ὁμίλησε περὶ αὐτῆς ὁ Διευθυντὴς μας μὲ τίτλον «Ἐν πρωτοποριακὸν ἴδρυμα: Ἡ Ἐμπορικὴ καὶ Βιομηχανικὴ Ἀκαδημία. (Ἰδὲ «Σπουδαί» Ἔτος Α' Τεῦχος Γ' σελ. 236—254).

ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ ΚΑΝΤΖΙΑΣ

Πρόεδρος του Δ. οικ. Συμβουλίου
από Μαΐου 1950 έως Ιουνίου 1953

*« Θεωρώ ιδιαίτεραν όλως τιμήν διότι εξελέγητι Πρόεδρος
του Δ. Συμβουλίου της Σχολής. Ζών και δραών μέσα εις την
οικονομικήν ζωήν και τον κρατικόν μηχανισμόν άντιλήφθη
την μεγάλην άποστολήν της, των εθνικών της πράγματι σκοπών»*

réieure de Commerce et d'Industrie και δικαίως είναι υπερήφανοι διὰ τὰς Ισοτίμους και παγκοσμίου κύρους ταύτας Σχολάς. Και δὲν ἀρκεῖται εἰς ταύτας, ἱδρύει ἐπίσης τὸ Centre de Préparation pour l'administration des Affaires, τὸ ὁποῖον εἶναι μία Σχολὴ παρουσία πρὸς τὴν ἰδικήν μας, διότι καλῶς κατενόησε, μέσα εἰς τὰ νέα πλαίσια τῆς μεταπολεμικῆς Γαλλίας, ὅτι ἡ ἀναδημιουργία και ἡ προώθησις τῆς γαλλικῆς βιομηχανίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ πραγματοποιηθῆ, παρὰ μόνον ἐάν στηριχθῆ ἐπὶ εἰδικευμένων διοικητικῶν στελεχῶν, ἐνημερωμένων εἰς τὰς νέας μεθόδους τῆς ὀργανώσεως και διοικήσεως τῶν ἐπιχειρήσεων. Παρὰλλήλως, τὸ Centre National des Informations ἱδρύει τὴν Ecole Nouvelle, παρομοίαν ὡσαύτως Σχολὴν διοικητικῶν στελεχῶν διὰ τὸ ἐμπόριον και τὴν βιομηχανίαν.

Ἀπλῆ τῶν προγραμμάτων τῶν Ισοτίμων ἢ ἀλληλοσυμπληρουμένων τούτων Ἀνωτάτων Σχολῶν παραβολὴ ἀποδεικνύει περιτράνως τὴν ἀνάγκην νὰ συνυπάρχουν Σχολαί. αἱ μὲν ὀργανωμέναι και λειτουργοῦσαι μὲ τὸ παλαιὸν πρόγραμμα και τὰς κλασσικὰς μεθόδους διδασκαλίας, βραδέως ἐξελισσόμεναι και προσαρμοζόμεναι πρὸς τὰς νέας ἀνάγκας, αἱ δὲ μὲ πρόγραμμα, κατευθύνσεις και μεθόδους νέας και ἀπολύτως συγχρονισμένες, ὅπως προσπαθεῖ νὰ εἶναι ἡ ἡμετέρα Σχολή.

Εἶναι λοιπὸν κοινῶς και ἐκπαιδευτικῶς ἀνεκτὸν νὰ ἀρνούμεθα τὴν χρησιμότητα μιᾶς Ἀνωτέρας Ἐπαγγελματικῆς φύσεως Βιομηχανικῆς Σχολῆς, ἐπὶ τῷ λόγῳ ὅτι ὑπάρχουν συγγενεῖς θεωρητικαὶ Σχολαί: Ἡμεῖς, ἀντιθέτως, ὑποστηρίζομεν ὅτι ἡ Χώρα μας ἔχει ἀνάγκην νὰ συμπληρώσῃ, νὰ διαφοροποιήσῃ και νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν ἀνωτέραν τῆς Ἐκπαιδεύσειν. Ὁ τόπος αὐτὸς τῶν γραμμάτων στερεῖται μιᾶς Ἀνωτέρας Λογοτεχνικῆς Σχολῆς. Εἴμεθα χώρα ναυτικὴ και ὀμως στερούμεθα μιᾶς Ἀνωτέρας Ναυτιλιακῆς Σχολῆς. Εἴμεθα χώρα κτηνοτροφικὴ και ὀμως στερούμεθα μιᾶς Ἀνωτέρας Ζωοτεχνικῆς και Κτηνιατρικῆς Σχολῆς και, ἐνῶ ἀποζῶμεν ἀπὸ τὸν καπνὸν και τὴν σταφίδα, δὲν ἔχομεν εἰς αὐδὲν Ἀνωτέρον Ἐκπαιδευτικὸν μας Ἴδρυμα ὀικονομικῆς μορφώσεως ἔδραν οὔτε Καπνολογίας, οὔτε Σταφιδολογίας, δηλαδὴ Καπνικῆς και Σταφιδικῆς ὀικονομίας, Νομοθεσίας και Πολιτικῆς.

Οὐχὶ διὰ λόγων ἀλλὰ δι' ἔργων εἴμεθα κατὰ τῆς μονοπωλήσεως τῆς Ἐκπαιδεύσεως. Τὸ ἀπέδειξαμεν, ὅταν ἐζητήσαμεν νὰ ληθῆ μέρος διὰ τὴν ἱδρυσιν Ἀνωτέρας Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἐν Θεσσαλονίκῃ, ἐπ' εὐκαιρίᾳ τοῦ Νομοσχεδίου τοῦ ἀφορῶντος τὴν ὀργάνωσιν τῆς ἡμετέρας Σχολῆς²⁷.

Διότι τὴν ἱδρυσιν ἐνὸς ἀκόμη πνευματικοῦ κέντρου ἐν Θεσσαλονίκῃ τὴν ἐπιβάλλουν, ὀχι μόνον αἱ ὀικονομικαὶ συνθήκαι και ἀνάγκαι τῆς Βορείου Ἐλλάδος, ἀλλὰ και βασικὸν καθήκον τοῦ Ἐλληνικοῦ Κράτους πρὸς τὴν γόνιμον και πλουσίαν, ἀλλὰ και μαρτυρικὴν αὐτὴν περιοχήν,

²⁷ Ὁ ὀμιλητὴς εἶχε συντάξει σχέδιον Νόμου περὶ ἱδρύσεως ἐν Θεσσαλονίκῃ «Δημοσίας Ἀνωτάτης Βιομηχανικῆς και Ἐμπορικῆς Σχολῆς». Πάντως εἴμεθα ἡ Χώρα τῆς Ἐβράτης μὲ τὰς ὀλιγωτέρας ἀνωτάτας σχολὰς και μὲ τὸν μικρότερον ἀριθμὸν φοιτητῶν!

άνευ τῆς ὁποίας δὲν δύναται ἡ Ἑλλάς νὰ ὑπάρξῃ.

Ὁ Στράβων εἶπεν ὅτι «καὶ ἡ Μακεδονία εἶναι Ἑλλάς». Ἡ σύγχρονος ἀλήθεια, ἡ πηγάζουσα ἀπὸ τὰς γεωπολιτικὰς συνθήκας καὶ τὴν δημογραφικὴν πραγματικότητα, εἶναι ὅτι Ἑλλάς εἶναι κυρίως ἡ Βόρειος Ἑλλάς.

Ἡ Σχολὴ ἐμπνεομένη ἀπὸ αὐτὴν τὴν πίστιν ὑπερφηνεύεται ὅτι ἐξήγησε νὰ ἱδρυθῆ, παραλλήλως πρὸς τὴν ἰδικὴν μας Σχολήν, καὶ Σχολὴ ἐν Θεσσαλονίκῃ, διότι δὲν φοβεῖται τὴν ἀμίλλαν, ἀλλὰ τὴν ζητεῖ ὡς γόνιμον καὶ ὡς παρωθοῦσαν πρὸς ἐντονωτέραν δρᾶσιν, διότι δὲν ἠδονίζεται ἀντιδρῶσα, ἀλλὰ τουναντίον θέλει νὰ καταστῆ παράγων προόδου καὶ εὐημερίας.

Ἡ Σχολὴ μας καὶ ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ

Μᾶς εἶπον ὅτι δὲν χρειάζεται ἡ Σχολή, διότι ὑπάρχει ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν. Ἡ Βιομηχανία—τὸ ἐπαναλαμβάνομεν—ἀποτελεῖ ἰδιότυπον καὶ σύνθετον παραγωγικὸν φαινόμενον καὶ ἐπομένως ἀνάλογος πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐκπαίδευσις, ὅπως ἀκριβῶς ἡ ἐκμετάλλευσις τῶν δασῶν εἶναι ἰδιότυπον γεωργικὸν φαινόμενον τὸ ὁποῖον ἀπαιτεῖ ἐιδικὴν Δασολογικὴν Σχολήν²⁶, συγγενῆ ἀλλὰ πάντως διάφορον τῆς Γεωπονικῆς, ὅπως ἰδιότυπον φαινόμενον εἶναι ἡ κτηνοτροφία, ἀπαιτοῦσα ἐιδικὴν Ζωοτεχνικὴν καὶ Κτηνιατρικὴν Σχολήν, ὅπως εἶναι ὁ Τουρισμὸς, ὁ ὁποῖος καὶ αὐτὸς ζητεῖ ἀναλόγους Σχολάς²⁷.

Ἀναντιρρήτως δύο λύσεις εἶναι δυναταί. Ἡ μία λύσις εἶναι ἡ δοθεῖσα παρὰ τῆς École des Hautes Études Commerciales τῶν Παρισίων ἡ ὁποία, μετὰ τὰ δύο πρῶτα ἔτη γενικῆς οἰκονομικῆς καὶ διοικητικῆς μορφώσεως, κατανέμει τοὺς σπουδαστὰς εἰς Τμήματα: Ἐμπορικόν, Βιομηχανικόν, Προξενικόν κτλ. Ἡ δευτέρα λύσις εἶναι τῆς ἰδιαίτερας Σχολῆς. Ἀμφότεραι αἱ λύσεις εἶναι ὀρθαὶ καὶ σκόπιμοι.

Εἰς τὸν τόπον μας ἡ πρώτη λύσις εἶναι κατ' οὐσίαν ἀνεφάρμοστος. Ἡ Ἀνωτάτη Σχολὴ Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν ἔπαυσε πρὸ πολλῶν ἐτῶν νὰ εἶναι ἀνωτάτη ἐπαγγελματικὴ Σχολή. Εἶναι πλέον, συμφώνως πρὸς τὸν Ὄργανισμὸν τῆς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῆς, Ἰδρυμα ἀνωτάτης θεωρητικῆς οἰκονομικῆς καὶ νομικῆς ἐκπαίδευσως, Ἰδρυμα δηλονότι πανεπιστημιακοῦ τύπου. Κατηγορεῖται διὰ τὴν μεταβολὴν ταύτην ἀπὸ πολλοὺς. Δὲν ἀπόκειται εἰς ἐμέ νὰ γίνω οὔτε συνήγορος, οὔτε κατήγορος. Ἐν εἶναι βέβαιον, ὅτι, ἀφ' ἧς στιγμῆς δὲν ὠλοκληρώθη τὸ Τμήμα Πολιτικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἡ Ἀνωτάτη Ἐμπορικὴ Σχολὴ προσεπάθησε νὰ καλύψῃ τὸ ἀναντίρρητον τοῦτο ἐκπαιδευτικὸν κενόν. Ὑπὸ τοὺς ὄρους ὅθεν αὐτοὺς δὲν εἶναι παιδαγωγικῶς ἐπιτρεπτή ἡ συνένωσις δύο Σχολῶν, ἐκ τῶν ὁποίων ἡ μία μὲν εἶναι θεωρητικὴ ἡ δὲ ἄλλη ἐπαγγελματικὴ, ἡ συνένωσις δηλαδὴ Σχολῶν διαφόρων ἐκπαιδευτικῶν κατευθύνσεων καὶ ἐπιδιώξεων.

Ὑπάρχουν ἀναντιρρήτως ὁμοιότητες μετὰ τὴν Ἐμπορικὴν Σχολήν.

²⁶ Ὑπάρχουσαν ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ Θεσσαλονίκης.

²⁷ Ὑπῆρχεν ἄλλοτε ἡ Σχολὴ Τουριστικῶν ἐπαγγελματῶν—οἰκονομικο-τεχνικῆς μορφῆς. (Σημ.: Ἡδὴ ἐπανασυνεστήθη).

ὕπάρχουν κοινὰ μαθήματα ²⁰ καὶ ἀκόμη κοινοὶ καθηγηταί. Ἄλλὰ μὴ λησμονώμεν ὅτι, ναὶ μὲν τὰ μαθήματα αὐτὰ εἶναι κοινὰ, ἢ ἕκτασις τῶν ὅμως, ὅπως καὶ αἱ κατευθύνσεις καὶ αἱ μέθοδοι διδασκαλίας, εἶναι διάφοροι. Ἄνεξαρτήτως τούτου, εἰς τὴν Σχολὴν μας βασικὴν σημασίαν ἔχουν τὰ μαθήματα τοῦ ἀνθρώπινου παράγοντος, ὅπως ἡ Ὀργάνωσις τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἡ Βιομηχανικὴ Ψυχολογία καὶ Ψυχοτεχνικὴ, ἡ Βιομηχανικὴ Ὑγιεινὴ καὶ ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ, τὰ ὅποια, καλῶς ἢ κακῶς, δὲν διδάσκονται εἰς τὴν Ἀνωτάτην Σχολὴν Ἐμπορικῶν καὶ Οἰκονομικῶν Ἐπιστημῶν, ὅπως δὲν διδάσκονται ἡ Φυσικὴ, ἡ Μηχανογνωσιὰ, ἡ Ἡλεκτροτεχνία, ἡ Ὀργάνωσις τῶν Ἐργοστασίων, τὸ Ἐργατικὸν Δίκαιον καὶ ἀκόμη καὶ ἡ Στατιστικὴ. Τέλος, τὰ Νομικὰ μαθήματα εἰς τὴν Ἀνωτάτην Ἐμπορικὴν ἔχουν ἰδιόζουσαν σημασίαν, διότι παρασκευάζουν τοὺς φοιτητὰς διὰ τὰ ἐγγραφοῦν εἰς τὸ 3ον ἔτος τῆς Νομικῆς Σχολῆς, ἐνῶ εἰς τὴν Σχολὴν μας τὰ Νομικὰ ἔχουν τὴν ἑνωσίαν μιᾶς ἀρτίως ἐγκυκλοπαιδικῆς μορφώσεως τοῦ ἐπιχειρηματίου ἢ τοῦ ἀνωτέρου ὑπαλλήλου μιᾶς ἐπιχειρήσεως.

Ἡ Σχολὴ μας καὶ ἡ Νομικὴ Σχολὴ

Μᾶς εἶπον ὅτι ὑπάρχει ἡ Νομικὴ Σχολὴ καὶ ἐπομένως δὲν χρειάζεται ἡ Βιομηχανικὴ Ἡ σεβάσιμος Νομικὴ Σχολὴ καλλιιεργεῖ τὴν Νομικὴν καὶ Πολιτικὴν Ἐπιστήμην καὶ ἔργον ἔχει τὰ καταρτίει νομικοὺς ἐπιστήμονας, δικαστὰς καὶ δικηγόρους καθὼς καὶ ἀνωτέρους ὑπαλλήλους, χάρις εἰς μίαν ἀναντίρρητον γενικὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν παρέχει ἡ Νομικὴ Σχολὴ μὲ διαπρεπεῖς τῶ ὄντι Καθηγητὰς: ἡ Βιομηχανία ὅμως καὶ αἱ συναφεῖς Διοικητικαὶ Ὑπηρεσίαι τοῦ Κράτους ἔχουν ἀνάγκη κυρίως ὄχι ἀνθρώπων τυχόντων μιᾶς γενικῆς νομικοπολιτικῆς μορφώσεως, ἀλλ' ἰδιαίτατα ἀνθρώπων μὲ εἰδικὴν οἰκονομικο-τεχνικὴν κατάρτιον. Μὲ τὴν Νομικὴν Σχολὴν ἔχομεν κοινὰ μαθήματα τὴν Πολιτικὴν καὶ Δημοσίαν Οἰκονομίαν καὶ τὸ Ἐμπορικὸν Δίκαιον, ἀλλ' εἰς τὴν Νομικὴν Σχολὴν δὲν διδάσκονται μαθήματα ἀναγκαῖα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις, ὡς ἡ Λογιστικὴ, ἡ Στατιστικὴ, τὰ Τεχνικά, τὰ μαθήματα τοῦ Ἀνθρώπινου παράγοντος, ἐνῶ ἀντιθέτως διδάσκονται μαθήματα ἀπολύτως ἀπαραίτητα διὰ τοὺς νομικοὺς, περὶ τὰ ὅμως διὰ διοικητικὰ στελέχη τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς, ὡς τὸ Ἐκκλησιαστικὸν Δίκαιον, τὸ Ποινικὸν καὶ ἡ Ἐγκληματολογία, τὸ Ἑλληνικὸν καὶ Ῥωμαϊκὸν Δίκαιον, ἡ Πολιτικὴ καὶ Ποινικὴ Δικονομία κ.τ.λ.

Ἡ Σχολὴ μας καὶ ἡ Πάντειος

Μᾶς εἶπον ὅτι ὑπάρχει καὶ ἡ Πάντειος Σχολὴ τῶν Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Τὸ περίεργον εἶναι ὅτι μᾶς τὸ εἶπον ὄχι οἱ φίλοι καὶ ὑποστηρικταὶ τῆς, ἀλλ' οἱ κατήγοροί τῆς, οἱ διατεινόμενοι ὅτι εἶναι Ἰδρυμα περὶ τὸν καὶ πολυτελές, Ἰδρυμα ἀποτυχημένον. Δὲν συμφωνοῦμεν, διότι ὁ τόπος ἔχει ἀπόλυτον ἀνάγκην ἑνὸς πολιτιστικοῦ Ἐκπαιδευτηρίου, καὶ ὄρ-

²⁰ Π.χ. ἡ Πολιτικὴ Οἰκονομία, ἡ Δημοσία Οἰκονομία, ἡ Ἰδιωτικὴ Οἰκονομικὴ, τὰ Οἰκονομικὰ Μαθηματικά, ἡ Λογιστικὴ, ἡ Γεωγραφία, ἡ Χημεία, ἡ Ἐμπορευματολογία.

θῶς ἡ Πάντειος Σχολή ἔχει ἀναγράψει ὡς σκοπὸν τῆς «τὴν ὕψωσιν τοῦ πολιτιστικοῦ ἐπιπέδου τοῦ Λαοῦ».

Εἶναι περίεργον, ὅσον καὶ θλιβερόν, τὸ γεγονός, ὅτι εἰς τὸν τόπον μας ὅπου ἐγεννήθη καὶ ἀνεπτύχθη ἡ Πολιτικὴ Ἐπιστήμη, εἰς τὸν τόπον μας ὁ ὁποῖος ἀνέδειξε ἐνὰ Πλάτωνα καὶ ἐνὰ Ἀριστοτέλη, μὲ τόσον φανατισμὸν καὶ τόσην κακότητα, διασύρεται ἐν ἀνώτερον μορφωτικὸν Ἰδρυμα. Ἐχει ἀτελείας βασικάς; Ναι, ἀλλὰ τότε, ἀντὶ ν' ἀρνούμεθα κατὰ βίας τὴν ἀναγκαιότητα μιᾶς Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν καὶ Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, ἔχομεν ὑποχρέωσιν νὰ τὰς διορθώσωμεν, ὅταν μάλιστα ἡ Σχολὴ αὕτη δύναται νὰ καταστῇ φωτεινὸν ἐλεύθερον πνευματικὸν κέντρον καὶ λαμπρὸν φυτώριον ἐπιστημῶν, ἔξω τῶν ἐπισήμων κλασσικῶν ἀκαδημαϊκῶν πλαισίων. Ἡ Κοινωνιολογία καὶ ἡ Φιλοσοφία τῆς Ἱστορίας, ἡ Πολιτικὴ Ἐπιστήμη, ἡ Γενικὴ καὶ Διπλωματικὴ Ἱστορία κλπ. εἶναι μαθήματα διὰ τῶν ὁποίων ἡ Πάντειος Σχολὴ δύναται νὰ ἀκτινοβολῇ πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν Νεότητα καὶ γενικώτερον εἰς τὸν πνευματικὸν καὶ πολιτικὸν μας κόσμον.

Αὕτη εἶναι καὶ πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἀποστολὴ μιᾶς Ἀνωτάτης Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν. Ἀλλὰ τότε τί τὸ κοινὸν πρὸς τὴν ἡμετέραν Ἐπαγγελματικὴν Σχολήν; Ὑπάρχουν βεβαίως κοινὰ μαθήματα, ἀλλὰ μὲ ἐντελῶς διαφόρους κατευθύνσεις. Τινὰ ἐκ τούτων, ὡς ἡ Λογιστικὴ καὶ ἡ Στατιστικὴ, ἔχουν δι' ἡμᾶς μὲν βασικὴν σημασίαν, διὰ δὲ τὴν Πάντειον ἀσήμαντον. Ἀναντίρρητον εἶναι ὅτι εἶναι ἀπαραίτητος ἡ Κοινωνιολογία καὶ ἡ Ἱστορία τοῦ Πολιτισμοῦ διὰ πάντα ἀξιούντα νὰ καταταχθῇ μεταξύ τῶν πνευματικῶν ἀνθρώπων, ἀλλ' ἡ Βιομηχανία ἔχει πρὸ παντός ἀνάγκην στελεχῶν τὰ ὁποῖα πρωτίστως νὰ γνωρίζουν τὴν ὀργάνωσιν καὶ τὴν λειτουργίαν τῆς. Καὶ αὐτὰ τὰ μαθήματα δὲν διδάσκονται, ὀρθῶς, εἰς τὴν Πάντειον, ἐνῶ εἶναι οὐσιώδη μαθήματα εἰς τὴν Σχολήν μας.

Ἡ Σχολὴ μας καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον

Μᾶς εἶπον ἀκόμη ὅτι ἀρκεῖ τὸ Πολυτεχνεῖον μὲ τὰς Σχολὰς τῶν Βιομηχανικῶν Χημικῶν, τῶν Μηχανολόγων καὶ τῶν Ἡλεκτρολόγων. Τί ν' ἀπαντήσωμεν; Τὸ Πολυτεχνεῖον δημιουργεῖ τεχνικούς (μηχανικούς, μηχανολόγους, χημικούς, ἠλεκτρολόγους, τοπογράφους) καὶ ἡμεῖς δημιουργοῦμεν διοικητικὰ στελέχη, ἐνημερωμένα εἰς τὴν τεχνικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανικῶν ἐπιχειρήσεων. Τί τὸ κοινὸν λοιπὸν μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων, ποῦ ὁ ἀνταγωνισμὸς, ὥστε νὰ ἐγερεθῇ τόσος θόρυβος καὶ νὰ δημοσιευθοῦν ψηφίσματα, ἀποδεικνύοντα, τουλάχιστον ἔλλειψιν ψυχραιμίας; Ὅχι μόνον δὲν ὑπάρχει ἀνταγωνισμὸς, ἀλλ' ἀντιθέτως ἀμοιβαία συμπλήρωσις καὶ ἐξυπηρέτησις. Συμφέρον τῶν τεχνικῶν ὑπαλλήλων εἶναι τὰ συνεργάζωνται μὲ ἐνημερωμένα καὶ μορφωμένα διοικητικὰ στελέχη, ὅπως συμφέρον τῶν διοικητικῶν ὀργάνων εἶναι τὰ τεχνικὰ στελέχη νὰ μὴ ἔχουν παρωπίδας καὶ νὰ δύναται ν' ἀντιληφθοῦν τὴν διοικητικὴν ἀποψιν, τὴν διοικητικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν. Καὶ προπαντός συμφέρον τῆς ἐπιχειρήσεως καὶ τῆς οἰκονομίας τοῦ τόπου εἶναι ἡ ὑπαρξις ἐιδικευμένων ὑπαλλήλων, τεχνικῶν καὶ διοικητικῶν διότι τότε ἐπικρατεῖ πνεῦμα συνεργασίας καὶ ἀμοιβαίας κατανοήσεως.

διότι οὕτω αὐξάνει ἢ ἀπόδοσις, τοῦτο δὲ ἀποτελεῖ τὸ βασικὸν παραγωγικὸν ζήτημα. Ἐκτός ἐάν θέλωμεν οἱ μονόφθαλμοι νὰ βασιλεύουν εἰς τὴν χώραν τῶν τυφλῶν, ἐκτός ἐάν ὁ τεχνικός, ἐν ὀνόματι δῆθεν τῆς Τεχνικῆς καὶ ἀπαραδέκτων τεχνοκρατικῶν, ὀλιγαρχικῶν ἀντιλήψεων, θέλει νὰ ἐπιβάλλῃ τὴν μονομέρειαν ἢ τὴν ἀγνοίαν του, ἐκτός ἐάν ὁ διοικητικὸς θέλῃ νὰ ρυθμίξῃ τὴν ζωὴν μᾶς συνθέτου οἰκονομικο-τεχνικῆς ἐπιχειρήσεως, ἀγνοῶν κατὰ βάσιν τὰ τεχνικά προβλήματα τῆς, Ἄνεμίναμεν μὲ ἐνθουσιασμόν τὸ Πολυτεχνεῖον νὰ χαιρετίσῃ τὴν δημιουργίαν τῆς Σχολῆς μας. Δὲν εἶναι λάθος μας ὅτι ἐξέδωκε ψήφισμα ἐναντίον μας καὶ χαίρομεν Ἰδιαζόντως ὅτι ὁ τεχνικός κόσμος ἀντελήφθη εἰς τὴν μεγάλῃν του πλειοψηφίαν τὴν ἀξίαν τῆς προσπάθειάς μας, ἀφοῦ ἄλλωστε εἴμεθα βέβαιοι ὅτι καὶ τὸ Πολυτεχνεῖον θὰ ἀντελήφθῃ πόσον ἐπιζημία δι' αὐτὸ ὑπῆρξεν ἡ σπουδὴ του *.

Ζητοῦμεν προνόμια ;

Μᾶς εἶπον ὅτι ἡ Σχολὴ θ' ἀποτελέσῃ βᾶρος διὰ τὰς ἐπιχειρήσεις, διότι οἱ πτυχιούχοι τῆς θὰ ζητήσουν προνόμια. Μὲ τὸν πλέον κατηγορηματικὸν τρόπον δηλοῦμεν ὅτι ἡ Σχολὴ οὐδὲν προνόμιον ζητεῖ διὰ τοὺς πτυχιούχους τῆς. Θεωρεῖ τὰ προνόμια ὡς ἀντιλαϊκά, ζητεῖ ὅμως καὶ ἰσότητα καὶ δικαιοσύνην. Δὲν ἀνέχεται νὰ ὑπάρχουν προνόμια ὑπὲρ ἄλλων, κτηθέντα μάλιστα εἰς ἀνωμάλους ἐποχάς. Ὑπάρχουν ἐπιχειρήσεις, ἐλάχιστοι βεβαίως, διεπόμεναι ἀπὸ Ἑσωτερικοῦ Κανονισμοῦ, ρυθμίζοντας τὴν ὑπηρεσιακὴν κατάστασιν τῶν ὑπαλλήλων. Ἄναντιρρήτως εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις αὐτὰς οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς ἀξιοῦν ἰσοτιμίαν μὲ τοὺς πτυχιούχους τῶν ἄλλων Σχολῶν τῆς Ἀνωτάτης Ἐκπαίδευσεως, ἢ δὲ ἀξίωσίς των καὶ δικαία καὶ εὐλογος εἶναι. Προκειμένου ὅμως περὶ ἐπιχειρήσεων εἰς τὰς ὁποίας δὲν ὑπάρχει Κανονισμός, ὅπως εἶναι αἱ πλείους ἐπιχειρήσεις ὑπὸ τὸ καθεστὸς τῆς ἐπιχειρηματικῆς ἐλευθερίας, οὐδεμίαν ἀξίωσιν ἔχουν οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς, οὐδὲ κἂν διανοήθησαν νὰ προβάλλουν τοιαύτην. Ἄλλο θέμα εἶναι, ἐάν τὸ Κράτος, μὲ τὴν ἐπεκτεινομένην συνεχῶς παρέμβασίν του εἰς τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν, θελήσῃ νὰ λάβῃ μέτρα ὑπὲρ τῶν πτυχιούχων τῶν ἀνωτέρων Σχολῶν, ἐν τῇ πεποιθήσει ὅτι ταῦτα ἐξυπηρετοῦν τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν. Ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις δὲν δύναται νὰ βοηθῇ πλέον ὡς ὄργανισμός ξένος πρὸς τὴν ἄλλην κοινωνικὴν ζωὴν καὶ ἔξω, ἐπομένως, ἀπὸ τὰ πλαίσια τῆς οἰκονομικῆς καὶ κοινωνικῆς πολιτικῆς ἐνὸς συγχρονισμένου Κράτους, τὸ ὁποῖον ἀντιλαμβάνεται τὴν ἀνάγκην τοῦ περιορισμοῦ τῆς λεγομένης ἐπιχειρηματικῆς πρωτοβουλίας, ἐφόσον αὕτη ἀποτελεῖ βλάβην τῶν γενικωτέρων συμφερόντων, καὶ κατανοεῖ ἐπίσης τὰς ὑποχρεώσεις του ἀπέναντι τοῦ ἀνθρώπου ὡς συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς. Εἰς τὴν περίπτωσιν αὐτὴν ἡ Σχολὴ πράγματι ζητεῖ πλήρη ἰσοτιμίαν, καὶ φρονοῦμεν δικαίως.

Μᾶς εἶπον ἀκόμη ὅτι ἡ παροχὴ προσόντων εἰς τοὺς πτυχιούχους

* Εὐτυχῶς πλέον ἡ διαμάχη τῶν δύο Ἰδρυμάτων ἔληξεν, ἐλπίζομεν ὀριστικῶς.

θ' ἀποστερήσει τὰς βιομηχανίας ειδικευμένων στελεχῶν. Βεβαίως ὁ κύριος σκοπὸς τῆς Σχολῆς εἶναι ἡ κατάρτισις διοικητικῶν στελεχῶν διὰ τὰς Βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ χαίρομεν διότι, εἴτε συνειδητῶς εἴτε ἀθελήτως, ἀναγνωρίζεται ἡ ἀξία τῶν ἀποφοίτων τῆς Σχολῆς.

Ἄλλὰ τὸ ἐπιχείρημα δὲν ἔχει ἀξίαν, διότι θὰ ἦτο περίεργον φαινόμενον ἡ ἀποχώρησις ἐνὸς διοικητικοῦ στελέχους ἰδιωτικοῦ ὀργανισμοῦ διὰ νὰ εἰσέλθῃ εἰς δημοσίαν ὑπηρεσίαν. Εἶναι γνωστὸν ὅτι τὸ ἀντίθετον συμβαίνει μέχρι σήμερον.

Θὰ ἡχόμην ἡ παρατήρησις νὰ ἦτο ὀρθή, διότι τοιοῦτοτρόπως αἱ Δημόσιαι Ὑπηρεσίαι θ' ἀπέκτων ὑπαλλήλους συνδυάζοντας τὴν θεωρητικὴν μόρφωσιν μὲ τὴν πρακτικὴν πείραν καὶ θ' ἀνεβιάζετο τὸ ἐπίπεδον τῆς δημοσίας ὑπαλληλίας. Ἄλλὰ τοῦτο θὰ εἶναι ἀδύνατον, ἐφόσον ἡ ἰδιωτικὴ ἐπιχείρησις ἐν Ἑλλάδι ἀμείβει τὸν καλὸν ὑπάλληλον καλύτερον ἀπὸ τὸ Κράτος.

Τὸ αἶτημα τῆς Σχολῆς

Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ αἶτημα τῆς Σχολῆς τὸ ὁποῖον ὑπῆρξεν ἡ ἀφορμὴ τῆς ἐναντίον της ἐπιθέσεως;

Τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας κατήρτισε, κατόπιν διαβήματος τοῦ «Συνδέσμου τῶν Πτυχιούχων καὶ Σπουδαστῶν τῆς, νομοσχέδιον» διὰ τοῦ ὁποῦ λαμβάνονται μέτρα προστατευτικὰ ὑπὲρ τῶν πτυχιούχων.

Ἀναγινώσκω τὴν διάταξιν ὡς τελικῶς διευτυπώθη κατὰ τὰς συζητήσεις τῆς Κοινοβουλευτικῆς Ἐπιτροπῆς καὶ συμφώνως πρὸς τὴν τροπολογίαν τὴν ὁποῖαν ἡ Σχολὴ ὑπέδειξεν:

«Οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς οἱ κεκτημένοι καὶ διετῆ εὐδόκιμον δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ὑπηρεσίαν δύνανται νὰ προαχθῶσι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦ Γραμματέως β' ἢ α' τάξεως ἢ νὰ διορισθῶσι εἰς τὸν βαθμὸν τοῦτον κατόπιν διαγωνισμοῦ. Οὗτοι δύνανται νὰ προάγωνται κατὰ τὰς κειμένας διατάξεις μέχρι καὶ τοῦ βαθμοῦ Διευθυντοῦ α' τάξεως, μετ' εὐδόκιμον ὑπηρεσίαν ἐν ἑκάστῳ βαθμῷ, εἰς τὰς Διοικητικὰς (μὴ τεχνικὰς) καὶ Λογιστικὰς θέσεις τῶν Διευθύνσεων Βιομηχανίας, Μεταλλείων, Ἀλυκῶν, Ἐμπορίου, Ἐπαγγελματικῆς Ἐκπαιδεύσεως, Στατιστικῆς, (Ὑπουργεῖου Ἐθνικῆς Οἰκονομίας), Τελωνείων, Γενικοῦ Χημείου, Καπνεργοστασιῶν (Ὑπουργεῖου Οἰκονομικῶν), Ἀγορανομίας (Ὑπουργεῖου Ἐφοδιασμοῦ), Ἐργασίας καὶ Κοινωνικῆς Ἀσφαλίσεως (Ὑπουργεῖου Ἐργασίας) καὶ τῶν ἀντιστοίχων θέσεων τοῦ Ὑπουργεῖου Συντονισμοῦ, ὡς καὶ τῶν Δημοσίων Ὄργανισμῶν τῶν ὑπαγομένων εἰς τὰς ἀνω Ὑπηρεσίας»²².

α') Ἡ διάταξις αὕτη ἀποτελεῖ μίαν ἀναγνώρισιν τῶν κόπων καὶ τῆς ἐιδικῆς καταρτίσεως τῶν σπουδαστῶν, ἐφ' ὅσον πρὸς κατάληψιν τῶν

²² Ὁ Νόμος ὑπ' ἀριθ. 800 (ιδεὲ φύλλον Ἐφημερίδος Κυβερνήσεως ὑπ' ἀριθ. 248 τῆς 18/9/48) ἀνεγνώρισε τὰ προσόντα τῶν πτυχιούχων τῆς Σχολῆς. (Βραδύτερον, συμφώνως καὶ πρὸς τὸν Κώδικα τῶν Δημοσίων Ὑπαλλήλων, σειρὰ Νόμων ἀνεγνώρισε ὅτι τὸ πτυχίον τῆς Σχολῆς δίδει τὸ δικαίωμα διορισμοῦ εἰς θέσεις Α' κατηγορίας διαφόρων Ὑπουργείων).

θέσεων από τοῦ Γραμματέως β' τάξεως καὶ ἄνω ἀπαιτοῦνται ἢ εἰδικαὶ σπουδαὶ ἢ πτυχίον ἀνωτέρας ἐκπαιδεύσεως. Ἀναντιρρήτως δὲν εἶναι δίκαιον οἱ πτυχιούχοι τῆς Σχολῆς, οἱ ὅποιοι ἔχουν περατώσει τὴν Μέσην Ἐκπαίδευσιν καὶ ἐσπούδασαν ἐπὶ τριετίαν — ὡς ἄλλως τε καὶ οἱ σπουδασταὶ τῆς Ἀνωτάτης Σχολῆς Ἐμπορικῶν Ἐπιστημῶν καὶ τῆς Παντείου Σχολῆς Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν— νὰ εἶναι ἀπὸ ἀπόψεως τυπικῶν προσόντων ἰσότητοι πρὸς τοὺς ἀποφοίτους τοῦ Γυμνασίου.

β') Ἡ διάταξις αὕτη ἀπαιτεῖ διὰ τὸν διορισμὸν νὰ ἔχη ὁ ὑποψήφιος διετὴ ἐπὶ πλεόν, ἐκτός τῆς ἐν τῇ Σχολῇ μορφώσεώς του, δημοσίαν ἢ ἰδιωτικὴν ὑπηρεσίαν. Ἐπομένως ἡ διάταξις αὕτη κατ' ἐξοχὴν ἐξυπηρετεῖ τὰς δημοσίας ὑπηρεσίας, διότι κατὰ τὴν ἀνανέωσιν ἢ τὴν συμπλήρωσιν τῶν στελεχῶν τῶν βὰ προσλάβουν νέους συνδυάζοντας τὴν θεωρητικὴν μόρφωσιν μὲ τὴν πείραν καὶ τὴν πρακτικὴν κατάρτισιν.

γ') Ἡ διάταξις αὕτη καθιεροῖ τὴν πρόσληψιν τῶν πτυχιούχων τῆς Σχολῆς μόνον κατόπιν διαγωνισμοῦ, καὶ βὰ ἦτο εὐκταῖον ἔαν ὄλοι οἱ Σχολαὶ ἐπεζήτουν νὰ διατυπωθῇ μία παρομοία διάταξις εἰς ὅλους τοὺς Ὄργανισμοὺς τῶν Δημοσίων Ὑπηρεσιῶν, διὰ νὰ ἐκλέγωνται οἱ καλύτεροι καὶ νὰ παύσῃ ἢ συναλλαγῇ, νὰ παύσῃ ἢ καταδυναστεύσῃ τῶν βουλευτῶν ἕκ μέρους τῶν ζητούντων θέσεις, νὰ παύσῃ ἢ ἐξαχρεώσῃ τῶν πολιτῶν.

Ἴδού λοιπὸν τὸ περιλάλητον αἴτημα τῆς Σχολῆς, τὸ ὁποῖον ἐξήγειρε ἑνίους πολιτευομένους καὶ βιομηγάνους, καθηγητὰς καὶ σπουδαστὰς ἄλλων Σχολῶν, ὄπως δὲ ἀνεξηγήτως, διότι μὲ τὴν διάταξιν αὕτην καταργοῦνται τὰ μονοπώλια, μειοῦται ἡ ρουσφετολογία, ἀνιμῶνται ὁ πολίτης ὁ φιλοδοξῶν νὰ εἰσέλθῃ εἰς μίαν δημοσίαν θέσιν, προστατεύονται οἱ ἱκανοὶ καὶ παραμερίζονται οἱ ἀνίκανοι. Ἄς καταργηθῇ λοιπὸν ἡ Σχολὴ ἀφοῦ εἰσάγει τοιαῦτα κἀνὰ δαιμόνια!

Ἡ φιλοδοξία τῆς Σχολῆς

Ἡ Σχολὴ βαδίζει εἰς νέους δρόμους. Τὸ διακηρύσσει μὲ ὑπερηφάνειαν ἔχει ἐπὶ γνῶσιν τοῦ σκοποῦ τῆς. Κατανοεῖ ὅτι εἶναι ἓνα ἰδιότυπον πρωτόπυρον καὶ ἐλεύθερον πνευματικὸν κέντρον. Δὲν ἀπορεῖ, οὐδὲ κλονίζεται ἀπὸ τὰς ἀντιδράσεις. Ἡ ἀσκηθεῖσα πολεμικὴ ἐχαλύβδωσε τὴν ἀπόφασίν τῆς νὰ ὀλοκληρώσῃ τὴν μορφωτικὴν πρᾶσπάθειάν τῆς. Γυμνὴ ἐπιχειρημάτων καὶ ἀνερομάτιστος, κακόπιστος καὶ μικρολόγος ἢ ἀντίδρασις ἀπέδειξε μόνον ὅτι εἴμεθα εἰς τὸν ὀρθὸν δρόμον. Ἐφαντίσθη τοὺς Καθηγητὰς καὶ τοὺς σπουδαστὰς καὶ τοὺς κατέστησεν ὑπερηφάνους. Ἀπέδειξεν ὅτι ἡ Σχολὴ εἶναι ἐν δικαίῳ καὶ ὅτι τὸν καλὸν ὑπὲρ τῶν Νέων ἀγῶνα ἀγωνίζεται.

Ἡ Σχολὴ ἔχει μίαν φιλοδοξίαν καὶ ἐργάζεται καὶ μοχθεῖ διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὸ μορφωτικὸν ἰδανικὸν τῆς. Φιλοδοξεῖ νὰ δημιουργήσῃ ἱκανοὺς ἐπαγγελματίας, διὰ νὰ εἶναι μέλη τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τοῦ τόπου, διὰ νὰ εἶναι εἰς θέσιν νὰ ζήσουν μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν, πού μόνον τὰ πραγματικὰ ἐφόδια ἐξασφαλίζουν εἰς τὴν ζωὴν, διὰ νὰ συντελέσουν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου.

Φιλοδοξεῖ νὰ δημιουργήσῃ καλοὺς Ἕλληνας, διὰ ν' ἀγαπήσουν

τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν εὐτυχίαν της, διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, βέβαιοι ὅτι μόνον ἡ εὐτυχία τοῦ συνόλου ἐξασφαλίζει τὴν εὐτυχίαν τῶν ἀτόμων, πεπεισμένοι ὅτι συμφέρον καὶ ὑποχρέωσις τοῦ ἀτόμου εἶναι νὰ μοχθῆ ὑπὲρ τοῦ συνόλου.

Φιλοδοξεῖ νὰ δημιουργήσῃ χρησίμους, ἐλευθέρους καὶ ἀξιοπρεπεῖς Ἀνθρώπους, μέ πιστὴν εἰς τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδανικά, ἀντάξια τοῦ νέου κόσμου ποῦ παρεσκεύασεν ἡ θύσια, τὸ μαρτύριον καὶ ὁ ἥρωισμὸς ἑκατομμυρίων ἀνθρώπων εἰς τὴν μάχην ποῦ ἐδώσαν τὰ Ἠνωμένα Ἔθνη κατὰ τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ καὶ ὑπὲρ τῆς Δημοκρατίας, κατὰ τῆς βίας καὶ ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, κατὰ τῆς ὕλης καὶ ὑπὲρ τοῦ Πνεύματος, κατὰ τοῦ τυράννου καὶ ὑπὲρ τοῦ Ἀνθρώπου, κατὰ τῆς ὀπισθοδρομήσεως καὶ ὑπὲρ τῆς Προόδου.

Τὴν φιλοδοξίαν αὐτὴν ζητοῦμεν νὰ ἐμπνεύσωμεν εἰς τοὺς σπουδαστάς, καὶ εἴμεθα βέβαιοι ὅτι ὀλοκλήρον τὸ εἶναι τῶν δονεῖται ἀπὸ τὰ ἰδανικά αὐτά, τὰ Ἑλληνικὰ καὶ Ἀνθρωπιστικὰ. Γνωρίζουν ὅτι φοιτοῦν μὲν εἰς Ἑπαγγελματικὴν Σχολὴν, ἀλλ' ὅτι αὐτὴ ἐπεξεργάζεται τὴν ψυχὴν τῶν καὶ τὸ πνεῦμα τῶν συγχρόνων. Γνωρίζουν ὅτι φοιτοῦν εἰς Σχολὴν ἢ ὁποῖα ἔχει ὡς σύμβολον τὴν Ἐλευθερίαν τῆς σκέψεως καὶ τὴν Ἀξιοπρέπειαν τοῦ ἀτόμου, ἢ ὁποῖα φιλοδοξεῖ νὰ εἶναι διὰ τοὺς σπουδαστάς της διαρκὲς κίνητρον ποῦ νὰ τοὺς ἐμπνέῃ καὶ νὰ τοὺς φιλοτιμῆ διὰ κάτι καλύτερον.

Ὁ διακεκριμένος συγγραφεὺς Deschesne γράφει ὀρθῶς ὅτι «ἡ ἀνάπτυξις τῆς βελγικῆς βιομηχανίας ὀφείλεται, ὄχι μόνον εἰς τὰς φυσικὰς συνθήκας τοῦ Βελγίου, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ εἰδικευμένον τεχνικὸν προσωπικὸν καὶ πρὸ παντὸς εἰς τὰ διοικητικὰ στελέχη τὰ ὁποῖα ἔτυχον μιᾶς ἀνωτέρας εἰδικῆς οικονομικο-τεχνικῆς μορφώσεως εἰς τὰ Ἄνωτερα Ἐμπορικὰ Ἰνστιτοῦτα τοῦ Βελγίου». Ἡ παρατήρησις αὐτὴ ἐφαρμόζεται ἐξίσου τόσον εἰς τὴν καπιταλιστικὴν Ἀμερικὴν ὅσον καὶ εἰς τὴν σοβιετικὴν Ρωσίαν, καθὼς καὶ εἰς τὰς δημοκρατικὰς χώρας τῆς Δύσεως. Τοῦτο τὸ ἀνετλήθησαν πρὸ τοῦ πολέμου οἱ Γερμανοὶ καὶ ἀντιλαμβάνονται σήμερον οἱ Γάλλοι, εἰς τοῦτο δὲ ὀφείλεται καὶ ἡ ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια τῆς CEGOS (Comité Général de l'Organisation Scientifique) καὶ τοῦ Centre de Perfectionnement dans l'administration des affaires.

Αὐτὴν τὴν φιλοδοξίαν ἔχει ἡ Σχολὴ μας.

Ἡ Σχολὴ θὰ βαδίσῃ τὸν δρόμον της. Πιστεύει εἰς τὴν ἀποστολὴν της. Ἀντιλαμβάνεται τὴν χρησιμότητά της. Παραβλέπει τὴν ἀντίδρασιν, Ἄντλει δυνάμεις ἀπὸ τὸν ἐνθουσιασμὸν τῶν σπουδαστῶν της καὶ τὴν ἐκτίμησιν τῶν φίλων της. Γνωρίζει ὅτι ἐν τέλει θ' ἀναγνωρισθῆ τὸ ἔργον της. Λυπεῖται ὅτι δὲν συναντᾷ ἀπὸ ὅλους ἐνδιαφέρον καὶ στοργὴν.

** Ἰδὲ καὶ P. Girardet «Les affaires et les hommes», L. Marshall «Business Administration» καὶ ἰδίως τὸ ἐξαιρετικὸν ἔργον τοῦ Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς I. Χρυσοχοῦ «Ὁργάνωσις τῶν Ἐπιχειρήσεων».

Ἄλλ' ἔχει ἐπίγνωσιν ὅτι οὐδέν καλόν συντελεῖται ἀνευ κόπων καὶ θυσιῶν. Ἀδιαφορεῖ διὰ τὴν κακολογίαν. Ἐπιζητεῖ τὴν γόνιμον κριτικὴν. Ὀλόκληρον τὸ ἐνδιαφέρον καὶ ἡ προσοχὴ τῆς στρέφεται εἰς ἓν καὶ μόνον: **Νὰ καταστή πραγματικὰ κοινωφελὲς πρότυπον Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα. Νὰ δημιουργήσῃ ἱκανοὺς Ἐπαγγελματίας, καλοὺς Ἕλληνας, χρησίμους καὶ ἐλευθέρους Ἀνθρώπους.**

Μακάρι εἰς τὴν προσπάθειάν τῆς αὐτὴν νὰ τὴν συντρέξουν πολλοί, ὅσον τὸ δυνατόν περισσότεροι. Ἐάν αὐτοὶ εἶναι ὀλίγοι, τὸ ἔργον θὰ εἶναι ἐπιπυνώτερον, ἀλλὰ ἡ τιμὴ διὰ τὴν Σχολὴν θὰ εἶναι μεγαλύτερα.

Τὸ χρέος τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας

Ἡ Νεολαία ζητεῖ τὴν ἀνωτέραν μὀρφωσιν, πρόθυμος εἰς κόπους καὶ θυσίας, πλάθουσα ὄνειρα καὶ φιλοδοξίας. Τὸ φαινόμενον δὲν εἶναι ἑλληνικόν. Εἶναι φαινόμενον παγκόσμιον¹⁴. Παντοῦ, καὶ εἰς τὴν Εὐρώπην καὶ εἰς τὴν Ἀμερικὴν, πλημμυρίζουν οἱ νέοι τὰς Ἀνωτάτας Σχολὰς. Ἡ ἀναταραγμένη ἐποχὴ μας, ἡ ζυμωμένη μὲ μίσος καὶ ἀγάπην, μὲ ἡρωισμόν καὶ μὲ προδοσίαν, μὲ αὐτοθυσίαν καὶ βειλίαν, μὲ ἰδέας καὶ βόρβορον, μὲ ἐρείπια καὶ δημιουργικὸν μόχθον, δημιουργεῖ παντοῦ εἰς τοὺς νέους βαθεῖας καὶ ἰσχυρὰς ἀνησυχίας, καὶ ὀρθῶς ἀναζητοῦν οὗτοι εἰς τὰ Σχολεῖα τὴν ἱκανοποίησίν των.

Ὁ κόσμος ὀφίσταται ἀκόμη τὰς συνεπειὰς τῆς τεραστίας πολεμικῆς δίνης, εἰς τὴν ὁποίαν παρεσύρθη ἀπὸ τὸν ναζισμόν καὶ τὸν φασισμόν. Ἡ Ἀνθρωπότης ἀγωνιᾷ ἐνώπιον τῶν μεγάλων ἠθικῶν καὶ ὕλικῶν προβλημάτων τῆς μεταπολεμικῆς περιόδου. Ἡ Νεολαία αἰσθάνεται δξύτατα τὰ προβλήματα αὐτά. Οἱ πνευματικοὶ ἡγέται ἔχουν χρέος ν' ἀντιληφθοῦν αὐτὴν τὴν ἀγωνίαν, ποὺ ἐκφράζουν τὰ λαμπρὰ ἀλλὰ καὶ πονεμένα μάτια τῶν Νέων, ν' ἀντιληφθοῦν τὸ βασικόν ἐρώτημα ποὺ κυριαρχεῖ εἰς τὴν ψυχὴν των. Νὰ λύσουν «τὴν ἀπορίαν»¹⁵ τὴν ὁποίαν ἀντιλαμβάνεται ἡ σύγχρονος συνειδησις ἐνώπιον τῆς ζωῆς καὶ ἐνώπιον τῶν δυνάμεων ποὺ ἀνεπῆδησαν ἀπὸ ἀπροσδόκητα βόθη.

Τὸ τραγικόν ἐρώτημα εἶναι: ἂν ἡ Ἀνθρωπότης πρέπει καὶ πάλιν νὰ περάσῃ ἀπὸ ἓνα νέον Μεσαίωνα μὲ κυρίαρχον τὴν τυφλὴν πίστιν καὶ τὴν ὑποταγὴν εἰς συνθήματα ἢ ἐάν ὁ κόσμος θὰ βαδίσῃ πρὸς τὴν Ἀναγέννησιν μὲ φωτισμένην συνειδησιν, χωρὶς ἓνα νέον Μεσαίωνα, ὅστερ' ἀπὸ τὰς θυσίας δύο πολέμων, ὅστερ' ἀπὸ τὰς τεραστίας τεχνικὰς προόδους.

Εἰς τὸ ἀγωνιώδες αὐτὸ ἐρώτημα ἔχομεν χρέος ὡς πνευματικὴ ἡγεσία νὰ ἀπαντήσωμεν, ὄχι μὲ τὴν ἀποκαρδίωσιν ποὺ γεννᾷ ἡ βάνουσος προτροπὴ «γενήτε σκαφτιάδες», ἀλλ' ἐγκαρδιώνοντες τὰς ψυχὰς

¹⁴ Ἰδὲ G. Gony: *Le grand dégoût de la jeunesse française*, ὅπου παρατίθενται καὶ οἱ εἴης ἀριθμοὶ διὰ τὸ Πανεπιστήμιον τῶν Παρισίων: 29.000 σπουδασταὶ τὸ 1900, 97.000 τὸ 1945 καὶ 125.000 τὸ 1947)48.

¹⁵ Ἰδὲ Κώστα Στρ. Παταϊωάννου: *Τὸ οὐμανιστικὸ πρόβλημα στὸν XX αἰώνα.*

των Νέων. "Όχι με την άπαισιοδοξίαν διὰ τὰς δυνατότητας τοῦ τόπου, ἀλλὰ με τὴν αἰσιοδοξίαν διὰ τὸ μέλλον του. "Έχομεν χρέος νὰ ἀπαντήσωμεν ὅτι ἡ σωτηρία δὲν εἶναι ἡ πλατεία καὶ εὐκόλος ὁδὸς τῆς μεσαιωνικῆς πίστεως, δὲν εἶναι ἡ καλλιέργεια ἑνὸς ἀντιδραστικοῦ πνεύματος δεξιᾶς ἢ ἀριστερᾶς μορφῆς, δὲν εἶναι τὸ μῖσος καὶ τὸ μαχαίρι, ἀλλ' εἶναι ἡ πύλη ἢ στενὴ τῆς πνευματικῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἠθικῆς διαπλάσεως, εἶναι ἡ καλλιέργεια πνεύματος ἐλευθερίας καὶ δικαιοσύνης, ἀνθρωπισμοῦ καὶ ἀλληλοσεβασμοῦ, εἶναι ἡ ἀνάπτυξις τῆς Ἐπιστήμης καὶ τῆς Τεχνικῆς.

Πνευματικοί, λόγῳ θέσεως, ἠγέται τοῦ τόπου δὲν ἠδυνήθησαν νὰ συλλάβουν τὸ νόημα τῆς ἐποχῆς καὶ ἐστάθησαν ἀνίκανοι νὰ θέσουν τὸ αὐτὶ των εἰς τὴν καρδίαν τῆς Νεότητος καὶ νὰ ἀκούσουν τοὺς παλμούς της, τοὺς πόθους καὶ τὰ αἰτήματά της. Πνευματικοί ἠγέται κατεδίκασαν, ἀπὸ ἀντιδραστικὴν καὶ ὀλιγαρχικὴν νοοτροπίαν, δῆθεν ὡς θεσιθηρίαν, τὴν τάσιν τῶν Νέων μας νὰ σπουδάσουν καὶ νὰ μορφωθοῦν ὡς θεσιθηρίαν, τὴν τάσιν νὰ συμπληρώσουν τὴν μόρφωσιν, τὴν ὁποίαν δὲν ἐπέτρεψαν εἰς αὐτοὺς ν' ἀποκτήσουν εἰς τὰ Μέσα Σχολεῖα ὁ πόλεμος, ἡ κατρχή, τὸ κακὸν καὶ πανάθλιον ἐκπαιδευτικὸν μας σύστημα, ἡ ἀδιαφορία τῆς Κοινωνίας καὶ ἡ ἀστοργία τῆς Πολιτείας.

Κατηγοροῦν τοὺς Νέους ὡς ἀμορφώτους, ἐνῶ ἡ ἀμορφωσιά των ἀποτελεῖ καταδικην σκληρὰν ἡμῶν τῶν μεγαλυτέρων, διότι ἡμεῖς πταίομεν, ἐὰν οἱ Νέοι δι' ἑλλειψιν σχολείων καὶ διδασκάλων δὲν ἐμορφώθησαν.

Καταδικάζουν τοὺς Νέους μας ὡς θεσιθήρας, εἰὸτι εἶναι ἀνίκανοι νὰ ἀντιληφθοῦν τὰς ἀνησυχίας των, ἀνίκανοι νὰ τοὺς ἐκτιμήσουν, ἀνίκανοι νὰ τοὺς ἀγαπήσουν, ἀνίκανοι νὰ τοὺς καθοδηγήσουν, διὰ νὰ καταστοῦν οἱ Νέοι μας χρήσιμοι Ἄνθρωποι, καλοὶ Ἕλληνες, παραγωγικὰ μέλη τῆς κοινωνίας, διὰ νὰ καταστοῦν φορεῖς καὶ συντελεσταὶ ἑνὸς καλυτέρου μέλλοντος διὰ τὸν δῦσμοιρον καὶ πολυαγαπημένον αὐτὸν τόπον.

"Έργον τῆς πνευματικῆς ἡγεσίας δὲν εἶναι τὸ κλείσιμον τῶν θυρῶν τῶν Ἄνωτάτων Πνευματικῶν Ἰδρυμάτων, ἀλλ' ἀντιθέτως καθήκον μας εἶναι νὰ ἀνοίξωμεν διάπλατα τὰς θύρας εἰς τὴν μόρφωσιν, Ἐὰν στεροῦμεθα ὀλικῶν μέσων, χρέος μας εἶναι ν' ἀγωνισθῶμεν νὰ πείσωμεν τὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν Πολιτείαν ὅτι καθήκον καὶ συμφέρον της εἶναι νὰ παράσχῃ τὰ ὀλικά μέσα εἰς τὴν Ἐκπαίδευσιν, διότι μόνον ἡ μόρφωσις δύναται νὰ δημιουργήσῃ εἰς τοὺς πολίτας συνείδησιν καὶ τῶν δικαιωμάτων καὶ τῶν ὑποχρεώσεων. Χρέος τῆς Πνευματικῆς ἡγεσίας εἶναι ὄχι νὰ ζητῇ, προδίδουσα τὸν ἑαυτὸν της, τὸ κλείσιμον τῶν σχολείων, ἀλλὰ νὰ ἀξιοῖ τὴν ἴδρυσιν καὶ ἀρτίαν ὀργάνωσιν ἔσον τὸ δυνατόν περισσοτέρων, παντὸς τύπου καὶ παντὸς βαθμοῦ, ἐκπαιδευτηρίων.

Μόνον μία χρεωκοπημένη καὶ δουλόφρων πνευματικὴ ἡγεσία δύναται νὰ κραυγάζῃ τρὸς τοὺς Νέους τοὺς ζητοῦντας μίαν ἀνώτεραν κατάρτισιν «γενῆτε σκαφτιάδες», ὡς ἐὰν ἡ μόρφωσις πρέπει ἢ δύναται νὰ εἶναι προνόμιον μιᾶς ὀλιγαρχίας.

Ἄνικανοι νὰ ἴδουν τὸ βάθος τοῦ ζητήματος διὰ νὰ ἀναζητήσουν τὰ μέσα τῆς διορθώσεως, κραυγάζουν ὑστερικῶς «κλείσατε τὴ σχολεῖα, διότι παρασκευάζουν θεοσιθῆρας». Καὶ ἐγὼ λέγω «ἀνοίξατε ὅσον τὸ δυνατόν περισσότερα σχολεῖα, ἀλλὰ καὶ ὀργανώσατέ τα διὰ νὰ παρασκευάσουν πραγματικὰ μορφωμένους καὶ ἀληθινὰ παραγωγικούς ἀνθρώπους».

Ὡ τῆς ἀγίας ἀφελείας! Ἡ θεοσιθῆρία ἔχει βαθύτερα τὰ αἷτια. Ὀφείλεται εἰς τὴν ἀνυπαρξίαν ἢ τὴν κακὴν ὀργάνωσιν τῶν παραγωγικῶν ἔργων, ὀφείλεται εἰς τὴν ἔλλειψιν μιᾶς σχεδιασμένης καὶ συστηματικῆς οἰκονομικῆς πολιτικῆς. Ἡ θεοσιθῆρία εἶναι ἀποτέλεσμα τοῦ κακοῦ ἐκπαιδευτικοῦ μας συστήματος, τοῦ ψευδολογισμοῦ, εἶναι ἔργον τῆς συγκεντρώσεως τῶν πάντων εἰς τὴν Πρωτεύουσαν, τῆς ἐλλείψεως αὐτοδιοικήσεως, τῆς περιφρονησεως καὶ τῆς ἀστοργίας πρὸς τὴν ἑπαρχίαν, πρὸς τὸ ἑλληνικὸ χωριό.

Υἱπῆρχεν ἡ θεοσιθῆρία καὶ τὴν ἐποχὴν τῶν Βασιλέων καὶ τὴν ἐποχὴν τοῦ Γεωργίου Α'. Ἐξηφανίσθη κατὰ τὰς μεγάλας περιόδους τοῦ Βενιζέλου ἀπὸ τὸ 1912-1915 καὶ ἀπὸ τὸ 1917-1920, μὲ τὴν οἰκονομικὴν ἀνάπτυξιν καὶ τὴν ἐδαφικὴν ἐπέκτασιν τῆς χώρας ἔκτελέσατε παραγωγικὰ ἔργα εἰς τὴν ἑπαρχίαν, δώσατε τὰ μέσα εἰς τὴν ἑλληνικὴν γεωργικὴν οἰκονομίαν νὰ ζήσῃ, ἀναπτύξατε πολιτιστικῶς τὸ χωριόν, ἀφήσατε τὴν ἑπαρχίαν νὰ αὐτοδιοικηθῇ, δημιουργήσατε πραγματικὸν λαϊκὸν σχολεῖον α' βαθμοῦ, ἰδρύσατε ἐπαγγελματικὰ σχολεῖα παντὸς τύπου καὶ παντὸς βαθμοῦ, καὶ τότε ἡ θεοσιθῆρία, καὶ μόνον τότε, θὰ λείψῃ.

Τότε θὰ ἀντιληφθῆτε ὅτι πρέπει νὰ πληθύνετε τὰ Ἄνωτερα Πνευματικὰ Ἰδρύματα καὶ νὰ τὰ ὁλοκληρώσατε, διὰ νὰ μορφωθοῦν πραγματικὰ ἄνθρωποι προωρισμένοι νὰ ἀποδείξουν ἄλλην μίαν φοράν τὴ δύναται νὰ δημιουργήσῃ ὁ τόπος αὐτός, προωρισμένοι νὰ συντελέσουν εἰς τὴν κοινωνικὴν, πολιτικὴν καὶ οἰκονομικὴν ἀνασυγκρότησιν καὶ ἀναγέννησιν τῆς Χώρας, καθὼς καὶ εἰς τὸν ἠθικὸν τῆς καθαρμόν, χρησμοὶ καὶ παραγωγικοὶ, καθοδηγοῦντες καὶ διαπαιδαγωγοῦντες λόγῳ μορφώσεως καὶ ἠθους τὸν Λαόν, ἀλλὰ καὶ ἐμπνεόμενοι καὶ παλαίοντες δι' αὐτόν, ὁδηγοὶ φωτισμένοι καὶ συγχρόνως πιστοὶ καὶ ἀφωσιωμένοι ὑπηρεταὶ Του.

Τὸ καθήκον τῶν Ἰπουδαστῶν

Ἀπευθύνομαι, κατὰ τὰ εἰθισμένα, ἰδιαιτέρως πρὸς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς, προπαντὸς πρὸς τοὺς πρωτοετείς. Ἡ ἐργασία εἶναι πράγματι σκληρὰ καὶ γίνεται ὑπὸ δυσμενεῖς τῶ ὄντι ὄρους. Στεροῦμεθα καταλλήλου κτιρίου, στεροῦμεθα ἐποπτικῶν μέσων διδασκαλίας. Τὸ γνωρίζομεν καὶ βλιβόμεθα καὶ ὡς Διδάσκαλοι καὶ ὡς ἄνθρωποι. Θὰ ἠθέλωμεν ἡ ἐργασία καὶ ἡ χαρὰ νὰ εἶναι ἀναπόσπαστοι καὶ ἡ μορφώσις εὐκόλος²¹. Ἄλλ' ἡ ζωὴ εἶναι δύσκολος καὶ τὰ καλὰ μὲ κόπους, δάκρυα καὶ θυσίας ἀποκτῶνται.

²¹ Ἰδὲ μελέτην μας «Λίγοι στοχασμοὶ γὰ μερικὰ ἐκπαιδευτικὰ μας προβλήματα».

Τό Ἑλληνικόν Κράτος δυστυχῶς εἶναι πτωχόν, ἀλλά ἐστάθη συνάμα καί ἀνίκανον νά συλλάβῃ τὰ προβλήματα τῆς Νεότητος καί δέν ἠθέλησε νά παράσῃ τὰ μέσα εἰς τὰ παντός εἶδους Σχολεῖα, ὥστε ἡ μορφωτική ἐργασία νά εἶναι ὅσον τό δυνατόν ὀλιγώτερον ἐπίπονος. Πόση ἀθυμία κατέχει τήν ψυχὴν μου, ὅταν ἀναλογίζωμαι τὰ σχολικά μέγαρα ἄλλων κρατιῶν, τὰ ἀπίστευτα εἰς πλοῦτον ἐποπτικά μέσα διδασκαλίας, τὰς ἀρίστας βιβλιοθήκας, τήν μέριμναν διὰ τήν διατροφήν, τήν ὑγείαν καί τήν ψυχαγωγίαν τῶν νέων, τήν ἐξέχουσαν κοινωνικὴν θέσιν τῶν Διδασκάλων· ἐνῶ ἐδῶ πᾶσα δαπάνη διὰ τήν Ἑκπαίδευσιν εἶναι πολυτέλεια καί πᾶσο μέριμνα διὰ τό παιδί ἀναξία προσοχῆς, ὅπως μηδαμινὴ κοινωνικῶς εἶναι ἡ θέσις Ἐκείνου ποῦ ἀφιερώνει ὀλόκληρον τήν ζωὴν Του διὰ τήν μόρφωσιν τῶν νέων. Εὐτυχῶς ποῦ ὁ Ἕλλην Διδάσκαλος μέ ὑπερηφάνειαν φέρει τὸν Σταυρὸν του, μεστὸς ἀπὸ αὐτοθυσίαν καί ἀγάπην διὰ τήν Νεότητα, μέ πλήρη ἐπίγνωσιν τῆς ἀποστολῆς του. Εὐτυχῶς ὅτι ὁ Ἕλλην σπουδαστὴς διαθέτει τήν ἀναντίρρητον εὐφυσίαν τῆς Φυλῆς καί τήν δημιουργικὴν φιλοτιμίαν, προσόντα εἰς τὰ ὁποῖα προσπαθεῖ νά στριχθῇ πᾶσα ἐκπαιδευτικὴ προσπάθεια.

Ἡ Σχολὴ ἀπευθύνεται πρὸς τοὺς νέους μέ στοργὴν πατρικὴν καί μέ ἀληθῆς ἐνδιαφέρον. Καλεῖ τοὺς πεινῶντας καί διψῶντας διὰ μάθησιν νά χορτασθοῦν, κατὰ τὴν ὠραίαν τοῦ Εὐαγγελίου φράσιν. Διότι τοῦτο εἶναι καθήκον τῶν Διδασκάλων. Καί τοῦτο εἶναι συνάμα ἡ ἱκανοποίησις καί ἡ εὐχαρίστησις των. Ἀλλὰ συγχρόνως δηλώνει ὅτι ἡ μόρφωσις ἀπαιτεῖ κόπους καί θυσίας. Τό δίπλωμα πρέπει νά εἶναι τό στεφάνωμα μιᾶς συστηματικῆς προσπάθειας, κοπιώδους καί ὀδυνηρᾶς. Δέν πρέπει νά εἶναι τό ἀποτέλεσμα «κακοποιῶν» εὐεργετικῶν νόμων καί ἐπιεικείας ἐγκληματικῆς.

Γνωρίζομεν ὅτι αἱ περιστάσεις εἶναι σκληραί. Δι' αὐτό ὅμως ἡ προσπάθεια πρέπει νά εἶναι μεγαλύτερα. Τό γεγονός ὅτι ἡ Ἑλλάς μας μετεβλήθη εἰς μαρτυρίου τόπον δημιουργεῖ μείζονας ὑποχρεώσεις διὰ τοὺς νέους, δι' ὅλους μας. Τό γεγονός ὅτι ἡ Χώρα μας ἔχει μεταβληθῆ εἰς πεδῖον μιᾶς σκληρᾶς διεθνοῦς διαμάχης ἐπιβάλλει εἰς τοὺς σπουδαστάς ὄχι νά ζητοῦν ψευδοδίπλωματα, ἀλλὰ ν' ἀποδεικνύουν τὴν ἀγάπην των καί τὴν πίστιν των εἰς τὸν τόπον ἐργαζόμενοι περισσότερο, μορφωνόμενοι ἀριτίωτερον. Γνωρίζω ὅτι ἡ δυστυχία τοῦ παρόντος δημιουργεῖ βαθεῖαν ἀναταραχὴν εἰς τὰς νεανικὰς ψυχάς. Ἔργον τῶν νέων εἶναι νά ἐργασθοῦν, μορφωνόμενοι ἐπὶ τοῦ παρόντος, διὰ νά μειώσουν καί νά ἐξαφανίσουν τὴν δυστυχίαν τῆς αὔριον. Ἡ Ἀνθρωπότης, ἡ ὁποία ἐδημιούργησε τὴν Ἐπιστήμην καί τὴν Τέχνην ἡ ὁποία ἀνέδειξεν ἕνα Αἰσχύλον καί ἕνα Πλάτωνα, ἕνα Σαίξπηρ καί ἕνα Γκαίτε, ἕνα Μπετόβεν καί ἕνα Μιχαηλάγγελον, ἕνα Ἀριστοτέλη καί ἕνα Νταβίντσι, ἕνα Νεύτων καί ἕνα Παστέρ, ἕνα Τολστοῖ καί ἕνα Γκάντι δέν εἶναι δυνατόν νά σταθῇ ἀνίκανος νά δημιουργήσῃ τὴν ὁμαλότητα καί τὴν Εἰρήνην, τὴν Ἐλευθερίαν καί τὴν Κοινωνικὴν Δικαιοσύνην, ποῦ εἶναι αἱ βάσεις μιᾶς καλῶς ὀργανωμένης Κοινωνίας. Γνωρίζω, ἀγαπητοὶ Σπουδασταί, ὅτι ὑπῆρξεν ἐποχὴ κατὰ τὴν ὁποίαν ἄνθρωποι

έν ὀνόματι γενικωτέρων Ἰδανικῶν ἠρνοῦντο τήν Πατρίδα, Ἄλλ' ἦλθεν ἡ κατοχή καί οἱ Ἕλληνες ὅλοι—ἐξαιρέσει ὀλίγων προδοτῶν—ἀντελήφθησαν τί σημαίνει Ἐλευθερία, τί εἶναι Ἐλευθέρα Πατρίδα, πόσον μέγας καί γόνιμος εἶναι ὁ Πατριωτισμός. Ὁρθῶς λέγει ἡ μεγάλη αὐτή πνευματική καί πολιτική φυσιογνωμία, ὁ Léoῖn Blum, ὅτι «μέ τά δυστυχήματα τῆς Πατρίδος λαμβάνομεν συνειδησιν πλέον σαφῆ καί πλέον ἰσχυράν τῆς ἀγάπης πρὸς τήν Πατρίδα, ἀγάπης τήν ὁποίαν πολλᾶκις παραγνωρίζομεν. Ἡ πρόσφατος ἱστορία μᾶς διδάσκει ὅτι χρέος μας εἶναι νά διατηρήσωμεν τό πατριωτικόν αἶσθημα εἰς ὅλην του τῆς δύναμιν καί εἰς ὅλην του τήν ἀξίαν, συνδυάζοντες το μέ τόν Οὐμανισμόν»²².

Πρὸς τοὺς νέους θά ὑπενθυμίσω ἀκόμη καί θά ἐπαναλάβω τήν φράσιν τοῦ μεγάλου Jaurés: «Δέν μπορεί κανεὶς ν' ἀγαπᾷ τήν Ἀνθρωπότητα, ἐάν δέν ἀγαπᾷ τήν Πατρίδα του καί δέν ἀγαπᾷ κανεὶς ἀληθινά τήν Πατρίδα του, ἐάν δέν ἀγαπᾷ τήν Ἀνθρωπότητα»²³. Καί πολύ περισσότερο, προσθέτω, ὅταν ἔχη κανεὶς Πατρίδα τὸν τόπον πού ἡ μοῖρα του—μοῖρα ἔνδοξος καί τραγική—εἶναι ν' ἀγωνίζεται ὄχι μόνον διὰ τήν ἰδικήν του Ἐλευθερίαν, ἀλλά διὰ τήν Ἐλευθερίαν ὅλου τοῦ κόσμου, νά ἀγωνίζεται διὰ πανανθρώπινα Ἰδανικά καί εἰς τὸν Μαραθῶνα καί εἰς τήν Σαλαμίνα, καί εἰς τό Βυζάντιον καί εἰς τό 21, καί εἰς τό Ἀλβανικό βουνά καί εἰς τήν Ἐθνικήν μας Ἀντίστασιν, τό ἀτίμητον αὐτό κεφάλαιον τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ, τό ὁποῖον οὐδεὶς δύναται νά μονοπωλήσῃ καί μάλιστα νά τό ἐκμεταλλεῖται ἐπ' ὠφελεία τῶν ἐχθρῶν, ὅπως καί οὐδεὶς δύναται νά τό ρυπάνῃ, ἐξίσου ἐπ' ὠφελεία τῶν ἐχθρῶν τῆς Πατρίδος.

Σήμερα ἡ Πατρίδα ὑποφέρει. Εἰς λόγος περισσότερος διὰ νά γίνωμεν καλύτεροι. Μέσα εἰς τὸν κύκλον τῆς ἁρμοδιότητός μας νά ἐπιτελέσωμεν φανατικό τό καθήκον μας, ὥστε ὅλοι νά συμβάλωμεν διὰ νά διατηρήσωμεν τήν ἀκεραιότητα καί τήν ἀνεξαρτησίαν τοῦ τόπου, νά ἐξασφαλίσωμεν τήν ἀξιοπρέπειάν μας ὡς ἀτόμων καί ὡς ἔθνος, διὰ νά ἐπιβίωσῃ μετὰ τήν καταγιγίδα ἡ Ἑλληνική Φυλὴ, πού εἶναι τό ἄλλας τῆς γῆς.

Ἔλεγε κάποτε ὁ κόλαξ Ταλλεϋράνδος εἰς τὸν Ναπολέοντα: «Εἶσθε, Μεγαλειότατε, ὁ μόνος μέγας ἄνθρωπος τῆς ἐποχῆς μας». Καί ὁ Ναπολεὼν εἰς στιγμὴν ψυχικῆς ἐξάρσεως ἀπήντα: «Ὁχι. Πᾶς ἄνθρωπος δύναται νά εἶναι μέγας εἰς τὸν κύκλον τῶν καθηκόντων του, ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ τεχνίτου μέχρι τοῦ σοφοῦ ἐπιστήμονος καί ἀπὸ τοῦ ἀπλοῦ στρατιώτου μέχρι τοῦ στρατηγοῦ». Πραγματικά, ὁ σπουδαστὴς ὁ ὁποῖος μοχθεῖ διὰ νά μορφωθῇ, ὁ ἐργάτης πού παράγει τὰ ἀγαθὰ, ὁ ἀγρότης πού καλλιεργεῖ τήν γῆν, ὁ βιοτέχνης καί ὁ ναυτικός, ὁ ἐπιστήμων καί ὁ καλλιτέχνης, ὅλοι ἐργάζονται διὰ τήν εὐημερίαν τοῦ κόσμου καί ἐφ' ὅσον ἐκτελοῦν τό καθήκον των εἶναι οἱ ἀφα-

²² L. Blum: 'A l' échelle Humaine.

²³ J. Jaurés: L' armée nouvelle.

νείς ήρωες και μάρτυρες την ζωής, οι άγνωστοι ή γνωστοί σκαπανείς της Προόδου. Ο μόχθος όλων αυτών αποτελεί την πραγματική δημιουργική Ιστορίαν της Ανθρωπότητας.

Μεγάλος είναι εκείνος ο οποίος αφιερώνει και θυσιάζει όλα εις την επιδίωξιν ενός ανθρωπιστικού ή επιστημονικού Ίδανικού. Μεγάλος είναι εκείνος ο οποίος θεωρεί ίδιαν του υπόθεσιν την υπόθεσιν κάθε άδικουμένου. Μεγάλος είναι εκείνος που μετέχει έντατικά εις την κοινωνικήν έργασίαν, πιστεύων ότι ή εύτυχία του συνόλου είναι ή εύτυχία του ατόμου. Μεγάλος είναι ο καθείς που τολμά να αντιμετώπιζη θαρρατά την Άλήθειαν και να αγωνίζεται δι' αυτήν.

Μεγάλος είναι ο καθείς που πιστεύει εις ένα Ίδανικόν. Και δεν νοείται, αγαπητοί μου σπουδαστάι, ζωή χωρίς Ίδανικά. Η Σχολή σας δείχνει τό Ίδανικόν να γίνετε χρήσιμοι και ελεύθεροι Άνθρωποι, έως του μίαν ήμέραν ύψωθήτε και αντίληφθητε αυτό που τόσοσν ώραία και τόσοσν έπιγραμματικά ειπεν ο Ίων Δραγούμης: «Θέλω να είμαι ώραίον δείγμα Άνθρώπου και Έλληνος. Αυτό αξίζει να είναι ο σκοπός μιας ζωής».

Αισθάνομαι τό έρώτημά σας: Ποία θα είναι ή άμοιβή σας; Η άμοιβή σας: Η άμοιβή είναι πάντοτε συνυφασμένη με τον κόπον. Η άμοιβή σας είναι ή μόρφωσίς σας, ή ύπερηφάνεια και αξιοπρέπεια του ανθρώπου που εισέρχεται εις την ζωήν έφωδιασμένος με τά απαραίτητα πνευματικά έφόδια. Η άμοιβή σας είναι ή χαρά που βίδει ή εκτέλεισιν του καθήκοντος, και δεν ύπάρχει άληθινά μεγαλυτέρα εύτυχία από τό να ύσταται κανείς εις τό ύψηλόν βάθρον της έκπληρώσεως του καθήκοντος.

Η άμοιβή σας είναι ή χαρά και ύπερηφάνεια των Γονέων σας. Έρωτήσατε τον έαυτον σας, αν δεν αξίζει περισσότεροσν από κάθε κόπον τό χαμόγελον που θα άνθιση εις τά χείλη της Μητέρας σας, που είναι τό πλέον ιερόν, τό πλέον σεβαστόν και τό πλέον αγαπημένον πρόσωπον εις την ζωήν μας. Αναλογισθήτε τον πατέρα σας. Όταν θα αποδυθήτε εις τον άγωνα της ζωής, τότε θ' αντίληφθητε τάς άγωνίας, τους πόνους, την πίκραν και τον μόχθον του Πατέρα δια να αās ζήση και να σās μορφώση. Και δεν ζητεί από σας παρά να εργάζεσθε, δια να προκόψετε και να εύτυχήσετε.

Άπευθύνομαι άκόμη μίαν φοράν προς τους σπουδαστάς μας δια να τους ύπενθυμίσω την παραβολήν των ταλάντων. Η Σχολή σας προσφέρει τό τάλαντον. Έχετε την ύποχρέωσιν να μη τό αφήσετε άχρησιμοποίητον, να μη τό σπαταλήσετε, αλλά να τό εκμεταλλευθήτε και να τό πολλαπλασιάσετε χάριν των έαυτων σας, χάριν της οικογενείας σας, χάριν του Έλληνικού Λαού. Όπως λέγει ο Κωστής Παλαμάς, «Παιδί μου τό περιβόλι μου που θα κληρονομήσης, όπως τό βρείς και όπως τό δείς να μη τό παρατήσεις. Σκάψε το άκόμα πιο βαθειά και φράξε το πιο στερεά. Γίνου όργυτόμος, φυτευτής, διαφεντευτής».

Γνωρίζω και βαθύτατα συναισθάνομαι ότι οι νέοι μας έστάθησαν κατά την περίοδον της κατοχής σύμβολα θυσίας, ήρωισμού και μαρ-

τουρίου, μέ πίσιν εις τὰ Ἰθαιικά τὰ ὁποῖο κατέκλυζαν τὴν νεανικήν των ψυχὴν. Κλίνω εὐλαβῶς τὸ γόνα ἐνώπιον τῶν χιλιάδων νέων ποῦ ἔπεσαν ὑπὲρ Πατρίδος, ὑπὲρ Ἐλευθερίας.

Ἀπειθῶναί ἐπομένως πρὸς τὴν νέαν γενεάν, τῆς ὁποίας ἡ ψυχὴ ἐβροντήθη ἀπὸ Ἰθαιικά καὶ ἐχαλυβδῶθη ἀπὸ τὸν σκληρὸν σιματηρὸν ἀγῶνα κατὰ τοῦ τριπλοῦ κατακτητοῦ, διὰ τὴν ὑπενθυμίσω τὴν φράσιν τοῦ Λέου Βουργοῖς, ὅτι «ὁ ἀνθρώπος γεννώμενος συνάπτει ἓνα συμβόλαιον μέ τὴν κοινωνίαν, πλήρες ὑποχρεώσεων τὰς ὁποίας ὀφείλει νὰ ἐκτελέσῃ καὶ πληρεῖ δικαιομάτων τὰ ὁποῖα ὑποχρεῶται νὰ διεκδικήσῃ»⁴⁹.

Δικαίωμα καὶ ὀφειλὴ τῶν νέων εἶναι νὰ μορφωθοῦν, διὰ νὰ συνεχίσουν εἰς τὸν εὐλογημένον καὶ μαρτυρικὸν αὐτὸν τόπον τὴν βασιανιστικὴν προσπάθειαν τῶν περασμένων γενεῶν, αἱ ὁποῖαι μέ τὰ προτερήματα καὶ τὰ ἐλαττώματα των συνετέλεσαν ὥστε ἡ Χώρα αὕτη, ἡ κατεστραμμένη μετὰ τὴν Μεγάλην Ἐθνικὴν Ἐπανάστασιν τοῦ Λαοῦ τὸ 1821, μέ ἔκτασιν 47.000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ μέ πληθυσμὸν 750.000 κατοίκων, νὰ καταστῇ μία χώρα 127.000 τετρ. χιλιομέτρων καὶ 8 περίπου ἑκατομμυρίων κατοίκων, ἀγωνιζομένων σκληρὰ ἐναντίον ὄλων διὰ νὰ συντηρηθοῦν καὶ νὰ ἀναπτυχθοῦν.

Ἡ Χώρα αὕτη, ἡ ὁποία ἔδωκεν ἐν ἀνθρωπιστικὸν νόημα⁵⁰ εἰς τὸν ἀγῶνα κατὰ τῆς ναζιστικῆς Γερμανίας καὶ τῆς φασιστικῆς Ἰταλίας, ἡ ὁποία ἔδωκε τὴν πρώτην χαρὰν τῆς νίκης εἰς τὰ Ἠνωμένα κατὰ τῆς βίας Ἐθνη, ἐξήλθε κατεστραμμένη ἀπὸ τὴν ὀλοκληρωτικὴν τῆς προσπάθειαν, μέ βαθυτάτην τὴν πικρίαν διὰ τὴν μὴ πραγματοποιήσιν τῶν ἐθνικῶν, ἑδαφικῶν καὶ οικονομικῶν τῆς διεκδικήσεων. Ὅπως λέγει ὁ Σοῦτσος: «Τόσον δάκρυ, τόσον αἷμα, νίκαι τόσαι, μόχθοι τόσοι». Ἐξήλθε τοῦ ἀγῶνος διὰ νὰ ὠθηθῇ εἰς ἓνα ἐμφύλιον σπαραγμὸν, μέ ἀποτέλεσμα νὰ συνεχίζεται ἡ καταστροφὴ, μέ ἀποτέλεσμα νὰ μὴ ἀνασυγκροτηθῇ, νὰ παύσῃ νὰ εἶναι παράγων εἰς τὴν διεθνή πολιτικὴν καὶ ἀκόμη ν' ἀκούῃ τὰ τοσκάλια τῆς Βαλκανικῆς νὰ προβάλλουν ἀξιώσεις ἐπὶ τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θράκης.

Καλῶ τοὺς Νέους νὰ μορφωθοῦν διὰ ν' ἀγωνισθοῦν διὰ τὴν ἐξασφάλισιν τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς ἀκεραιότητος τῆς χώρας καὶ ὄχι διὰ τὴν ὑποδουλωσιν τῆς εἰς τοὺς ξένους, νὰ ἐργασθοῦν διὰ τὴν ἀνασυγκρότησιν τῆς καὶ ὄχι διὰ τὴν καταστροφὴν τῆς, νὰ συντελέσουν εἰς τὴν

⁴⁹ L. Bourgeois: Le Solidarisme.

⁵⁰ Ὁ ὀμιλητὴς οὐδέποτε θά λησμονήσῃ τὸ γράμμα μιᾶς μητέρας ἀπὸ τὸ Λιδωρικὶ κατὰ τὴν ἐναρξιν τοῦ Ἑλληνο-ιταλικοῦ πολέμου. «Πονῶ σά μάνα γιατί πᾶς στὸν πόλεμο» ἀλλὰ παρηγοριέμαι πὼς μέ τ' ἄλλα παιδιὰ θά πολεμήσῃς γιὰ τὴν ἐλευθερία ὄχι μονάχα τῆς Ἑλλάδας, ἀλλ' ὅλων τοῦ κόσμου». Τὸ γράμμα αὐτὸ θά εἶναι αἰώνιον σήμαλον ὄλων ἐκείνων οἱ ὁποῖοι ἠγωνισθησαν ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, ἀδιάφορον ποῦ καὶ εἰς ποῖαν παράταξιν ἀνῆλθον. Τὸ γράμμα αὐτὸ ἀποδεικνύει πόσον ἀνωτέρα εἶναι ἡ νέα Ἑλληνίδα ἀπὸ τὴν ἀρχαίαν Σπαρτιάτισσαν, διότι περιχλεῖ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας καὶ τοῦ ἀνθρωπισμοῦ συγχρόνως.

ΣΤΑΥΡΟΣ ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΣ

νύν Πρόεδρος τῆς Σχολῆς, τ. Ὑπουργός Συντονισμοῦ,
Οἰκονομικῶν, Ἐθνικῆς Οἰκονομίας, Ἐμπορ. Ναυτιλίας
καὶ τ. Διοικητὴς τῆς Ἐθνικῆς Τραπεζῆς Ἑλλάδος.

« Ἡ Ἀνωτέρα Σχολὴ Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ζῆ καὶ κινεῖται
μέσα εἰς ἓνα κύκλον διαρκῶς ἀνανεούμενον καὶ διαρκῶς διεν-
ρονόμενον, τοῦ ὁποῦ τοῦ κλίμα τι, αἰ καὶ σέβεται τὴν ἐργα-
σίαν, ἀναπτύσσει κάθε διανοητικὴν καὶ ἐπιστημονικὴν μόρφω-
σιν, ὅπως καὶ κάθε πρακτικὴν ἐφαρμογὴν. Μέσα εἰς τὸ κλί-
μα αὐτό, αὐτομάτως ἀναπτύσσεται κάθε πνεῦμα προόδου ».

δμαλήν εξέλιξιν της, ν' αποκαταστήσουν βίον πού σύμβολόν του δέν θά ε ναι τό «μαχαίρι» καί ἡ ἀλληλοεξόντωσις, δέν θά εἶναι τό αἷμα, διότι ἄλλως θά καταστῆ ἡ Ἑλλάς πῦματος ποταμός ἐκχειλίζων πού θά καλύψῃ ὅλην τήν χώραν μέ τόν βόρβορον τοῦ ἀδελφικοῦ αἵματος. Καλῶ τούς νέους νά δημιουργήσουν βίον εἰρήνης καί συνεργασίας, προόδου καί εὐημερίας, Ἐλευθερίας καί Δικαιοσύνης. Νά γίνῃ «Λαός ἡ Πατρίδα», πού εἶναι «στήν γῆν ἐπάνω ἡ πλατυτέρα, τῶν λαῶν καί τῶν ἔθνων ἡ θεία Μητέρα», κατά τόν στίχον τοῦ Σικελιανοῦ.

Καλῶ τούς νέους ν' ἀγαπήσουν μέ ἔρωτα, μέ πάθος τήν «πολύπαθη Μητέρα», τῆς ὁποίας τό δράμα θά λήξῃ μόνον μέσα εἰς μίαν εἰρηνικήν καί δημιουργικήν συνεργασίαν τῶν Εὐρωπαϊκῶν Ἐθνῶν, καί νά κατανοήσουν ὅτι τό «Ἔθνος εἶναι ὁ Λαός καί ὅτι ὁ Λαός εἶναι τό Ἔθνος. Καλῶ τούς Νέους νά γίνουν «στολίδια τῆς Πατρίδας», ἀφοῦ ἀπέδειξαν ὅτι ἔχουν «τήν ἀκατάλυτη ψυχή τῶν Σαλαμίνων».

Καλῶ τούς Νέους ν' ἀντιληφθοῦν πόσον γόνιμος καί πόσον δημιουργικός εἶναι ὁ πραγματικός Πατριωτισμός, ὅταν πλαισιωθῆ καί ὁλοκληρῶνεται ἀπό ἐνᾶ ἀνώτερον ἀνθρωπιστικόν πνεῦμα εὐκρινούς συνεργασίας καί φιλίας μέ τούς ἄλλους λαούς. Νά ἀντιληφθοῦν ἀντιθέτως πόσον ὀστερικός καί καταστροφικός εἶναι ὁ σωβινισμός, καί πόσον στείρος καί ἀνεδαφικός εἶναι ὁ κοσμοπολιτισμός. Ν' ἀντιληφθοῦν ὅτι ὁ πραγματικός Πατριωτισμός σημαίνει συμβολήν εἰς τήν κοινὴν τῆς Ἀνθρωπότητος προσπάθειαν, ἀνάτασιν μέχρι τῆς ἰδέας τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος, θυσίαν ὑπέρ τοῦ συνόλου, συνεργασίαν ἐλευθεράν καί συνειδητὴν τῶν πολιτῶν. Καλῶ τούς Νέους νά κατανοήσουν τήν ἀξίαν τῆς ἰθνηκῆς ὑπερηφανείας καί τῆς ἀξιοπρέπειας ἀπέναντι ὄλων, ἀπέναντι ἐκείνων πού δυστυχῶς θέλουν νά εἶναι ἔχθροί μας. Ἀπέναντι ὄλων, διότι ὄλοι ἔχουν χρέος τιμῆς νά μὴ λησμονήσουν τί ἔπραξεν ὁ μικρὸς αὐτός εἰς ἀριθμὸν Λαός, ἀλλὰ τρισμέγιστος ὅσον ἀφορᾷ τὸ πνεῦμα τῆς θυσίας. Καλῶ τούς νέους νά συναισθανθοῦν ὅτι ἡ δουλοφροσύνη καί ἡ ἀναξιοπρέπεια παρασκευάζουν τὴν ἔθνηκὴν μείωσιν καί τὴν ταπείνωσιν, νά συναισθανθοῦν ὅτι ἡ ὑποτελεία καί ἡ ὑποταγὴ πρὸς τὰ ξένα συμφέροντα προετοιμαζοῦν τὴν ἔθνηκὴν ὑποδούλωσιν καί τὴν ἐξαφάνισιν τῆς φυλῆς καί νά κατανοήσουν ὅτι ἡ δουλοφροσύνη ἀφ' ἑνός καί ἡ ὑποταγὴ ἀφ' ἑτέρου τοποθετοῦν ἔξω ἢ καί ἐναντίον τοῦ Ἔθνους καί ὅτι, ἐν πάσῃ περιπτώσει, ἀποτελοῦν ἀρνήσιν τοῦ ἀληθοῦς πατριωτισμοῦ.

Καλῶ τούς νέους νά κατανοήσουν ὅτι ὁ ἀληθὴς πατριωτισμός ἐπιζητεῖ τὴν εἰρήνην, τὴν σύμπραξιν καί τὴν ἀδελφωσύνην μέ τούς ἄλλους λαούς καί ὄχι τὸν πόλεμον, τὴν κατάκτησιν καί τὴν ἐξόντωσιν, καί ὅτι ὁ γνησιος πατριωτισμός ἀξιοῖ, ὅταν κινδυνεῖ ἡ Πατρίδα, τὴν ἀντίστασιν, τὸν ἀγῶνα καί τὴν θυσίαν καί ὄχι τὴν ἐγκαρτέρησιν, τὴν συνεργασίαν καί τὴν ὑποταγὴν.

Τὴν ἱερὰν αὐτὴν ἐντολήν πρὸς τούς Νέους δίδουν αἱ παρελθούσαι γενεαὶ καί αἱ γενεαὶ πού θ' ἀκολουθήσουν, διότι ἄλλως ὁ τόπος αὐτός δέν θά ζήσῃ καί δέν θά προώρισται νά ζήσῃ, ἀλλὰ θά γίνῃ βορᾶ τῶν οἰωνδῆποτε ξένων.

Ὁ τόπος μας ύφίσταται μίαν τρομακτικὴν καταστροφὴν, μεταβληθεὶς εἰς πεδῖον διεθνῶν συγκρούσεων. Μεγαλώνετε σεῖς οἱ Νέοι μὲ ἠύξημένην τὴν πείραν ἀπὸ τὸ φρικτὸν αὐτὸ θέαμα. Μὴ ἀποβάλετε τὴν ἐλπίδα καὶ αἰσιοδοξίαν. Ζῶμεν εἰς τὸ πηκτὸν σκότος τοῦ προαναγγέλλει τὸ ρόδισμα τῆς αὐγῆς. Τὸ ρόδισμα αὐτὸ τὸ βλέπω μέσα εἰς τὰ νεανικά σας μάτια.

Θέλει τόλμην καὶ ἀρετὴν ἡ Ἐλευθερία, λέγει ὁ Κάλβος. Τὸ ἀκριβὲς εἶναι ὅτι ἡ ζωὴ θέλει τόλμην καὶ ἀρετὴν. Ἡ φωνὴ τῆς ματωμένης καὶ πονεμένης Πατρίδος ζητεῖ ν' ἀνοίξουν διὰ πλάτα τὰ παράθυρα τῆς ψυχῆς σας, διὰ νὰ εἰσέλθῃ τὸ Φῶς τὸ ἀληθινόν. Ἡ φωνὴ τῆς ζητεῖ νὰ τὴν κλείσετε μέσα στὰ στήθη σας, ποῦ «δόξα τῆς ἔχει κάθε πέτρα τῆς καὶ τὸ ξερὸ χορτάρι», κατὰ τὸν στίχον τοῦ ἐθνικοῦ μας ποιητοῦ, διότι σεῖς οἱ Νέοι πρέπει ν' ἀντιληφθῆτε τὸ φῶς καὶ τὸ νόημά τῆς, ποῦ εἶναι θυσία ἕως τὴν σήμερον, ἀπὸ τὴν ἡμέραν ποῦ εἶπε τὸ ΟΧΙ εἰς τὸν Μέγαν Βασιλέα καὶ τὰ στίφη τῶν Μήδων καὶ τῶν Περσῶν. Σὰς καλεῖ ἡ φωνὴ τῆς Πατρίδος, ποῦ εἶναι «ζαφειρόπετρα στῆς γῆς τὸ δαχτυλίδι», ποῦ εἶναι ἡ κρυστάλλινη πηγὴ τοῦ Ἁγαθοῦ, τοῦ Ἀληθινοῦ καὶ τοῦ Ὡραίου.

Πρέπει νὰ λείψῃ ἀπὸ τὴν ψυχὴν σας ὁ ἀποπνικτικὸς λίβας τῆς ἀπαισιοδοξίας, τῆς κοπώσεως, τῆς λιποψυχίας καὶ τῆς φυγῆς, ποῦ ἀπειλεῖ νὰ ξεράνῃ κάθε ἱκμάδα ζωῆς. Τίποτε δὲν πρέπει καὶ δὲν μπορεῖ νὰ σκεπάσῃ τὴν ζωὴν τῆς Ἑλλάδος, διότι αὐτὸ ἐπιτάσσει ἡ τρισχιλιόχρονη ἱστορία τῆς, αὐτὸ τὸ μέλλον τοῦ κόσμου. Ἡ ἐλπίς διὰ τὴν Ἑλλάδα ἐκηδᾷ μέσα ἀπὸ τὸ μαρτύριον, τὸν ἠρωϊσμὸν καὶ τὴν θυσίαν μυριάδων Ἡρώων καὶ Μαρτύρων, ποῦ τὸ τρισγασιασμένον αἷμα τῶν ἐβαψεν ἄλλην μίαν φορὰν τὴν πολύπαθον αὐτὴν Γῆν.

Αὐτὴν τὴν χρυσοῦν ἐλπίδα, αὐτὴν τὴν καλὴν ἀγγελίαν, αὐτὸ τὸ μήνυμα χαρῆς καὶ πεποιθήσεως θέλω νὰ μεταδώσω εἰς τὴν σπουδάζουσαν εἰς τὴν Σχολὴν μας Νεότητα, διότι ἀνευ τῆς πίστεως αὐτῆς καὶ τῆς ἀγάπης πρὸς τὴν Πατρίδα, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν Ἀνθρωπότητα, εἴμεθα «χαλκὸς ἤχων καὶ κύμβαλον ἀλαλάζον»⁴².

Ἀντιλαμβάνομαι ὅτι τὸ περιορισμένον τοῦ χρόνου ἐν συγκρίσει πρὸς τὴν ἔκτασιν τοῦ θέματος καὶ ἡ περιορισμένη μου ἰκανότης νὰ Σὰς διαφωτίσω ἀφήκαν πολλὰ τὰ κενά. Ἄλλ' ἔχω πρὸς παρηγορίαν ὑπ' ὀψιν αὐτὸ ποῦ τονίζει ὁ Μοντεσκιε εἰς τὸ περιλάλητον ἔργον του: «Δὲν πρέπει ποτέ νὰ ἐξαντλώμεν ἐν θέμα, καὶ μάλιστα κατὰ τρόπον ποῦ νὰ μὴν ἀφήνωμεν τὸν ἀναγνώστην νὰ σκεφθῇ καὶ νὰ ἐνεργήσῃ μόνος του»⁴³.

Συναισθάνομαι ἐπίσης ὅτι Σὰς ἐκούρασα, Κυρίαὶ καὶ Κύριοι, ἀλλ'

⁴² Ἴδὲ καὶ Conférences de l' UNESCO.

⁴³ De l' esprit des Lois: XI/20.

αναλογιζομαι δι.τι ειπεν 'Εκείνος: «όπου δύο ή τρεις ειδοθε συνηγμένοι κ'αγώ ειμί έν μέσω 'Υμῶν». Τοῦτο πολυ περισσότερο Ισχυει όταν Διδάσκαλοι, γονεϊς και κηδεμόνες και άλλοι ένδιαφερόμενοι συνέρχονται διά τούς Νέους, τούς όποιους Αὐτός δικαίως περισσότερο παντός άλλου ήγάτησεν.

Αὐτην τήν αγάπην και τήν στοργήν, αὐτό τό ένδιαφέρον και τήν ύποστήριξιν, αὐτην τήν κατανόησιν και τήν συνεργασίαν ζητεῖ ή σκληρά παλαιούσα Σχολή μας και από τήν Κοινωνίαν και από τήν Πολιτείαν ύπέρ τῶν νεαρῶν σπουδαστῶν της.

'Υπέρ τῶν Νέων, οἱ όποιοι περνοῦν τήν νεότητά των μέσα εις τόσων χαλεπούς καιροῦς και διψοῦν διά μάθησιν και βεβαιωθῆτε, θέλουν νά γινουν καλύτεροι από ήμᾶς. 'Υπέρ τῶν Νέων, οἱ όποιοι απέδειξαν τήν ψυχικήν των ανάτασιν και τόν θερμόν των έρωτα διά τήν Πατρίδα και τήν 'Ελευθερίαν, άφ ής στιγμης ο 'Ελληνικός Λαός έβροντοφώνησε τό «'Οχι» του εις τά πέρατα της γῆς κατά της βίας και της ύποδουλώσεως, και όμως τώρα μεγαλώνουν μέσα εις τό δράμα τοῦ έμφυλίου σπαραγμοῦ.

'Υπέρ τῶν Νέων, οἱ όποιοι εργάζονται και μορφώνονται. 'Υπέρ τῶν Νέων, τούς όποιους δέν πρέπει νά δηλητηριάζωμεν μέ γεροντικήν ζηλοφθονίαν και κακότητα ότι είναι χειρότεροι από ήμᾶς τούς μεγαλυτέρους, αλλά χρέος μας είναι νά τούς καθοδηγώμεν, νά τούς εμπνέωμεν, νά τούς ένθουσιάζωμεν και νά τούς διαφωτίζωμεν, νά τούς μορφώνωμεν και νά τούς διαπλάσσωμεν, ώστε νά γινουν καλύτεροι μας.

'Υπέρ τῶν Νέων, οἱ όποιοι ζητοῦν και εις τούς όποιους οφείλομεν, κατά τήν ώραίαν τοῦ Εἰσαγγελίου φράσιν, νά δώσωμεν, οἱ όποιοι κρούουν και εις τούς όποιους οφείλομεν νά ανοίξωμεν διάπλατα τήν θύραν, ύπέρ τῶν Νέων, οἱ όποιοι πεινοῦν και διψοῦν διά μόρφωσιν και τούς όποιους οφείλομεν νά χορτάσωμεν.

'Υπέρ τῶν Νέων, πού ή νεανική των ψυχή αγωνιᾷ και εις τήν ψυχήν των όποιων έχομεν χρέος ως 'Ανθρωποι και ως Διδάσκαλοι νά χαράζωμεν τήν πίστιν εις τήν 'Ελλάδα, τήν πίστιν εις τήν 'Ανθρωπότητα. 'Υπέρ τῶν Νέων, πού φοβοῦνται διά τό μέλλον των και κατέχονται από ένα βαθύτατον αἰσθημα φυγῆς, διά νά τούς εμποτισώμεν μέ έμπιστοσύνην και αἰσιοδοξίαν, μέ θάρρος και αυτοπεποίθησιν, πού πρέπει νά στηριχθοῦν μόνον εις τό ήθος και εις τήν μόρφωσιν.

'Υπέρ τῶν Νέων, πού είναι βλαστήρια Σας, έλπίδα και χαρά Σας, αλλά και πού άφ' ότου έγιναν τρόφιμοι της Σχολῆς μας είναι και δικά μας παιδιά, έλπίδα και χαρά έξισου δικη μας.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΚΑΙ ΟΔΗΓΙΑΙ

Μορφώνειν δὲν σημαίνει ἀναγκάζειν. Ἐκπαίδευσις σημαίνει ὑποβοήθησιν τοῦ νέου ν' ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τὰ ἐνστικτικὰ καὶ τὰς σκωρίας, ν' ἀπελευθερωθῆ ἀπὸ τὸν ἴδιον τὸν ἑαυτὸν του καὶ νὰ ἀναζητήσῃ τι τὸ ἀνώτερον. Πρέπει ὁ νέος νὰ μάθῃ νὰ αὐτενεργῆ διὰ νὰ ἐπιτυχάνῃ τὸ καλύτερον καὶ ν' αὐτοαντιδρᾷ διὰ ν' ἀντιμετωπίσῃ τὸ χειρότερον. Εἰς τοῦτο συνίσταται ἡ καθοδήγησις πρὸς ἀνάπτυξιν τῆς πρωτοβουλίας τοῦ σπουδαστοῦ.

Ἐκπαίδευσις εἶναι μαθητεία εἰς τὴν ἐλευθερίαν, ἡ ὁποία στηρίζεται εἰς τὴν αὐτοπειθαρχίαν, τὸν αὐτοἔλεγχον, μαθητεία εἰς τὴν κρίσιν, εἰς τὴν εὐθύνην, εἰς τὴν ἀναζητήσιν τῶν μέσων νὰ συνεργασθῆ ὁ νέος εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν, εἰς τὴν ἀλληλεγγύην, μέχρις ὅτου ὑψωθῆ ὑπεράνω τῶν μικροτήτων τῆς ζωῆς καὶ δοθῆ εἰς τὴν ἐπιδίωξιν ἑνὸς ἐθνικοῦ καὶ ἀνθρωπιστικοῦ ἰδανικοῦ.

Εἰς τὰς ἐπομένους σελίδας δημοσιεύονται παραινέσεις καὶ ὁδηγίαι πρὸς τοὺς σπουδαστὰς τῆς Σχολῆς, χαρακτηριστικαὶ τοῦ πνεύματος αὐτῆς. Ὁ ἡμερήσιος καὶ ὁ περιοδικὸς τύπος καὶ ἐξέχοντες παιδαγωγοὶ ἐξῆραν τὰς ὁδηγίας καὶ ἐτόνισαν τὸν βαθύτατον ἀνθρωπισμὸν των.

Η ΚΑΤΑΡΤΙΣ ΤΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ *

« Η ένδεξ της εκπαιδευτικής προσπάθειας δέν είναι έργο μόνον του Προγράμματος αλλά είναι πολύ περισσότερο, ανά πάσαν ήμέραν, έργο του Διδάσκοντος Προσωπικού ».

Κατά την κατάρτισην του Προγράμματος; εξουτιάνευσαν αι κάτωθι άρχαι :

α) Κατεβλήθη πάσα δυνατή προσπάθεια να κατοχυρωθῆ ὁ επαγγελματικός χαρακτήρ της Σχολῆς καί να εξασφαλισθῆ ἡ μόρφωση εἰδικευμένων στελεχῶν, κατὰ πρῶτον διὰ τὴν βιομηχανίαν καί κατὰ δεύτερον λόγον διὰ τὰς συναφείς Δημοσίας Ὑπηρεσίας, καθόσον, εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα τῆς γοργῆς ἀναπτύξεως τοῦ τεχνικοῦ καί οικονομικοῦ πολιτισμοῦ καί τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἐργασίας, ἡ ἀνάγκη τῆς εἰδικευμένης μορφώσεως εἶναι ἐπιτακτική. Ἀντίθετος ἄποψις θὰ ἀποτελεῖ εκπαιδευτικὴν ὁπισθοδρομίαν.

β) Παρ-λλήλως, κατεβλήθη φροντίς νὰ ἀποφευχθοῦν οἱ κίνδυνοι τῆς εἰδικεύσεως, ἢ στενότης, δηλονότι, τῶν ὀριζόντων καί ἡ μονομέρεια τῶν ἀντιλήψεων. Τοῦτο προσαθεῖ νὰ ἀποφύγῃ ἡ Σχολὴ διὰ παραλλήλου διδασκαλίας, συνθετοῦσης τὰ ἐπὶ μέρους εἰς ἓν ἁρμονικὸν σύνολον μὲ εὐρείας προοπτικῆς, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῆ ἡ δημιουργία ὠλοκληρωμένων, ἀπὸ ἀπόψεως μορφώσεως, ἐπαγγέλματιῶν.

γ) Ἐλήφθησαν ὑπ' ὄψιν ἡ ἐλληνικὴ πραγματικότητα, αἱ γνώσεις τῶν ἀποφοίτων τῆς Μέσης Ἐκπαίδευσεως, αἱ ἀνάγκαι καί αἱ συνθήκαι τῆς ἐλληνικῆς οικονομίας, καθὼς καί τὰ Προγράμματα τῶν ἀντιστοίχων Σχολῶν τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀμερικῆς. Τὸ πρόγραμμα, ἀναντιρρήτως, εἶναι ἐντοπισμένον καί συγχρονισμένον.

δ) Βασικὴ σκέψις ὑπῆρξεν ὁ συντονισμὸς τῶν μαθημάτων, ὥστε ὅλα νὰ κατατείνουσι εἰς τὸν αὐτὸν σκοπὸν. Πολλὰ προβλήματα ἀπαντῶνται εἰς διάφορα μαθήματα, ἕκαστον ὁμῶς τούτων τὰ ἐξετάζει ἀπὸ τῆς ἰδικῆς του σκοπιᾶς (τεχνικῆς, οικονομικῆς, ἐμπορικῆς, ὑγιεινῆς κ.λ.π.). Οὕτω τὸ ζήτημα ἐρευνᾶται ἀπὸ τῶν ποικίλων αὐτοῦ ἀπόψεων καί ἔπειτα ἐπιζητεῖται ἡ συνολικὴ ἐπισκόπησις του, ὑπὸ τὴν σύνθετον μορφήν ὑφ' ἣν παρουσιάζεται εἰς τὴν πραγματικότητα. Ἡ ἀναλυτικὴ ἐξέτασις ἐπιβάλλεται ὑπὸ παιδαγωγικῶν λόγων, ἐνῶ ἡ συνθετικὴ ἐξ αὐτῆς τῆς ζωῆς.

ε) Τέλος, κατεβλήθη πάσα δυνατὴ προσπάθεια διὰ τὸν ἁρμονικὸν

* Εἰσήγησις τοῦ κ. Στρ. Κ. Παλαισιάνου εἰς τὸ Δ. Συμβούλιον κατόπιν ἐπεξεργασίας τοῦ Ἀναλυτικοῦ Προγράμματος παρὰ τῆς Γενικῆς Ἐπιτροπῆς Προγράμματος καί τῶν πέντε εἰδικῶν Ἐπιτροπῶν (Οἰκονομικῶν Μαθημάτων, Ἐμπορικῶν, Νομικῶν, Ἀνθρώπινου παράγοντος καί Τεχνικῶν).

καὶ ἀποτελεσματικὸν συνδυασμὸν θεωρίας καὶ πράξεως, δὲν παραγνωρίζεται, ὅμως, ὅτι ἡ ἀρτία ἐπαγγελματικὴ κατάρτισις ἐπιτυγχάνεται μόνον ὅταν ἡ μαθήτευσις εἰς τὴν οἰκονομικὴν πράξιν συμπληρώσῃ τὸ ἔργον τῆς ἐν τῇ Σχολῇ διδασκαλίας· διὸ καὶ ὁ Ὅργανισμὸς τῆς Σχολῆς ὁρίζει ὅτι, πρὸς ἀπονομὴν τοῦ Πτυχίου, ἀπαιτεῖται τουλάχιστον ἐξάμηνος πρακτικὴ ἀσκησις.

στ) Τὰ διδασκόμενα κύρια μαθήματα εἶναι ἐν συνόλῳ δεκαεπτὰ. Ἐξ ἀνήκουν εἰς τὸν οἰκονομικὸν κύκλον, τρία εἰς τὸν κύκλον τῶν ἐμπορικῶν μαθημάτων, δύο ἀποτελοῦν τὸν κύκλον τῶν νομικῶν μαθημάτων, τέσσαρα ἀπαρτίζουν τὸν ἀφοροῦντα τὸν ἀνθρώπινον παράγοντα κύκλον καὶ δύο τὸν κύκλον τῶν τεχνικῶν μαθημάτων. Ἐκρίθη ἐν τοῦτοις σκόπιμον, διὰ τὴν ἀριότητα τῆς καταρτίσεως τῶν σπουδαστῶν, νὰ ὑποδιαιερεθῇ ἕκαστον μάθημα εἰς πλείονα τμήματα, ἢ διδασκαλία τῶν ὁποίων ἀνετέθη εἰς εἰδικοὺς καθηγητάς.

Οὕτω ἡ Σχολὴ ἠκολούθησε τὸ νέον σύστημα διδασκαλίας, τὸ κυρίως ἐν Ἀμερικῇ καὶ κατὰ δεῦτερον λόγον ἐν Γαλλίᾳ ἐφαρμοζόμενον, καθ' ὃ λαμβάνεται ὑπ' ὄψιν τὸ γεγονός ὅτι μόνον εἰδικαὶ καθηγηταί, σήμερον, εἶναι εἰς θέσιν νὰ γνωρίζουν κατὰ βίαιος τὰ ποικίλα προβλήματα τὰ ἐν τῇ πολυσυνθέτῳ οἰκονομικῇ καὶ κοινωνικῇ ζωῇ ἐμφανιζόμενα. Ἐπὶ παραδειγματι, ἡ «Οἰκονομικὴ Πολιτικὴ» ἀποτελεῖ ἐν μάθημα μὲ ἐνιαίον σκοπὸν καὶ κατεύθυνσιν, ἀλλ' ἡ διδασκαλία τῆς ἔχει κατανεμηθῆ εἰς χωριστοὺς καὶ εἰδικοὺς κλάδους προκείμενους ἐκ τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς. Χωρὶς, ὅθεν, νὰ διασπᾶται ἡ ἐνότης τοῦ μαθήματος, χάρις εἰς τὸ ἀπὸ κοινοῦ ἐκ μέρους τῶν ἀρμοδίων Καθηγητῶν καταρτισθὲν πρόγραμμα, διασφαλίζεται ἡ ἀκριβὴς καὶ θετικὴ γνώσις τῶν ἐπὶ μέρους θεμάτων, ἀντὶ τῶν κενολόγων γενικεύσεων.

Συμφώνως πρὸς τὰς γενικὰς ταύτας γραμμὰς συνετάγη τὸ Ἀναλυμένον Ὁρολόγιον Πρόγραμμα.

Τὰ μαθήματα κατανέμονται εἰς τὰ τρία ἔτη σπουδῶν. Ἐκ τοῦ ὄρολογίου προγράμματος γίνεται ἀμέσως ἐμφανὴς ἡ σύμμετρος καὶ λελογισμένη κατανομὴ τῶν ἐν τῇ Σχολῇ παρεχομένων πρὸς τοὺς σπουδαστὰς γνώσεων καὶ ἡ καταβληθεῖσα φροντις ἀριωτέρας, ὅσον τὸ δυνατόν, θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς καταρτίσεως αὐτῶν.

Η ΜΕΘΟΔΟΣ ΔΙΔΑΣΚΑΛΙΑΣ

Ἡ ἀκολουθουμένη μέθοδος διδασκαλίας εἶναι ὁ συνδυασμὸς θεωρίας καὶ πράξεως. Ἡ διδασκαλία δὲν εἶναι ἐμπειρικὴ, ἀλλ' ἐπίσης δὲν ἀναφέρεται εἰς ἀφηρημένας ἐννοίας, δυναμένας νὰ ἀποτελέσουν τὸ θέμα ἐρευνῶν τοῦ ἐπιστημονικοῦ ἐργαστηρίου. Ἡ Σχολὴ πιστεύει ὅτι ὁ καθαρὸς πρακτικὸς δὲν δύναται νὰ ὑψωθῆ ὑπεράνω τῆς θέσεώς του, οὐδὲ νὰ ἔχῃ τὴν γενικὴν τῶν πραγμάτων ἐπισκόπησιν, ἀλλὰ φρονεῖ, ἐπίσης, ὅτι ἡ θεωρία τότε μόνον ἀποκτᾷ ἐνδιαφέρον διὰ τὸν ἐπαγγελματίαν, ὅταν ἐφαρμόζεται εἰς τὰς συγκε-

κοιμένες περιπτώσεις του οικονομικού βίου και χρησιμοποιεί εις την εξερεύνησιν των καλύτερων λύσεων.

Ἡ διδασκαλία γίνεται κυρίως ἀπὸ ἑδρας, εἶναι, δηλονότι, ἀκαδημαϊκὴ, ἀναπτύσσουσα ἐπιστημονικῶς τὴν ὕλην, κατὰ θέματα μεθοδικῶς καὶ συστηματικῶς ταξινομημένα. Ἡ ἐμπέδωσις τῶν γνώσεων συντελεῖται διὰ τῶν Φροντιστηριακῶν Ἀσκήσεων, κατὰ τὰς ὁποίας ἡ ἐξετάζεται ἡ διδασχθεῖσα ὕλη ἢ γίνεται ὑπὸ τῶν σπουδαστῶν περιλήφρις αὐτῆς ἢ, τέλος, τίθενται πρὸς λύσιν πρακτικὰ θέματα, σχετικὰ μὲ τὰ διδασχθέντα.

Ἡ ἐκμάθησις τῶν ἀρχῶν καὶ τῶν κανόνων διὰ τῆς ἀπὸ ἑδρας ἀκαδημαϊκῆς διδασκαλίας δὲν ἀναπτύσσει πάντοτε τὰς δεξιότητας τοῦ σπουδαστοῦ. Ἐνίοτε ἐμποδίζεται ἡ αὐτενεργία του, ὥστε νὰ μὴ ἀντιλαμβάνεται ὁ σπουδαστὴς πότε καὶ πῶς διὰ ἐφαρμόσιν τὰ διδασχθέντα, εἰς τὰς συγκεκριμένας περιπτώσεις τῆς ζωῆς. Διὸ ἡ Σχολή, ὅπου εἶναι τοῦτο δυνατόν, παραλλήλως πρὸς τὴν ἀκαδημαϊκὴν παράδοσιν προσπαθεῖ, καινοτομοῦσα, νὰ ἐφαρμόσῃ τὴν λεγομένην περιπτωσιακὴν μέθοδον (case system). Τὰ διδόμενα εἰς τοὺς σπουδαστὰς, περιπτωσιακὰ προέρχονται ἐξ αὐτῆς τῆς πράξεως καὶ παρουσιάζονται πρὸς συζήτησιν καὶ ἐπίλυσιν τῶν τεχνῶν προκυπτόντων οικονομικῶν, ἐμπορικῶν, νομικῶν, ἀνθρωπίνου παρήγοντος καὶ τεχνικῶν προβλημάτων. Οὕτω ἀσκεῖται ὁ σπουδαστὴς νὰ ἀντιμετωπίσῃ αὐτὴν ταύτην τὴν πρᾶξιν, νὰ παρακολουθῇ τὰς διαφόρους φάσεις, νὰ ἀναζητῇ νέους συνδυασμοὺς γεγονότων καὶ νὰ εὐρίσκειται πρὸ συγκεκριμένων ἀποριῶν, αἱ ὁποῖαι εἶναι φυσικὸν νὰ μὴ γεννῶνται κατὰ τὴν ἀκαδημαϊκὴν ἀκρόασιν τῶν μαθημάτων.

Αἱ εἰς τὴν Σχολὴν κηθεῖσαι γνώσεις ἐμποδοῦνται ἔτι περισσότερο διὰ σειρὰς μαθημάτων εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας (ἐργοστάσια, δημόσια καὶ ἰδιωτικὰ γραφεῖα καὶ καταστήματα). Τὰ μαθήματα ταῦτα δὲν εἶναι ἀπλᾶ ἐπισκέψεις θεαματικῶν χαρακτηρῶν. Πρὸ αὐτῶν οἱ σπουδασταὶ μελετοῦν εἰς τὴν Σχολὴν τὸν πρὸς ἐπίσκεψιν τόπον ἐργασίας, βοηθούμενοι ὑπὸ τῶν οἰκείων καθηγητῶν, ἡ δὲ ἐπακολουθοῦσα ἐπίσκεψις γίνεται βάσει προκαθορισμένου σχεδίου. Μετ' αὐτὴν ἐπακολουθεῖ γραπτὴ ἔκθεσις καὶ συστηματικὴ κριτικὴ, ἐξάγονται δὲ τὰ ἀναγκαῖα ἀπὸ ἀπόψεως τεχνικῆς, οικονομικῆς, λογιστικῆς, ὀργανωτικῆς, ψυχοτεχνικῆς καὶ ὄρων ἐργασίας συμπεράσματα.

Οὕτω ἡ ἐπίσκεψις εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας δὲν ἀποβαίνει διαβατικὴ ἐπιθεώρησις, ἀνευ, κατὰ κανόνα, σοβαροῦ διδακτικῶν ἀποτελέσματος, ἀλλὰ πραγματικὴ εὐκαιρία νὰ συστηματοποιηθοῦν καὶ νὰ ὀλοκληρωθοῦν ὅλαι αἱ σχετικαὶ γνώσεις ἐπὶ ἐνὸς θέματος, νὰ κινηθῇ ἡ παρατηρητικότης καὶ νὰ τονωθῇ ἡ κρίσις τῶν σπουδαστῶν, ἐν συνδυασμῶ πρὸς τὴν ἐκ μέρους των κατανόησιν, ὅτι τὰ ἐν τῇ Σχολῇ διδασχόμενα εἶναι πράγματι χρήσιμα διὰ τὴν ἐπαγγελματικὴν των σταδιοδρομίαν.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΤΩΝ ΕΙΣΑΓΩΓΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

«Τῆς παιδείας αἱ μὲν ρίζαι πικραί, ὁ δὲ καρπὸς γλυκύς»
Πλούταρχος

1. Φροντίσατε νὰ εἰσθε εἰς τὸν τόπον τῆς ἐξετάσεως τὴν ὁρισθεῖσαν ἡμέραν καὶ ὥραν, φέροντες ἀπαραιτήτως τὴν προσωρινὴν σχολικὴν ταυτότητά σας. Ἄν βροαδύνετε, θὰ ἀποκλεισθῆτε ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις. Σκεφθῆτε πόσον αὐτὸ δύναται νὰ ἐληθεύσῃ τὴν ζωὴν σας.

2. Νὰ εἰσθε ἐκροδιασμένοι μὲ στυλογράφον (ἢ μελανοδοχεῖον καὶ κονδυλοφόρον) καὶ γομολάστιχαν. Ἡ Σχολὴ θὰ σᾶς ἐφοδιάσῃ μὲ τὸ φύλλον χάρτου διὰ νὰ ἀπαντήσετε εἰς τὸ θέμα, μὲ εἰδικὸν φύλλον διὰ τὰς σημειώσεις σας καὶ μὲ τεμάχιον ἀπορροφητικοῦ χάρτου. Ἀπαγορεύονται αἱ σημειώσεις, τὰ τετράδια, τὰ βιβλία, αἱ ἡμερίδες καὶ πᾶν ὅ,τι γεννᾷ τὴν ὑπόνοιαν κακῆς χρησιμοποιήσεώς του.

3. Καταλάβετε τὴν ἡριθιμημένην θέσιν σας μὲ τάξιν καὶ εὐπρέπειαν, ἀνταξίαν τῆς μορφώσεως καὶ τῆς ἀνατροφῆς σας. Συμμορφωθῆτε πρὸς τὰς ὁδηγίας τῶν ἐξεταστῶν καὶ τῶν ἐποπτῶν, διὰ νὰ διατηρηθῇ ἀτμόσφαιρα ἡρεμίας, ἡ ὁποία σᾶς εἶναι ἀπαραίτητος. Ἀποδείξατε ὅτι εἰσθε πολιτισμένοι ἄνθρωποι.

4. Γράψατε τὸ ἐπώνυμόν σας μὲ κεφαλαῖα γράμματα καὶ μὲ στρογγυλὰ καθαρὰ γράμματα τὸ ὄνομά σας, τὸ πατρώνυμον, τὸν ἀριθμόν σας τῆς προσωρινῆς ταυτότητος, τὸν ἀριθμὸν τῆς θέσεώς σας, εἰς τὰς ἐπὶ τούτῳ θέσεις τοῦ πρὸς τὰ ἀριστερὰ σας μέρους τῆς ἐπικεφαλίδος. Εἰς τὰς προσδιορισμένας θέσεις, δεξιὰ, γράψατε εἰς ποῖον μάθημα ἐξετάζεσθε καὶ τὴν ἡμερομηνίαν τῆς ἐξετάσεως. Ἡ θέσις ἐντὸς τοῦ μικροῦ ὀρθογωνίου δεξιὰ (αὐξων ἀριθμὸς γραπτῶν) θὰ συμπληρωθῇ ὑπὸ τῆς Ἐξεταστικῆς Ἐπιτροπῆς.

5. Ἀποβάλατε τὸν φόβον καὶ ἐργασθῆτε μὲ ἡρεμίαν. Τοῦτο πολὺ θὰ συντελέσῃ εἰς τὴν ἐπιτυχίαν σας. Μὴ ἐνοχλήτε τὸν διπλῶνόν σας καὶ μὴ ἐπιτρέπετε νὰ σᾶς ἐνοχλοῦν. Μὴ ἀποπειραθῆτε νὰ ἀντιγράψετε. Θὰ ἀποκλεισθῆτε τῶν ἐξετάσεων. Σεβασθῆτε τὸν ἑαυτὸν σας, τοὺς συνεξεταζομένους σας καὶ τὴν Σχολήν, ἡ ὁποία σᾶς θέλει συνεργάτας καί, ἐπομένως, εὐπρεπεῖς καὶ ἐντίμους.

6. Πρὶν δώσετε τὴν ἀπάντησιν σκεφθῆτε καλῶς καὶ διατυπώσατε μὲ τάξιν, μεθοδικῶς καὶ ἐλευθέρως τὰς σκέψεις σας, ἀποφεύγοντες τὰς ἀοριστολογίας καὶ τὰς ἀνευ περιεχομένου ποιμπώδεις ἐκφράσεις. Δύνασθε νὰ χρησιμοποιήσετε καθαρῶς ἢ δημοτικῶς γλῶσσαν, ἀρκεῖ αὕτη νὰ εἶναι συντακτικῶς καὶ γραμματικῶς ὀρθή.

Σεβόμεθα πᾶσαν γνώμην, διὰ νὰ σᾶς δώσωμεν τὸ παράδειγμα νὰ μίθετε νὰ σέβεσθε καὶ σεῖς τὴν γνώμην τῶν ἄλλων. Σᾶς βλέπομεν ὡς ἐλευθέρους ἀνθρώπους, διὸ καὶ ζητοῦμεν νὰ μᾶς ἐκθέσετε τὴν γνώμην σας καὶ ὄχι νὰ μᾶς πληροφορήσετε ποία εἶναι ἡ ἰδική μας.

7. Γράψατε εὐαναγνώστως καὶ μεθοδικῶς. Ἡ τάξις καὶ ἡ κα-

θαρογραφία, ἀνευ ἐπιτηδεύσεως, σημαίνει ὅτι κατέχετε τὸ θέμα, ὅτι σκέπτεσθε κανονικῶς καὶ ὅτι ἐκτιμᾶτε τὴν καλαισθησίαν. Ἀντιθέτως, ἡ κακογραφία σημαίνει, πολλάκις, προσπάθειαν συγκαλύψεως τῆς ἀγνοίας καὶ τῶν λαθῶν καί, ἴσως, κοκὸν χαρακτῆρα. Βοηθήσατε τὸν ἔξεταστὴν νὰ σᾶς κρίνῃ εὐχερῶς καὶ χωρὶς ἐκνευρισμόν. Μὴ λησμονήτε ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος.

8. Εἰς πᾶσαν σελίδα ἀφήνετε περιθώριον ἐπαρκές. Ἀποφεύγετε τὰς διαγραφάς, τὰς παρεγγραφάς μεταξὺ τῶν σειρῶν καὶ τὰς ὑπεργραφάς εἰς τὰ περιθώρια καὶ ἄνω καὶ κάτω τῶν γραμμῶν. Ἀποδεικνύουν ἔλλειψιν ουστηματικῆς σκέψεως. Εἰς ἕκαστον θέμα γράφατε μὲ μεγαλύτερα γράμματα : «Λύσις (τάδε) ζητήματος», ὅπως καὶ εἰς πᾶσαν ἐρώτησιν — ἐὰν τὸ θέμα ἔχῃ περισσοτέρας ἐρωτήσεις — γράφατε : «(τάδε) ἐρώτησις». Μετὰ τὴν ἀπάντησίν σας εἰς ἑκάστην ἐρώτησίν μας, διὰ νὰ διευκολυνθῇ ἡ ἔξετασις τοῦ γραπτοῦ, ἀφήνετε μίαν κενὴν γραμμὴν μεθ' ἑκάστην δὲ λύσιν τοῦ ὅλου ζητήματος, τρεῖς σειράς κενάς.

9. Μετὰ τὴν ἐκφώνησιν τοῦ θέματος, ὁ ἔξεταστὴς παρέχει διαφωτιστικὰς πληροφορίας, κατὰ τὴν ἀπόλυτον κρίσιν του. Πρέπει νὰ εἴσθε βέβαιοι ὅτι ἡ ἐπιθυμία του εἶναι νὰ σᾶς διαφωτίσῃ καὶ νὰ σᾶς διευκολύνῃ, ἐν τῷ μέτρῳ τοῦ πρέποντος. Αἱ ἐρωτήσεις ἐκ μέρους τῶν ὑποψηφίων, οἷονδήποτε περιεχόμενον καὶ ἂν ἔχουν, δὲν ἐπιτρέπονται, διότι, ἀντὶ νὰ διευκολύνουν, δημιουργοῦν σύγχυσιν καὶ βλάβη. Ἀφροσιωθῆτε ἐξ ὀλοκλήρου εἰς τὸ γραπτὸν σας. Ὁργανώσατε μὲ τάξιν καὶ σύστημα τὴν ἔργασίαν σας. Πιστεύσατε ὅτι αὐτὸ θὰ σᾶς εἶναι πολὺ χρήσιμον. Ἡ ἐπιτυχία ἐξαρτᾶται ἀπὸ σᾶς τοὺς ἰδίους, καὶ μόνον ἀπὸ σᾶς.

10. Ὁ χρόνος τῆς ἀπαντήσεως εἶναι ἀπολύτως καθωρισμένος. Οὐδεμία παράτασις ἐπιτρέπεται. Μόλις περατώσατε τὸ γραπτὸν σας, μελετήσατέ το μὲ πολλὴν προσοχὴν καὶ χωρὶς ἐκνευρισμόν, μεθ' ὃ παραδώσατέ το εἰς τὸν ἔξεταστὴν, καλύψατε ἐνώπιόν του τὸ ὄνομά σας, ἀφοῦ ἐπιδείξετε τὴν προσωρινὴν σας σχολικὴν ταυτότητα, καὶ ἐξέλθετε ἀμέσως τῆς αἰθούσης.

11. Οἱ ἔξετασταὶ ἐνθουσιάζονται ὅτι καὶ αὐτοὶ ὑπῆρξαν ἔξεταζόμενοι. Βεβαιωθῆτε ὅτι θὰ σᾶς κρίνουν μὲ δικαιοσύνην καὶ ἀγάπην. Εἶναι φίλοι ὄλων σας· πρέπει νὰ τὸ πιστεύσατε.

12. Μὴ ἐπιχειρήσατε νὰ μεταχειρισθῆτε πλάγια μέσα. Θὰ ἀποκλεισθῆτε ἀπὸ τὰς ἐξετάσεις ἢ θὰ βαθμολογηθῆτε μὲ μηδέν. Ὁ χρησιμοποιοῦν πλάγια μέσα ὑποβιβάζει τὸν ἑαυτὸν του, προσπαθεῖ νὰ ἀδικήσῃ τοὺς συνυποψηφίους του, ἀποδεικνύει ἔλλειψιν ἠθους καὶ ἐμπιστοσύνης πρὸς τὴν Σχολὴν, παρακαλοῦσι τὸ ἔργον τῆς καὶ βλάπτει γενικώτερον τὴν Κοινωνίαν καὶ τὴν Πολιτείαν.

Μάθετε νὰ εἴσθε ἀξιοπρεπεῖς καὶ ὄχι ἀναρριχώμενοι μὲ εὐτελεῖς μεθόδους. Μὴ λησμονήτε ὅτι ἀπὸ τοὺς Νέους ἀναμένει τὸ ἔθνος μίαν νέαν δημιουργικὴν ἐξόρμησιν, δυναμένην νὰ στηριχθῇ, μόνον, εἰς τὸ χρηστὸν ἠθος καὶ εἰς τὴν πραγματικὴν μόρφωσιν.

ΥΠΟΘΗΚΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΣΠΟΥΔΑΣΤΑΣ *

*«Θέλω νὰ γίνω ὄρατον δείγμα Ἀνθρώπου καὶ Ἑλληνοσ»
αὐτὸ ἀξίζει νὰ εἶναι ὁ σκοπὸς μιᾶς ζωῆς».*

Ἰων Δραγούμης

Ἀκαδημαϊκὸς πολίτης εἶναι ὁ νέος ὁ ὅποιος, ἀφοῦ ἐτελείωσε τὰς ἐγκυκλίους σπουδὰς, ἐνεγράφη εἰς μίαν ἀνωτέραν Σχολὴν διὰ νὰ καταρτισθῇ ἐπιστημονικῶς, εἴτε διὰ νὰ γίνῃ ἐρευνητὴς τῶν προβλημάτων τῆς φύσεως ἢ τῆς κοινωνικῆς ζωῆς, εἴτε διὰ νὰ ἀσκήσῃ ἐν ἐπάγγελμα μὲ ἐδραιωτέραν θεμελίωσιν καὶ μὲ εὐρύτεραν ἀντίληψιν τῶν ζητημάτων τοῦ βίου.

Ὁ Σπουδαστὴς τῆς Σχολῆς μας ἀνήκει εἰς τὴν δευτέραν ταύτην κατηγορίαν. Φιλοδοξεῖ νὰ ἀποκτήσῃ μίαν ἀρίστην μόρφωσιν καὶ μίαν εὐρεῖαν ἀντίληψιν, ἐν συνδυασμῷ πρὸς τὸ ἐπιβεβλημένον ἦθος, διὰ νὰ καταστῇ μέλος τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τῆς Χώρας, ἱκανὸς ἐπαγγελματίας, ἀνώτερον διοικητικὸν στέλεχος τῆς οικονομικῆς ζωῆς, καλὸς Ἕλλην, χρήσιμος ἄνθρωπος, μὲ εὐρύτερα ἀνθρωπιστικὰ ἰδιαικῆ.

Ὁ ἀκαδημαϊκὸς πολίτης, καὶ ἐπομένως καὶ ὁ σπουδαστὴς τῆς Σχολῆς, πρέπει διὰ τοῦ ἦθους καὶ τῆς συμπεριφορᾶς του νὰ ἀποδεικνύῃ, ἀνὰ πᾶσαν στιγμήν, ὅτι εἶναι ἄξιος τοῦ τιμητικοῦ αὐτοῦ τίτλου καὶ ὅτι ἔχει πλήρη κατανόησιν ὅτι εἶναι πλέον ὁ νέος ἀπὸ τὸν ὅποιον ἡ οἰκογένειά του, ἡ κοινωνία καὶ ἡ Πολιτεία ἀναμένουν νὰ δικαιώσῃ πλήρως τὰς προσδοκίας των.

Ὁ σπουδαστὴς τῆς Σχολῆς γνωρίζει καλῶς ὅτι τοῦτο εἶναι καὶ τὸ προσωπικόν του συμφέρον, διότι πρέπει ἀπὸ τῆς περιόδου τῶν σπουδῶν του νὰ δημιουργήσῃ καλὴν φήμην, ἢ ὅποια, ἄλλωστε, μεγάλως θὰ τὸν ἐξυπηρετήσῃ εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν του σταδιοδρομίαν.

Ἡ Σχολὴ εἶναι μορφωτικὸν Ἰδρυμα. Σκοπὸς τῆς εἶναι νὰ μεταδώσῃ γνώσεις, νὰ πλάσῃ καλοὺς χαρακτήρας, νὰ ἐμπνεύσῃ χρῆσιμους φιλοδοξίας, νὰ καθοδηγήσῃ τοὺς νέους εἰς τὴν ὁδὸν τοῦ καθήκοντος. Τὸ πτυχίον τῆς αὐτῆς τὴν ἔννοιαν καὶ αὐτὴν τὴν ἀξίαν ἔχει. Ἡ Σχολὴ παρασκευάζει παράγοντας τῆς ἀληθοῦς ἠγέτιδος τάξεως τοῦ Ἑθνους.

Ἡ μόρφωσις ἀποκτᾶται διὰ τῆς τακτικῆς παρακολουθήσεως τῶν ἀπὸ ἔδρας μαθημάτων, τῶν φροντιστηριακῶν ἀσκήσεων, τῶν ἐπιτοπίων εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας μαθημάτων καὶ διὰ συστηματικῆς μελέτης. Ἡ Σχολή, πράγματι, εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὸ μέγα ποσοστὸν τῶν παρακολουθούτων τὰς ἐργασίας τῆς σπουδαστῶν καί,

* Ἀποσπάσματα ἀπὸ ὁμιλίαν τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Σχολῆς τῆς 12. 10. 1952.

ἀκόμη, χαίρει διότι διαρκῶς αὐξάνει τὸ ποσοστὸν τῶν μελετώντων εἰς τὸ Ἀναγνωστήριόν της.

Εἰς τὴν Ἀνωτάτην Παιδείαν ὁ σπουδαστὴς δὲν ἀρκεῖται εἰς τὰς παραδόσεις τῶν Καθηγητῶν. Συμπληρώνει τὴν μόρφωσίν του διὰ τῆς μελέτης ἐπιστημονικῶν συγγραμμάτων καὶ μονογραφιῶν. Αἱ παραδόσεις χρησιμεύουν διὰ νὰ τοῦ δώσουν γενικὴν εἰκόνα τῶν γνώσεων τῶν σχετικῶν πρὸς τὸ μάθημα καὶ διὰ νὰ τὸν ὑποβοηθήσουν εἰς τὴν ἐξέτασίν του. Δὲν ἀρκεῖ τοῦτο. Ἡ ἐπιστημονικὴ κατάρτισις σημαίνει διαρκῆ καὶ συστηματικὴν παρακολούθησιν τῶν ἐπὶ μέρους ζητημάτων καὶ τῶν διαφορῶν ἀπόψεων. Ὁ Καθηγητὴς τῆς Σχολῆς ἰδιαίτερος θὰ ζηρῆ διαπιστώνων μίαν εἰρυντέραν κατάρτισιν, ἐπιτευχθεῖσαν διὰ τῆς μελέτης συγγραμμάτων ἄλλων ἐπιστημόνων. Οὐδεὶς ἰσχυρίζεται ὅτι κατέχει τὴν Ἀλήθειαν. Ὁ πραγματικὸς ἐπιστήμων ἐρευνᾷ διαρκῶς καὶ διαρκῶς ἀναζητεῖ τὴν Ἀλήθειαν. Δι' αὐτὸ ἡ Σχολὴ καυχᾶται ὅτι εἶναι, πράγματι, κέντρον ἐπιστημονικῆς μορφώσεως νέων, προωρισμένων νὰ καταστοῦν χρήσιμοι, ἱκανοὶ, ἀρτίως κατηρητισμένοι, με εὐρείας ἀντιλήψεις καὶ ἐλεύθερον πνεῦμα ἐπαγγελματίαι, δυνάμενοι νὰ συλλάβουν τὰς ὁρθὰς γενικὰς γραμμάς καὶ νὰ μὴ ὑποδουλοῦνται εἰς τὰς ἀσημάντους λεπτομερείας τῶν «ὑποσημειώσεων».

Ὁ σπουδαστὴς ἔχει χρέος νὰ διαφωτίζη τοὺς πάντας διὰ τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς του, διὰ τὰς κατευθύνσεις της, διὰ τὰ ἰδανικά της. Εἶναι νέα Σχολή, με νέας ἀντιλήψεις, με νέα μαθήματα. Εἶναι φυσικὸν ὅτι ὑπάρχουν πολλοὶ οἱ ὁποῖοι τὴν ἀγνοοῦν. Πληροφορήσατέ τους διὰ τὴν ἵπαρξίν της. Ἀποδείξατε τὴν ἀξίαν της, τὴν ἰδιορυθμίαν της, τὴν συμβολὴν της εἰς τὴν παιδαγωγικὴν προσπάθειαν καὶ εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τοῦ τόπου.

Ὁ καλὸς σπουδαστὴς ἀκούει μετὰ προσοχῆς πᾶσαν καλόπιστον κριτικὴν. Μόνον μοφοὶ δύνανται νὰ πιστεύουν ὅτι εἶναι ἀλάθητοι. Ἡ καλόπιστος κριτικὴ εἶναι γόνιμος καὶ δημιουργικὴ. Μὴ παρασύρεσθε, ὅμως, καὶ μὴ παραπλανᾶσθε ἀπὸ τὴν κακοπιστίαν καὶ τὴν ψευδολογίαν, ἀπὸ τὴν συκοφαντίαν καὶ τὴν δημαγωγίαν. Ἀληθῆς μορφωμένος εἶναι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ὑποβάλλει ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς ψυχρᾶς κριτικῆς τὰς ἀπόψεις ἑνὸς τρίτου καὶ δέχεται νὰ ὀδηγηθῆ εἰς τὰς σκέψεις του καὶ τὴν δοῦσιν του ἀπὸ τὴν Ἀλήθειαν καὶ ὄχι ἀπὸ τὴν δημαγωγίαν. Ἡ δημαγωγία εἶναι εὐκόλος διὰ τὸν δημαγωγόν, ὁ ὁποῖος στερεῖται ἠθους, καὶ δ' ἂν τὸν ἀκούοντα ὁ ὁποῖος στερεῖται πνευματικῶν καὶ ψυχικῶν ἔρματος. Ὁ σπουδαστὴς μᾶς ἀνωτέρας Σχολῆς δὲν δύναται νὰ εἶναι οὔτε δημαγωγός, οὔτε δημαγωγούμενος.

Οἱ Καθηγηταὶ σας ὄχι μόνον σᾶς μεταδίδουν γνώσεις, ἀλλὰ εἶναι καὶ ὀδηγοὶ σας, σύμβουλοι σας, φίλοι σας. Εἶναι με μίαν λέξιν :

Διδάσκαλοί σας. Καί ἡ λέξις αὕτη συμβολίζει ὄχι μόνον τὸ ἐνδιαφέρον των νὰ μορφωθῆτε, ἀλλὰ καὶ τὴν στοργήν των διὰ νὰ προκόψετε εἰς τὴν ζωὴν σας. Ἐμπιστευθῆτε εἰς αὐτούς. Ὅπως σὰς ἀγαποῦν ὀφείλετε νὰ τοὺς ἀγαπᾶτε, καὶ ὅπως φροντίζουν διὰ σὰς ὀφείλετε νὰ τοὺς τὸ ἀνταποδίδετε, σεβόμενοι αὐτούς. Ὁ τιμῶν τὸν Διδάσκαλόν του τιμᾷ τὸν ἑαυτόν του. Ἡ ἐντολὴ λέγει: «Τίμα τοὺς γονεῖς σου». Οἱ Διδάσκαλοι εἶναι οἱ πνευματικοὶ γονεῖς σας, οἱ ὁποῖοι ἀγωνίζονται, μὲ μυριάς δυσκολίας, διὰ νὰ σὰς δώσουν τὸ «εὖ ζῆν».

Ἐμπνευσθῆτε ἀπὸ τὸ καλὸν παράδειγμα πού σὰς δίδουν: Ὑπεράνω τῶν διαφορῶν των—ἐπιστημονικῶν ἢ πολιτικῶν—θέτουν τὸ μορφωτικὸν ἰδανικόν των, τὴν Σχολήν, καὶ ἐργάζονται μὲ ἀφιλοκέρδειαν, καὶ ἐνίοτε μὲ θυσίας, διὰ νὰ σὰς μορφώσουν, νὰ σὰς διαπλάσουν, νὰ σὰς διαπαιδαγωγήσουν. Ὁ καθεὶς δικαιούται, καὶ ὑποχρεοῦται, νὰ ἔχη τὰς ἀπόψεις του, ἀλλὰ πάντες πρέπει νὰ ἐνώψωμεν τὰς προσπάθειάς μας διὰ τὸ κοινὸν καλόν. Ἐντὸς τῆς Σχολῆς ὑπεράνω ὅλων εἶναι ἡ προστασία καὶ ἡ προαγωγὴ τοῦ ἔργου τῆς καὶ ἔξω τῆς Σχολῆς εἶναι τὸ Ἔθνος. Οἱ Καθηγηταὶ σὰς δίδουν τὸ παράδειγμα τῆς συνεργασίας, τῆς ἀμοιβαίας κατανοήσεως, τοῦ ἀλληλοσεβασμοῦ. Ὡς πολῖται δικαιούσθε νὰ ἔχετε οἰανδήποτε πολιτικὴν δοξασίαν, ὡς σπουδασταὶ ὅμως ὑποχρεοῦσθε νὰ ἔχετε ἐν κοινόν ἰδανικόν, τὴν πνευματικὴν σας μόρφωσιν καὶ τὴν ἠθικὴν σας διάπλασιν, διὰ τῆς Σχολῆς.

Ἀσκεῖτε συνεχῶς καὶ συστηματικῶς τὴν παρατηρητικότητά σας καὶ ἀναπτύσσετε πάντοτε τὴν πρωτοβουλίαν σας. Χωρὶς αὐτὰς θὰ μείνετε εἰς τὸ περὶ θῶριον τῆς δράσεως καὶ θὰ περιορισθῆτε εἰς κατωτέρας βαθμίδας. Φιλοδοξήσατε νὰ γίνετε παράγοντες τῆς οικονομικῆς ζωῆς. Αὐτὸ ἀπαιτεῖ πρωτοβουλίαν, ψυχικὴν καὶ πνευματικὴν ἀνάτασιν, ἐλευθέρων ἀνατένισιν τῶν προβλημάτων, μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς ἠθικῆς καὶ τῶν νόμων. Ἡ τήρησις τῶν ἠθικῶν κανόνων εἶναι αὐτὸ τοῦτο τὸ συμφέρον τοῦ ἀνθρώπου. Ἄν θέλετε νὰ μορφωθῆτε καὶ νὰ ἐπιτύχετε εἰς τὴν ζωὴν, σκέπτεσθε συνεχῶς τὸ θέμα σας, ἀλλὰ νὰ τὸ σκέπτεσθε μὲ ἐλεύθερον πνεῦμα. Αἱ χειρότεροι τοξίνοι τοῦ πνεύματος εἶνε ἡ προκατάληψις καὶ ἡ ἀποστήθισις τῶν κανόνων, ἄνευ ἐφαρμογῆς των εἰς τὰ διδόμενα προβλήματα. Πρέπει νὰ ἐμποτισθῆτε ἀπὸ τὸ πνεῦμα τῆς ἐλευθερίας. Ἀποτοξινωθῆτε ἀπὸ τὴν ἐπίδρασιν πάσης προπαγάνδας καὶ παντὸς συνθίματος. Ἐπὶ παντὸς ζητήματος ἀναζητεῖτε πεισιμόνως τὸ ὀρθὸν καὶ τὸ δίκαιον. Μὴ παραδώσετε τὴν δροσίαν τῆς νεανικῆς σας ψυχῆς εἰς τὸν λίθον τῆς προπαγάνδας. Μὴ παραδώσετε ὅτι ἐκλεκτότερον εἶναι ἀπὸ τὴν ὑπαρξίν σας εἰς ἐκείνους οἱ ὁποῖοι θὰ μολύνουν τὴν ψυχὴν σας καὶ τὸ πνεῦμα σας. Εἶναι μεγάλο νὰ ἀρθῇ κανεὶς εἰς τὴν ἐννοίαν τοῦ ἐλευθέρου ἀνθρώπου, μεγάλη ἡ τιμὴ, ἀλλὰ καὶ μεγάλη ἡ εὐθύνη.

Ἡ ἀρχὴ σας πρέπει νὰ εἶνε: ἀνὰ πᾶσαν ἡμέραν νὰ γίνω καλύτερος. Ὁ χρόνος εἶνε κεφάλαιον, τὸ ὁποῖον δὲν πρέπει νὰ διασπαθίζωμεν. Πᾶσα στιγμή παρέρχεται ἀνεπιστρεπτεῖ. Στηρίζεσθε πάντοτε εἰς τὴν προσωπικὴν σας ἰκανότητα καὶ οὐδέποτε εἰς τὴν ἐπιείκειαν τοῦ Καθηγητοῦ. Τὸ Σχολεῖον οὔτε φιλανθρωπίαν ἀσκεῖ οὔτε ἐγκληματίας δικάζει. Ὁ Διδάσκαλος οὔτε ἱερεὺς εἶνε οὔτε ἀστυνόμος. Πᾶσα ἄλλη ἀποφασ εἶνε δημοκρατικὴ καὶ ἀντικοινωνικὴ. Ὁ Διδάσκαλος, βαθμολογῶν, πρέπει νὰ ἔχη ὑπ' ὄψιν του ὅτι εἶναι τεταγμένος διὰ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὸ κοινωνικὸν καὶ κρατικὸν συμφέρον· ἄλλωστε ἡ ἐπιείκεια ὑπὲρ τοῦ ἀνικάνου σπουδαστοῦ εἶναι ἐμφανῆς ἀδικία κατὰ τοῦ ἰκανοῦ Ἡ βαθμολογία εἶνε δικαίωμα ἱερὸν καὶ ἱερὸν συνάμα χάριος τοῦ ἑξεταστοῦ. Κατὰ τὴν ὠραίαν φράσιν τοῦ Εὐαγγελίου, δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὀρίτῳμεν τὰ ἅγια εἰς τοὺς κύνας, οὐδὲ νὰ βάλωμεν τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων.

Μὴ λησμονῆτε ὅτι πᾶσα εἶδησις εἶνε δυνατόν νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Φροντίσατε, μὲ ἀδυστήρως ἐπιστημονικὴν σκέψιν, νὰ εὐρίσκατε τὸν σύνδεσμον τῆς εἰδήσεως μὲ τὴν οἰκονομικὴν ζωὴν. Οὕτω θὰ ἐπιτύχετε, οὕτω θὰ γίνετε ἐπιστήμονες δυνάμενοι νὰ ἀντιληφθῶν τὰ οἰκονομικὰ προβλήματα. Ἄλλως ἀναμνησθήσετε τὰς γνώσεις, αἱ ὁποῖαι οὕτω παύουν νὰ εἶνε γόνιμοι καὶ ἴσως νὰ καθίστανται ἐπικίνδυνος φόρτος.

Νὰ εἰσθε ὑπερήφανοι διότι σπουδάζετε εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Σχολὴν. Δειχθῆτε ἀντάξιαι τῶν κόπων τῆς καὶ τῶν φιλοδοξιῶν τῆς. Ἡ Σχολὴ σας πρέπει νὰ εἶνε ἀκένωτος πηγὴ ἠθικῶν διδασμάτων καὶ ἐπιστημονικῶν γνώσεων.

Ὁ νέος ἐρωτᾷ πολλάκις: Ποία εἶναι, λοιπόν, ἡ ἀμοιβὴ τῆς ἐργασίας μου; Πρῶτον, ἡ αὐτοϊκανοποίησις. Τίποτε δὲν εἶνε ὠραιότερον ἀπὸ τὴν συναίσθησιν ὅτι ἐξεπλήρωσες τὸ καθήκον σου. Δεύτερον, ὅτι μὲ τὴν μόρφωσιν ἀποκτᾷ ὁ νέος αὐτοπεποιθήσιν διὰ τὸν σκληρὸν ἀγῶνα τῆς ζωῆς, ὅτι ἐξασφαλίζει τὴν ἀξιοπρέπειάν του. Τρίτον, ὅτι δίδει χαρὰν εἰς τοὺς γονεῖς του, εἰς τὴν Μητέρα του, ποὺ εἶνε τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, εἰς τὸν πατέρα του, ποὺ μοχθεῖ δι' αὐτόν, καὶ τέταρτον, ὅτι ἐξασφαλίζει μεγαλυτέρας πιθανότητας ἐπιτυχίας, διότι ἡ τύχη καὶ τὰ «μέσα» κατ' ἐξαιρέσιν μόνον εἶναι παράγοντες ἐπιτυχίας. Αὐτὸ μαρτυρεῖ ἡ πρόοδος τοῦ κόσμου, ἡ ὁποία δὲν ἔσθληρίχθη καὶ δὲν δύναται νὰ στηρίζεται οὔτε εἰς τοὺς ἀνικάνους, οὔτε εἰς τοὺς τυχεροὺς.

Τὸ μεγαλύτερον στήριγμα τοῦ νέου εἶνε ἡ μόρφωσις καὶ ἡ ἰκανότης του, ὁ ἑαυτός του. Εἰς τὸν ἑαυτόν του πρέπει νὰ βασισθῆ, κατὰ πρῶτον, διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ τὴν συνδρομὴν τῶν ἄλλων, αἱ ὁποῖοι, πράγματι, εἶνε χρήσιμοι. Δι' αὐτὸ καλλιεργεῖτε τὰς σχέσεις

σας : συνάπτετε καλὰς γνωριμίας· δημιουργεῖτε γύρω σας συμπαθητικὸν περιβάλλον. Διαφημίζετε τὸν ἑαυτὸν σας εἰς τοὺς ἄλλους μὲ τὴν ἠθικὴν σας συμπεριφορὰν, μὲ τοὺς καλοὺς σας τρόπους. Ὁ ἀνάγωγος εἶνε κοινωνικῶς ἀνυπόφορος.

Τοῦτο δὲν σημαίνει ὅτι πρέπει νὰ κολακεύετε, διότι ἡ κολακεία εἶνε ἀναξία ἐλευθέρου ἀνθρώπου. Εἶνε ὑπόλειμμα τῆς δουλείας καὶ ἀπόδειξις κατωτερότητος. Τὸ θάρρος τῆς γνώμης δὲν πρέπει νὰ εἶνε θράσος καὶ ἀπρέπεια, ὅπως ὁ σεβασμὸς καὶ ἡ καλὴ συμπεριφορὰ δὲν ἀποτελεῖ εὐτέλειαν. Ἀξιοπρεπῆς εὐγένεια καὶ εὐπρεπῆς εἰλικρίνεια πρέπει νὰ εἶνε ὁ κανὼν τῆς συμπεριφορᾶς ἐνὸς νέου.

«Δουλειὰ καὶ πάλιν δουλειὰ» πρέπει νὰ εἶνε τὸ σύνθημα τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ πολίτου, διότι «τὰ καλὰ, πάντοτε, κόποις κτῶνται».

«Στολίδια τῆς Πατρίδας» πρέπει νὰ φιλοδοξοῦν νὰ γίνουν ὅλοι οἱ νέοι, ὅπως λέγει ὁ Ἐθνικὸς μας Ποιητὴς, χάρις εἰς τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικὰ των ἐφόδια—καὶ ὄχι ἄσημοι θεσιθῆραι, ἀναζητοῦντες μὲ ἀχαρακτῆριστα μέσα ἐν εὐτελῆς καὶ ἐξευτελιζόν μισθᾶριον.

Δημιουργικὰ στελέχη ζητεῖ νὰ οὖς καταστήσῃ ἡ Σχολή, μὲ ὑπερηφάνειαν, καὶ ὄχι γραφεῖς χωρὶς φιλοδοξίας καὶ ἀνάτασιν ψυχῆς καὶ πνεύματος.

ΠΑΡΑΙΝΕΣΕΙΣ *

«Πρέπει ν' αναπτύξωμεν τὴν κρίσιν, νὰ κατευθύνωμεν τὴν παρατηρητικότητά, ἀλλὰ καὶ νὰ χειραγωγήσωμεν τὰ συναίσθηματά. Πολύπλευρος δράσις καθιστῶσα δικαίως τὸ Σχολεῖον βασικὸν θεσμὸν τῆς συγχρόνου κοινοῦτας».

«Ἦλθατε, οἱ περισσότεροὶ ἀπὸ τὴν ἐπαρχίαν—ἦλθατε, οἱ μὲν μὲ ἐμπιστοσύνην πρὸς τὴν Σχολήν, οἱ δὲ μὲ δυσπιστίαν μικράν ἢ μεγάλην καὶ οἱ τρίτοι, διατὶ νὰ τὸ ἀρνήσθε, κατ' ἀνάγκην.

Τοῦτο μόνον θέλω νὰ σᾶς τονίσω ἀπὸ τῆς πρώτης στιγμῆς: «Ὅτι καλὰ ἐκάματε. Εἴτε μ' ἐμπιστοσύνην ἦλθατε, εἴτε μὲ δυσπιστίαν, εἴτε μὲ περιέργειαν, εἴτε κατ' ἀνάγκην, νὰ εἰσθε βέβαιοι—ἀπολύτως βέβαιοι—ὅτι εἰσέρχεσθε εἰς ἓν ἀνώτατον ἐλευθέρου πνευματικὸν κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον καλλιιεργεῖται ἡ Ἐπιστήμη, λατρεύεται ἡ Ἐλευθερία, εἰς τὸ ὁποῖον μεταδίδεται μὲ πάθος τὸ Φῶς τῆς Γνώσεως, εἰς τὸ ὁποῖον βαθύτερος σκοπὸς εἶναι ἡ δημιουργία ἡθους, ἡθους ἐπιστημονικοῦ, πολιτικοῦ καὶ ἔθνικοῦ εἰς τοὺς νέους.

Σκοπὸς μας ἀναντιρρήτως εἶναι ἡ ἀορία ἐπαγγελματικὴ σας κατάρτισις, ἡ παροχὴ ὅλων ἐκείνων τῶν ἐφοδίων διὰ νὰ σταδιοδρομήσετε, διὰ νὰ προαχθῆτε, διὰ νὰ εὐημερησέτε. Ἀλλὰ, ἐπαναλαμβάνω, βαθύτερός σκοπός μας εἶναι χάρις εἰς τὴν Γνώσιν καὶ τὴν Μόρφωσιν νὰ καταστήτε ἄνθρωποι χρήσιμοι εἰς τὴν Κοινωνίαν, χρήσιμοι εἰς τὸ Κράτος, χρήσιμοι εἰς τὸ Ἔθνος.

«Ἡ ζωὴ σας ὡς σπουδαστῶν ρυθμίζεται ἀπὸ τὸν «Ὁδηγὸν Σπουδαστῶν», τὸν ὁποῖον μὲ ἰδιαιτέραν ὑπερηφάνειαν ἐδημοσίευσεν ἡ Σχολή. Μέσα εἰς αὐτὸν θὰ ἀνεύρετε τοὺς σκοποὺς καὶ τὰς ἐπιδιώξεις τῆς Σχολῆς, τὰ ἰδανικά της, τὰς ἀκολουθουμένους μεθόδους διδασκαλίας, τὰ διδασκόμενα μαθήματα, τὸ ὅλον πρόγραμμα ἐργασιῶν της, συμβουλὰς καὶ παραινέσεις, ὑποδείξεις καὶ καθοδηγήσεις.

Ἡ Σχολή, πράγματι, εἶναι ὑπερήφανος διὰ τὸ ἔργον της, ἔργον συστηματικῆς προσπαθείας τοῦ Διοικητικοῦ Συμβουλίου καὶ τοῦ Διδακτικοῦ της προσωπικοῦ. Μελετήσατε τὸν «Ὁδηγὸν Σπουδῶν», μὲ προσοχὴν καὶ ἐνδιαφέρον, μὲ στοργὴν καὶ ἀγάπην. Εἰς πᾶσαν σχετικὴν σας περίπτωσιν θὰ εὔρετε τὴν κατάλληλον ἀπάντησιν.

Μὴ λησμονήτε ὅτι τὸ ἔργον τῆς Σχολῆς ἀντικατοπτρίζεται μέσα εἰς τὸν «Ὁδηγόν». Πρέπει νὰ εἰσθε ὑπερήφανοι δι' αὐτόν. Ἐπήγασε, πραγματικά, ἀπὸ τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας διὰ τοὺς σπουδαστάς.

* Ἀποσπάσματα ἀπὸ τὴν ἐναρκτήριον ὁμιλίαν τοῦ κ. Σ. Παπαϊωάννου τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους 1954/55.

Ἡ φοίτησις εἰς τὴν Σχολὴν δὲν εἶναι ὑποχρεωτική, ἀλλ' ἔχετε συμφέρον νὰ παρακολουθῆτε τακτικῶς τὰ μαθήματά σας. Ἡ ἀκρόασις τῶν ὑποβοηθεῖ τὴν μελέτην σας καὶ λύει πολλὰς ἀπορίας.

Ἡ διδασκαλία ἀναφέρεται ὄχι μόνον εἰς τὰς γενικὰς ἐννοίας, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐξηκριβωμένας περιπτώσεις, τὰς ὁποίας δὲν εἶναι δυνατόν νὰ περιέχουν τὰ βιβλία σας.

Πολλάκις, πρὸ τοῦ μαθήματος ἢ εἰς τὸ τέλος, ζητοῦνται παρουσίαι ὑπὸ τῶν κ.κ. Καθηγητῶν. Ἔχετε πάντοτε πρόχειρα τὰ «Δελτία Παρουσίας», εἰς τὸ ὀπισθεν μέρος τῶν ὁποίων δεόν νὰ σημειώνετε τὴν χρονολογίαν τοῦ μαθήματος καὶ τὸ ὀνοματεπώνυμόν σας, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν Μητρώου.

Ἡ παρακολούθησις τῶν «Φροντιστηριακῶν Ἀσκήσεων» καὶ τῶν Ἐπιτοπίων μαθημάτων εἰς τὰ Ἐργαστῆρια καὶ τὰ Γραφεῖα καὶ τοὺς Ὄργανισμοὺς εἶναι ὑποχρεωτική.

Ἐρωτᾶτε ἐλευθέρως τοὺς κ.κ. Καθηγητὰς σας. Εὐχαριστῶς θὰ σᾶς παράσχουν πᾶσαν διαφώτισιν καὶ θὰ σᾶς ὑποβοηθήσουν εἰς τὸ ἔργον σας. Τοῦτο εἶναι καθήκον καὶ εὐχαριστήσις των.

Νὰ ἔχετε πάντοτε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι ὁ χρόνος εἶναι κάτι ποῦ δὲν ἐπανευρίσκεται.

Νὰ φέρεσθε πάντοτε σύμφωνα μὲ τὸ πραγματικόν σας συμφέρον. Ἡ πραγματικὴ μόρφωσις εἶναι πολὺτιμον κεφάλαιον διὰ τὴν ζωὴν σας. Δὲν ἔχετε δικαίωμα νὰ σπαταλᾶτε τὸ κεφάλαιον αὐτό, διότι ὁ σπαταλῶν τὸν χρόνον του μετανοεῖ μίαν ἡμέραν πικρά, πάρα πολὺ πικρά. Εἶναι ὅμως τότε πλέον ἀργά. Δυστυχῶς ἡ παροιμία «ποτὲ δὲν εἶναι ἀργά» δὲν ἐφαρμόζεται πάντοτε.

Εἶναι εὐκόλον ν' ἀποφύγετε μίαν ζημίαν, ἀλλ' εἶναι δύσκολον ἢ καὶ ἐνίοτε ἀδύνατον νὰ τὴν ἐπανορθώσετε.

Ἡ διαρκὴς μας σκέψις καὶ ἀπασχόλησις εἶναι νὰ προκόψετε. Βοηθήσατέ μας εἰς αὐτό. Μίαν ἡμέραν θὰ εἰσθε εὐτυχεῖς καὶ ὑπερήφανοι διὰ τὰς προσπάθειάς σας μέσα εἰς τὴν Σχολὴν. Αὐτὸ εἶναι ἡ μεγαλύτερα μας ἱκανοποιήσις.

Προστατεύετε τὴν καθαριότητα τοῦ κτιρίου. Αὐτὸ ἐπιβάλλει ἡ ὑγεία καὶ ἡ καλαισθησία. Εἰς τὸ κτίριον αὐτὸ σπουδάσετε καὶ θὰ σπουδάσουν καὶ ἄλλοι νέοι. Μὴ τὸ λησμονῆτε.

Φέρεσθε μὲ τὴν ἀξιοπρέπειαν ἢ ὁποία ἐμπρέπει εἰς τοὺς σπουδαστὰς μιᾶς ἀνωτάτης Σχολῆς. Διασκεδάσετε εἰς τὰς ὥρας οἱ ὁποῖαι εἶναι ἀφιερωμένα διὰ τὴν ψυχαγωγίαν. Μὴ μεταβάλλετε τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας εἰς διασκέδασιν καὶ τὴν ὥραν τῆς διασκέδασις εἰς πλῆξιν καὶ ἀνίαν. Αὐτὴ ἡ ἀνάμιξις ἀποδεικνύει ψυχικὴν ἀνωμαλίαν καὶ θὰ σᾶς καταστήσῃ δυστυχεῖς εἰς ὅλον τὸ βίον σας. Κάθε πρᾶγμα ἔχει τὴν ὥραν του καὶ κάθε ὥρα εἶναι δι' ὄρισμένην ἀπασχόλησιν.

Μὴ θορυβῆτε, μὴ ἀτακτῆτε κατὰ τὴν ὥραν τῆς ἐργασίας. Εἶναι

ισχημία και ἀκρέπεια πρὸς τοὺς συναδέλφους σας, οἱ ὅποιοι ἔρχονται εἰς τὴν Σχολὴν διὰ νὰ μορφωθοῦν καὶ ὄχι διὰ νὰ τοὺς ἐνολλήτε. Ἐξ ἄλλου ἡ ἀταξία ἀποδεικνύει ἀνωμαλίαν πνευματικὴν καὶ ψυχικὴν, ἔλλειψιν καλῆς ἀνατροφῆς. Μὲ ποῖον δικαίωμα ἐκθέτετε οὓς γονεῖς σας καὶ ὀλόκληρον τὴν οἰκογένειάν σας;

Ἀντιθέτως, πράξατε ὅτι εἶναι δυνατόν διὰ νὰ δώσετε τὴν ἐντύπωσιν ἐνὸς καλῆς ἀνατροφῆς νέου. Θὰ προσελκύσετε τὴν συμπάθειαν τῶν Καθηγητῶν σας, τῶν γνωστῶν καὶ φίλων σας, τῶν ἀνθρώπων μετὰ τῶν ὁποίων αἴριον θὰ συνεργασθῆτε ἢ ἐκείνων ἐπὶ τοὺς ὁποίους θὰ ζητήσετε ἐργασίαν. Ἡ καλὴ σας φήμη θὰ εἶναι πολὺτιμον ἐφόδιον διὰ τὴν σταδιοδρομίαν σας.

Συμμορφώσεθε πρὸς τὰς Ὁδηγίας τῆς Σχολῆς. Αἱ τυχόν ὑποεῖξεις ἢ ἀπαγορεύσεις δὲν ἀποτελοῦν ἀπλὴν ἰδιοτροκίαν της. Ἀποπέμπον εἰς τὴν καλὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν της ὡς πνευματικοῦ Ἰδρυμάτος, ἐπομένως σκολὸν ἔχουν νὰ σας ἐξυπηρετήσουν.

Δὲν πρέπει, ὅπως ὁρθῶς ἀντιλαμβάνεσθε, νὰ καπνίζετε εἰς τὰς αἰθούσας καὶ τοὺς διαδρόμους τῆς Σχολῆς· εἶναι ζήτημα καθαριότητος, ὑγείας καὶ εὐπρεπείας. Ὅπως ἐπίσης εἶναι ζήτημα εὐπρεπείας ἢ ἀποφυγὴ φωνασικῶν εἰς τοὺς χώρους τῆς Σχολῆς.

Οἱ σπουδασταὶ δέον νὰ παραμένουν ἐντὸς τοῦ περιβάλλοντος τῆς Σχολῆς, ἀπαγορεύεται νὰ ἴστανται παρὰ τὴν ἐξώθυραν ἢ ἔξω αὐτῆς. Δὲν πρέπει νὰ δίδωμεν ἀφορμὴν σχολίων εἰς τρίτους.

Ὅλη ἡ σκέψις μας, ὅλη ἡ προσπάθειά μας, ὅλη ἡ φιλοδοξία μας εἶναι νὰ σᾶς μορφώσωμεν κατὰ τὸν καλύτερον τρόπον, νὰ σᾶς καταστήσωμεν χρησίμους ἀνθρώπους, νὰ ἀναδείξωμεν τὴν Σχολὴν καὶ νὰ ἐξυπηρετήσωμεν τὸν τόπον μας.

Τοῦτο τὸ ἐκτιμοῦν καὶ τὸ σέβονται πολλοί, οἱ περισσότεροι. Ἄλλους τὸ γεγονός· αὐτὸ ἀφήνει ἀδιαφόρους· Ἄλλοι τὸ ἀγνοοῦν. Καὶ τέλος ὀλίγοι δὲν ἀνέχονται τὴν δρᾶσιν τῆς Σχολῆς, ἐνῶ αὐτοὶ δρανοῦν ἢ καὶ τὸ κακὸν ἀπεργάζονται.

Διαφοτίζετε τοὺς καλῆς πίστεως διὰ τὸ συντελούμενον μὲ τόσον ἥλον καὶ τόσῃ ἀφροσύσιν, μὲ τόσῃ ἀνιδιοτελείαν καὶ μὲ τόσῃ περηφάνειαν ἔργον ἐν τῇ Σχολῇ ἀπὸ τὸ Διοικητικὸν Συμβούλιον, οὓς Διδάσκοντας, τοὺς Ὑπαλλήλους. Ὅλοι πιστεύουν ὅτι ἐπιτελοῦν τὴν ὑψηλὴν καθήκον διαπαιδαγωγούντες τοὺς νέους, μορφώνοντες αὐτούς, διαπλάσσουντες αὐτούς. Δὲν ἀσκοῦν ἐπάγγελμα ἀλλὰ φρονοῦν τι ἐκτελοῦν κοινωνικὸν λειτουργημα.

Συγκρίνετε διαρκῶς τὴν συντελουμένην ἐν τῇ Σχολῇ ἐργασίαν, τὰ μαθήματά της, τὰς μεθόδους διδασκαλίας της, τὴν διδασκομένην ἄσκησιν, τὰς ἀσκήσεις της, τὰς διαλέξεις της, τὰς ἐκδόσεις της, τὴν ἐν ἑνείᾳ δρᾶσιν της, μὲ τὰ τυχόν γινόμενα εἰς ἄλλας Σχολάς, ὄχι διὰ νὰ κατακρίνετε τοὺς ἄλλους ἀλλὰ διὰ νὰ αισθανθῆτε τὴν χαρὰν καὶ τὴν περηφάνειαν ὅτι σπουδάζετε εἰς τὴν Βιομηχανικὴν Σχολὴν, ὄχι διὰ νὰ κακολογήσητε τοὺς ἄλλους ἀλλὰ διὰ νὰ σκεφθῆτε καὶ νὰ

ὑποδείξτε τί ἀκόμη δύναται, μετὰ τὰ ἀσήμαντα μέσα τὰ ὅποια διαθέτει ἡ Σχολή, νὰ πραγματοποιήσῃ.

Οἱ γονεῖς σας δαπανοῦν διὰ τὴν μόρφωσίν σας, ἀγωνιοῦν διὰ τὴν ζωὴν σας, διὰ τὴν προκοπὴν σας. Πρέπει νὰ ἔχετε τὴν ἀξιοπρέπεια καὶ τὴν ὑπερηφάνειαν ὅτι εἰσθε ἀντάξιοι τῶν θυσιῶν των, ὅτι συναισθάνεσθε τὴν ἀγωνίαν των.

Γράφετέ τους τακτικὰ διὰ τὴν ζωὴν σας, διὰ τὴν μόρφωσίν σας, διὰ τὴν πρόδόν σας. Δίδετε τους αὐτὴν τὴν μεγάλην χαρὰν νὰ γνωρίζουν τὰ τῆς ζωῆς σας, ν' ἀντιλαμβάνωνται ὅτι τοὺς σέβασθε, ὅτι τοὺς ἀγαπᾶτε. Σκεφθῆτε ὅτι καὶ σεῖς θὰ γίνετε γονεῖς καὶ πράττετε ὡς τέκνα ὅ,τι αὔριον θὰ ἐπιθυμήτε νὰ πράττουν τὰ ἰδικί σας τέκνα.

Χαρίσατε εἰς τὴν Μητέρα σας, ποὺ εἶναι τὰ ἅγια τῶν ἁγίων, καὶ εἰς τὸν πατέρα σας τὸ χαμόγελο τῆς χαρᾶς διὰ τὴν καλὴν σας διαγωγὴν, διὰ τὴν μόρφωσίν σας, διὰ τὴν ἐπιτυχίαν σας καὶ τὴν πρόδόν σας. Αὐτὸ τὸ χαμόγελο θὰ σᾶς φέρῃ τὴν εὐλογίαν τοῦ Θεοῦ. Αὐτῆς τῆς εὐλογίας ἔχετε περισσότερον παντὸς ἄλλου ἀνάγκην.

Ὄργανώσατε τὴν σχολικὴν καὶ ἔξωσχολικὴν σας ζωὴν. Αὐτὸ θὰ διευκολύνῃ καὶ θὰ ἀπλοποιήσῃ τὴν ἐργασίαν σας. Μὴ σπαταλᾶτε τὰς δυνάμεις σας, ποὺ εἶναι κατ' ἀνάγκην περιορισμένα.

Ἀγοράσατε ἐγκαίρως τὰ διδακτικὰ βιβλία σας. Εἶναι ὄργανα καὶ μέσα τῆς σπουδῆς σας. Ἐὰν δὲν δύνασθε νὰ τὰ ἀγοράσετε, ἐπωφεληθῆτε ἀπὸ τὰ πολλαπλᾶ ἀντίτυπα ποὺ ὑπάρχουν εἰς τὰς βιβλιοθήκας τῆς Σχολῆς (ὁδὸς Κύπρου 43), τῆς Βουλῆς (Παλαιὰ Ἀνάτορα) καὶ τῶν Δήμων Ἀθηνῶν καὶ Πειραιῶς.

Ἐφοδιασθῆτε ἐγκαίρως μετὰ τὴν γραφικὴν σας ὕλην. Εὐτυχῶς ὥρα καὶ οἱ στυλογράφοι καὶ τὰ μολύβια μελάνης εἶναι προσιτὰ εἰς ἅλους. Τὰ μελανοδοχεῖα εἶναι ἀναχρονισμός, συνάμα δὲ εἶναι πικίνδυνα καὶ δι' ὑμᾶς καὶ διὰ τοὺς ἄλλους. Ἐχετε ὑπ' ὄψιν σας ὅτι πρέπει πάντοτε νὰ εἰσθε ἕτοιμοι νὰ ἀπαντήσετε γραπτῶς εἰς ἐπιμαφορα ἀπροόπτως τιθέμενα ἐρωτήματα ἢ νὰ κρατήσετε χρησίμους σημειώσεις κατὰ τὴν παράδοσιν τοῦ κ. Καθηγητοῦ.

Πᾶσα παρερχόμενη ἡμέρα σᾶς πλησιάζει πρὸς τὰς ἐξετάσεις. Μὴ ὀλησμονήτε αὐτὸ. Ἐτοιμάζεσθε διαρκῶς διὰ τὴν ἡμέραν τῶν ἐξετάσεων. Αὐτὸ δὲν θὰ συντελέσῃ μόνον εἰς τὴν ἀκοπον καὶ σταθερὰν κατάρτισίν σας ἀλλὰ καὶ θὰ σᾶς ἀπαλλάξῃ ἀπὸ τὴν ἀγωνίαν τῶν ἡμερῶν τῶν ἐξετάσεων καὶ ἀπὸ τὸν ἔξεντελισμὸν νὰ παρακαλῆτε νὰ σᾶς παραγάγουν, ἐνῶ δὲν τὸ ἀξίζετε. Ἡ ἐξέτασις εἶναι τραγωδία καὶ ἔξεντελισμός διὰ τοὺς ἀμελεῖς, εὐκαιρία καὶ χαρὰ διὰ τοὺς ἐπιμελεῖς.

Ἡ σπουδὴ γίνεται διὰ δύο σκοποὺς: α) ν' ἀποκτήσετε θετικὴν μόρφωσιν, ἢ ὅποια θὴ σᾶς χρησιμεύσῃ νὰ σταδιοδρομήσετε, νὰ προαχθῆτε, νὰ ἐπιτύχητε καὶ β) ν' ἀποκτήσετε ἓν πτυχίον τὸ ὅποιον νὰ

βεβαιώνη τὴν μόρφωσίν σας. Ἄλλὰ τὸ πτυχίον δὲν εἶναι τύπος. Πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιβράβευσις κόπων καὶ θυσιῶν, ἐπιβεβαίωσις τῶν οὐσιαστικῶν ἐφοδίων. Νὰ εἴσθε ἀπολύτως βέβαιοι ὅτι οὐδένα θ' ἀπατήσετε—πλὴν τοῦ ἑαυτοῦ σας—ἐὰν ἦτο δυνατόν ν' ἀποκτήσετε τὸ πτυχίον παρ' ἄξιαν.

Ἀκούσατέ μας. Τὸ ἐπαναλαμβάνω: Ἀκούσατέ μας. Εἴμεθα πραγματικοὶ φίλοι σας, πνευματικοὶ γονεῖς σας. Αἱ ὑποδείξεις καὶ αἱ συμβουλαὶ μας προέρχονται ἀπὸ ἀληθῆς ἐνδιαφέρον, ἀπὸ πόνον καὶ στοργὴν δι' ὑμᾶς. Εἶναι ἀποτέλεσμα μακρᾶς μας πείρας. Πρέπει νὰ σᾶς βοηθήσωμεν νὰ κἀμετε ὅσον τὸ δυνατόν ὀλιγότερα λάθη, διότι γνωρίζομεν πόσον σκληρὰ—πολὸν σκληρὰ—πληρώνομεν τὰ λάθη μας εἰς τὴν ζωὴν μας. Πρέπει νὰ σᾶς βοηθήσωμεν διὰ νὰ ἐπιτύχετε, διότι ἡ ἐπιτυχία σας ἡ επαγγελματικὴ θὰ εἶναι ἡ χαρὰ μας καὶ ἡ ὑπερηφάνειά μας ὡς Διδασκάλων καὶ ὡς ἀνθρώπων.

Ἀκούσατέ μας, δὲν ἔχετε τίποτα νὰ χάσετε καὶ ἔχετε πολλὰ—πᾶρα πολλὰ—νὰ κερδίσετε ἀπὸ τὰς συμβουλὰς μας, ἀπὸ τὴν ἀγάπην μας καὶ τὸ ἐνδιαφέρον μας.

Τοῦτο θὰ γίνῃ, ἐὰν παύσετε νὰ θεωρῆτε τοὺς Διδασκάλους σας ξένους, ἴσως ἐχθρούς σας, ἐὰν μᾶς θεωρήσετε φίλους καὶ συνεργάτας σας, ὀδηγητάς καὶ προστάτας εἰς τὴν ζωὴν σας. Εἶναι τοῦτο χρέος μας καὶ χαρὰ μας. Ἄς γίνῃ τοῦτο καὶ ἰδική σας πεποίθησις καὶ ὀδηγὸς εἰς τὴν σπουδαστικὴν περιόδον τῆς ζωῆς σας.

Καλῶς ἤλθατε εἰς τὴν Σχολὴν μας.

ΟΔΗΓΙΑΙ ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΤΩΝ ΤΜΗΜΑΤΙΚΩΝ ΕΞΕΤΑΣΕΩΝ

ης Α' περιόδου (Ιουνίου)

«Παρασκευασθῆτε ἐγκαίρως διὰ τὰς ἐξετάσεις σας. Μελετᾶτε συστηματικῶς καὶ μεθοδικῶς καθ' ὅλην τὴν διάρκειαν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους. Μὴ περιμένετε νὰ ἐτοιμασθῆτε τὴν τελευταίαν στιγμὴν. Πλανῆσθε οἰκτρῶς, εἰάν νομίζετε ὅτι ἡ ἐν σπουδῇ μελέτη θὰ ἀποδώσῃ καρπούς. Πρὸς τί νὰ ἐξαπατᾶτε τὸν ἑαυτὸν σας; Τί οὐσιαστικά ἔχετε νὰ κερδίσετε, εἰάν ἐξαπατήσετε τὸν ἐξεταστήν σας;

Μὴ σπαταλᾶτε τὸν χρόνον σας. Εἶναι πολὺτιμος καὶ δὲν ἐπαυερύσκειται. Ἡ ζωὴ θὰ σᾶς ὑπενθυμίζῃ πάντοτε τὴν σπατάλην τοῦ χρόνου. Ἐκδικεῖται σκληρῶς. Ἀντιθέτως, ἡ νεότης σας πρέπει νὰ εἶναι γόνιμος διὰ τὴν στοδιοδρομίαν σας, ἡ ὁποία δυστυχῶς θὰ εἶναι δύσκολος, λόγῳ τῶν γενικωτέρων συνθηκῶν τοῦ τόπου. Μὴ πλανῆσθε καὶ μὴ αὐταπατάσθε. Ἡ ζωὴ θὰ σᾶς ἀποδείξῃ ὅτι χρειάζεσθε πολλὰς γνώσεις καὶ πλήρη ἐξέτασιν τοῦ πνεύματός σας εἰς τὴν οἰκονομικὴν καὶ διοικητικὴν σκέψιν.

Ἡ ἐπιπολαία γνώσις δὲν ἀποτελεῖ στοιχεῖον ἐπιτυχίας. Σᾶς ἐγγνώμεθα τὸ ἀπόλυτον τῆς ἀληθείας ταύτης, διότι ζῶμεν ἀνά πάσαν στιγμὴν τὴν σκληρὰν πραγματικότητα, ἐπιθυμοῦμεν δὲ ἡ ποικίλη πείρα μας νὰ εἶναι πηγὴ πολὺτιμος διὰ τοὺς σπουδαστάς μας. Στηρίζετε ἐπὶ τῆς συστηματικῆς καὶ θετικῆς μορφώσεώς σας καὶ ἐπὶ τοῦ ἠθους σας τὴν ἐπιτυχίαν σας. Ἀκούσατε τὰς συμβουλὰς μας, διότι προέρχονται ὄχι μόνον ἀπὸ γνώσιν ἀλλὰ καὶ ἀγάπην καὶ ἐνδιαφέρον διὰ τοὺς σπουδαστάς μας, πού εἶναι ὅλοι παιδιὰ μας.

Προσέλθετε ἐγκαίρως εἰς τὰς ἐξετάσεις σας. Ἡ βραδύτης ἀποδεικνύει ἀκαταστασίαν καὶ ἀμέλειαν. Οἱ βραδύνοντες ἀποκλείονται τῶν ἐξετάσεων καὶ μηδενίζονται. Σχολὴ σημαίνει ὄργάνωσις, τάξις, σημαίνει τὸ Ἴδρυμα τὸ ὁποῖον Καθηγηταὶ καὶ σπουδασταὶ πρέπει πρῶτοι νὰ σέβονται. Σκεφθῆτε πόσον μία ἀπλὴ βραδύτης δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὸ μέλλον σας. Οὐδεμία δικαιολογία ὑπάρχει. Ἄλλωστε, ὁ Κανονισμὸς τῶν Ἐξετάσεων ἀπαγορεύει ἀπολύτως τὴν καθ' ἰδίαν ἐξέτασιν. Οὐδεὶς, οὔτε ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς οὔτε ἄλλος τις, ἔχει δικαίωμα νὰ ἐπιτρέπῃ τὴν μεταγενεστέραν ἐξέτασιν. Μὴ ἀπασχολῆτε οὐδένα μὲ σχετικά διαβήματα. Ἀπλῶς τὸν ταλαιπωρεῖτε ἀσκόπως, χωρὶς τίποτε νὰ δυνηθῆτε νὰ ἐπιτύχετε.

Προσέλθετε εἰς τὴν ἐξέτασιν μὲ ἠρεμίαν καὶ θάρρος. Μὴ καταλαμβάνεσθε ἀπὸ ἐκνευρισμὸν, ὃ ὁποῖος θὰ σᾶς παρεμποδίσῃ νὰ ἐκθέσετε καλῶς τὰς γνώσεις σας καὶ τὰς ἀπόψεις σας. Ὁ ἐκνευρισμὸς σας εἶναι φυσικὸν νὰ ἐπεκταθῇ καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἐξεταζομένους, ἀκόμη καὶ εἰς τὸν ἐξεταστήν σας. Μὴ λησμονῆτε ὅτι καὶ αὐτὸς εἶναι ἄνθρωπος, κοπιᾶζων ἀφαντάστως πνευματικῶς καὶ ψυχικῶς κατὰ τὴν ἐξέτασιν. Νὰ εἰσθε βέβαιοι ὅτι ὁ ἐξεταστὴς εἶναι φίλος σας

ὁ ὁποῖος ἐκτελεῖ ἐν καθήκον εὐχάριστον, ὅταν ὁ ἐξεταζόμενος ἐμφανίζεται κατηρητισμένος, καὶ ἔξαιρητικῶς δυσάριστον, ὅταν ὁ σπουδαστὴς εἶναι ἀμελέτητος. Ὁ ἐξεταστὴς εὐχεται πάντοτε νὰ ἐπιτύχετε. Πρέπει, ὅμως, νὰ τὸ θέλετε καὶ οἱ. Μόνον ἀπὸ οὗ ἐξαρτᾶται ἡ ἐπιτυχία σας.

Μὴ ἀποστηθίζετε τὰ κείμενα τῶν Καθηγητῶν σας, ἀλλὰ κατανοεῖτε τὸ περιεχόμενόν των. Οὐδεὶς ὑποχρεοῦται νὰ ἐπαναλαμβάνῃ τὴν φρασολογίαν καὶ τὰς προσωπικὰς ἀπόψεις τῶν Καθηγητῶν τοῦτο, ὅμως, δὲν σημαίνει ἀσυδοσίαν καὶ ἀναρχίαν σκέψεως καὶ διατυπώσεως. Μὴ ταλαιπωρησθε μὲ τὰς ὑποσημειώσεις τῶν βιβλίων μας. Ἐχουν τὴν ἀξίαν των καὶ τὴν χρησιμότητά των ἀλλὰ δὲν δύνανται νὰ εἶναι ἀντικείμενον ἐξετάσεως.

Ἀπαντᾶτε εἰς τὸ τιθέμενον θέμα ἐξετάσεως σαφῶς, διότι τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ἀκριβῆ γνῶσιν τοῦ ζητήματος, καὶ μεθοδικῶς, διότι τοῦτο ἀποδεικνύει τὴν ὀρθὴν σκέψιν σας καὶ τὴν καλὴν σύνταξιν. Ἡ ἀπάντησίς σας πρέπει νὰ εἶναι καὶ συγκεκριμένη καὶ περὶωρισμένη εἰς τὸ θέμα. Ἀπαγορεύονται αἱ περιτολογίαι, αἱ γενικότητες καὶ ἡ ἐπέκτασις εἰς ἄλλο θέμα, διότι τοῦτο ἀποδεικνύει ἔλλειψιν συγκεντρώσεως, ἀνοργάνωτον σκέψιν ἢ προσπάθειαν παραπλανήσεως ἐκ μέρους τοῦ ἐξεταζομένου. Ἐφιστάται ἰδιαιτέρως ἡ προσοχὴ τοῦ ἐξεταζομένου εἰς τὴν ὀρθογραφίαν καὶ τὴν σύνταξιν, ὡς καὶ εἰς τὸ εὐανάγνωστον. Ὁ ἐξεταστὴς ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἐλαττώσῃ τὸν βαθμὸν καὶ, ἀκόμη, νὰ ἀπορρίψῃ τὸν ἐξεταζόμενον. Χρὸς μας εἶναι νὰ παταχθῇ ἡ γλωσσικὴ ἀναρχία, ἡ ὁποία τόσον ἔχει βλάψῃ τὸ ἔθνος. Εἰσθε, πάντως, ἐλεύθεροι νὰ διατυπώνετε τὰς σκέψεις σας εἰς τὴν δημοτικὴν ἢ τὴν καθαρεύουσαν, τηροῦντες βεβαίως τοὺς γλωσσικοὺς κανόνας ἐκάστης ἐξ αὐτῶν.

Πρὶν ἐρωτηθῆτε, εἰς τὴν προφορικὴν ἐξέτασιν, μὴ ἀπαντᾶτε οἱ ἐφόσον ἄλλος ἐξετάζεται. Τοῦτο ἀποδεικνύει ὅχι μόνον ἔλλειψιν ἀναγροφῆς, ἀλλὰ καὶ ἔλλειψιν ἀλληλεγγύης πρὸς τὸν συνάδελφόν σας. Εἶναι, κατ' οὐσίαν, ἡ προᾶξις σας προπέτεια μετὰ κακότητος. Τοῦτο δὲν οὐδὲ τιμᾶ, διαθέτει δὲ δυσμενῶς τὸν ἐξεταστὴν σας.

Μὴ λησμονεῖτε ὅτι, ἐάν θέλετε νὰ ἐπιτύχητε ἐλάττωσιν τῶν διδάκτρων σας, πρέπει ὁ βαθμὸς τῆς ἐπιτυχίας σας νὰ εἶναι τουλάχιστον 6,5. Ἡ Σχολὴ εἶναι ὀρθὸν νὰ προστατεύῃ καὶ νὰ ἐνισχύῃ τοὺς ἀπόρους, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὄρον νὰ εἶναι καλοὶ σπουδασταί. Ὁ κακὸς σπουδαστὴς πρέπει νὰ ἀντιληφθῇ ὅτι ἄλλοῦ πρέπει νὰ ἀναζητήσῃ τὴν διάθεσιν τοῦ χρόνου του. Εἶναι κρίμα νὰ σπαταλᾷ τις τὰς δυνάμεις του, ἐνῶ ἄλλοῦ δύναται νὰ τὰς διαθέσῃ ἐπωφελέστερον δι' ἑαυτὸν καὶ τὴν Κοινωνίαν. Ἡ Σχολὴ εἶναι Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα καὶ ὄχι φιλανθρωπικὸν κατὰσταμα.

Ὅσοι ἐπιτύχουν εἰς τὰς τμηματικὰς ἐξετάσεις βαθμὸν τουλάχιστον 8 ἀπαλλάσσονται κατὰ τὸ ἥμισυ τῶν διδάκτρων, ἀνεξαρτήτως ἐάν εἶναι ἄποροι ἢ ὄχι, ὅσοι δὲ ἐπιτύχουν βαθμὸν ἄνω τοῦ 9,5 ἀπαλλάσσονται ἐξ ὀλοκλήρου τῶν διδάκτρων καὶ τυγχάνουν

εἰδικῶν ἠθικῶν καὶ ἕλικῶν ἀμοιβῶν ὑπὸ τῆς Σχολῆς».

Τῆς Β' περιόδου (Σεπτεμβρίου)

«Διαθέσατε ὁλόκληρον τὸν μῆνα Ἰούλιον πρὸς πλήρη πνευματικὴν σας ἀνίαυσιν. Κλείσατε τὰ βιβλία σας καὶ ἐπιδοθῆτε εἰς λελογισμένην ἀσκησιν τοῦ σώματός σας. Παιξάτε καὶ διασκεδάσατε ὡς νέοι.

Ἀπὸ τῆς 1ης Αὐγούστου ἐνθουσιάζετε ὅτι ἡ μόρφωσις ἀποκτάται μὲ κόπους καὶ θυσίας καὶ ὅτι ἡ ἐπιτυχία σας εἰς τὰς Ἐξετάσεις πρέπει νὰ εἶναι ἡ ἐπιβράβευσις αὐτῶν τῶν κόπων καὶ τῶν θυσιῶν. Μελετήσατε συστηματικῶς καὶ μεθοδικῶς τὰ μαθήματά σας. Τοῦτο ἐπιβάλλει τὸ συμφέρον σας καὶ ἡ ἀξιοπρέπειά σας.

Ὅσοι τυχὸν ἐπετύχατε εἰς τὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἰουνίου συντάξατε μίαν ἐργασίαν ἐκ τῶν ὀρισθειῶν ὡς ὑποχρεωτικῶν συμφώνως πρὸς τὸ ἐν ἰσχύϊ Πρόγραμμα Ἐργασιῶν τοῦ Ἀκαδημαϊκοῦ ἔτους.

Ὄργανώσατε τὴν ζωὴν σας κατὰ τὰς θερινὰς διακοπὰς.

Μὴ σπαταλάτε τὸν χρόνον σας. Εἶναι πολὺτιμος καὶ δὲν ἐπανευρίσκειται. Σᾶς ἐπαναλαμβάνομεν ὅτι ἡ ζωὴ θὰ σᾶς ὑπενθυμίξῃ πάντοτε τὴν σπατάλην τοῦ χρόνου. Ἡ νεότης σας πρέπει νὰ εἶναι γόνιμος διὰ τὴν σταδιοδρομίαν σας. Μὴ κάμετε τίποτε διὰ τὸ ὅποιον θὰ μετανοήσετε. Ἡ ζωὴ ἐκδικεῖται σκληρὰ. Μὴ τὴν προκαλεῖτε. Ἀκούσατε τὰς συστάσεις μας, αἱ ὁποῖαι πηγάζουν ἀπὸ εὐκρινῆ ἀγάπην καὶ ἀπέραντον ἐνδιαφέρον. Δὲν θέλομεν νὰ ἔχετε ἀργότερον τὴν πικρίαν ὅτι δὲν μᾶς ἠκούσατε. Ἀντιθέτως, φιλοδοξοῦμεν νὰ συμβάλωμεν εἰς τὴν ἐπιτυχίαν σας καὶ τὴν εὐτυχίαν σας. Αὐτὸ θὰ εἶναι ἡ μόνη ἱκανοποίησις τῶν κόπων καὶ τῶν θυσιῶν μας».

Τῶν Συμπληρωματικῶν Ἐξετάσεων (Ἰανουαρίου)

«Αἱ ἐξετάσεις τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι μερικαὶ καὶ συμπληρωματικαί. Δὲν ἀποτελοῦν νέαν ἐξεταστικὴν περίοδον. Πρέπει τοῦτο καλῶς νὰ κατανοήσουν οἱ σπουδασταί.

Ἀποτελοῦν αἱ ἐξετάσεις αὐταὶ μίαν ταλαιπωρίαν διὰ τὴν Σχολὴν καὶ ἰδίᾳ διὰ τοὺς ἐξεταστάς, συνάμα δὲ δημιουργοῦν τὸ παιδαγωγικὸν ἄτοπον νὰ λήγῃ τὸ Α' ἀκαδημαϊκὸν ἐξάμηνον καὶ ὁ σπουδαστὴς νὰ μὴ γνωρίζῃ εἰς ποῖον ἔτος σπουδῶν ἀνήκει. Κατ' ἀνάγκην, τὰ «Μητρώα τῶν σπουδαστῶν» ἐκάστου ἔτους παραμένουν ἐκκρεμῆ.

Οἱ σπουδασταί πρέπει νὰ γνωρίζουν ὅτι ἡ κρίσις κατὰ τὰς ἐξετάσεις τοῦ Ἰανουαρίου εἶναι αὐστηροτέρα, διὸ καὶ, συνήθως, γίνεται συγχρόνως προφορικῶς καὶ γραπτῶς.

Εἰς ὅλον τὸν κόσμον δύο μόνον ἐξεταστικαὶ περίοδοι ὑπάρχουν. Μόνον εἰς τὸν τόπον μας, λόγῳ τῶν ἀνωμάλων περιστάσεων καὶ ἀπὸ δημοκοπικοῦς λόγους, ἐπετράπησαν πολλαὶ ἐξεταστικαὶ περίοδοι εἰς τινα ἀνώτερα πνευματικὰ ἰδρύματα. Ἡ Σχολὴ ἀποφεύγει τὴν μίμησιν τῶν κακῶν καὶ ἀναζητεῖ νὰ ἐφαρμόσῃ μόνον τὰ καλὰ παραδείγματα. Αἱ πολλαὶ περίοδοι, ἐκτὸς τῆς ἀνωμαλίας καὶ τῆς ἀπασχολήσεως Καθηγητῶν καὶ Προσωπικοῦ, συντείνουν εἰς τὴν ἐπιβράβευσιν τῆς ὀκνηρίας καὶ εἰς τὴν φορολογίαν τῶν ἐξεταζομένων διὰ πολλαπλῶν ἐξετάσεων».

Σ Υ Σ Τ Α Σ Ε Ι Σ
ΠΡΟΣ ΤΟΥΣ ΥΠΟΨΗΦΙΟΥΣ ΔΙΑ ΤΟ ΠΤΥΧΙΟΝ

Ἀγαπητέ μας φίλε,

Ἐτοιμάζεσαι ἐντὸς τῶν ἡμερῶν αὐτῶν νὰ ὑποστῆς τὰς ἐπιπτυχίῳ ἐξετάσεις σου. Εἶναι πραγματικά ἐξαιρετικά δι' ἐσὲ αἱ ἡμέραι αὐταὶ καὶ τὸ γεγονός τῶν ἐξετάσεων εἶναι βασικὸν διὰ τὴν ζωὴν σου. Ἐχομεν πλήρη ἐπίγνωσιν αὐτοῦ, διότι οἱ ἐξετασταὶ σου ἐνθυμούνται πάντοτε ὅτι ὑπῆρξαν κάποτε καὶ αὐτοὶ ἐξεταζόμενοι.

Ἀντιλαμβάνομεθα τὴν ψυχολογικὴν σου κατάστασιν καὶ δι' αὐτὸ σοῦ ἀπευθύνομεν τὰς ὀλίγας αὐτὰς φράσεις, διὰ νὰ σὲ τονώσωμεν καὶ νὰ σὲ ἐνισχύσωμεν νὰ ἀποβάλλῃς τὸν φόβον, ὁ ὁποῖος τόσον πολὺ κακῶς δύναται νὰ ἐπηρεάσῃ τὴν ἐπίδοσίν σου. Πρέπει νὰ πιστεύσῃς ὅτι πρόκειται νὰ ἐξετασθῆς ὄχι ἀπὸ ἀντιπάλους σου ἢ ἀγνώστους καὶ ἀδιαφόρους, ἀλλὰ ἀπὸ τοὺς Καθηγητὰς σου, ποὺ εἶναι ἀναγκαίως φίλοι σου καὶ ἐπιθυμία καὶ χαρὰ τῶν εἶναι νὰ ἐπιτύχῃς εἰς τὰς ἐξετάσεις σου. Ὑπῆρξαν οἱ ἐξετασταὶ σου Καθηγηταὶ σου καὶ εἶναι καὶ θὰ μείνουν φίλοι σου, καθοδηγηταὶ σου, σύμβουλοι σου. Διὰ τοῦ λοιποῦ θὰ φοβηθῆς; Ἀντιθέτως, πρέπει νὰ προσέλθῃς εἰς τὰς ἐξετάσεις σου μὲ θάρρος καὶ μὲ ψυχραιμίαν.

Πρέπει, ὁμῶς, νὰ προσέλθῃς ἐπαρκῶς κατηρητομένος. Τὸ Πτυχίον ἀποτελεῖ δικαίωμα μόνον διὰ τὸν ἱκανόν. Ὅπως οὐδεὶς ἐξεφρονῶν ἐξεταστὴς δύναται νὰ ἀρνηθῆ τὸν καλὸν βαθμὸν εἰς τὸν ἱκανὸν ὑποψήφιον, οὕτω οὐδεὶς ἐξεταστὴς σεβόμενος τὸν ἑαυτὸν του δύναται νὰ παραχωρήσῃ ἕνα βαθμὸν εἰς ἕνα ἀποτυχημένον σπουδαστήν. Δὲν ἐπιτρέπεται νὰ ὑπάρχῃ οὔτε ἐλαστικότης, οὔτε κακότης, οὔτε καταστρεπτικὴ ἐπιείκεια, οὔτε ἀλόγιστος σκληρότης. Ἐν τῇ μεσότητι παραμένει πάντοτε ἡ ἀρετὴ. Κρίνομεν ἐντὸς τῶν πλαισίων μιᾶς ἐπιτρεπομένης ἐπιεικειᾶς καὶ μιᾶς λελογισμένης ἀσπιτηρότητος. Διότι σκοπὸς τῶν ἐξετάσεων εἶναι νὰ πληροφορηθῶμεν ἐὰν κατεβλήθῃ ἡ δέουσα ἐκ μέρους τοῦ σπουδαστοῦ προσπάθεια νὰ ἀντιληφθῆ τὰς γενικὰς γραμμὰς τῶν θεμάτων καὶ νὰ διαπιστώσωμεν ἐὰν ἀπέκτησῃ τὴν δέουσαν ἱκανότητα σκέψεως, ἐὰν κατενόησῃ τὸν μηχανισμόν τῶν διαφόρων τρεχόντων προβλημάτων. Δὲν χανόμεθα εἰς τὰς λεπτομερείας καὶ δὲν πνίγομεν τοὺς σπουδαστὰς εἰς τὴν ἀτέμνονα θάλασσαν τῶν ὑποσημειώσεων τῶν βιβλίων μας. Δὲν ζητοῦμεν οὔτε σοφοὺς οὔτε ἀναμνηστικὰς τῶν ὀρισμῶν μας. Γνωρίζομεν ὅτι βαθμολογοῦμεν ὑποψήφιους διὰ πτυχίον. Εἶναι, ὅντως, πολὺ μεγάλη ἡ διαφορὰ μεταξὺ τῆς σοφίας καὶ τῶν γνώσεων τῶν ἀπαραιτήτων διὰ τὴν ἐπιτύχῃ εἰς ὑποψήφιους.

Γνωρίζομεν ὅτι ὑπάρχουν παράλογα διὰ τὴν ἀσπιτηρότητα, ἀλλὰ νομίζομεν ὅτι πρέπει νὰ καταχθῆ ἢ λόγῳ τῶν ἀνωμαλιῶν κρα-

τήσασα πολιτικὴ εἰς τὰ ἀνώτερα πνευματικὰ Ἱδρύματα, τῆς ἀλογίστου ἐπιεικειᾶς. Ἡ Κοινωνία καὶ ἡ Πολιτεία ἔχουν ἀξιώσεις ἀπὸ τὴν ἀνωτέραν ἐκπαίδευσιν, καὶ δικαίως. Δι' αὐτὸ καὶ αἱ Σχολαὶ πρέπει νὰ ἔχουν ἀξιώσεις ἀπὸ τοὺς σπουδάζοντας.

Πρέπει νὰ πραγματοποιήσωμεν τὴν ὠραίαν φράσιν τοῦ S. Wright : ἡ θέσις πρέπει νὰ ζητῆ τὸν ἄνθρωπον καὶ ὄχι ὁ ἄνθρωπος τὴν θέσιν· διότι πάρα πολλοί, δυστυχῶς, εἶναι οἱ θεσιθῆραι, ὀλίγοι ὅμως ἔχουν τὰ πραγματικὰ προσόντα δι' ἐκάστην θέσιν.

Τὸ καθήκον μας εἶναι νὰ δημιουργῶμεν πραγματικὰ προσόντα εἰς τοὺς νέους. Τὸ ἀντίθετον εἶναι κοινὴ δημαγωγία· καὶ ὅπως λέγει ὀρθῶς ὁ λόρδος Brochaïn : «ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει νὰ ἔχη σκοπὸν νὰ μορφώῃ νέους, ὥστε νὰ εἶναι ἀδύνατον νὰ ὀδηγηθοῦν ἀπὸ τὸν χειρίστον, νέους ἱκανοὺς νὰ κυβερνηθοῦν ἀλλὰ ἀνικάνους νὰ ὑποδουλωθοῦν».

Φυσικά, μὴ στηρίζεσαι εἰς πλάγια μέσα. Ὅχι μόνον δὲν εἶναι ἀποτελεσματικά, ἀλλ' ὡς ἐπὶ τὸ πλείστον ἐρεθίζουσιν — καὶ δικαίως, — τοὺς ἐξεταστάς. Ἡ τυχὸν χρησιμοποίησις των διαφθείρει καὶ ὑποβιβάζει τοὺς πάντας : σέ, ἡμᾶς, τοὺς τρίτους. Δημιουργεῖται φαῦλος φαῦλων κύκλος. Αὐτὸ εἶναι ἀπαράδεκτον, καὶ εἶναι τόσον ὑποτιμητικὸν δι' ὅλους, ἰδιαιτέρως διὰ τὴν Σχολὴν μας, ἢ ὅποια φιλοδοξεῖ, πρὸ παντός, νὰ δημιουργήσῃ νέους μὲ ἦθος.

Ἀκόμη, μὴ στηρίζεσαι εἰς τὸν οἶκτον. Εἶναι τόσον ἐξευτελιστικὸν καὶ ἀνάξιον ἐνὸς νέου. Ὁ οἶκτος εἶναι ἐπιβεβλημένος εἰς τὰς ἰδιωτικὰς σχέσεις, ἀλλὰ δὲν δύναται νὰ ἔχῃ σχέσιν μὲ τὴν Ἐπιστήμην. Ἡ βαθμολογία δὲν ἐξαρτᾶται ἀπὸ τοὺς ὅρους τῆς διαβιώσεως τοῦ ὑλοσηφίου. Τιμῆ ἡ Σχολὴ ἰδιαιτέρως τὸν ἐργαζόμενον ὁ ὅποιος ὑπὸ σκληροῦς ὅρους μορφώνεται, ἀλλὰ δὲν χαρίζεται εἰς ἐκεῖνον ὁ ὅποιος προσέρχεται ἀκατάρτιστος λόγῳ βιοτικῶν ὄρων. Ἡ Σχολὴ εἶναι ἀνώτερον πνευματικὸν καὶ μορφωτικὸν Ἱδρυμα καὶ ὄχι φιλανθρωπικὸν κατὰσταμα. Μὴ αὐτοῦποβιβάζεσθε ζητοῦντες τὸν οἶκτον, ἀλλὰ ἀντιθέτως, ἐργάζεσθε διὰ νὰ διατηρήσετε τὴν ἀξιοπρέπειάν σας, πολῦτιμον πηγὴν ἱκανοποιήσεως εἰς τὴν ζωὴν.

«Δυπηθῆτε με, λέγει ὁ ἀκατάρτιστος σπουδαστής, καὶ παραβῆτε τὴν ἐπιστημονικὴν καὶ ἠθικὴν σας συνείδησιν. Βραβεύσατε ὄχι τὴν φιλοπονίαν μου, τὴν μόρφωσίν μου, τὴν ἀρετὴν μου καὶ τὰ προσόντα μου, ἀλλὰ τὴν ὀκνησίαν μου, τὴν ἀδιαφορίαν μου, τὴν ἀνικανότητά μου, τὰς μειωμένας πνευματικὰς μου δυνάμεις. Δώσατέ μου τὸ «χαρτί» διὰ νὰ γλυτώσω ἀπὸ ἐμέ». Ἀλλὰ τότε, ἀγαπητέ φίλε, ποῖος θὰ μᾶς γλυτώσῃ ἀπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς συνειδήσεώς μας καὶ ποῖος θὰ γλυτώσῃ, πρὸ παντός, τὴν κοινωνίαν ἀπὸ ἓν νέον κοινωνικὸν παράσιτον, τὸ ὅποιον, κλανθηρίζον καὶ ἀνεμίζον ἐν ἀνώτερον πτυχίον, θὰ ζητῆ οἶκτον καὶ θέσιν, ἐνῶ δὲν θὰ προσφέρῃ εἰμὴ ἀμείθειαν καὶ αὐθάδειαν :

Ἡ ἀπονομή τοῦ τίτλου πρέπει νὰ εἶναι ἀπλῶς καὶ μόνον ἀναγνώρισις, διαπίστωσις καὶ ἐπιβράβευσις τῶν πνευματικῶν σου ἐφο-

δίωκ. Ἡ Σχολή, κατὰ τὴν ἀσκησιν τοῦ τόσον μεγάλου, τόσον ὑψηλοῦ καὶ τόσον σπουδαίου αὐτοῦ λειτουργήματος, κηρύττει ὅτι ἔχει πλήρη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων τῆς καὶ τῆς ἀποστολῆς τῆς. Τὸ πτυχίον εἶναι ἐν συμβολαίῳ μεταξὺ τῆς Κοινωνίας καὶ τῆς Σχολῆς. Ἀλλοίμονον, ἐὰν ἡ Σχολή δὲν ἔχη ἐπίγνωσιν τῶν ὑποχρεώσεων αἱ ὁποῖαι γεννῶνται ἐκ συμβολαίου τοιαύτης ἠθικῆς καὶ κοινωνικῆς σημασίας.

Μὲ τὸ πτυχίον τοῦ ὁ σπουδαστῆς ἀποκτᾷ δικαιώματα, καὶ συνεπῶς ἡ ἀπονομή τούτου δέον νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα τῶν κόπων καὶ θυσιῶν του, τῶν ἀγώνων καὶ προσπαθειῶν του. Μόνον ὑπὸ τὴν προϋπόθεσιν αὐτὴν ἡ Πολιτεία καὶ ἡ Κοινωνία ἔχουν ὑποχρεώσιν νὰ τὸ ἀναγνωρίσουν καὶ νὰ τὸ τιμοῦν. Ἡ Κοινωνία καὶ ἡ Πολιτεία εἶναι πολλάκις διστακτικαὶ ἀπέναντι αὐτῶν τῶν τίτλων. Ὅρθως, λόγῳ τῆς πλημμυρίδος τῶν τίτλων οἱ ὅποιοι μόνον κατὰ τέλους, πολλάκις, εἶναι ἐπιστημονικοί. Τοιοῦτοτρόπως, ὁ τύπος τοῦ πτυχίου καθίσταται πολλάκις κοινωνικῶς ἐπικίνδυνος, διότι εἶναι ἐχθρὸς τῆς πραγματικῆς ἀξίας, ἐνῶ ὁ τύπος πρέπει νὰ ἀποτελῇ τὴν ἐπιβράβευσιν καὶ τὴν διασφάλισιν τῆς οὐσίας : ἐν προκειμένῳ, τῆς πραγματικῆς ἀνωτέρας μορφώσεως.

Αὗται εἶναι αἱ βασικαὶ σκέψεις πρὸς διέλιπον τὴν Σχολὴν μας καὶ αἱ ὁποῖαι πρέπει νὰ γίνονιν κοινὴ συνείδησις εἰς ὅλους τοὺς σπουδαστάς. Πρέπει νὰ συνεχισθῇ μία παράδοσις τιμῶσα τὴν Σχολὴν καὶ τὰ πτυχία τῆς. Τότε ἐπιτυγχάνει εἰς τὸ ἔργον τῆς μία Σχολή, ὅταν ὅλοι—Κράτος, κοινωνία, καθηγηταί, σπουδασταί—ἔχουν πλήρη ἐμπιστοσύνην ὅτι τὰ πτυχία ἀπονέμονται μόνον εἰς τοὺς ἀξίους. Διὰ τοῦτο πρέπει εἰς τὰς ἐπὶ πτυχίῳ ἐξετάσεις νὰ προσέρχωνται μόνον οἱ ἀξιοὶ καὶ αὐτοί, τότε, νὰ ἔχουν ἀπόλυτον ἐμπιστοσύνην ὅτι θὰ ἐξετασθοῦν μὲ ἀνθρωπίνην καὶ ὅτι θὰ κριθοῦν μὲ δικαιοσύνην.

ΠΡΟΠΟΣΕΙΣ ΚΑΙ ΕΥΧΑΙ

*Τῆς φιλοξενίας μὴ ἐπιλογθάνεσθε·
διὰ ταύτης γὰρ ἔλαθόν τινες ξενίσαντες ἀγγέλους.*

Παῦλος

Ἡ Σχολὴ εἶχε τὴν τιμὴν καὶ εὐτυχίαν νὰ συγκαταλέξη μεταξὺ τῶν ὁμιλητῶν τῆς διαπρεπεῖς ξένους ἐπιστήμονας, ὡς οἱ κ.κ. Artigues, Διευθυντὴς τῆς Ἑταιρείας Ὁργανώσεως Bedau, Bartels, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ohio, Bize, Καθηγητὴς τοῦ Conservatoire des Arts et Métiers, Brunnet, Καθηγητὴς τοῦ Conservatoire des Arts et Métiers, Caistle, ἄγγλος Ὁρκωτὸς Λογιστὴς, Degois, Διευθυντὴς τῶν Τελωνείων τῆς Γαλλίας, Fougerolle, Πρόεδρος τοῦ Διεθνoῦς Ἐπιμελητηρίου, Fourastié, Καθηγητὴς τοῦ Conservatoire des Arts et Métiers, Friedmann, Διευθυντὴς τῶν Σπουδῶν τοῦ Ἰνστιτούτου Κοινωνικῶν Ἐπιστημῶν, Haesele, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἰνσμπρουκ, Hebbietwaith, Σύμβουλος τῆς Ἀγγλικῆς Πρεσβείας, Laufenburger, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων, Danty-Lafrance, Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς Ἐπιστημονικῆς Ὁργανώσεως, Möller, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Ἀμβούργου, Mothes, Καθηγητὴς τῆς Μεταλλειολογικῆς Σχολῆς τοῦ Nancy, Perlmann, Στατιστικὸς Σύμβουλος τοῦ Ο.Η.Ε., Rosenfeld, Στατιστικὸς Ἐμπειρογνώμων τοῦ Ο.Η.Ε., Schmidt, Καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Κιέλου, Shapiro, Στατιστικὸς Ἐμπειρογνώμων τοῦ Ο.Η.Ε. κ.τ.λ.

Κατωτέρω δημοσιεύομεν τινὰς ἐκ τῶν λόγων τῶν ἐκφωνηθέντων κατὰ τὰ παρατεθέντα ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς πρὸς τιμὴν τῶν φιλοξενουμένων δεῖπνα, ἅτινα ἐτίμησαν Πρυτάνεις καὶ Καθηγηταὶ ἄλλων Σχολῶν, Πρόεδροὶ Ἐπιμελητηρίων κ.τ.λ.

ΠΡΟΠΟΣΙΣ*

*Κατὰ τὸ δοθὲν δείκνον πρὸς τὴν τοῦ Καθηγητοῦ
τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Παρισίων κ. Laufenburger*

Δεσμοὶ ἀκατάλυτης φιλίας καὶ μιᾶ φυσικῆ συγγένειας ἐνώνουν
τοὺς δύο μας λαοὺς, Κληρονόμους τοῦ ἀρχαίου πολιτισμοῦ. Εἶναι
χρὲς μας νὰ εἶμαστε οἱ ἄξιοι συνεχισταὶ του.

Πράγματι ἡ μεγαλοφυΐα τοῦ Πλάτωνος, τοῦ Ἀριστοτέλη, τοῦ
Αἰσχύλου, τοῦ Ἀριστοφάνη, τοῦ Πραξιτέλη καὶ τῶν οἰκοδόμων τοῦ
Παρθενῶνος ἀνέζησε σ' αὐτοὺς τοὺς λαμπεροὺς πρίγκηπας τοῦ
πνεύματος, τὸν Ντεκάρτ, τὸν Πασκάλ, τὸν Αἰγούστον Κόντ, τὸν
Ρακίνα, τὸν Κορνήλιο, τὸν Ραμπελαί καὶ τὸν Μολιέρο, τὸν Ροντέν,
καὶ τοὺς οἰκοδόμους τῆς Παναγίας τῶν Παρισίων.

"Ὅπως ἡ Ἑλλάδα τοῦ 4ου αἰῶνος π.Χ. ἐδημιούργησε τὸν ἐλεό-
θερο ἄνθρωπο, ἔτσι καὶ ἡ Γαλλία τοῦ 16ου αἰῶνος μᾶς εἰδωσε τὸν
πολιτισμένον ἄνθρωπο καὶ στὸν 18ον αἰῶνα τὸν ἄνθρωπο τὸν φωτι-
σμένο.

Γι' αὐτὸ δρᾶ πρὸς τὴν Γαλλία στρέφονται τὰ δλέμματα κάθε
ἐργάτη τοῦ Πνεύματος ποὺ ἀναζητεῖ τὴν Ἀλήθεια, ὅπως πάλι πρὸς
τὴ Γαλλία—ὅπως καὶ πρὸς τὴν Ἑλλάδα—στρέφεται ἡ ἀνήσυχη
ἀνθρωπότης, γιὰτὶ μέσα σ' αὐτὴ τὴ παγκόσμια δίνη ποὺ ἔχει ξε-
σπάσει: στοὺς λαοὺς οἱ Γάλλοι καὶ ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες εἶμαστε
«τὸ ἄλλας τῆς γῆς», καὶ «ἐάν τὸ ἄλλας μωρανθῆ ἔν τίνι ἀλίσθησεται.».

Ἡ φιλολογία σας εἶναι ἀνθρώπινη, ὅπως καὶ ἡ ἰδική μας. Ἡ
σαφήνεια καὶ ἡ ἀπλότης εἶναι τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς ἐπιστημονι-
κῆς σκέψεως, ποὺ πάντα ἀνοίγει τὸ δρόμο σὲ νέες ἀνακαλύψεις.

Τίποτε δὲν εἶναι πρὸ ἀντίθετο στὸ Γαλλικὸ πνεῦμα, ὅπως καὶ
στὸ Ἑλληνικὸ—ἀπὸ τῆ δάρβαρα καὶ ἀνήθικη ἀντίληψη τοῦ ὑπερ-
ἀνθρώπου. Νὰ εἶναι κανεὶς ἄνθρωπος, ὅσο μάλιστα μπορεῖ περισσό-
τερο, αὐτὸ εἶναι τὸ ἰδανικὸ κάθε ἐποχῆς, ἀπὸ τὸν Ντεκάρτ μέχρι
τὸν Μπέρκσον, ἀπὸ τὸν Πασκάλ ἕως τὸν Ζωρές, ἰδανικὸ ποὺ ἡ φιλο-

* Ἀπόσπασμα προπόσεως. Προηγουμένως ὁ κ. Π. ἐξήγη τὸ ἐπιστημο-
νικὸν ἔργον τοῦ κ. Καθηγητοῦ.

σοφία και ή γαλλική σκέψη έκαναν κτήμα τους και που διέδωσαν ανά τον κόσμο.

Στά Καταλωνικά πεδία ή Γαλλία—όπως άλλοτε ή Ελλάδα στον Μαραθώνα και στη Σαλαμίνα—σταματούσε το πιό τρομακτικό κύμα της βαρβαρότητας που απείλησε ποτέ το δυτικό πολιτισμό.

Έάν ο Άττίλας απέβαινε τότε νικητής, θα έχανετο ασφαλώς το σύνολο των αισθημάτων, των παραδόσεων, των ιδεών, που μας κληροδότησαν οι δύο άρχαιοι πολιτισμοί, των Άθηνων και της Ίερουσαλήμ.

Στις πεδιάδες του Πουατιέ, όπως ή Ελλάδα στο Βυζάντιο, ή Γαλλία σώζει ακόμη μία φορά τον κόσμο από το ζυγό του Ίσλάμ.

Άκόμη μία φορά ή Γαλλία, στις ιστορικές πεδιάδες του Μάρνη, έθραυσε την όρμη ή των όρδων του Κάιζερ, όπως ή Ελλάδα στα Βορειοηπειρωτικά ευνά έγαλοιοποίησε τις δυνάμεις του Μουσσολίνι.

Και προπαντός—όπως ή Ελλάδα—ή Γαλλία αγαπάει να μάχεται για τις ιδέες. Είναι ή ύψηλή των μοίρα να είναι οι μεγάλοι φύλακες των ιδεών.

Η Έπανάστασις του 89 ξεπερνώντας τα σύνορα της Γαλλίας έφερε στον κόσμο τις μεγάλες αρχές της Έλευθερίας, της Ίσότητος και της Δικαιοσύνης. Λίγο άργότερα ή Έθνική μας έπανάστασις, έμπνευσμένη από τα ιδανικά του 89, καλοῦσε τους Βαλκανικούς λαούς στον άγωνα για την άπελευθέρωση και διεκήρυσσε το δικαίωμα της ανεξαρτησίας των δουλωμένων εθνοτήτων.

Άναντίρρητα ή Γαλλία, όπως ή άθάνατη Ελλάδα, έχει ως άποστολή να έλέπη όλα από την άποψη της ανθρωπότητας. Άπ' αυτό πηγάζει αυτή ή δύναμι της Φιλολογίας της, της φιλοσοφίας, της επιστήμης, της τέχνης, του πολιτισμού και ολοκλήρου της ιστορίας της.

Άγαπήσαμε και αγαπούμε τη Γαλλία.

Όταν, στον τελευταίο πόλεμο, οι δυνάμεις της προόδου άγωνίζονταν έναντίον των δυνάμεων του σκότους, όλοι παρακολούθησαμε με άγωνία το δράμα της Γαλλίας.

Μπορούμε να το ποιμε : Ό κόσμος, που κρατούσε την άναπνοή του με την έπίθεση των ναζί, ένοιωσε πολύ καλά πόσο αγαπημένη και άπαραίτητη του ήτανε ή Γαλλία.

Ό κόσμος ένοιωσε καλά το κενό που θα σχηματιζότανε μετά την πτώση της Γαλλίας.

Όταν ή Γαλλία υπέκυψε κάτω από τα κτυπήματα της τρομακτικής βαρβαρότητας των ναζί, όταν νομίσαμε ότι βλέπαμε όλα τα ιδανικά της ζωής έτοιμα να ευθισθούν μέσα στο κύμα της δάρδαρης εισβολής, τότε νοιώσαμε ακόμη περισσότερο τί σημαίνει για κάθε έλεύθερο άνθρωπο ο γαλλικός πολιτισμός.

Καταλάδαμε πολύ καλά ότι εάν ή Γαλλία εξαφανιζόντατε από

τόν κατάλογο τῶν ἐλευθέρων Ἐθνῶν, ἡ ἀνθρώπινη ζωὴ θὰ ἔχανε τὴν εὐγένεια καὶ τὴν ὁμορφιά της.

Γιατὶ ἡ πολυχαπημένη Γαλλία σημαίνει: ἐλευθερία, χάρη, αἰσθημα τοῦ μέτρου, λεπτότητα.

Κλάψαμε γιατί νοιώσαμε τότε πολὺ καλά. νοιώσαμε εἰς τὰ μύχια τῆς ψυχῆς μας τί ἐσήμαινε γιὰ ὅλη τὴν Ἀνθρωπότητα ἡ πτώση τῆς Γαλλίας.

Κλάψαμε, ἀλλὰ ἡ ἐλπίδα ζοῦσε στὰ βάθη τῆς καρδιάς μας. Ἀντιλαμβάνομαστε ὅτι ἡ πρωτεύουσα τῆς Ἐλευθερίας δὲν μπορούσε ποτὲ νὰ ὑποδουλωθῇ καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τῆς Γαλλίας θὰ ἔμενε πάντοτε ζωντανὸ καὶ ἐλεύθερο.

Ἔτσι, δταν ὕστερα ἀπὸ μακροὺς μῆνες δοκιμασιῶν, πάλης, ἀγωνίας, τρομοκρατίας, πείνας καὶ ἐλπίδων, τὸ ράδιο μᾶς πληροφοροῦσε ὅτι οἱ μάχες γιὰ τὴν ἀπελευθέρωση τῶν Παρισίων ἄρχισαν, ἐγράψαμε εἰς τὴν μυστικὴ ἡμερίδα τῆς Ἐθνικῆς μας Ἀντιστάσεως: «Ἐπὶ τέλους τὸ Παρίσι: ξαναβρῆκε τὰ ὀδοφράγματά του, ἐπιτέλους ἡ Ἀνθρωπότης ξαναβρῆκε τὴν ψυχὴ της».

Καὶ κλάψαμε ἀπὸ χαρὰ τὴν ἡμέρα ἐκείνη, γιατί ἡ ἀπελευθέρωση τοῦ Παρισιοῦ ἦταν καὶ δική μας ἀπελευθέρωση. «Γιατὶ κάθε Ἕλληνας εἶναι: καὶ λίγο Γάλλος».

Η ΔΕΞΙΩΣΙΣ

ΤΟΥ Κ. ΥΠΟΥΡΓΟΥ ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΑΣ ΥΠΟ ΤΩΝ ΚΑΘΗΓΗΤΩΝ ΤΗΣ ΑΣΒΣ

Ὁ Σύλλογος τῶν Καθηγητῶν τῆς Ἀνωτ. Σχολῆς Βιομηχανικῶν Σπουδῶν ἐδεξιάθη εἰς τὸ ἰαταιόριον ἑΑβέρωφ, τὸν πρῶτον Ὑπουργὸν τοῦ νεοσυστάτου Ὑπουργείου Βιομηχανίας κ. Α. Μακκᾶν, Βουλευτὴν Ἀθηνῶν καὶ τὸν Γεν. Γραμματεῖα αὐτοῦ κ. Π. Κουβέλην. Ἐπηκολούθησε γέφυρα, κατὰ τὰ ἐπιδόργια τοῦ ὁποίου ὁ Διευθυντὴς τῆς Σχολῆς κ. Στρ. Κ. Παπαϊωάννου προσειφώνησε τοὺς ἐπισήμους προσκεκλημένους ὡς ἑξῆς :

Κύριε Ὑπουργέ, Κύριε Γενικέ, Κύριοι συνάδελφοι,

Ἡ διοικητικὴ τοῦ Κράτους διάρθρωσις, ὅπως καὶ ἡ ὀργάνωσις τῆς Ἐκπαιδεύσεως, πρέπει νὰ εἶνε ἀντιανάγκαστις τῆς κοινωνικῆς συγκροτήσεως καὶ τῆς οἰκονομικῆς συνθέσεως, ὅπως ἐπίσης πρέπει νὰ ἐξυπηρετῇ ζωτικὰς ἀνάγκας καὶ νὰ ἱκανοποιῇ πραγματικὰ τοῦ Λαοῦ αἰτήματα.

Ἄλλοτε, πρὸ τῆς ἐπαναστάσεως τοῦ 1909, τὸ μοναδικὸν Ὑπουργεῖον τῶν Ἐσωτερικῶν ἠδύνατο νὰ ἐξυπηρετῇ τὰς στοιχειώδεις καὶ ἀπλᾶς ἀνάγκας τῆς καθυστερημένης οἰκονομίας μας. Ἡ ἀνοδος τῆς ἀστικῆς τάξεως ὄχι μόνον ἠύρυνε τὰ ὄρια τοῦ Κράτους, ἀλλὰ καὶ ἀνέπτυξεν οἰκονομικῶς τὴν Χώραν, ἔφωσε συνάμα τὸ γενικὸν ἐπίπεδον τοῦ Λαοῦ. Ἀποτέλεσμα τῆς ποικίλης ἐξορμήσεως τοῦ Κράτους ὑπῆρξεν ἡ ἴδρυσις ἐδικῶν Ὑπουργείων διὰ τὴν Γεωργίαν, τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν, διὰ τὰς κατὰ ξηρὰν Μεταφορὰς, διὰ τὴν Ναυτιλίαν ὅπως καὶ διὰ τὴν Ἐργασίαν.

Ὅταν συνεστήθη τὸ Ὑπουργεῖον Ἐθνικῆς Οἰκονομίας ὑπετίθετο καὶ ἠλπίζετο ὅτι τὸ ἐνδιαφέρον τῆς πολιτείας θὰ ἦτο διὰ τὴν Βιομηχανίαν ἴσον τουλάχιστον πρὸς τὸ διὰ τὸ Ἐμπόριον. Δυστυχῶς ἡ κρίσις τοῦ 1929, τῆς ὁποίας τελευταῖα ἐκδήλωσις ὑπῆρξεν ὁ πόλεμος, ἔστρεψεν ὅλην τὴν προσοχὴν τοῦ Κράτους πρὸς τὸ Ἐμπόριον, καὶ δὴ τὸ Ἐξωτερικόν, ἐξ οὗ παρημελήθησαν οἱ ἄλλοι παραγωγικοὶ κλάδοι καὶ ἰδίως τῆς Βιομηχανίας, ἡ ὁποία ἀποτελεῖ τὸν δεύτερον παραγωγικὸν πόρον τοῦ ἔθνικοῦ μας εἰσοδήματος.

Ἡ Σχολή μας εἶναι ὑπερήφανος, διότι συνέλαβεν ἐγκαίρως τὸ πρόβλημα καὶ ὑπευθέρωξεν εὐθύς μετὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν πόσον ἦτο ἀπαραίτητος ἡ ἴδρυσις εἰδικοῦ Ὑπουργείου διὰ τὴν Βιομηχανίαν. Ἦτο ὁ πόθος τοῦ ἀειμνήστου πρώτου Προέδρου μας καὶ Καθηγητοῦ τῆς Σχολῆς Ἐπαμεινώνδα Χαριλάου.

Σήμερον κατέστη κοινὴ συνείδησις ὅτι ἡ ἔνδοξος καὶ πόσον δυστοχῆς αὕτη Χώρα ἔχει ἀνάγκη τῆς Βιομηχανίας, μὴς πλήρους βιομηχανικῆς ἀναπτύξεως διὰ τὰ ἐπιβιώσῃ, διὰ τὰ ἐξαικολονίησῃ νὰ ἁμοσφαίη τὴν ζωὴν τῆς Ἀνθρωπότητος. Αἱ αὐτὸ σήμερον εἶναι ἐπίσης κοινὴ συνείδησις ἡ ἀνάγκη καὶ σημασία τοῦ νέου Ὑπουργείου Βιομηχανίας, τοῦ ὁποίου τὴν ἴδρυσιν μὲ πολλὴν χαρὰν καὶ μὲ μεγάλας ἐλπίδας χαίρομεν.

Ἄλλ' ὅπως ἡ διοικητικὴ διάδοχσις πρέπει νὰ εἶναι ἀνάλογος μὲ τὴν κοινωνικὴν συγκρότησιν, οὕτω καὶ ἡ Ἐκπαίδεσις δὲν εἶνε αὐθαίρετος κατασκευάσμα, ἀλλὰ πρέπει νὰ στηρίζεται εἰς τὴν ζῶσαν πραγματικότητα. Ὀφείλει ἡ Ἐκπαίδεσις νὰ ικανοποιῇ κοινωνικὰς ἀνάγκας, νὰ ἀναβιβάσῃ τὸ πολιτιστικὸν ἐπίπεδον, νὰ διαπλάσῃ ἀνθρώπους, νὰ καταρτίσῃ ἐπαγγελματίας, νὰ μορφώσῃ πραγματικοὺς τῆς ἐπιστήμης θεράποντας, στηριζομένη εἰς τὴν παράδοσιν, τὴν σύγχρονον πραγματικότητα καὶ τὰς μελλοντικὰς ἐπιδιώξεις τῆς γῶρας.

Νομίζομεν ὅτι ἡ Σχολή μας ικανοποιεῖ μίαν βαθυτάτην κοινωνικὴν ἀνάγκη. Ζητεῖ νὰ ἐντυπώσῃ τὴν Ἐθνικὴν Οἰκονομίαν καὶ νὰ ἐπανδρώσῃ ἰδίως τὰς βιομηχανικὰς ἐπιχειρήσεις καὶ τὰς σχετικὰς κρατικὰς ὑπηρεσίας μὲ εἰδικευμένα διοικητικὰ στελέχη, ἐφωδιασμένα μὲ ἀρτίως γνώσεις διὰ τὸ ἔργον των ὑπὲρ τῆς Κοινοῦτιας, ὑπὲρ τῆς Πολιτείας, μὲ πίστιν διὰ τὴν δημιουργικὴν ἀποστολὴν των.

Ἡ Σχολή μας πράγματι εἶνε ἐν ἰδιότυπον Ἀνώτατον Ἐκπαιδευτικὸν Ἴδρυμα. Φροεὶ ὅτι συνέλαβε πλήρως τὸ πρόβλημα ἀπὸ πάσης πλευρᾶς. Ἡ Βιομηχανία εἶναι ἐν σύνθετον οἰκονομικόν, διοικητικόν καὶ τεχνικόν φαινόμενον. Ἡ Σχολή μας εκπαιδευτικῶς τὸ ἀντιμετώπισεν ὀλοκληρωμένον. Αἱ αὐτὸ εἰς τὸ Πρόγραμμά της περιέλαβε μαθήματα διὰ πρώτην φοράν διδασκόμενα ἐν Ἑλλάδι, ὅπως ἡ Ὄργανοσις τῶν Ἐπιχειρήσεων καὶ τῶν Ἐργοστασίων, ἡ Ψυχοτεχνικὴ καὶ ἡ Φυσιολογία τῆς Ἐργασίας, ἡ Στατιστικὴ τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἡ Ὑγιεινὴ τῶν Ἐργοστασίων, ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ κλπ.

Ἡ Σχολή εἶδε τὴν Ἐπιχείρησιν καὶ δὴ τὴν Βιομηχανικὴν ὡς τι ἐνιαίον, ὡς ἐκδηλώσιν οἰκονομικὴν, ὡς ὀργανωμένην μονάδα δράσεως, ὡς σύνολον οἰκονομικῶν, ὀργανωτικῶν, διοικητικῶν καὶ τεχνικῶν προβλημάτων.

Εἰς τὸν σημερινὸν αἰῶνα τῆς γοργῆς ἀναπτύξεως τοῦ τεχνικοῦ καὶ οἰκονομικοῦ πολιτισμοῦ καὶ τοῦ καταμερισμοῦ τῆς ἔργασίας ἡ

Ὁ Ὑπουργὸς κ. Λ. ΜΑΚΚΑΣ

εἰλικρινῆς φίλος καὶ πολῦτιμος ὑποστηρικτὴς τῆς Σχολῆς.

«Πρὶν ἀπὸ ὅλα ὀφείλω νὰ Σᾶς συγχαρῶ. Ἡ Σχολὴ σας ἀντιπροσωπεύει μίαν ἀξιόλογον πραγματικότητα καὶ μίαν σπουδαίαν ἐλπίδα. Εἰς μίαν περίοδον τῆς παγκοσμίου ζωῆς ἡ ὁποία ὀρθῶς προσδιορίζεται ὡς βιομηχανικὴ καὶ ὡς τεχνικὴ — καὶ εἰς μίαν καμπὴν τῆς ἑλληνικῆς ζωῆς τὴν ὁποίαν δεόν νὰ χαρακτηρίσῃ ἡ σαφὴς προσαρμογὴ τῆς ἑλληνικῆς νεολαίας πρὸς τὴν ἀντίστοιχον ἐκπαίδευσιν — ἐξεκινήσατε μερικοὶ ἀγνοὶ Ἕλληνες καὶ σοφοὶ ἐπιστήμονες διὰ νὰ ἰδρῶσατε καὶ νὰ κινήσατε μίαν Σχολὴν προορισμένην νὰ δώσῃ εἰς τὴν Κοινωνίαν καὶ εἰς τὴν Πολιτείαν ὀρθολογισμένους διευθυντάς Ἐπιχειρήσεων, ἀρίστους διοικητικοὺς ὑπαλλήλους τεχνικῶν ὑπηρεσιῶν καὶ Ὑπουργείων, ἀνθρώπους θεωρητικῶς καὶ πρακτικῶς κατηρτισμένους διὰ τὸν ἀγῶνα τῆς συγχρόνου ζωῆς. Καὶ εἰς τὸ ἔργον Σας τοῦτο ἐπεδόθητε μὲ ἐνθουσιασμόν, μὲ ἔξαρσιν, μὲ ἀφοσίωσιν, μὲ αὐτοθυσίαν. Σᾶς ἀμείβει ἡ συναίσθησις τῆς ἐκπληρώσεως τοῦ καθήκοντος. Σᾶς ἱκανοποιεῖ ἡ ἰδέα ὅτι θεραπεύετε τὴν Ἐπιστήμην καὶ μίαν πρόδηλον ἀνάγκην τῆς Ἑλληνικῆς Κοινωνίας. Ἐπιτρέψατέ μου νὰ Σᾶς συγχαρῶ καὶ νὰ σᾶς δώσω τὴν διαβεβαίωσιν ὅτι ἡ Πολιτεία δι' ἐμοῦ εἶναι ἀποφασισμένη νὰ προσφέρει ἀναγνώρισιν, καὶ ἠθικῶς καὶ ὕλικῶς, καὶ νὰ ἔλθῃ ὅλη τῆς ἡ δυνάμεις συνεπίκουρος εἰς τὸ ἔργον Σας καὶ εἰς τὴν Σχολὴν Σας».

ἀνάγκη τῆς εἰδικευμένης μορφώσεως εἶναι πράγματι ἐπιτακτική. Ἀντίθετος ἄποψις ἢ ἀπετέλει ἐκπαιδευτικὴν ὁμοιοδοσίωσιν. Ἀλλὰ παραλλήλως κατεβλήθη φροντίς ν' ἀποφευχθῶσιν οἱ κίνδυνοι τῆς εἰδικεύσεως, ἢ στενότης δηλαδή τῶν ὀριζόντων καὶ ἡ μονομέρεια τῶν ἀντιλήψεων, διὰ τῆς συνθέσεως τῶν ἐπὶ μέρους εἰς ἁρμογικὸν σύνολον, ὥστε νὰ ἐπιτευχθῇ ἡ δημιουργία ὁλοκληρωμένων διοικητικῶν, μὲ ἀνωτέραν πνοὴν καὶ εὐρύτερας προοπτικῆς, στελεχῶν.

Ἀλλὰ πρωτίστως ἡ Σχολὴ κινεῖται ὅτι μέσα εἰς μίαν τόσοσιν δύσκολον περίωδον τῆς ζωῆς τοῦ τόπου μας παρεμένεν ἐν ἐλευθέρω πνευματικῶν κέντρων ἀνθρώπων, οἱ ὁποῖοι ὡς Διδασκαλοὶ ἤρθησαν εἰς τὴν ὑψηλὴν ἐννοίαν τοῦ καθήκοντος. Ἐνῶ τὰ πάθη ἐκόχλιαζον καὶ τὰ μίση ἐκυριαρχοῦν, ἡ Σχολὴ ἦτο κέντρον πνευματικῆς συνεργασίας καὶ ψυχικῆς ἐνότητος Διδασκόντων καὶ διδασκόμενων, πιστῶν τῶν Ἑλληνικῶν καὶ Ἀνθρωπιστικῶν Ἰδεωδῶν.

Ἐταξεν ἡ Σχολὴ ὡς χρέος τῆς ὄχι μόνον νὰ μορφώσῃ τοὺς νέους, ἀλλὰ πρωτίστως νὰ διδάξῃ ὅτι ὑπεράνω τῶν προσωπικῶν καὶ τῶν κομματικῶν διαφορῶν ἴσταιται ὁ παιδαγωγικὸς τῆς σχολῆς νὰ δημιουργήσῃ ἱκανοὺς Ἑπαγγελματίας, καλοὺς Ἕλληνας, χρησίμους Ἀνθρώπους. Τοῦτο ἀποτελεῖ τὴν φιλοδοξίαν τῆς. Καὶ αὐτὴν πραγματοποιεῖ μὲ πίστιν καὶ γνῶσιν.

Κύριε Ὑπουργέ,

Τὰ γένηματα τῆς Σχολῆς πρώτην φορὰν τιμῇ ὁ ἀρμόδιος Ὑπουργός. Εἴμεθα πολὺ εὐτυχεῖς καὶ πολὺ ὑπερήφανοι διὰ τοῦτο.

Ὡς ἀρμόδιος Ὑπουργός θὰ ἐπιληφθῆτε τῶν θεμάτων τῆς Σχολῆς, ἢ ὁποῖα συνήντησε πολλὰς ἀντιδράσεις καὶ δυστυχῶς ἀλλογὴν στοργὴν. Ἡ Σχολὴ ἐν μόνον ζητεῖ παρ' Ὑμῶν. Νὰ τῆς ἐπιτραπῇ νὰ ἐνισχύσῃ καὶ νὰ βοηθήσῃ τὸ ἔργον ὑπὲρ τῆς Βιομηχανίας καὶ ὑπὲρ τοῦ τόπου μας ἐνὸς τιμίον καὶ πολιτισμένον Ὑπουργοῦ, ἐνὸς Ὑπουργοῦ μὲ ἐνθουσιασμὸν καὶ μὲ ἠθος, ὅπως Σεῖς.

Προσίνων εἰς ὑγείαν Σας, Κύριε Ὑπουργέ, Σας εὐχαριστῶ καὶ πάλιν διὰ τὴν χαρὰν τὴν ὁποῖαν μᾶς ἐδώσατε νὰ εἰσθε ἀνάμεσα μᾶς ὡς εὐκρινῆς φίλος ἐν τῷ μέσῳ ἀληθῶν φίλων.

ΠΡΟΠΟΣΙΣ

κατά τὸ γένημα τὸ δοθὲν πρὸς τιμὴν τοῦ κ. L. D a n t y L a f r a n c e, Καθηγητοῦ τοῦ Conservatoire des Arts et Métiers, Commandeur de la Légion d'honneur, Διευθυντοῦ τῆς École d'Organisation Scientifique du Travail καὶ τ. Προέδρου τῆς «Ἐθνικῆς Ἐπιτροπῆς Ὄργανώσεως τῆς Γαλλίας» (CNOF).

Εἶμαι πραγματικὰ πολὺ εὐτυχῆς διότι μοὶ ἔλαχεν ἡ τιμὴ νὰ χαιρετήσω, ἔξ ὀνόματος τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς μας καὶ παρουσίᾳ ἔξεχόντων φίλων τῆς μορφωτικῆς μας προσπάθειας, τὸ γεγονός ὅτι εὐρίσκεται μεταξὺ ἡμῶν ὁ διαπρεπὴς Συνάδελφος καὶ φίλος μας κ. Louis Danty — Lafrance καὶ ἡ ἀξιότιμος σύντροφός του.

Ὅπως γνωρίζετε, παρεκαλέσαμεν τὴν Γαλλικὴν Κυβέρνησιν μέσῳ τοῦ Ἐξοχωτάτου Πρεσβευτοῦ κ. Baelen, ὅστις εἶναι καὶ ἐξαιρετος λόγιος καὶ συγγραφεύς, νὰ ὀργανώσῃ εἰς τὴν Σχολὴν μας μίαν σειρὰν διαλέξεων ἀπὸ ἐξεχούσας προσωπικότητος τῆς Γαλλίας ἐπὶ θεμάτων ὀργανωτικῶν, ὀικονομικῶν, κοινωνιολογικῶν.

Ἐπὶ κεφαλῆς τῶν ὁμιλητῶν φυσικὰ εὐρέθη ὁ τόσο ἀγαπητὸς φίλος μας κ. Danty — Lafrance, πασίγνωστος εἰς τὴν χώραν μας ἀπὸ τὰς ἐργασίας του καὶ ἀπὸ τὴν συμβολὴν του εἰς τὴν ἀνάπτυξιν τῆς Ἐπιστήμης τῆς Ἐργασίας, τῆς ὁποίας εἶναι ἓνας ἀπὸ τὰς θεμελιωτάς. Ὁ κ. Danty — Lafrance εἶναι ἀκόμη γνωστὸς διότι ἐπέτρεψεν εἰς τὴν Σχολὴν μας νὰ μεταφράσῃ καὶ νὰ ἐκδώσῃ τὸ τόσο μεθοδικὸν ἐγχειρίδιον ὑπὸ τὸν τίτλον «Μύσεις εἰς τὴν ἐπιστημονικὴν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας».

Ἀπηθύνθημεν εἰς τὴν Γαλλικὴν Ἐπιστήμην, διότι ἡ σύγχρονος προσπάθεια τῆς ἀνασυγκροτήσεως εἰς τὴν Γαλλίαν συνοδεύεται ἀπὸ τοιαύτην πνευματικὴν ἐξόρησιν, ὥστε δικαίως ἡ Χώρα τῆς Ἐλευθερίας νὰ θεωρῆται τῶρ ἡ πνευματικὴ πρωτοπορεία τοῦ κόσμου. Ἄλλωστε εἰς τὴν Γαλλίαν ἀνήκει ἡ τιμὴ ὅτι αὐτὴ πρώτη ἐξήτασε τὸν ἀνθρώπινον μηχανισμόν ὡς πηγὴν δυνάμεως καὶ ἐνεργείας.

Ἡμεῖς οἱ Ἕλληνες ἀντιλαμβανόμεθα καλύτερον παντὸς ἄλλου λαοῦ αὐτὴν τὴν ἀνθρωπιστικὴν γαλλικὴν ἀποψιν. αὐτὴν τὴν ἐνατένισιν τῶν ὀργανωτικῶν προβλημάτων, τοῦ ὅλου θέματος τῆς ὀργάνωσεως μὲ βᾶσιν τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνθρώπου ὡς συντελεστοῦ τῆς παραγωγῆς. Εἰς τὰς δύο μας χώρας, πὺν εἶναι ἀληθῶς, δηλαδὴ ψυχικῶς, πολιτισμέναι καὶ πραγματικῶς ἰσορροπημέναι, ἡ Ὄργάνωσις ζητεῖ

ΠΡΟΠΟΣΙΣ

καὶ τὸ δελτιον τὸ παρατεθέν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν πρὸς τιμὴν τοῦ διαπρεποῦς Κοινωνιολόγου κ. G. Friedmann, Διευθυντοῦ Σπουδῶν τοῦ Κέντρου Πολιτικῶν Ἐπιστημῶν τοῦ Πανεπιστημίου Παριῶν.

Εἴμεθα ὅλοι εὐτυχεῖς διότι ἀπόηε φιλοξενουμένον ἕνα τόσοον διακεκριμένον ἐκπρόσωπον τῆς γαλλικῆς σκέψεως, τὸν κ. Georges Friedmann, ὅπως ἐπίσης χαίρομεν διότι παρακάθεται μεταξύ μας ἡ ἐκλεκτὴ του σύντροφος, ἡ ἰατρὸς καὶ laureate τῆς Ἀκαδημίας κ. Hania Friedmann.

Ὁ διαπρεπὴς καὶ ἀγαπητὸς μας Συνάδελφος, εἰς τὸ ἐξαιρετικὸν καὶ διεθνoῦς φήμης ἔργον του, ἐρωτᾷ «Οὐ νὰ le travail humain», ἐνῶ οὐσιαστικῶς θέτει τὸ τραγικὸν μεταπολεμικὸν πρόβλημα οὐ νὰ le monde, διότι καθημερινῶς γίνεται περισσότερον ἀντιληπτὸν πόσον μεγάλη εἶναι ἡ ἀπόστασις μεταξύ τῆς τεχνικῆς προόδου καὶ τῆς ἠθικῆς καταστάσεως, ἡ ἔλεγα, μὲ πολλὴν λύπην ἀλλ' ἴσως μὲ μεγαλυτέραν ἀκρίβειαν, τῆς ἠθικῆς ὀπισθοδρομώσεως τοῦ κόσμου.

Ζῶμεν εἰς μίαν μεταβατικὴν ἐποχὴν ζυμωμένην μὲ ἀντιθέσεις καὶ μὲ μίση καὶ εἶναι φυσικὸν τὸ ἐρώτημα οὐ νὰ le monde νὰ γίνεται περισσότερον ἀγωνιωδὲς, περισσότερον τραγικόν. Εἰς τὸν πόλεμον ἠγωνίσθημεν ὄχι μόνον διὰ νὰ σώσωμεν τὰ ἑλικά μας ἀγαθὰ, τῶν ὁποίων ἡ κατανομή ἀναγνωρίζεται ἐν πολλοῖς ὑφ' ὧν ὄλων σχεδὸν ὡς ἄδικος, ἀλλ' ἐπίσης ἐπολεμήσαμεν διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὰ πνευματικὰ καὶ ἠθικά μας ἐπιτεύγματα, τὰ ὁποῖα ἐκινδύνευσαν ἀπὸ τὸν ὀλοκληρωτικὸν οἰασοδήποτε μορφήν.

Οἱ πνευματικοὶ ἄνθρωποι, καὶ ἰδίως ὅσοι ἔχουν τὴν τιμὴν νὰ διδάσκουν καὶ νὰ μορφώνουν τοὺς νέους, ἔχουν χρέος μέσα εἰς αὐτὴν τὴν ρευστὴν ἐποχὴν νὰ δυνηθοῦν νὰ δώσουν τὴν ἀπάντησιν, ἐμπνεόντες καὶ διαπαιδαγωγοῦντες μὲ τὰ νέα ἰδανικά τῆς Ἐλευθερίας δι' ὅλους, τῆς Δικαιοσύνης δι' ὅλους, τῆς Εὐημερίας δι' ὅλους.

Αὐτὸ τὸ νέον ἰδανικόν, πραγματοποιήσιμον καὶ πανανθρώπινον, πρέπει νὰ τὸ προβάλλωμεν συνεχῶς καὶ πεισιμότως, ἀφοῦ ἐξήσαμεν τὴν ἐφιαλτικὴν νύκτα τοῦ πολέμου, ἀφοῦ οἱ ἄνθρωποι ἀντεμετώπισαν ἀλλήλους μὲ σκληρότητα καὶ θηριωδίαν, ἀλλὰ καὶ μὲ εὐγένειαν καὶ γενναιότητα, μὲ μίσος ὡς ὄργανα τυράννων, ἀλλὰ καὶ μὲ ἀνάτασιν ὡς ἐλευθέρων ἄντα δι' ὑψηλὰς ἰδέας ἀγωνιζόμενα.

Ἐπρόχει ἀναντιρρήτως τεθειμένον ἐν πρόβλημα, ἐν ἐρώτημα γενικωτάτης κοινωνικῆς μορφῆς. Δὲν εἶναι ἐρώτημα ἀπλῶς οικονομικὸν ἢ ἀπλῶς τεχνικὸν ἢ ἀπλῶς ὀργανωτικόν. Εἶναι πρόβλημα τὸ ὁποῖον καλύπτει ὅλην τὴν ζωὴν μας καὶ ὀφείλομεν νὰ τὸ ἀντιμετωπίσωμεν, ὄχι μὲ τὴν μονομέρειαν τοῦ εἰδικοῦ, τεχνικοῦ ἢ οικονομολόγου ἢ ὀργανωτοῦ, ἀλλὰ μὲ γενικὴν σκέψιν, μὲ καθαρότητα πνεύματος, χωρὶς προκαταλήψεις, μὲ ἀγάπην καὶ κατανόησιν.

Ἡ Ἀνθρωπότης θὰ ζήσῃ καλύτερον ὅταν ὑποτάξῃ τὴν Τεχνικὴν Πρόοδον εἰς ἐν ἰδεῶδες Ἐλευθερίας καὶ Δικαιοσύνης, καὶ ἐπομένως ὅταν ἡ τεχνικὴ πρόοδος τεθῇ εἰς τὴν διάθεσιν τοῦ Συνόλου, ὅταν ὁ ἄνθρωπος παύσῃ νὰ εἶναι μέσον, ἀλλὰ γίνῃ σκοπός, ὅταν δηλαδὴ ἡ τεχνικὴ πρόοδος γίνῃ μέσον πρόοδου τῆς ἀνθρωπότητος καὶ ὄχι ἐνὸς κράτους ἢ μιᾶς τάξεως. Τότε ἡ ἐργασία θὰ μεταβάλλῃ μορφήν καὶ θὰ εἶναι «ἡ πρόθυμος καὶ χαρωπὴ συμβολὴ ἐκάστου εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν» καὶ ὄχι «αἱ ὄροι αἱ ὁποῖαι ἐξαγοραζόνται», διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν παραστατικὴν ἔκφρασιν ἐνὸς φωτισμένου γάλλου ἐργοδότου.

Ἀναντιρρήτως ὀφείλομεν νὰ παραγάγωμεν περισσότερον. Ἡ μείζων ἀπόδοσις, ἡ παραγωγικότης, εἶναι τὸ σύνθημα τῆς ἐποχῆς μας, εἶναι ἡ κυρία ἐπιδιώξις τῆς Σχολῆς μας, ἀλλὰ νὰ παραγάγωμεν περισσότερα μὲ σχολὸν νὰ ζήσωμεν ὅλοι καλύτερα. Φιλοδοξία τῆς Σχολῆς μας, ἡ ὁποία πρώτη ἐν Ἑλλάδι διεκήρυνε τὸ σύνθημα τῆς παραγωγικότητος, εἶναι νὰ συμβάλῃ εἰς τὴν βιομηχανοποίησιν τῆς Χώρας, διότι ἡ πραγματοποίησις τῆς, μὲ τὴν παράλληλον ἀνάπτυξιν τῶν λοιπῶν παραγωγικῶν κλάδων, εἶναι ἀπολύτως ἀπαραίτητος διὰ τὴν ἐπιβίωσιν μας ὡς Ἐθνους καὶ ὡς Κράτους.

Νὰ ἐργασθῶμεν ἀποδοτικότερον, ὄχι διὰ νὰ μεταβληθῶμεν εἰς δούλους τῆς παραγωγικῆς προσπάθειας καὶ εἰς ἐξαρτήματα τῆς μηχανῆς, ἀλλ' ἀντιθέτως, διὰ νὰ ἀννηρωθῶμεν εἰς κυρίους τῶν μέσων τῆς παραγωγῆς μὲ τὴν ὑπερηφάνειαν διὰ τὰ τεχνικά μας ἐπιτεύγματα.

Νὰ ἀυξήσωμεν τὴν παραγωγὴν καὶ νὰ πολλαπλασιάσωμεν τὰ ἀγαθὰ, διὰ νὰ τὰ καταστήσωμεν προσιτὰ εἰς ὅλους, διὰ νὰ ἀυξήσωμεν ἐπομένως τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν.

Νὰ δημιουργήσωμεν, ἐπομένως, ὅχι ἓνα στενὸν καὶ ἀδυσόπητον τεχνικὸν πολιτισμὸν, μίαν τερατώδη πρόοδον, ὅπου ὁ ἄνθρωπος θὰ ἐκμηδενίζεται πρὸ τοῦ ὄγκου, ἀλλ' ἀντιθέτως νὰ ἐπιτύχωμεν ἓνα ἀνθρώπινον πολιτισμὸν, ὅπου οἱ ἄνθρωποι θὰ εἶναι πρᾶγματι πλάσματα τοῦ Θεοῦ κατ' εἰκόνα καὶ ὁμοίωσιν του.

Νὰ ἀπαντήσωμεν ἐπομένως εἰς τὸ ἐρώτημα οὐ νὰ *le travail humain* ὅτι, μὲ τὴν ὀρθότεραν ὀργάνωσιν τῆς ἐργασίας, μὲ τὴν καλύτεραν διεξαγωγὴν τῆς, μὲ τὴν δικαιοτέραν ἀμοιβὴν τῆς, μὲ τὴν μεγαλυτέραν ἀπόδοσιν τῆς, μὲ τὴν ἀνύψωσιν τῆς ἀπὸ τὸ ἐπίπεδον τοῦ ἐξαναγκασμοῦ εἰς τὸ ὑψηλὸν βῆθρον τοῦ κοινωνικοῦ

λειτουργήματος, ἀποσκοποῦμεν νὰ πραγματοποιήσωμεν μίαν καλύτεραν Αὔριον.

Λέγει τὸ Εὐαγγέλιον ὅτι «οὐκ ἐπ' ἄρτο ζήσεται ἄνθρωπος». Σήμερον, πὸν τὰ ὕλικά αγαθά εἶναι ἀπείρως ἀφθονώτερα καὶ εἶναι δυνατόν εἰς μίαν στοιχειωδῶς ὀργανωμένην κοινωνίαν νὰ ἐκασφαλίσθῃ ἡ τροφή εἰς ὅλους, σήμερον ἀκριβῶς ἀντιλαμβανόμεθα εἰς τὴν πληρότητα τῆς τὴν εὐαγγελικὴν ὁρῶν, διότι ἡ ἀγωνία καὶ ἡ πείνα ποὺ μαστίζει τὴν Ἀνθρωπότητα δὲν εἶναι κυρίως ὕλική, ἀλλὰ, ἀντιθέτως, εἶναι ἀγωνία καὶ πείνα τοῦ πνεύματος καὶ τῆς ψυχῆς ἐνώπιον τῆς ἀποστάσεως ἢ ὁποῖα τὴν χωρίζει ἀπὸ τὴν τεχνικὴν πρόβον.

Γνωρίζω ὅτι «στενὴ καὶ τεθλιμμένη εἶναι ἡ ὁδὸς ἡ ἀπάγουσα εἰς τὴν ζωὴν», ἀλλὰ ζῶμεν ἀπλῶς εἰς τὸ πηχτὸ σκοτάδι ποὺ ἀναγγέλλει τὴν αὐγὴν. Τότε ἡ ἀνθρωπότης θὰ δυνηθῇ νὰ δώσῃ ἱκανοποιητικὴν καὶ αἰσιόδοξον ἀπάντησιν εἰς τὸ ἐρώτημα τοῦ ἐκλεκτοῦ μας Ἰησοῦ, εἰς ὑγίαν τοῦ ὁποίου καθὼς καὶ τῆς ἀξιοτίμου Κερίας του ἐπιτρέψατέ μου νὰ ζητήσω νὰ πῶμεν.

ΟΜΙΛΙΑ

Γενομένη κατά τὸ δείπνον τὸ παρατεθὲν ὑπὸ τῶν κ.κ. Καθηγητῶν πρὸς τὴν ἐπιθὴν ξένων διακεκρυμένων γάλλων καὶ ἀμερικανῶν Συναδέλφων των.

Τῷ 1947 καθιερώσαμεν τὰ συναδελφικά μας αὐτὰ δείπνα, τὰ ὁποῖα δὲν εἶναι ἡ πρώτη φορά πού δίδονται πρὸς τὴν ἐπιθὴν ξένων Συναδέλφων μὲ τόσην προθυμίαν συντηροῦντων τὸ ἐκπαιδευτικόν μας ἔργον. Σήμερον ἰδιαιτέρως εἴμεθα εὐτυχεῖς διότι παρίστανται ἀνάμεσά μας ὡς φίλοι καὶ συνεργάται οἱ Καθηγηταὶ κ.κ. Ἀργύρης, Bartels, Bize καὶ Cunnigs, ὡς καὶ τόσοι διακεκοιμημένοι ἐκπρόσωποι πνευματικῶν καὶ οἰκονομικῶν ἰδρυμάτων τῆς Προτεστουσίας.

Ἐγγέα ἀπὸ τότε παρῆλθον ἔτη. Ἀναλογίζομαι τὴν ἐσπέραν ταύτην τὰ πρῶτα τῆς Σχολῆς βήματα ὑπὸ τὴν ἐμπνευσμένην καθοδήγησιν τοῦ ἀειμνήστου Προέδρου, τοῦ Ἐλαμεινῶνδα Χαριλάου.

Ἀναλογίζομαι πόσαι παρεξηγήσεις καὶ πόσαι κακότητες, πόση ἔλλειψις κατανοήσεως μᾶς περιέβαλεν εἰς τὰ πρῶτα βήματα, ὅταν εἰς μίαν χαώδη πολιτικὴν καὶ κοινωνικὴν κατάστασιν, ἀπότοκον τοῦ πολέμου καὶ τῆς κατοχῆς, προσελάθησαν οἱ Καθηγηταὶ νὰ ἀφθοῦν ὑπὲρ τὰ μίση καὶ τὰ πάθη καὶ νὰ δημιουργήσουν ἐν ἐλευθερον πνευματικὸν κέντρον, ἐν ἴδρυμα ἐθνικῆς καὶ κοινωφελούς ἀποστολῆς, μίαν Σχολὴν ἐξυπηρετοῦσαν τὰς νέας κοινωνικάς, οἰκονομικάς καὶ κρατικάς ἀνάγκας τῆς ἐποχῆς.

Εἰς μίαν ἐποχὴν ὀξυτήτος, παθῶν καὶ ἀντιθέσεων, καταστροφικοῦ μίσους καὶ στείρου κομματισμοῦ εἶναι φυσικὸν ἴσως ἡ θέσις μας νὰ μὴ κατανοῆται καὶ ἡ ἀποψις μας νὰ παρεξηγῆται, διότι καὶ οἱ μὲν καὶ οἱ δὲ ἀγαποῦν τὴν ἐλευθερίαν διὰ τὸν ἑαυτὸν των, ἀλλὰ καὶ τὴν ὑποταγὴν διὰ τοὺς ἄλλους.

Εἰς μίαν ἐποχὴν ὀξέων παθῶν εἶναι φυσικὸν νὰ θεωρῆται ὡς κακὴ καὶ νὰ παρεξηγῆται ἡ τοποθέτησις ἐνός Ἰδρυματος, τὸ ὁποῖον ἔχει τὸ ὑπερήφανον θάρρος νὰ διακηρύσῃ ὅτι ἀνήκει εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ Συνόλου, ἐργάζεται διὰ τοὺς Νέους καὶ ἀγωνίζεται νὰ προσφέρῃ διὰ τῆς μορφώσεως στελεχῶν ὑπηρεσίας εἰς τὴν ἐθνικὴν οἰκονομίαν καὶ τὸ κράτος.

Ὁ δρόμος τὸν ὁποῖον διηγήσαμεν ὑπῆρξε σύντομος, ἀλλὰ τόσον ἐπίπονος. Τριβόλοι καὶ ἀκανθαὶ ἦσαν κατεσπαρμέναι καθ' ἅλην τὴν διαδρομήν.

Σήμερον μετὰ δεκάετην ἐπίπονον πορείαν δυναμέθα μετὰ ὑπερηφάνειας νὰ εἰπομεν καὶ νὰ προσδιορίσωμεν τὴν βασικὴν θέσιν τῆς Σχολῆς, τὸ ἐκπαιδευτικὸν τῆς ἰδιαιότητος.

Εἰς τὴν παλαιὰν ἀντίληψιν τῆς παιδείας πρὸς μόρφωσιν ἀνθρώπων ἔσω καὶ ὑπερέσω τῆς οικονομικῆς ζωῆς καὶ εἰς τὴν ξεπερασμένην ἐπίσης ἀντίληψιν τῆς ἐκπαίδευστος πρὸς μόρφωσιν ἐνὸς στεγνοῦ καὶ ἀπεξηραμένου ἐπαγγελματίου, ἡ Σχολὴ προσέβαλε καὶ προσβάλλει ὡς αἴτημα καὶ ὡς ἰδιαιότην τὴν μόρφωσιν ὀλοκληρωμένων ἀνθρώπων με ἀνθρωπιστικὴν ἀντίληψιν, ἀλλὰ πάντως ἐντὸς τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τῆς Χώρας. Εἰς τὸν homo sapiens καὶ εἰς τὸν homo faber ἢ εἰς τὸν homo economicus, ἡ Σχολὴ ἀντίταξε τὸν εὐάνθρωπον - παραγωγόν*.

Ὅχι μόνον δὲν ὑπάρχει διαφορὰ μεταξύ τῶν δύο αὐτῶν ἐγνοῶν, τοῦ ἀνθρώπου καὶ παραγωγοῦ — πολὺ περισσώτερον δὲν ὑπάρχει ἀντίθεσις — ἀλλὰ δεόν σήμερον νὰ διακηρυχθῇ ὅτι αἱ δύο αὐτῶ ἐγνοαὶ εἶναι τόσον συνυφασμένα, ὥστε νὰ μὴ δύναται κανεὶς ν' ἀντιληφθῇ τὸν ἀνθρώπον χωρὶς νὰ εἶναι παραγωγὸς καὶ τὸν ἐπαγγελματίαν χωρὶς νὰ εἶναι ἄνθρωπος.

Ὅθιω πως προσπαθούμεν νὰ δημιουργήσωμεν μίαν νέαν ἀντίληψιν περὶ τῶν σκοπῶν τῆς Παιδείας, πλήρη ρεαλιστικοῦ ἰδεαλισμοῦ, πλήρη γονίμου ἀνθρωπισμοῦ, διαπιστοῦντες ὅτι ἡ παραγωγὴ τῶν ποικίλων ἀγαθῶν σκοπὸν ἔχει τὸν ἀνθρώπον καὶ ὅτι ὁ ἄνθρωπος δὲν εἶναι ἄπλοὸν μέσον ὅπως εἶναι τὰ ἄλλα παραγωγικὰ ἀγαθὰ.

Ἡ νεοανθρωπιστικὴ αὐτὴ ἀντίληψις τίσσει τὴν Σχολὴν εἰς τὴν προετοιμασίαν τῶν Ἐκπαιδευτικῶν Ἰδρυμάτων καὶ ἐντάσσει αὐτὴν καθ' ἀνάγκην εἰς τὸ σύνθημα τῆς ἐποχῆς μας, τοῦ εἶναι τοῦτο: νὰ ἀεθίσωμεν τὴν παραγωγὴν ὀργανοῦντες αὐτὴν, διὰ νὰ ἐξυληθεύσωμεν τὸν ἀνθρώπον.

Ἡ Σχολὴ συνεστήθη καὶ παρέμεινε εἰς ἐλεύθερον πνευματικὸν κέντρον, εἰς τὸ ὁποῖον — ἀκριβῶς διότι εἶναι ἐλεύθερον — συνεργάζονται με τόσῃ ἀγάπην καὶ τόσῃ ἀμοιβαίαν κατανόησιν καὶ ἐμπιστοσύνην Καθηγηταὶ ἀνήγοντες εἰς διαφόρους πολιτικὰς καὶ ἐπιστημονικὰς πεποιθήσεις καὶ ἀντιλήψεις. Τοῦτο ἀποτελεῖ δικαίαν μας ὑπερηφάνειαν.

* Ἀγαπητοὶ Φίλοι,

Εἰς τὸν πόλεμον ἠγωνισθήμεν ὅχι μόνον διὰ νὰ σώσωμεν τὰ εὐκά μας ἀγαθὰ, ἀλλ' ἐπίσης ἐπολεμήσαμεν διὰ νὰ ἐξασφαλίσωμεν τὰ ἠθικὰ καὶ πνευματικὰ μας ἐπιτεύγματα. Δυστυχῶς μετὰ τὸν πόλεμον παρεβλήφαμεν τοῦτο. Εἰς τὴν περίοδον τῆς εἰρήνης παρα-

σκευαζόμεθα διὰ νέον πόλεμον, ἐνῶ δὲν ἀσχολούμεθα γὰ περιφρουρήσωμεν τὴν ψυχὴν μας καὶ τὸ πνεῦμα μας, ἀδιαφοροῦμεν διὰ τὸν πνευματικὸν μας κόσμον καὶ περιφρονοῦμεν τὰς δαπάνας διὰ τὴν μόρφωσιν. Φοβοῦμεθα διὰ τὸν ἐχθρὸν ἀλλὰ δὲν οἰκοδομοῦμεν καὶ δὲν οργανώνομεν Σχολεῖα, διὰ ν' ἀντιμετωπίσωμεν ἓνα μεγαλύτερον ἐχθρὸν, τὸν ἡμαθῆ καὶ ἡμιμαθῆ νέον, ὁ ὁποῖος εἶναι ἔτοιμος νὰ συνεργασθῆ μὲ τὸν ἐχθρὸν ἢ νὰ καταστῆ ὁ ἴδιος στοιχεῖον ἐχθρικοῦ συγκροτήματος ἢ ἐργάτης καταστροφῆς καὶ ἀποσυνθέσεως.

Ἄλλὰ τοῦτο δημιουργεῖ ὑποχρεώσεις τῶν μέχρι σήμερον προνομοῦχον, δημιουργεῖ κατ' ἀνάγκη νέας ἀπόψεις, νέας ιδέας καὶ συνεπῶς νέα ἐκπαιδευτικὰ ἰδανικά. Τὸ ἀντελήφθημεν :

Δι' αὐτὰ τὰ ἰδανικά τῆς Ἐλευθερίας δι' ὅλους, τῆς Δικαιοσύνης δι' ὅλους, τῆς Εὐτυχίας ἐπομένως δι' ὅλους, ὁ Ἀντικὸς Κόσμος δαπανᾷ τεράστια ποσά, ἀλλὰ λησμονεῖ ὅτι ἄνευ τοῦ Σχολείου καὶ ἄνευ τῆς μόρφώσεως δὲν δημιουργοῦνται αὐτὰ τὰ κοινὰ ἰδανικά ἐνὸς Λαοῦ. Τί ἐπράξαμεν λοιπὸν διὰ τὸ Σχολεῖον, ὥστε ὄχι μόνον νὰ ἀποκτήσῃ τὰ ὕλικά μέσα, ἀλλὰ καὶ νὰ ἀναταθῆ μέχρι τῶν νέων ἰδανικῶν ;

Ἔργον εἶναι καὶ χρέος νὰ βελτιώσωμεν τὰς σχέσεις μεταξὺ τῶν ἐργαζομένων μέσα εἰς τὰς ἐπιχειρήσεις ὥστε νὰ τὰς καταστήσωμεν ἀνθρωπινάς.

Νὰ δημιουργήσωμεν πνεῦμα συμπαιθείας καὶ κατανοήσεως, νὰ ἐφαρμοσώμεν δηλαδὴ ὀλόκληρον πολιτικὴν, ὥστε νὰ ἀντικαταστήσωμεν μὲ αὐτὸ τὴν ἀτιμωσφαιραν τῆς πάλης καὶ τῆς διενέξεως. Νὰ γεφυρώσωμεν τὴν ἀπόστασιν καὶ νὰ μεταβάλωμεν τὸν ἀρχηγὸν ταυτοχρόνως εἰς ὑπηρετὴν, δημιουργὸν, συντονιστὴν καὶ ὑπεύθυνον.

Ἐπίσθαι μία διάσπασις ψυχικὴ, ἐνῶ ἔπρεπε νὰ ὑπάρχῃ συνηχὴς ἄλλοις κοινῶν συναισθημάτων καὶ κοινῶν ἐπιδιώξεων, κοινῶν συμφερόντων, ἀφοῦ κοινὸς εἶναι ὁ σκοπός.

Ἀκόμη νὰ μάθομεν νὰ ἀλληλογνωρίζομεθα καὶ ν' ἀλληλουγατόμεθα ὅλοι οἱ ἀνήκοντες εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς παραγωγῆς. Δὲν εἶναι οὐτοπία νὰ ζητῶμεν τὴν μεταβολὴν τῶν ἔργων ἐργασίας, ὑπὸ μίαν εὐφυτάτην ἔννοιαν τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς δι' ἀνθρωπινωτέρας μεταχειρίσεως τῶν ἐργαζομένων χάρις τοῦ κοινοῦ καλοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀντιθέτως οὐτοπία νὰ νομίζομεν ὅτι δυνάμεθα νὰ ἐξακολουθήσωμεν χρησιμοποιοῦντες πεπαιτωμένας μεθόδους ἐργασίας στηριζόμενοι εἰς πεπαιτωμένας ιδέας καὶ ἀντιλήψεις, ἀναπνέοντες τὸν μωχλιασμὸν ἀεὶ ἐρημητικῶς ἐπιδοκίμως. Τὸ σήμερον εἶναι βεβαίως συνέχεια τῆς γῆρας, ἀλλ' εἶναι πάντως βέβαιον ὅτι εὐρισκόμεθα πρὸ νέας ἐποχῆς μὲ ἴδιαν συνθήκας καὶ ἴδιαν ἀνάγκας. Ἡ ἐκπαίδευσις ἔχει χρέος ν' ἀντιληφθῆ τοῦτο καὶ νὰ προσαρμοσθῆ πλήρως διὰ νὰ εἶναι ἀνταξία τῶν σκοπῶν τῆς.

Ἡ σύγχρονος τάσις διὰ τὴν ἐπιχείρησιν, ἐκδηλουμένη κυρίως

ἐν Ἀμερικῇ, εἶναι ἡ θεώρησις τῆς ὡς ἰδρύματος εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τοῦ κοινοῦ, εἰς τὴν ὑπηρεσίαν τῆς εὐημερίας τοῦ συνόλου. Ἀναμένουν ἀπ' αὐτὴν τὴν ἐκτέλεσιν καθήκοντων οἰκονομικῶν καὶ κοινωνικῶν, ἀπὸ τὰ ὁποῖα δὲν ἔχει τὸ δικαίωμα νὰ ἀποστη.

Οὕτω διαμορφοῦνται μία ἠθικὴ καὶ κοινωνικὴ δικαιολόγησις τῆς ἐπιχειρήσεως, μία νέα περὶ αὐτῆς ἀντίληψις, ἄγνωστος καὶ ἀκατανόητος πρὸ ὀλίγου χρόνου. Ἡ ἐκπαίδευσις πρέπει γ' ἀντιληφθῆναι τοῦτο καὶ νὰ καθορίσῃ τὴν διδασκαλίαν τῆς διαμορφώουσα καταλλήλως τοὺς νέους.

Τὰ καθήκοντα αὐτὰ ἐπιλείπουν φυσικὰ ἐπὶ τῶν ἡγετῶν: Ὅσον τὸ δυνατόν μεγαλύτερα παραγωγὴ αγαθῶν καὶ διαβίωσις τῶν ἐργαζομένων ὑπὸ ὅσον τὸ δυνατόν καλύτερους ὄρους. Αὕτη εἶναι πλέον ἢ πραγματικὴ ἔννοια τῆς ἐλευθερίας, ἡ ὁποία ἐδράζεται ἐπὶ τῶν κοινωνικῶν ὑποχρεώσεων.

Ἄλλοτε εἰθεοφεῖτο ὅτι ἡ ἐπιτυχία ἦτο ἔργον ὀρισμένου ἀτόμου, τῶν ἐπιχειρηματιῶν. Τώρα ἡ ἐπιτυχία δύναται νὰ εἶναι ἀποτέλεσμα μόνον τῆς φωτισμένης καὶ συνδυασμένης συνεργασίας ὅλων τῶν στελεχῶν ὑπὸ τὴν νέαν αὐτὴν ἀντίληψιν. Εἰς τοῦτο προσλαθεῖ νὰ καθοδηγήσῃ τὴν οἰκονομικὴν σκέψιν καὶ δοῶσιν τῶν συντελεστῶν τῆς παραγωγῆς ἡ Σχολὴ μας.

Ἡ κοινωνία στρέφεται πρὸς τοὺς φωτισμένους ἀνθρώπους ὡς ὁδηγούς. Αὐτὸ πρέπει νὰ δημιουργήσωμεν πλήρεις ἀνθρώπους καὶ ὄχι μονομερεῖς ἀλλὰ μὲ εὐθείας προοπτικὰς, ἀντικαμψανόμενους τὴν σφαιρικότητα τῶν προβλημάτων.

Μαζὶ μὲ τὴν ἰδέαν τῆς ἐλευθερίας, ὡς ἀνάγκης τοῦ ἔθνους καὶ τοῦ ἀτόμου, πρέπει νὰ ἐμφυτεύσωμεν τὸ ἰδανικὸν μᾶς κοινωνικῆς Δικαιοσύνης. Τότε καὶ μόνον θὰ δημιουργήσωμεν ἀξίους πολίτας καὶ χρησίμους ἀνθρώπους. Δὲν ἄρκει τὸ παρεχόμενον οἰκονομικὸν ἀντάλλαγμα διὰ νὰ ἀναπτύξωμεν τὴν ἔθνικὴν παραγωγὴν. Ὁ σκοπὸς πρέπει νὰ εἶναι νὰ ἀνεψώσωμεν τὸ βιοτικὸν ἀνθρώπινον ἐπίπεδον καὶ ἐπομένως νὰ ἀναπτύξωμεν εἰς κάθε παραγωγὴν τὴν ἀνθρωπίνην ἀξίαν, τὴν ὁποίαν ἕκαστος περιέχει. Πρέπει πρὸς τοῦτο νὰ διαμορφώσωμεν εἰς τοὺς νέους τὴν ἔννοιαν τῆς ὑπερηφανείας διὰ τὴν ἐργασίαν καὶ τὴν ἀνάγκην τῆς κοινωνικῆς ἀλληλεγγύης, ἡ ὁποία θέτει τὸ Σύνολον ὑπὲρ τὸ ἄτομον, ἀκριβῶς διὰ νὰ ἐξυπηρετηθῇ ὁ ἀνθρώπος ὡς ἄτομον.

Διερωτόμεθα πράγματι πρὸς τί ὅλοι αὐτοὶ οἱ νέοι νὰ προσέρχονται ἀπὸ τὰ πέρατα τῆς ἑλληνικῆς γῆς καὶ νὰ συνωθοῦνται εἰς τὰ ἀνώτερα Σχολεῖα κατὰ χιλιάδας, ὅταν οἱ νέοι αὐτοὶ δὲν εἶναι παρὰ στενοὶ ἐπαγγελματῖαι ἀναζητοῦντες μίαν θεσοῦσαν ἢ ἓνα κέρδιον, ὅταν αὐτοὶ στεροῦνται ἰδανικοῦ, ὅταν στεροῦνται τῆς ζωῆς καὶ τῆς εὐτυχίας, τοῦ ἠθους, τῆς φιλοδοξίας, τῆς ψυχικῆς καὶ πνευματικῆς ἀνατάσεως. Ἀκόμη πρὸς τί ἡ φιλοδοξία τῆς αὐξήσεως τῆς παραγωγῆς καὶ ἀκόμη περισσότερον πρὸς τί ἡ φιλοδοξία τῆς ἐξυπηρετήσεως τῆς ἐπιστήμης, ὅταν τὴν ψυχὴν των δὲν κατέ-

χει ἡ βασιτεία χαρὰ ὅτι ἐξυψηροτοῦν τὴν δικαιοσύνην καὶ τὴν πρόδο-
 δον τοῦ Ἑθνους καὶ ὅταν δὲν ἀντιλαμβάνονται ἀκόμη ὅτι ὀφεί-
 λουν νὰ ἐργάζονται ὡς μέλη ἑνὸς συνόλου διὰ τὴν ὕλικὴν καὶ
 ἠθικὴν εὐημερίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ.

Πρέπει βέβαις τῆς ἐκπαιδεύσεως νὰ γίνῃ ἡ ἐκ μέρους ὄλων
 κατανόησις ποίαν σημασίαν ἔχει ὁ ἄνθρωπος καὶ ποῖα δικαιώματα
 καὶ ποῖας ὑποχρεώσεις ἔχει οὗτος μέσα εἰς μίαν συγκροτημένην καὶ
 πολιτισμένην κοινωνίαν. Αὐτὴ ἡ ἔννοια τοῦ ἀνθρώπου ἀνυψώνει
 τὴν ἔννοιαν τῆς ἀρετῆς εἰς ἓν πανανθρώπινον ἰδανικόν καὶ αὐτὸ
 ἀποδεικνύει διατὶ ὁ ἠθικὸς κόσμος διαφεύγει ἀπὸ τοὺς νόμους τῆς
 τεχνικῆς καὶ ἐξηγεῖ τὴν ἀπόστασιν ἡ ὁποία ὑπάρχει μεταξὺ τῆς
 τεχνικῆς καὶ τῆς ἠθικῆς ἐξελιξέως τοῦ κόσμου.

Ἄγαπῆτοί Φίλοι,

Εἶναι πράγματι εὐτυχὴς ἡ σύμπτωσης ὅτι Καθηγηταὶ φίλων
 χορῶν, μὲ τὰς ὁποίας συνεπολεμήσαμεν κατὰ τοῦ φασισμοῦ καὶ
 ὑπὲρ τῆς Ἐλευθερίας, παρακάθηνται μαζί μας. Τιμοῦν τὴν χώραν
 τῶν μὲ τὴν ἐπιστημονικὴν τῶν ἐργασίαν καὶ ἀποτελοῦν τιμὴν καὶ
 ὑπερηφάνειαν διὰ τὴν Σχολὴν μας, μὲ τὴν ὁποίαν μὲ τόσην προ-
 θυμίαν καὶ εὐγένειαν συνεργάζονται.

Ἐπὲρ τῶν Συμμάχων Χορῶν καὶ ὑπὲρ τῶν συμπαρακαθημέ-
 νων Καθηγητῶν ὑψώσω τὸ ποτήριον τοῦτο, εὐχόμενος πᾶσαν εὐτυ-
 χίαν εἰς τοὺς Λαοὺς μας καὶ ἰδιαίτερος πρὸς τοὺς συνδαιτυμόνας
 μας.

Η ΕΠΙΣΚΕΨΙΣ ΤΟΥ Κ. ΧΑΜΕΡΦΕΛΝΤ

[Τὴν Σχολὴν μας ἐπισκέψθη ὁ Δανὸς δημοσιογράφος κ. Χάμερφελντ, ὁ ὁποῖος ἀποστάλη εἰδικῶς διὰ τὴ μελέτησιν τῆν κατῴσασιν τῶν σεισμοπαθῶν καὶ τὰ ἐνεργήσῃ μετὰ ταῦτα προπαγάνδαν ὑπὲρ τῆς ἐνισχυτικῶς τῶν μεταξὺ τοῦ πληθυσμοῦ τῆς φίλης Δανίας. Ὁ κ. Χάμερφελντ ἐθεωρήθη ὡς ἐπίσημος φιλοξενοῦμενος τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ἐπαινετημένως τοῦ ἐδόθη ἡ ἐκκαιρία νὰ ὁμιλήσῃ καὶ πρὸς τοὺς Ἕλληνας καὶ πρὸς τοὺς Δανούς ἀπὸ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ, Κατωπέω δημοσιουόμεν τὸν ἐκφωνηθέντα λόγον παρα τοῦ κ. Στρε. Κ. Παπαϊωάννου εἰς τὸ παραιθὲν ὑπὸ τῶν Καθηγητῶν τῆς Σχολῆς πρὸς τιμὴν τοῦ κ. Χάμερφελντ δειπνοῦ].

Ἡ Σχολὴ μας εἶναι πολὺ εὐτυχῆς, διότι ὑποδέχεται ἓνα διακεκριμένον δημοσιογράφον καὶ τιμημένον ἥσοα τῆς Δανίας, μετὰ τῆς ὁποίας παλαιοὶ δεσμοὶ συνδέουσιν τὴν Χώραν μας.

Ἐξ ὀνόματος τῆς Σχολῆς μας, ἡ ὁποία φιλοδοξεῖ νὰ μορφώσῃ ἀνώτερα διοικητικὰ στελέχη τῆς οἰκονομικῆς ζωῆς καὶ ἰδιαίτερος τῆς Ἑλληνικῆς Βιομηχανίας, οὕς εὐχαριστῶ δι' ἕσα ὑπὲρ τῆς πολυαγαπημένης μας Πατρίδος εἶπατε.

Πράγματι, συνήθως οἱ ξένοι γνωρίζουσιν καλῶς τὴν ἀρχαίαν Ἑλληνικὴν ἱστορίαν καὶ δυστυχῶς ἀγνοοῦν παντίπασιν τὴν ἱστορίαν τῆς νεωτέρας Ἑλλάδος, τὴν ὁποίαν καθηγήσαν ἀγῶνες καὶ θυσίαι, αἶμα Μαρτύρων καὶ Ἡρώων.

Γνωρίζουσιν οἱ φίλοι μας ξένοι τὸν Μαραθῶνα καὶ τὴν Σαλαμίνα, ἀλλὰ λησμονοῦν ὅτι ὁ Ἴδιος Λαὸς ἐπανελάβε τὴν ἱστορίαν του καὶ τὸ ἔπος του μὲ τὸν ἀγῶνα του κατὰ τῶν βωβάρων, κατὰ τοῦ φασισμοῦ καὶ τοῦ ναζισμοῦ, κατὰ τοῦ ὀλοκληρωτισμοῦ κάθε μορφῆς.

Θαυμάζουν οἱ ξένοι μας τὰ ἀρχαία ἔργα Τέχνης, τὰ ὁποία ἀποτελοῦν τὸ κορυφωμα τῆς ἀνωτατικῆς τοῦ ἀνθρώπου ἐκδηλώσεως, ἀλλ' ἀγνοοῦν τὴν θαυμαστὴν καλλιτεχνικὴν ἐργασίαν τοῦ Ἑλληνικοῦ Λαοῦ κατὰ τοὺς νέους χρόνους, λαμπροῦ συνεχιστοῦ τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνικῆς παραδόσεως.

Ἀπαγγέλλουσιν οἱ ξένοι μας στίχους τῶν ἀρχαίων ποιητῶν καὶ δὲν γνωρίζουσιν καν τὴν ὑπαρξιν ἐνός Σολομοῦ, ἐνός Παλαμῆ, ἐνός Σικελιανοῦ. Γνωρίζουσιν τοὺς Πέρσας τοῦ Αἰσχύλου, ἀλλ' ἀγνοοῦν ὅτι τὸν νέον ἐπικὸν ἀγῶνα τοῦ Ἔθνους διὰ τὴν ἀπελευθέρωσιν ἔμνησε ὁ μέγας μας Σολομός.

Ὁ μικρὸς αὐτὸς εἰς ἀριθμὸν λαός, ἀλλὰ καὶ τόσον μεγάλος, διετήρησε τὸν ἔθνησμόν του, τὴν γλῶσσαν του, τὰ πανανθρώπινα ἰδανικά του, τὰς ἀρετὰς καὶ δυστηγῆς καὶ τὰ ἐλαττώματά του, παρὰ τοὺς τόσους αἰῶνας δουλείας κάτω ἀπὸ βαρβάρους καὶ παρὰ τὰ πλήγματα τῶν βαρβαρικῶν ἐπιδρομῶν. Ὅλη του ἡ ἱστορία ἀπὸ τῆς ρωμαϊκῆς κατακτῆσεως εἶναι ἱστορία ἀντιστάσεως, θυσῶν, καταστροφῶν, αἵματος.

Δι' αὐτὸ ὁ Ἑλληνικὸς λαὸς εἶναι ὑπερήφανος ὄχι μόνον διὰ τὸ παρελθόν του, ὄχι μόνον διὰ τὴν ἀρχαίαν του δόξαν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὸ παρὸν του καὶ διὰ τὴν σύγχρονον συμβολὴν του εἰς τὸν πολιτισμόν. Δὲν θὰ σὰς ὁμιλήσω ὅπως σήμερον διὰ τοὺς ἀγῶνας μας, τοὺς ἡρώας μας, τοὺς μάρτυράς μας, διότι «μοῖρα τῶν Ἑλλήνων εἶναι, ὅπως λέγει ὁ Ποιητής, νὰ φυλάγουν τὶς Θεομοτύλες».

Θέλω ὅμως, μὲ τὴν εὐκαρίαν τῆς ἐδῶ παρουσίας σας πρὸς ἐκτέλεσιν μᾶς τόσοσιν συγκινητικῶς ἀνθρωπιστικῆς ἀποστολῆς ὑπὲρ τῶν σεισημοπλήκτων, νὰ μεταδώσω εἰς τὸν ἀγαπητὸν Λατικὸν λαὸν τρία χαρακτηριστικὰ παραδείγματα τῆς «ἀνθρωπιᾶς» τοῦ Ἑλληνικοῦ λαοῦ, ἀνθρωπιᾶς ποῦ εἶναι τὸ κύριον χαρακτηριστικὸν τῆς Ἑλληνικῆς ψυχῆς.

Μετὰ τὴν φασιστικὴν ἐπίθεσιν ἡ Ἑλληνικὴ Κυβέρνησις ἐκάλεσε τοὺς Καθηγητὰς νὰ ἐξασφαλίσουν τὴν στρατιωτικὴν λογοκοσίαν. Ἡμεῖν καὶ ἐγὼ μεταξὺ αὐτῶν ἐπὶ ὀλίγας ἡμέρας. Μεταξὺ τῶν πρώτων ἐπιστολῶν ἦτο καὶ μᾶς ἀγραφισμὸν χωρικῆς ἀπὸ ἑν μικρὸν χωρίον τῆς Ρούμελης, ἡ ὁποία ἐγραφε εἰς τὸν ἀναχωρήσαντα διὰ τὸ μέτωπον υἱὸν τῆς «Πανῶ πολὺ καὶ φοβούμεναι, ἀλλὰ παρηγορεῖμαι διότι γνωρίζω ὅτι ἀγωνίζεσαι διὰ τὴν Ἐλευθερίαν ὄχι μόνον τῆς Ἑλλάδος, ἀλλ' ὅλοκλήρου τοῦ κόσμου».

Ἡ ἀρχαία Σπαρτιάτισσα ἦτανε βέβαια δεῖγμα ἡρωϊσμοῦ, ἀλλ' ἡ νεότερη Ἑλληνίδα εἶναι γεμιάτη ἀνθρωπιᾶ, καὶ ἐγὼ ἐκτιμῶ καὶ θαυμάζω περισσότερο τὸ δεύτερον.

Πέρσι ἀντεπροσώπενα τὴν Κυβέρνησιν στὴν Ἐκθεσὴ Ἀυτοκινήτου τοῦ Τουρίνου. Ὁ Διευθυντὴς ποῦ μὲ συνόδευε μοῦ ἔδειξε γεμάτος θαυμασμὸ μιά μηχανὴ «Ἄλφα—Ρομέο». «Εἶναι ἓνα θαῦμα τοῦ τεχνικοῦ μας πολιτισμοῦ», εἶπεν ὁ Διευθυντὴς τῆς Ἐκθέσεως. «Ναί, τοῦ ἀπύτητος, ἀλλ' ὁ ἠθικὸς πολιτισμὸς ποῦ βρῖσκειται στὸν καιρὸ μας ;»

«Τὸ ἀπόγευμα, μοῦ ἀπύτησε, ποῦ θὰ ξαναθῆτε θὰ σὰς ἀποδείξω πὸς ὑπάσχει». Τὸ ἀπόγευμα στὸ γραφεῖο του μοῦ ἔδειξε μὲ βαθύτατη συγκίνησιν μιά φωτογραφία. Σ' ἓνα καμῖόν Ἰταλοὶ ἀντιφασίστες ὀδηγοῦμενοι μετὰ τὴν ἡττὰ τῆς Ἰταλίας στὴν ἐξορία. Ἕλληνες γέροντες, νέοι, παιδιὰ τοὺς ἔδιναν τσιγάρα, κονσέρβες, νερὸ καὶ οἱ γερμανοὶ χτυποῦσαν ἀλύπητα Ἕλληνες καὶ Ἰταλοὺς μετὰ ὄπλα τους, ἀφορίζαν ἀπὸ τὸ θυμὸ τους. Ἐνας ἀξιωματικὸς γερμανὸς κοίταζε ἐκκλήκτως τὴ σκηνή, μὴ μπορῶντας φυσικῶς

κά να καταλάβη την Ἀλήθεια, να ὑψωθῆ εἰς τὸ νόημα τῆς σκη-
νῆς αὐτῆς, να νιώσῃ τὴν ἀνθρώπια τῶν Ἑλλήνων.

Νά, μοῦ εἶπεν, ὁ ἠθικός πολιτισμός. Βρίσκεται μέσα στὴν
ἀφθιστὴ ἀνοικτερότητα τῆς ἑλληνικῆς ψυχῆς, τῆς ψυχῆς τοῦ λαοῦ
ποῦ ἀυθόρμητα φανερώθηκε λαὸς ἀνοικτερότερον ἀνθρώπων. Γιατί γ'
ἀμφιβάλλουμε γὰρ τὶς ἠθικὰς ἀξίες, γὰρ τὸν ἠθικὸν πολιτισμὸν, ἀφοῦ
εἶδαμε στὸν πόλεμον καὶ στὴν ζωτοχί τὴν ἑλληνικὴν ψυχὴν; Ποιὸς
ἀραγε θὰ τραγουδήσῃ μιὰ μέρα ὄχι μόνο τοὺς ἡρωϊσμοὺς καὶ τὶς θυ-
σίαις, ὄχι μόνο τοὺς μάρτυρας καὶ τοὺς ἁγίους, ἀλλὰ προπαντὸς ποιὸς
θὰ τραγουδήσῃ αὐτὴ τὴν ἀνώτατην ἐκδήλωσιν πολεμένων ἀνθρώ-
πων, ποῦ νικοῦν τὸν πόνον τοὺς, ὑπερπληροῦν τὴν ἐκδίκησίν τοὺς,
τὴν δίκαιαν, κατὰ τῶν ἐισβολέων καὶ στέκονται δίπλα τοὺς μὲ κα-
τανόησιν καὶ σιτογγί, δίπλα τοὺς σὺν ἅπλοι ἀνθρώποι, ποῦ βλέ-
πουν να κακομεταχειρίζεται ἡ Βία ὄχι τοὺς μέγροι χθῆς σκληροὺς
καὶ ἀδικοὺς ἐχθροὺς, ἀλλ' ἄλλοι ἀνθρώπους;

Μιὰ μέρα πηγαίναμε μ' ἓνα φίλον Ἕλληνα καὶ τὴν ὀλλανδέζαν
γυναίκαν τοῦ στο Σούνιο. Τὸ τοπτεῖο μᾶς θύμιλε ὅ,τι ἔγραψεν ὁ
Περσεκλῆς Γιαννόπουλος γὰρ τὴν ἁπτικὴν γῆν. «Παντοῦ φῶς, παντοῦ
ἡμέρα, παντοῦ τερπνότης, παντοῦ λιτότης, συμμετρία καὶ εὐφροθυμία,
παντοῦ πόθος φωτισμένης, δίψα ὡραιότητος...». Σταματήσαμε ἀπὸ
μιὰ βλάβη τοῦ αὐτοκινήτου δίπλα σ' ἓνα ἀμπέλι. Ἐνα πρόσωπον κο-
ριτσαίκα δώδεκα χρονῶν ἔτρεξε κοντὰ μας. Μᾶς χαϊρεύτηκε καὶ ἔπει-
τα ἔφερε στὴν κυρία λουλούδια τοῦ ἀγροῦ καὶ σὲ λίγο σταφύλια
ἀπὸ τὸ κτήμα. Ἐβγαλε ἡ ξένη κυρία ἀπὸ τὴν τσάνταν τῆς μερικὰ
χορήματα καὶ τὰ ἔδωσε στὴ μικροῦ. Κατάπληκτο καὶ λυπημένον τὸ
κοριτσαίκα εὐγενικὰ ἀρνιέθηκε τὰ χορήματα. Ἐπειδὴ ἡ κυρία ἐπέ-
μεινε, τὸ κοριτσαίκα ἄρχισε να κλαίη. Τότε ἡ κυρία ἔνωσε πὸς τὸ
μικρὸ αὐτὸ κοριτσαίκα ἐξέφραζε τὴν ἀνθρώπιαν τῶν Ἑλλήνων—
ἀποτελέσμα χιλιάδων χρόνων ποῦ πέρασαν ἀπὸ τὴ Γῆ μας—τὴ
φιλοξενίαν τοὺς. Τότε ἔνωσε γιατί ὁ Ζεὺς λεγόταν «ξένιος».

Ἦρθατε, ἀγαπητὲ φίλε, ἀπὸ μιὰ μακρινὴν μικροῦ ἀγαπητὴν
Χώρα. Ὅταν θὰ γυρίσετε μὲ τὸ καλὸ σ' αὐτὴν να πῆτε στοὺς
συμπαισιώτες σας πὸς βοήκατε σ' αὐτὸν τὸ μικρὸ καὶ τόσο
ὡραῖο τόπον, τὸν τόσο φωτεινὸν, ὄχι μόνο τὰ μνημεῖα να ἱστο-
ροῦν τὴν ἀρχαίαν δόξαν, ἀλλὰ ὅ,τι εἶδατε καὶ νιώσατε τὴ ζωσαν, τὴν
ἀθάνατην ἑλληνικὴν ψυχὴν μὲ χαρακτηριστικὰ τῆς τὴν παλληκαριά
τῆς, τὸ φιλότιμον, τὴν ἀνθρώπιαν τῆς.

“ΕΝ ΑΝΘΡΩΠΟΙΣ ΕΥΔΟΚΙΑ,” *

Ἡ Σχολή μας σοῦ ἀπευθύνει, καθὼς καὶ στοὺς γονεῖς σου, τὶς πρὸ ἐγκάρδιες εὐχὲς γιὰ τὸ νέο χρόνο.

Βρίσκεσαι τώρα καὶ πάλιν ἀνάμεσά τους, στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα σου. Ἐλειψες ἀπὸ κοντὰ τους καὶ αὐτὴ ἡ ἀπουσία θὰ σὲ ἔκαμε — τὸ πιστεύουμε — νὰ τοὺς ἀγαπήσης ἀκόμη περισσότερο, νὰ τοὺς ἐτιμῆσης ἀκόμη βαθύτερα καὶ νὰ κατανοήσης πρὸ πολλοῦ τὶς θυσίες τους γιὰ σέ.

Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ ὑπάρχη στὸν κόσμο πρὸ στέρεο, πρὸ σίγουρο, πρὸ βαθὺ μέσα μας ἀπὸ τὰ αἰσθήματά μας γιὰ τοὺς γονεῖς μας. Φίλοι, φίλες, γνωστοί, διασκεδάσεις, ὅλα εἶναι τόσο ρευστά, τόσο περαστικά, τόσο σχετικά, κάποιες φορές τόσο ἀηδιαστικά, ἀκόμη τόσο κακοποιά.

Τὸ χαμόγελο τῆς Μάνας ἀνοίγει τὰ οὐράνια καὶ ἡ στοργικὴ καὶ θερμὴ ἀγκαλιά Της εἶναι ἀληθινὸς ἐπίγειος παράδεισος. Τίποτε στὴ ζωὴ δὲν ἀξίζει ὅσο τὸ χαμόγελό της, ἡ στοργὴ της, τὸ χέρι της. Καὶ ἡ ἀγάπη κι ὁ μόχθος τοῦ πατέρα, εὐλογία Θεοῦ.

Τώρα πού εἶσαι κοντὰ τους ἀνοίξε τὴν καρδιά σου σ’ αὐτούς, γιὰ νὰ δεχθῆς στὶς μεγάλες αὐτὲς μέρες τὴν εὐλογία τους. Γιατὶ πραγματικὰ «εὐλογίαι γονέων στηροῖζουσι τέκνα».

Ἀκόμη, τώρα πού βρίσκεσαι στὸ χωριό σου ** κοίταξέ το μὲ πόνο, μὲ στοργή, μὲ ἀγάπη, μ’ ἐνδιαφέρον. Βέβαια ἡ Ἀθήνα εἶναι ἡ μεγάλη πόλη, ἡ πρωτεύουσα, ἡ πνευματικὴ ἐστία, τὸ βιομηχανικὸ καὶ ἐμπορικὸ κέντρο. Ἀλλὰ ἡ Ἀθήνα δὲν εἶναι ὅλη ἡ Ἑλλάδα. Καὶ τὸ χωριό μας εἶναι ἐπίσης Ἑλλάδα, Ἑλλάδα παραγωγικὴ, Ἑλλάδα πού ἀξίζει ὅλη τὴ στοργὴ μας καὶ τὴν ἀγάπη μας, ὅλο τὸ ἐνδιαφέρον μας.

Μὴ παρασυρθῆς ἀπὸ τὸν «πρωτευουστανισμό» — σοῦ τὸ λέει ἕνας γέννημα - θρέμμα τῆς Ἀθήνας — καὶ μὴ περιφρονήσης τὸ χωριό σου γιατί εἶναι μικρό, γιατί εἶναι ἐγκαταλειμμένο. Ἀντίθετα, τώρα πρέπει νὰ νοιώσης καλύτερα πόσο εἶναι ἐγκαταλειμμένο καὶ πόσο πρέπει νὰ ἐργασθῆς, σὺ μορφωμένος νέος, νὰ τὸ βελτιώσης, νὰ τὸ ἐξυψώσης. Γιατὶ ἀξίζει τὴ στοργὴ μας καὶ ὄχι τὴν περιφρόνηση, ἀξίζει τὸ ἐνδιαφέρον μας καὶ ὄχι τὴν ἀδιαφορία μας. Ἐχεις ὑποχρεώσεις στὸν τόπο πού γεννήθηκες, σὺ καὶ οἱ πρόγονοί σου. Ὅταν νιώσης πόσους δεσμούς ἔχεις μὲ τὸ χωριό σου, θὰ καταλάβῃς ἀκόμη περισσότερο τὴν ἄμεση του, μὰ καὶ τὶς ὑποχρεώσεις σου σ’ αὐτό.

Τώρα πού εἶσαι μαζί μὲ τοὺς δικούς σου τὶς μεγάλες αὐτὲς μέρες κάνε μὴ εὐχὴ νὰ δουλέψουμε, νὰ ἀνασυγκροτηθοῦμε, νὰ

* Ἐδῆαι διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ μας Σταθμοῦ πρὸς τοὺς σπουδαστὰς πρὸ τῆς διακοπῆς, λόγῳ τῶν ἑορτῶν τῶν Χριστουγέννων καὶ τοῦ Νέου ἔτους, τῶν μοθημάτων.

** Ἡ Σχολὴ μεταξὺ τῶν ὑποχρεωτικῶν ἐργασιῶν τῶν σπουδαστῶν ὀρίζει τὴν σύνταξιν πλήρους οικονομικῆς καὶ πολιτιστικῆς μελέτης μιᾶς Κοινότητος (ἰδὲ Ὁδηγὸν Σπουδῶν).

παρασκευάσουμε ένα μέλλον καλύτερο για σᾶς τοὺς νέους. Δὲ θὰ γίνῃ βέβαια ὁ τόπος πλούσιος ἀλλὰ δὲν πρέπει νὰ μείνῃ φτωχός, κακομοιριασμένος, ζώντας ἀπὸ ξένες εισφορές, ὅσο καὶ ἂν αὐτὲς εἶναι μὴ μικρὴ, πολὺ μικρὴ ἀνταπόδοση γιὰ τὶς θυσίες μας στὸν ἀγῶνα γιὰ τὴν Ἐλευθερία τοῦ κόσμου. Ἡ ἀγάπη καὶ ἡ εἰρήνη, ἡ ὁμόνοια καὶ ἡ συνεργασία αἱ βασιλεύουν στὴν καρδιά ὅλων μας. Δὲν μπορεῖ τὸ μαχαίρι καὶ τὸ πῦμα νὰ εἶναι σύμβολα τῶν Ἑλλήνων. Δὲν μπορεῖ νὰ οἰκοδομήσουμε πάνω σ' αὐτά. Τίποτε δὲν μπορεῖ νὰ οἰκοδομηθῇ πάνω στὸ μῖσος.

Ὁ καθένας μας στὸ μικρὸ ἢ μεγάλῳ κύκλῳ τῆς δράσεώς του μπορεῖ πολλὰ νὰ κινή γιὰ νὰ ἴσῃσῃμε εὐτοχισμένοι σ' ἓνα τόσο τόσο δημοφῶ, τόσο εὐλογημένο ἀπὸ τὴ φύση, Σέλιφου πόσο εἴμαστε ὅλοι φυσικά ἐνωμένοι, συνταυτισμένοι, σὺ, ἐμεῖς, τὸ χωριό, ἡ πρωτεύουσα, οἱ γονεῖς σου, οἱ διακόλῳ σου, ὅλοι ὅσοι γεννηθῆκαμε στὸν ἐξάισιο αὐτὸν τόπο, τὸν λουσιμένο μέσα στὸ φῶς καὶ στὴν ἁρμονία τῶν χρονιῶν. Πῶς μπορεῖ νὰ φοβλιᾶ ἡ μῖσα μας τὸ μῖσος καὶ ἡ ἐχθρότητα καὶ ὄχι ἡ ἀγάπη καὶ ἡ ὁμόνοια;

Ἡ Σχολὴ στέλνει σὲ ὅλους τὶς εὐχές της, πιστεύοντας πὺς μαζί μὲ τὶς εὐχές της — γιὰ νὰ προκόψετε — κατοργάζεται τὸ ἦθος σας γιὰ νὰ σᾶς κινή ὄχι μονάχι διοικητικὰ στελέχη τῆς οικονομικῆς ζωῆς ἀλλὰ καὶ πρὸ παντός καλοὺς Ἑλληνας, χρησίμους γενικά ἀνθρώπους.

Ἡ εὐχὴ της εἶναι νὰ κατανοήσετε τὸ μεγάλο σκοπὸ της καὶ ὁ νέος χρόνος νὰ εἶναι δημιουργικός καὶ γόνιμος στὴν κοινὴ προσπάθεια ὅλων μας γιὰ τὸ καλὸ τοῦ τόπου μας. Θὰ τὸ ἐπιτύχουμε αὐτὸ ἂν πάνω ἀπὸ τὸν ἐαυτοῦ ἡμᾶς βάλουμε τὸ γενικὸ καλὸ, ἂν ἀφήσουμε τὰ πάθη καὶ τὰ μῖση, τὶς διαφορές καὶ τὶς μικρότητες γιὰ νὰ ὑπηρετήσουμε τὸ γενικὸν συμφέρον, τὴν Πατρίδα μας.

Καὶ στηρίζει ἡ Σχολὴ μεγάλες ἐλπίδες σὲ σᾶς τοὺς νέους, πὺς μεγαλώσατε μέσα στὴ δόξα τοῦ ἀγῶνα γιὰ τὴν Ἐλευθερία. Πρέπει σεῖς πὺς θὰ εἴσθε ἡ πρώτη γενεὰ τοῦ δευτέρου τμήματος τοῦ αἵωνα μας νὰ δώσατε συνέχεια σὶς μεγάλες στιγμές τοῦ ἔθνους μας.

Τὸ 1953 φεύγει γιὰ νὰ δώσῃ τόπο στὴν ἀρχὴ μιᾶς νέας ἐποχῆς. Γενήτε ἐργάτες προόδου καὶ εὐημερίας, πνευματικῆς καὶ ψυχικῆς ἀνατάσεως καὶ ὄχι ὄργανο καταπτώσεως, ὀπισθοδρομῆσεως καὶ ὑποδουλώσεως.

Στὸ ἀμείλικτο ἐρώτημα πὺς ὀρθώνεται, μόλις ἀνοίγει ἡ ἀυλαία τοῦ 1954, ἀμείλικτο γιὰ ὅλους μας, ἐὰν ὁ κόσμος ὑποκίπτοντας στὴ βία θὰ ζῆσῃ στὸ σκοπιδὶ τῆς τυφλῆς πίστεως, δώσατε σεῖς οἱ μορφωμένοι νέοι τὴν ἐλπιδοφόρο ἀπάντηση ὅτι χωρὶς Ἐλευθερία δὲν ὑπάρχει Δικαιοσύνη, ἀλλὰ καὶ χωρὶς Δικαιοσύνη εἶναι ἀνύπαρκτη ἡ Ἐλευθερία. Ἡ Ἑλλάδα καὶ ὄλη ἡ Ἀνθρωπότητα ἀπὸ σᾶς τοὺς νέους ἀναμένουν τὸ καλὸ αὐτὸ μήνυμα. Γενήτε οἰκοδόμοι, δημιουργοί, καὶ ὄχι καταλυτὲς καὶ ἀρνητὲς. Γενήτε ὄρατοὶ Ἕλληνες, χρήσιμοι ἄνθρωποι.

ΕΥΧΑΙ ΕΠΙ ΤΩ ΝΕΩ ΕΤΕΙ*

Είναι φυσικόν τοῦ Διδασκάλου ἡ πρώτη σκέψις, μέ τὸ ρόδι-
σμα τῆς ἀγῆς τοῦ νέου χρόνου, νὰ στρέφεται μέ ἀγάπην καὶ
στοργὴν πρὸς τοὺς Νέους τῆς Ἑλλάδος, καὶ ἰδίως πρὸς τοὺς
Νέους οἱ ὁποῖοι σπουδάζουν εἰς τὰ ἀνώτατα ἐκπαιδευτικὰ ἰδρύ-
ματα, εἴτε ἐδῶ εἰς τὸν τόπον μας, εἴτε εἰς τὸ ἐξωτερικόν.

Πρὸς τὴν Ἑλληνικὴν αὐτὴν Νεότητα ἀπευθύνονται καὶ αἱ
πρῶται εὐχαί μας διὰ μίαν καλύτεραν ζωὴν κατὰ τὸ ἀρχόμενον
νέον ἔτος. Ὑπὲρ τῶν Νέων αἱ πρῶται εὐχαί μας, τῶν Νέων, οἱ
ὁποῖοι περνοῦν τὴν νεότητά των εἰς τόσον χαλεποὺς καιροὺς καὶ
διφοῦν διὰ μάθησιν, ἐνῶ δὲν ἐγνώρισαν οὔτε τὴν εἰρήνην, οὔτε
τὴν εὐημερίαν.

Ὑπὲρ τῶν Νέων, οἱ ὁποῖοι ἐργάζονται καὶ μορφώνονται, πολ-
λάκις ἐπιαναλαμβάνοντες, ἐπὶ τραγικῆς συνθήκας, τὸ παράδειγμα τοῦ
Φρεάντλη. Ὑπὲρ τῶν Νέων, τοὺς ὁποίους χρόνος μας εἶναι νὰ
καθοδηγῶμεν, νὰ ἐμπνέσωμεν, νὰ ἐνθουσιάζωμεν, νὰ διαφωτίζω-
μεν, νὰ μορφώσωμεν καὶ νὰ διαπλάσωμεν, ὥστε νὰ γίνουν καλύ-
τεροί μας, διότι μόνον τότε τὸ παρὸν εἶναι καλύτερον τοῦ παρελ-
θόντος καὶ μόνον τότε τὸ παρὸν εἶναι ἄξιον τοῦ μέλλοντος.

Ὑπὲρ τῶν Νέων αἱ εὐχαί μας, τῶν Νέων, οἱ ὁποῖοι ζητοῦν
καὶ εἰς τοὺς ὁποίους ἀφείλομεν νὰ δώσωμεν, κατὰ τὴν ὁραίαν
φροῖσιν τοῦ Ἐθαγγελίου, οἱ ὁποῖοι κροῦν καὶ εἰς τοὺς ὁποίους
ἀφείλομεν νὰ ἀνοίξωμεν διάπλατα τὴν θύραν. Ὑπὲρ τῶν Νέων,
οἱ ὁποῖοι πεινοῦν καὶ διφοῦν διὰ μόρφωσιν καὶ τοὺς ὁποίους ἔχο-
μεν χρόνος νὰ χορηγήσωμεν.

Ὑπὲρ τῶν Νέων, πού ἡ νεανικὴ των ψυχὴ ἀγωνιᾷ, καὶ εἰς
τὴν ψυχὴν τῶν ὁποίων πρέλει ὡς ἄνθρωποι καὶ ὡς Διδάσκαλοι
νὰ χαράζωμεν τὴν πίστιν εἰς τὰ ἀνθρώπινα ἰδανικά, εἰς τὴν Ἐλευ-
θερίαν καὶ τὴν Δικαιοσύνην, εἰς τὰς πολιτιστικὰς ἀξίας, αἱ ὁποῖαι
διεκρηχθήσαν τὸ πρῶτον εἰς τὴν Ἑλλάδα, καὶ νὰ τοὺς ἐμποτί-
σωμεν διὰ τὸ μέλλον μέ ἐμπιστοσύνην καὶ αἰσιοδοξίαν, μέ θάρ-
ρος καὶ αὐτοπεποίθησιν, πού δὲν εἶναι δυνατόν νὰ στηριχθοῦν
παρὰ μόνον εἰς τὸ ἦθος καὶ τὴν μόρφωσιν.

Εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους ἡ Ἀνθρωπότης, ἡ ὁποία ἐδημιούρ-
γησε τὴν Ἐπιστήμην καὶ τὴν Τέχνην καὶ ἐνεφάνισε κολοσσούς ἐκ-
προσώπους των, νὰ καταδείξῃ κατὰ τὸ Νέον ἔτος ὅτι εἶναι ἰκανὴ
νὰ θέσῃ τὰ θεμέλια διὰ τὴν Εἰρήνην, διὰ νὰ ἐξασφαλίσῃ εἰς τὴν
Ἑλλάδα τὴν δημιουργικὴν προόδόν της μέσα εἰς τὰ πλαίσια μιᾶς
ἠνωμένης Εὐρώπης καὶ εἰς ὅλα τὰ ἔθνη τὴν ὁμαλὴν ἐξέλιξιν
των μέσα εἰς τὰ πλαίσια τῆς παγκοσμίου συνεργασίας.

Εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους νὰ γίνουν ἀκόμη καλύτεροι, μιὰ
καὶ ἡ Πατρίδα τόσον ἐποφέρει, καὶ μέσα εἰς τὸν κύκλον τῆς ἁρμο-
διότητός των νὰ ἐπιτελέσουν, μέ ἐνθουσιασμόν καὶ γνώσιν, τὸ
καθήκον των. Εὐχομαι νὰ θέσουν ὡς προμετωπίδα τῆς ζωῆς των

* Ραδιοφωνικὴ ἐκπομπὴ εἰς τὴν σειράν τῶν ὁμιλιῶν τῶν ἐπὶ κεφα-
λῆς τῶν ἀνωτάτων Ἰδρυμάτων πρὸς τοὺς φοιτητάς των ἐπὶ τῷ Νέῳ Ἐτεῖ.

τὴν ἀρχὴν ὅτι «πᾶς ἄνθρωπος γεννώμενος συνάπτει μὲ τὴν κοινωσίαν ἐν συμβόλοιον πλήρες ὑποχρεώσεων, τὰς ὁποίας πρέπει νὰ ἐκτελέσῃ, καὶ πλήρες δικαιωμάτων, τὰ ὁποία ὀφείλει νὰ διεκδικήσῃ».

Εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους γὰ φιλοδοξήσουν νὰ καταστήνουν καλοὶ Ἕλληνες, ν' ἀγαπήσουν τὴν Ἑλλάδα καὶ νὰ ἐργασθῶν διὰ τὴν εὐτυχίαν τοῦ Λαοῦ. Εὐχομαι νὰ φιλοδοξήσουν νὰ γίνωνται καλοὶ ἐπαγγελματίαι, μέλη ἀπαράιτητα τοῦ παραγωγικοῦ μηχανισμοῦ τῆς Χώρας, διὰ νὰ ἐξασφαλίσουν αἴθριον ἄνετον διὰ τὸν ἑαυτὸν τῶν ἑαυτῶν, διὰ νὰ συντελέσουν εἰς τὴν εὐημερίαν τοῦ τόπου. Εὐχομαι νὰ φιλοδοξήσουν νὰ καταστήνουν χρήσιμοι καὶ ἀποδοτικοὶ ἄνθρωποι, ἐλεύθεροι καὶ ἀξιοπρεπεῖς, μὲ πίστην εἰς τὰ ἀνθρωπιστικὰ ἰδανικά, ποὺ εἶναι καὶ ἑλληνικὰ ἰδανικά, ἀντάξια τῶν ἀγώνων καὶ τῶν θυσιῶν μυριάδων γνωστῶν καὶ ἀγνωστῶν μαρτύρων καὶ ἡρώων τοῦ πολιτισμοῦ.

Εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους νὰ κατανοήσουν πόσον γόνιμος καὶ πόσον δημιουργικὸς εἶναι ὁ πραγματικὸς πατριωτισμὸς, ποὺ σημαίνει συμβολὴν εἰς τὴν κοινὴν προσπάθειαν τῆς Ἀνθρωπότητος, ἀνάστασιν μέχρι τῆς ἰδέας τοῦ γενικωτέρου συμφέροντος, θυσίαν ὑπὲρ τοῦ Συλλόγου, συνεργασίαν ἐλευθέραν καὶ συνειδητὴν τῶν πολιτῶν, μὲ συμβόλον ζωῆς ὄχι τὸ «μαγαρί» ἀλλὰ τὴν ἀγάπην, ὄχι τὸ μῖσος ἀλλὰ τὸν ἀλληλοσεβασμὸν καὶ τὴν ἀμοιβαίαν κατανόησιν.

Εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους νὰ πραγματοποιήσουν, εἰς τὸν χιλιωματοῦμένον καὶ πολυαγαπημένον αὐτὸν τόπον, βίον εἰρήνης καὶ συνεργασίας, προσόδου καὶ εὐημερίας, διὰ νὰ γίνῃ, ὅπως λέγουν οἱ μεγάλοι μας Ποιηταί, «Ναὸς ἢ Πατρίδα, ποὺ εἶναι στὴν γῆν ἐπίνω ἢ πλατυτέρα, τῶν Λαῶν καὶ τῶν Ἐθνῶν ἢ θεία Μητέρα» νὰ γίνωνται «στολίδια τῆς Πατρίδος», ἀφοῦ «ἔχουν τὴν ἀκατάλυτην ψυχὴ τῶν Σαλαμίνων», ἀφοῦ «μοῖρα τῶν εἶναι νὰ φυλάγουν πάντα τὴς Θεομοτυπίας».

«Θέλει τόλμην καὶ ἀρετὴν ἢ Ἐλευθερίαν», λέγει ὁ Κάλβος. Ἡ ἀλήθεια εἶναι ὅτι ἀλόκληρος ἢ ζωὴ θέλει τόλμην καὶ ἀρετὴν. Αὐτὴν τὴν τόλμην καὶ ἀρετὴν εὐχομαι εἰς τοὺς Νέους, διὰ νὰ πραγματοποιήσουν τὸν στίχον τοῦ μεγάλου μας Παλαμῶ: «Παῖδί μου, τὸ περιβάλλω, ποὺ θὰ κληρονομήσῃς, — ὅπως τὸ βῆς καὶ ὅπως τὸ ἰδῆς νὰ μὴ τὸ παρατήσῃς. — Στάξτε το ἀκόμα πρὸ βαθύα καὶ φοῦτε το πρὸ ἀτέρια—Γίνου δογοτάμιος, φυτευτής, διαφεντευτής».

Εὐχομαι, ἀκόμη, ὡς πνευματικὴ ἡγεσία νὰ δινηθῶμεν νὰ δώσωμεν ἀπάντησιν εἰς τὴν «ἀπορίαν τῆν ὅλοιαν ἀντιλαμβάνεται ἢ σύγχρονος συνειδήσεως ἐνώπιον τῆς ζωῆς καὶ ἐνώπιον τῶν δυναμέων ποὺ ἀνεκδήσαν ἀπὸ ἀπροσδόκητα βάθος», διὰ νὰ μεταχειρισθῶ τὴν τόσον ὀραίαν φράσιν ἐνὸς νέου, "Ἐχομεν χρέος ν' ἀπαντήσωμεν ὅτι ἡ σωτηρία τοῦ ἀνθρώπου δὲν εὑρίσκεται εἰς τὴν πλατεῖαν καὶ εὐκόλον ὁδὸν τοῦ «μεσσιανισμοῦ», ἀλλ' εἰς τὴν στεγνὴν καὶ ἐπίπονον ὁδὸν τῆς ἠθικῆς καὶ πνευματικῆς μορφώσεως, τῆς δημιουργίας ἡθους καὶ ψυχικῆς ἀνατάσεως, τῆς καλλιέργειας πνεύματος ἐρεῦνης καὶ ἐλευθερίας, ἀισθήματος δικαιοσύνης καὶ ἀνθρωπισμοῦ.

ΡΑΔΙΟΦΩΝΙΚΟΣ ΔΙΑΛΟΓΟΣ

μεταξύ τῆς παραγωγού Δος Λέλας Τάσου
καί τοῦ Διευθυντοῦ τῆς Α. Σ. Β. Σ.

Ἡ Σχολή σας, Κύριε Διευθυντά, εἶναι νέα. Θέλετε νά μᾶς ἐξηγήσετε τοὺς λόγους ποὺ τὴν ἐδημιούργησαν ;

Σᾶς εὐχαριστῶ διότι μοῦ δίδετε τὴν εὐκαιρίαν διὰ τοῦ Ραδιοφωνικοῦ Σταθμοῦ νὰ ἐξηγήσω τοὺς σκοπούς, τὰς κατευθύνσεις, τὰς μεθόδους καὶ τὰ ἰδανικά τῆς «νεαρᾶς» Σχολῆς μας, ἡ ὁποία κατ' οὐσίαν ὑπάρχει ἀπὸ τοῦ 1947 χάρις εἰς τὴν πρωτοβουλίαν ὀλίγων φωτισμένων οικονομικῶν τοῦ τόπου παραγόντων, μὲ ἐπικεφαλῆς τὸν ἀειμνηστον πρωτοεργάτην τῆς Ἑλληνικῆς βιομηχανίας Ἐλαμεινόνδαν Χαοίλιαν.

Ἡ Σχολή μας ἐξεπήδησε ἀπὸ ἐκδηλον κοινωνικὴν ἀνάγκην, δι' αὐτὸ καὶ ἐστάθη, δι' αὐτὸ προώδευσε καὶ δι' αὐτὸ ἐντὸς τόσον μικροῦ χρονικοῦ διαστήματος ἀπέκτησε τόσο μεγάλον κῆρος καὶ ἐνέπνευσε τόσο βαθεῖαν ἐκτίμησιν εἰς ὅσους μὲ ἐνδιαφέρον καὶ στοργὴν παρακολουθοῦν τὰ ἐκπαιδευτικά ζητήματα.

Ἦτο πράγματι ἐκδηλος, Κύριε Παπαϊωάννου, ἡ ἀνάγκη λειτουργίας ἐνὸς Ἰδρύματος—παραλλήλως πρὸς τὰ ἄλλα σεβάσματα καὶ ἀξιόλογα Ἰδρύματα τῆς ἀνωτάτης Ἐκπαιδεύσεως ;

Ἡ Σχολή μας πράγματι ἀποβλέπει ἀφ' ἐνὸς εἰς τὴν ἐπαγγελματικὴν, καὶ ὄχι τὴν ξηρὰν μόνον θεωρητικὴν κατάρτισιν τῶν νέων τῶν προοριζομένων νὰ δράσουν οικονομικῶς, κατάρτισιν στηριζομένην φυσικῶς εἰς μίαν θετικὴν ἐπιστημονικὴν θεμελίωσιν, καὶ ἀφ' ἑτέρου ἀποβλέπει εἰδικώτερον εἰς τὴν μόρφωσιν διοικητικῶν καὶ ὄχι τεχνικῶν στελεχῶν, προοριζομένων διὰ τὴν Βιομηχανίαν καὶ τὰς συναφεῖς πρὸς αὐτὴν Δημοσίας Ὑπηρεσίας. Ἡ Βιομηχανία εἶναι πράγματι ἐν ἰδιόμορφον σύνθετον τεχνικοοικονομικὸν φαινόμενον μὲ ἰδιάζοντα διοικητικὰ προβλήματα, τὰ ὁποῖα πρέπει νὰ ἀντιμετωπίσῃ ἡ ἐκπαίδευσις, ἐὰν πράγματι θέλῃ νὰ ἐξυπηρετήσῃ τὰς νέας κοινωνικὰς, οικονομικὰς καὶ διοικητικὰς ἀνάγκας ἐνὸς τόπου.

Εἰς τί ἀπέβλεπον οἱ ἱδρυταὶ τῆς Σχολῆς ;

Οἱ ἱδρυταὶ τῆς Σχολῆς ἐπίστευσαν ὅτι ἡ ἐκβιομηχάνισις τῆς Χώρας εἶναι ἐπιτακτικὴ ἐθνικὴ ἀνάγκη καὶ ἐπιδοξόησαν νὰ προσφέρουν εἰς τὸ Ἔθνος, εἰς τὴν ἑλληνικὴν οἰκονομίαν καὶ τὴν κρατικὴν διοίκησιν Ἐκπαιδευτικὸν Ἰδρυμα ἀπολύτως συγχρονισμένον καὶ καλύπτον πλήρως τὰς ἀνάγκας μᾶς ἀνωτάτης βιομηχανικῆς ἐκπαιδεύσεως οικονομικοδιοικητικῆς μορφῆς, ἐκπαιδεύσεως

μέ ἐπιστημονικῆν βίαν, ἀλλὰ χαρακτῆρος καί προσανατολισμοῦ επαγγελματικοῦ.

Εἰς ποίας βάσεις στηρίζεται, κ. Παπαϊωάννου, τὸ Πρόγραμμα τῆς Σχολῆς :

Εἰς τὰς ἐκάστοτε ἀνάγκας τῆς συνεχῶς ἐξελισσομένης οἰκονομίας. Τὸ πρόγραμμά μας περιλαμβάνει μαθήματα οἰκονομικά, θεωρητικῆς καὶ πρακτικῆς κατευθύνσεως, μαθήματα νομικά, ἀποβλέποντα εἰς τὴν ἐνημέρωσιν τοῦ σπουδαστοῦ εἰς τὰ νομικὰ προβλήματα τοῦ οἰκονομικοῦ βίου, καὶ μαθήματα τεχνικά, ἀποσκοποῦντα νὰ ἐνημερώσων τὸν σπουδαστὴν εἰς τὴν τεχνικὴν ὀργάνωσιν καὶ λειτουργίαν τῶν βιομηχανιῶν. Ἡ Σχολή μας κύριον μέλημα ἔχει τὴν οἰκονομικὴν κατάστασιν, ἀλλ' ἡ ἰδιορρυθμίᾳ τῆς συνίσταται εἰς τὸ ἰδιαιτέρον ἐνδιαφέρον τῆς διὰ τὰ λεγόμενα «μαθήματα τοῦ ἀνθρώπινου παρόντος». Ταῦτα ἀποτελοῦν καὶ τὴν κροῖον ἰδιορρυθμίαν τῆς. Ἡ Σχολή μας—πρέπει νὰ τὸ τονίσω—δὲν καταρτίζει «τεχνικούς» οὔτε φιλοδοξεῖ νὰ προπαιδασκευάσῃ σπουδαστὰς διὰ τὴν Νομικὴν Σχολήν. Εἶναι ἴδρυμα μὲ αὐτοτελεῖς σκοποὺς. Πιστεῖται ὅτι παρέχει ὀλοκληρωμένην μόρφωσιν διὰ τὰ δικητικὰ στελέχη καὶ ὅχι μονομερῶς τεχνικὴν ἢ οἰκονομικὴν ἢ νομικὴν κατάστασιν.

Δύναμαι νὰ εἶπω μετὰ πολλῆς ὑπερηφανείας ὅτι τὸ Πρόγραμμα τῶν Μαθημάτων καὶ ἡ διδασκομένη ὕλη εἶναι πλήρως συντονισμένα, συγχρονισμένα καὶ κατατοπισμένα εἰς τὰς ἀνάγκας τῆς ἐλληνικῆς οἰκονομίας. Ὅ,τι εἶναι χρήσιμον προστίθεται, ὅ,τι εἶναι περιττὸν ἀπορρίπτεται.

Ποῖα εἶναι, κύριε Διευθυντά, τὰ διδασκόμενα νέα μαθήματα εἰς τὴν Σχολὴν σας ἐπὶ τῶν ὁποίων τόσῃ συζήτησις γίνεται :

Σὺς τὰ ἀπαριθμῶ μὲ τὴν ἀλήρη βεβαιότητα ὅτι πάντες πλέον ἀναγνωρίζουν τὴν χρησιμότητά των. Ἡ Στατιστικὴ, ἡ Ὄργάνωσις καὶ ἡ Διοίκησις τῶν Ἐπιχειρήσεων, ἡ Ὄργάνωσις τῶν Ἐργοστασίων, ἡ Ψυχοτεχνικὴ καὶ ἡ Φυσιολογία τῆς Ἐργασίας, ἡ Ὑγιεινὴ τῆς Ἐργασίας, ἡ Κοινωνικὴ Πολιτικὴ καὶ τὸ Ἐργατικὸν Δίκαιον. Νέοι κλάδοι δὲν πρότερον φορῶν κατὰ τρόπον πλήρως συγχρονισμένον καὶ συστηματικῶς διδασκόμενον ἐν Ἑλλάδι. Τοῦτο ἀποτελεῖ μίαν πανθομολογουμένην συμβολὴν τῆς Σχολῆς μας εἰς τὴν πνευματικὴν κίνησιν τῆς χώρας μας.

Ἡ Σχολή σας παρατηροῦμεν ὅτι δυντῶς ἔχει πολλὴν πρωτοτυπίαν.

Ναί, ἀλλ' ἔχομεν ἐπ' ὄψην μας κατὰ τὴν σύνταξιν τοῦ προγράμματος τὰ πρότυπα τῶν Σχολῶν τῆς Ἀμερικῆς, τῆς Γαλλίας καὶ τοῦ Βελγίου, ὅπου μετὰ τὸν ἄλλον πόλεμον ἀνετηλεγράφησαν ὅτι πρέπει νὰ γίνῃ ριζικὴ ἀλλαγὴ ἐπαιδευτικῶν συστημάτων, προγραμμάτων καὶ κατευθύνσεων. Ἴσως ἡ ἰδική μας Σχολή, ὡς νεώτερα,

νά ἀποτελῆ τὴν πληρεστέραν μορφήν τῶν παρομοίων Ἰδρυμάτων τὰ ὅποια καὶ αὐτὰ ἐξελίσσονται ἀναλόγως πρὸς τὰς νέας δημιουργουμένας συνθήκας. Μὴ λησμονήτε ὅτι ὁ manager, ποῦ διευθύνει τὴν οικονομικὴν ζωὴν, εἶναι κυρίως «τύπος» δημιουργηθεὶς κατὰ τὴν περίοδον μεταξὺ τῶν δύο πολέμων. Σήμερον, ὁ παραγωγικὸς ἄνθρωπος εἶναι τὸ σύγχρονον κοινωνικόν, καὶ ἐπομένως καὶ τὸ σύγχρονον ἐκπαιδευτικόν ἰδανικόν. Εἰς τὴν ἕτηρεσίαν τοῦ Ἰδανικοῦ τούτου ἔχει ταχθῆ ἡ Σχολὴ μας.

Καὶ διὰ τὰς μεθόδους διδασκαλίας τί ἔχετε νὰ μᾶς πῆτε :

Κυρία πάντοτε μέθοδος παραμένει ἡ ἀπὸ ἔδρας διδασκαλία καὶ αἱ φροντιστηριακαὶ ἀσκήσεις. Παραλλήλως χρησιμοποιοῦμεν εἰς εὐρείαν κλίμακα καὶ κατὰ τρόπον συστηματικόν τὰ ἐπιτόκια μαθήματα εἰς τοὺς τόπους ἐργασίας (ἐργοστάσια καὶ γραφεῖα) καὶ προσπαθοῦμεν νὰ δοκιμάσωμεν τὴν ἐφαρμοζομένην εἰς τὸ πανεπιστήμιον τοῦ Χάρβριτζ καὶ τὸ Κέντρον Καταρτισμοῦ Διοικητικῶν Στελεχῶν τῶν Παρισίων «περιπτωσιακὴν μέθοδον διδασκαλίας», ἡ ὅποια εἶναι πρωτότοπος καὶ παρουσιάζει διὰ τὰς οικονομικὰς ἐν γένει Σχολὰς πολὺ ἐνδιαφέρον. Ἐπίσης, παραλλήλως πρὸς τὴν διδασκαλίαν τῶν Καθηγητῶν τῆς, ἡ Σχολὴ χρησιμοποιεῖ μεγάλους παράγοντας τῆς οικονομικῆς ζωῆς τοῦ τόπου, οἱ ὅποιοι δίδουν σειρὰν πρακτικῶν μαθημάτων ἐπὶ θεμάτων τοῦ ἐπαγγέλματός των. Οὕτω προσπαθοῦμεν νὰ συνδυάσωμεν κατὰ τὸ δυνατόν τὴν θεωρίαν μὲ τὴν πράξιν, διότι ἄνευ τοῦ συνδυασμοῦ αὐτοῦ ἡ θεωρία εἶναι ἄγονος καὶ ἡ πράξις ἄνευ ἐξάρσεως.

Ποῖαι αἱ φιλοδοξίαι τῆς Σχολῆς σας :

Ἡ Σχολὴ ἔχει συστήσει τὸ Κέντρον Στατιστικῆς Ἐκπαιδεύσεως, τὸ Κέντρον Τουριστικῶν Μελετῶν, τὴν Ἐπιτροπὴν Ἑλληνικοῦ Λογιστικοῦ Σχεδίου καὶ ἔχει ἀναλάβει τὴν ἐπιμόρφωσιν τῶν Ὑπαλλήλων τοῦ Ὑπουργείου Ἐμπορίου καὶ τῶν Ἀξιωματικῶν τῶν Οἰκονομικῶν Σωμάτων (Σ.Υ.Π. καὶ Σ.Ε.Μ.), εἶναι δὲ ἐτοίμη νὰ συστήσῃ τὸ Ἰνστιτούτον Κοινωνικῆς Πολιτικῆς καὶ τὸ Κέντρον Φοροτεχνικῶν Σπουδῶν. Παραλλήλως οργανώνει κατ' ἔτος εἰκοσάδα τουλάχιστον διαλέξεων ἐπὶ τῶν μεγάλων προβλημάτων τοῦ τόπου μας, ἐκδίδει δύο περιοδικὰ — τὰς «Σπουδὰς» καὶ τὰ «Νέα τῆς Α.Σ.Β.Σ.» — καὶ σειρὰν πρωτοτύπων καὶ ἐκ μεταφράσεως μελετῶν, μεταξὺ τῶν ὁποίων θέοι νὰ τονίσω μὲ πολλὴν ὑπερηφάνειαν τὴν μετάφρασιν τῶν διαφόρων Λογιστικῶν Πλάνων.

Ὁ κ. Διευθυντῆς τῆς Σχολῆς τελευταῖων ἐτόνισε τὰ κατωτέρω διὰ τὰ ἰδανικά καὶ τὰς φιλοδοξίας τῆς Α.Σ.Β.Σ.

Ἡ Σχολὴ μὲ αὐτοπεποιθήσιν βαδίζει εἰς νέους δρόμους. Τὸ διακηρύσσει μὲ ὑπερηφάνειαν. Ἔχει ἐπίγνωσιν τοῦ σκοποῦ τῆς.